

Programma begroting 2026-2029

Inhoudsopgave

Voorwoord.....	4
Begroting in één oogopslag.....	6
Ontwikkeling financieel meerjarenperspectief.....	7
Leeswijzer	15
Programmaplan.....	17
Programma 1 Samenleven	17
Vitaliteit	18
Zorg voor elkaar.....	22
Werk en inkomen	26
Opgroeien en opvoeden.....	30
Thuis als basis.....	35
Passende ondersteuning	38
Burgerzaken	40
Beleidsindicatoren	43
Kaderstellende stukken	48
Wat mag het kosten?	49
Programma 2 Leefomgeving	53
Mobiliteit	55
Gebiedsontwikkeling	57
Openbare ruimte	59
Duurzaamheid.....	64
Wonen	68
Beleidsindicatoren	72
Kaderstellende stukken	74
Wat mag het kosten?	75
Programma 3 Bedrijvigheid	77
Economie	79
Recreatie en toerisme	83
Erfgoed	85
Beleidsindicatoren	86
Kaderstellende stukken	87
Wat mag het kosten?	88
Programma 4 Bestuur.....	90
Dienstverlenende overheid	92
Samenwerkende overheid.....	95
Rechtmatige overheid	98
Participerende overheid.....	104
Openbare orde en veiligheid	106
Beleidsindicatoren	112
Kaderstellende stukken	114
Wat mag het kosten?	115
Algemene dekkingsmiddelen	117
Overhead	118
Vennootschapsbelasting	118
Onvoorzien	118
Wat mag het kosten?	119

Paragrafen	121
Paragraaf Lokale heffingen	121
Paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing	130
Paragraaf Onderhoud kapitaalgoederen	142
Paragraaf Financiering	153
Paragraaf Bedrijfsvoering	158
Paragraaf Open overheid	159
Paragraaf Verbonden partijen	160
Paragraaf Grondbeleid	175
Paragraaf Opvang ontheemden.....	180
Financiële begroting.....	182
Financieel overzicht van baten en lasten	183
Grondslagen begroting en meerjarenraming	183
Overzicht van baten en lasten	184
Verschillen tussen de begroting 2026 en de gewijzigde begroting 2025	186
Programma 1 Samenleven	187
Programma 2 Leefomgeving	200
Programma 3 Bedrijvigheid	207
Programma 4 Bestuur.....	210
Algemene dekkingsmiddelen	214
Overzicht van incidentele baten en lasten	218
Structureel begrotingsevenwicht.....	220
Uiteenzetting van de financiële positie	222
Geprognostiseerde balans	222
EMU saldo	224
Investerings 2026-2029	225
Reserves en voorzieningen 2026-2029	226
Verloopoverzicht reserves.....	227
Bijlagen	228
Bijlage 1: Overzicht baten en lasten per taakveld.....	228
Bijlage 2: Strategische financiële opdrachten.....	236
Bijlage 3: Overzicht opgenomen ombuigingen	244

Voorwoord

Beste lezer,

Voor u ligt de laatste programmabegroting van deze bestuursperiode. De programmabegroting geeft per beleidsterrein (= programma) antwoord op een drietal vragen: "Wat willen we bereiken?", "Wat gaan we daarvoor doen?" en "Wat mag het kosten?" De begroting bevat niet alleen informatie over het (komende) begrotingsjaar 2026, maar ook een doorkijk naar de 3 jaren daarna.

Bijsturen om te komen tot een gezonde basis

Bij de totstandkoming van de begroting heeft het zogenaamde 'Ravijnjaar' een grote rol gespeeld. Een voorgenomen daling van de Rijksbijdrage voor het uitvoeren van taken door gemeenten heeft financiële tekorten voor onze gemeente tot gevolg hebben. Er zijn daarom verschillende stappen gezet om dat tekort op te vangen. We hebben onze uitgaven en taken die we uitvoeren kritisch bekeken, en onze partners gevraagd hetzelfde te doen. Samen met maatregelen uit de 4 strategische opgaven¹ zijn we tot een bedrag van 1,3 miljoen aan ombuigingen gekomen. Veel van deze maatregelen hebben we na afstemming met de gemeenteraad door middel van de kadernota gelijk kunnen verwerken in de programmabegroting. Daar waar het onze partners raakt, zijn we afzonderlijk met de betrokkenen in gesprek om met elkaar te kijken wat er nu mogelijk is of later in de tijd.

De vraag naar jeugdhulp blijft stijgen en daarmee nemen ook de kosten toe. Vooral in de zwaardere en duurdere specialistische hulp is de vraag gestegen. De kosten van jeugdhulp worden vanaf kalenderjaar 2025 via een nieuwe systematiek afgerekend. Door de nieuwe systematiek worden de werkelijke (in 2025 hogere) kosten veel sneller afgerekend met ons dan daarvoor. We treffen daarom maatregelen en nemen actie om de stijging van de kosten voor jeugdzorg vanaf 2026 binnen de begroting te houden. Bijvoorbeeld door in gesprek te gaan met de jeugdhulpketen over de inzet op lichtere vormen van ondersteuning waar het kan en specialistische hulp waar dat noodzakelijk is.

Uitgesteld maar niet afgewend

Uiteindelijk heeft het Rijk extra incidentele middelen beschikbaar gesteld voor 2026 en 2027 om een deel van de extra financiële druk bij gemeenten te verlichten. Daarmee is het ravijnjaar gedeeltelijk verschoven, maar niet afgewend. De druk op de gemeentefinanciën blijft de komende jaren onverminderd hoog. De val van het kabinet geeft op dat gebied nog meer onzekerheid.

Met dit inzicht hebben college en raad verschillende keren met elkaar gesproken over de bestuurlijke keuzes die worden voorgesteld in de voorliggende begroting. Op basis van de bestuurlijke keuzes hebben we in de kadernota 2026 nieuwe strategische bestuursopdrachten opgesteld, die bijdragen aan een financieel gezond toekomstperspectief. De begroting is daarmee een doorvertaling van de kadernota en de 10 hierin opgestelde strategische opgaven². Daarmee ligt er een basis voor de komende bestuursperiode. Er is daarom nu gekozen voor een beleidsarme begroting waarin vooral is opgenomen wat echt noodzakelijk is. Dit geeft het toekomstig gemeentebestuur ruimte voor eigen invulling.

Investeren

In deze woelige tijden is het ons, als gemeentebestuur, wel gelukt om onze voorzieningen in stand te houden en te blijven investeren in ons mooie dorp en onze inwoners. Zo hebben we de afgelopen jaren verschillende woningbouwprojecten tot uitvoering gekregen en hebben we een duidelijke visie op hoe we met onze gemeentelijke accommodaties willen omgaan. Onze inwoners kunnen nu terecht bij één brede welzijnsorganisatie met al hun vragen. De maatschappelijke agenda is herijkt en de monitor van de agenda is in de maak. Verder zijn we in de Componistenwijk aan de slag met de combinatie van wonen, welzijn en zorg. Hierbij gaan inwoners met elkaar én professionele organisaties aan de slag om hun wijk tot een nog fijnere woonplek te maken.

Samenwerking met partners

Voor de komende 5 jaar hebben we met Keukenhof afspraken gemaakt op het gebied van economie, toerisme en duurzaamheid, met initiatieven als natuuronderwijs, groenonderhoud en ondersteuning van lokale projecten. We hebben deze vastgelegd in een nieuw samenwerkingsconvenant.

Samen met onze regionale partners zetten we stappen op het gebied van het toekomstbestendig houden van ons landelijk gebied. We richten ons op het verbeteren van de kwaliteit van de leefomgeving, het stimuleren van de arbeidsmarkt en het verbeteren van de positie van arbeidsmigranten. Onze inspanningen en samenwerking zijn door het Rijk als dusdanig waardevol beoordeeld, dat een rijksbijdrage van 10 miljoen euro in de vorm van een Regiodeal in het vooruitzicht is gesteld. Deze regiodeal zal samen met onze partners zoals de EBDB en de stichting Greenport DBS verder uitgewerkt worden in concrete projecten.

Solide basis, grote opgaven aan de horizon

Er is veel bereikt in de afgelopen periode. Er is een solide basis gelegd voor de volgende periode, hoewel deze alsnog veel onzekerheden kent. Ook voor de komende jaren is de verwachting dat de financiën een uitdaging blijven.

Lokaal moeten we rekening houden met aanzienlijke opgaven, hoewel deze nog niet concreet genoeg in beeld zijn om opgenomen te worden in deze programmabegroting. Denk aan het vervangen van de Grachtbrug door een gelijkvloerse kruising, het in participatie recreatief inrichten van de dijk rond de Poelpolder of investeringen in schoolgebouwen. Hier komen we op een later moment bij u terug.

We moeten ons bewust zijn en blijven dat we op een solide basis kunnen terugvallen, maar dat de financiën aandacht blijven vragen. Dit vraagt om scherp en constructief besturen en samen keuzes maken en in sommige gevallen opnieuw maken. Ik ben ervan overtuigd dat we die opgave met elkaar aan kunnen.

Tot slot wil ik de raad bedanken voor het vertrouwen en de prettige samenwerking. Samen blijven we werken aan ons mooie dorp, met prachtige voorzieningen en een financieel gezonde toekomst voor Lisse.

Kees van der Zwet

Begroting in één oogopslag

De visuele begroting in één oogopslag wordt later toegevoegd.

Ontwikkeling financieel meerjarenperspectief

Voor u ligt de Programmabegroting 2026-2029 van de gemeente Lisse. De financiële uitgangspunten van de Kadernota 2026-2029 vormen de basis van deze programmabegroting.

De programmabegroting staat centraal in de "Plan"-fase van de P&C-cyclus, waarbij deze het financiële plan voor het komende jaar vastlegt en een vooruitblik naar de drie daaropvolgende jaren geeft.

De Programmabegroting 2026-2029 laat voor alle jaren positieve (structurele) saldi zien. In onderstaande tabel is de ontwikkeling van het saldo vanaf de Kadernota 2026-2029 kort samengevat:

Bedragen x € 1.000, -/- is een nadeel				
	2026	2027	2028	2029
Saldo Kadernota 2026-2029	623	1.130	-107	592
Aanpassingen Kadernota 2026-2029	1.083	947	1.217	979
Start Begroting 2026-2029	1.706	2.077	1.110	1.571
1. Algemene middelen en loon- en prijsstijgingen	-613	-526	-515	-506
2. Ontwikkelingen decentralisaties	-435	-435	-435	-435
3. Autonome beleidsontwikkelingen	-301	11	-75	209
4. Beleidsambities	-233	-263	-59	-59
Stand Begroting 2026-2029	124	864	27	781
Incidentele uitgaven en inkomsten	0	0	0	0
Stand Begroting 2026-2029: structureel evenwicht	124	864	27	781

Stapsgewijs naar het nieuwe begrotingssaldo 2026-2029

Om te komen tot een sluitende Programmabegroting 2026-2029 is een uitgebreid traject voorafgegaan. Voor de Kadernota 2026-2029 is de begroting doorgenomen en zijn verschillende besparende en inkomstenverhogende maatregelen in kaart gebracht. Het college heeft vervolgens een afweging gemaakt en deze aan u voorgelegd in de Kadernota 2026-2029. In deze programmabegroting is dit voorstel verder uitgewerkt. Daarnaast heeft een verdere actualisatie van de begroting plaatsgevonden op basis van nieuwe inzichten. Onderstaand wordt stapsgewijs aangegeven hoe het financieel meerjarenperspectief tot stand is gekomen.

Startpunt Kadernota 2026-2029

Om te komen tot het nieuwe begrotingssaldo starten we bij de uitkomsten van de Kadernota 2026-2029. We gaan daarbij uit van het saldo in de kadernota voor de correctie incidentele baten en lasten, omdat we bij het opstellen van de begroting de correctie incidentele baten en lasten opnieuw bepalen.

Bedragen x € 1.000, -/- is een nadeel

	2026	2027	2028	2029
Saldo Kadernota 2026-2029	623	1.130	-107	592
Aanpassingen van mutaties in de Kadernota 2026-2029				
a Bijstelling uitkomsten Meicirculaire 2025	1.261	1.401	1.671	1.433
b Voordelen uit kadernota ten gunste van de stelpost ombuigingen	-117	-319	-319	-319
c Bijstelling heroverwegingen	-61	-135	-135	-135
Subtotaal	1.083	947	1.217	979
Start Begroting 2026-2029	1.706	2.077	1.110	1.571

In de kadernota was al aangegeven dat een aantal voordelen die gemeld zijn bij de kadernota nog verrekend moesten worden met ombuigingen die al eerder waren opgenomen. Bij het opstellen van de begroting is een herberekening gemaakt van de Meicirculaire 2025 op basis van nieuwe parameters.

a. Bijstelling uitkomsten Meicirculaire 2025

In de bijstelling van de uitkomsten van de Meicirculaire 2025 is de vrijval van reservering van de taakmutaties (160k) die in de kadernota nog was opgenomen voor alle vier de jaren. In augustus heeft het Rijk een aantal maatstaven aangepast. Concreet gaat het over de aantallen huishoudens met een laag inkomen boven drempel, inwoners met een migratieachtergrond, inwoners 75+ en laagopleidingsniveau met drempel. We hebben op basis van de nieuwe aantallen de berekening van de uitkomsten van de Meicirculaire 2025 herzien. Dit leverde gemiddeld een extra inkomst op van € 1,0 miljoen.

U wordt later via een raadsbrief via de uitkomsten van de Septembercirculaire 2025 geïnformeerd zoals gebruikelijk.

b. Realisatie diverse ombuigingen

In de kadernota zijn de voordelen van diverse maatregelen verwerkt. Voor een aantal van deze maatregelen geldt dat deze ten gunste van de opgenomen stelposten in de begroting had moeten komen. Doordat bij de begroting deze stelposten wel zijn verrekend, ontstaat een nadeel in het begrotingssaldo. In bijlage 2 vindt u per ombuiging een uitgebreide toelichting.

c. Bijstelling heroverwegingen

In het rapport van Berenschot zijn een aantal heroverwegingen foutief opgenomen. In 2026 is per abuis de hele subsidie aan Huys Dever opgenomen in plaats van de helft (45K). Vanaf 2027 is de bezuiniging van 6% op Sportfondsen Lisse bepaald op basis van het bruto lasten en is geen rekening gehouden met de opbrengst voor de verhuur van de exploitatie. De bijdrage is hierdoor € 110.000 te hoog in het overzicht opgenomen. Het overige bedrag bestaat uit meerdere heroverwegingen onder de € 25.000 die te hoog waren opgenomen (25k).

Ontwikkelingen tussen de kadernota en de begroting

Tussen het vaststellen van de kadernota en het opstellen van de begroting doen zich altijd nog ontwikkelingen voor die we mee moeten nemen in de begroting. De ontwikkelingen zijn ingedeeld volgens de vier begrotingscategorieën uit de kadernota:

1. Algemene middelen en loon- en prijsstijgingen;
2. Ontwikkelingen decentralisaties;
3. Autonome beleidsontwikkelingen;
4. Beleidsambities.

In het geval het begrotingssaldo negatief is, moet het financiële saldo opgevangen worden binnen de begrotingscategorie.

1. Algemene middelen en loon- en prijsstijgingen

Bedragen x € 1.000, -/- is een nadeel

	2026	2027	2028	2029
1. Algemene middelen en loon- en prijsstijgingen				
a. Actualisatie HLTsamen	116	86	89	89
b. Vrijval resterende post indexatie	14	173	181	190
c. Vrijval resterende ombuigingen	-52	-93	-93	-93
d. Actualisatie kosten onderhoud bermen	-77	-77	-77	-77
e. Actualisatie kosten Meerlanden straatreiniging gladheidsbestrijding	-81	-81	-81	-81
f. Actualisatie kosten onderhoud kunst in de buitenruimte	-13	-13	-13	-13
g. Actualisatie kosten voor lobby en representatie	-20	-20	-20	-20
h. Ontwikkelingen die nog komen en risico's	-500	-500	-500	-500
Subtotaal	-613	-526	-515	-506

a. Actualisatie HLTsamen

In de geactualiseerde begroting 2025-2028 van HLTsamen is destijds rekening gehouden met een indexering op personeel van 5,4%, volgens de richtlijnen van de Financiële Kaderstelling Gemeenschappelijke regelingen (FKGR). Dit is de volgens de standaardwerkwijze, zowel bij HLTsamen, als in de bijdragen van de gemeenten structureel verwerkt. Gedurende 2025 is de nieuwe CAO definitief vastgesteld en is de indexering naar beneden bijgesteld van 5,4% naar 3,85%. Dit effect heeft geleid tot een aanpassing in de begroting 2026 van HLTsamen en verder, met tot gevolg een positieve bijstelling van de gemeentelijke bijdrage.

Vrijval restant stelpost indexatie

Bij de Kadernota 2026-2029 is een inschatting gemaakt van het benodigde bedrag om de begroting volgens de vastgestelde uitgangspunten te indexeren. In 2026 is het bedrag bijna helemaal gebruikt. Voor 2027 en verder blijft een aanzienlijk bedrag over. Dit wordt veroorzaakt door de heroverwegingen, waardoor minder budget ook geïndexeerd hoeft te worden.

b. Vrijval restant ombuigingen

Per saldo valt er in 2026 een bedrag van afgerond € 52.000 vrij vanuit de ombuiging 'Subsidieverordening in de lijn met de MAG'. De verwachting is dat de fusie tussen het Welzijnswartier en het Welzijnskompas nog voordelen gaat brengen, die moeilijk in te schatten zijn. Omdat we verder geen mogelijkheden zien om alleen voor 2026 nog tot een besparing te komen, is het restant van de ombuiging ten laste gekomen van het begrotingssaldo.

Vanuit de ombuiging 'Energiebesparing' valt vanaf 2027 een bedrag vrij van € 93.480. Na verwerking van alle genoemde besparingen in de kadernota zien we veel overlap met andere maatregelen zoals bijvoorbeeld accommodatiebeleid, maatregelen in de buitenruimte en kantoorruimte. We verwachten dat deze nog een aanzienlijke tijd in beslag gaan nemen voordat deze concreet kunnen worden. Daarom stellen we voor om het restant van deze ombuiging ten laste te brengen van het begrotingssaldo.

Daarmee zijn alle ombuigingen uit de begroting 2025-2028 (financieel) gerealiseerd. Voor een verdere toelichting op de ombuigingen verwijzen we naar bijlage 3 van deze begroting.

c. Actualisatie kosten onderhoud bermen

Voor het onderhoud van de bermen vallen een aantal jaar de inflatie veel hoger uit dan waar in de begroting rekening mee wordt gehouden. In 2024 en 2025 is geprobeerd om deze extra kosten op te vangen binnen het budget, maar niet meer lukt. In 2024 heeft dit al geleid tot een overschrijding bij de programmarekening.

d. Actualisatie kosten Meerlanden straatreiniging en gladheidsbestrijding

Voor de kosten van straatreiniging en gladheidsbestrijding hanteert Meerlanden een uniforme tarieventabel voor alle deelnemende gemeenten. De inflatie valt hoger uit dan begroot. Een derde deel van deze kosten worden toegerekend aan riolering.

e. Onderhoud kunst in de buitenruimte

Naast het klein onderhoud is het noodzakelijk dat de kunst in de buitenruimte schoongemaakt wordt en dat groot onderhoud wordt uitgevoerd. Om dit te kunnen realiseren, moeten de beschikbare uren van de buitendienst worden uitgebreid.

f. Actualisatie kosten lobby en representatie

We zien als gemeente dat we op steeds meer vlakken aan lobby moeten doen om onze positie in de regio, binnen de provincie en landelijk te ondersteunen.

g. Ontwikkelingen die nog komen en risico's

In de begroting 2026-2029 is daarnaast een structurele reservering van € 500.000 opgenomen voor ontwikkelingen die de komende periode voor besluitvorming richting de raad komen of voor risico's die we nu nog niet kunnen kwantificeren. Denk hierbij aan de het Integraal Huisvestingsplan voor onderwijs, het groot onderhoud aan de atletiekbaan, risico's binnen de drie decentralisaties en de Grachtbrug.

Ontwikkelingen decentralisaties

Beheersing van de kosten op de decentralisaties is er één van de lange adem. Zoals al vaker door het college is toegelicht. We volgen de voortgang van de eerder opgenomen ombuigingen met betrekking tot de Wmo en Hulp bij Huishouden bij de ISD Bollenstreek. Ten aanzien van jeugdhulp moet er nog veel bestuurlijke en inhoudelijke inspanningen worden er gepleegd om grip te krijgen en te kunnen sturen. Maar niet zonder dilemma's en barrières. Vanwege onder andere de gedwongen samenwerking en afstemming met andere gemeenten in regionaal verband. En bovenal omdat het om kwetsbare doelgroepen gaat die de gevolgen van sturing op kosten ondervinden.

Bedragen x € 1.000, -/- is een nadeel

	2026	2027	2028	2029
2. Ontwikkelingen decentralisaties				
a. Taxivervoer jeugdhulp	-35	-35	-35	-35
b. Lokaal actieplan Grip op jeugd(hulp)keten	-400	-400	-400	-400
Subtotaal	-435	-435	-435	-435

a. Taxivervoer Jeugdhulp

Door de hoge inflatie van de afgelopen jaren en de variabele aard van de het taxivervoer verwachten we dat het budget te laag is begroot en structureel omhoog moet.

b. Lokaal actieplan Grip op jeugd(hulp)keten

Op korte termijn wordt u geïnformeerd over de (financiële) ontwikkelingen in de jeugdhulp van de gemeente. Zoals al eerder gemeld in de kadernota stijgen de kosten voor de gespecialiseerde jeugdhulp veel harder dan gehoopt. In de raadsbrief nemen we u mee in de ontwikkeling van de jeugdhulp, de maatregelen die al genomen zijn en de maatregelen die komende tijd nog genomen moeten gaan worden. Voor de uitvoering van deze maatregelen stellen we voor om in deze begroting structureel een bedrag van € 400.000 te reserveren.

Autonome beleidsontwikkelingen

Bedragen x € 1.000, -/- is een nadeel

	2026	2027	2028	2029
3. Autonome beleidsontwikkelingen				
a. Verwerking raadsbesluit Accommodatiebeleid incl. capaciteit implementatie	86	206	73	309
b. Eenmalig nadeel Bescal a.g.v. nieuwe exploitatieovereenkomst	-89			
c. Actualisatie prognose reisdocumenten	39	31	31	31
d. Bijdrage Internationale Schakelklas	-30	-30	-30	-30
e. Actualisatie kapitaallasten	-125	-147	-118	-32
f. Vrijval stortingen en onttrekkingen reserves accommodatiebeleid en onderwijshuisvesting	-77	-17	54	54
g. Actualisatie afval en riolering	-105	-32	-85	-123
Subtotaal	-301	11	-75	209

a. Verwerking raadsbesluit Accommodatiebeleid incl. capaciteit implementatie

Zoals in de kadernota aangekondigd moest het door de raad vastgestelde Accommodatiebeleid nog verwerkt worden in de begroting. Dit is bij de begroting gerealiseerd. Naast de besparing van alle maatregelen zijn ook alle benodigde budgetten in de begroting opgenomen om de maatregelen uit te kunnen voeren. De inhuur voor het implementatietraject wordt gedekt uit de algemene reserve.

De ombuiging uit de strategische opgave Accommodatiebeleid is hiermee volledig gerealiseerd vanaf 2026 en leidt tot een extra voordeel ten gunste van het begrotingssaldo.

b. Eenmalig nadeel Bescal a.g.v. nieuwe exploitatieovereenkomst

Met de raadsbesluiten op het accommodatiebeleid is met Bescal overeenstemming bereikt over de nieuwe exploitatieovereenkomst. De exploitatie van 5 gemeentelijke accommodaties door de stichting Bescal in 2025 en 2026 te continueren op basis van een subsidie en deze exploitatie en subsidie te beëindigen op 31 december 2026. Per saldo ontstaat er in 2026 een nadeel van afgerond € 89.000.

c. Actualisatie prognose reisdocumenten

Door de uitbreiding van de dienstverlening, onder andere op vrijdagmiddag, zien we een stijging van het aantal reisdocumenten. De helft van de opbrengst van de leges is voor de gemeente en zorgt voor een kleine plus in het begrotingssaldo.

d. Bijdrage Internationale Schakelklas

Voor de gezamenlijke huisvesting van de Internationale Schakelklas draagt Lisse jaarlijks een bedrag bij van € 30.430 betalen. Deze afspraken lopen tot 2030.

e. Actualisatie kapitaallasten

Het investeringsplan is geactualiseerd op basis van de realisatie bij de Programmarekening 2024 en de voortgang in 2025. Dit heeft geleid tot hogere afschrijvingen en rentelasten.

f. Vrijval reserves accommodatiebeleid en onderwijshuisvesting

Bij de Tussenrapportage 2025 is besloten om de reserves accommodatiebeleid en onderwijshuisvesting vrij te laten vallen per 31 december 2025. De geraamde stortingen en onttrekkingen voor 2026 en verder zijn in deze begroting komen te vervallen. Hierdoor ontstaat in 2026 nog een nadeel van afgerond € 77.000. Vanaf 2028 verandert dit in een klein voordeel.

g. Actualisatie afval en riolering

De inkomsten en uitgaven van Afval en riolering zijn geactualiseerd in deze begroting. Voor riolering loopt de realisatie van het investeringsplan achter op schema. Dit zorgt voor een lagere begroting qua kapitaallasten. Hierdoor kunnen minder kosten als BTW en overhead toegerekend worden dan de vorige raming. Per saldo leidt dit tot een negatief effect op de begroting. De uitgaven en inkomsten afval zijn nu kostendekkend opgenomen in de begroting.

Beleidsambities

Bedragen x € 1.000, -/- is een nadeel

	2026	2027	2028	2029
4. Beleidsambities				
a. Continueren project dealbreakers	-29	-29	-29	-29
b. Aanbesteding promotie en marketing centrum Lisse	0	-30	-30	-30
c. Economic Board projectenbudget	-160	-160	0	0
d. Inhuur kwartiermaker Centrumplan Lisse	-58	0	0	0
e. Erfgoed behouden, exploitatie vernieuwen	-95	-95	0	0
f. Onderzoek en uitvoeringskosten strategische opdrachten	-60	0	0	0
g. Dekking incidentele opdrachten vanuit de algemene reserve	168	50	0	0
<i>Subtotaal</i>	<i>-233</i>	<i>-263</i>	<i>-59</i>	<i>-59</i>

a. Continueren project Dealbreakers

Het project Dealbreakers is in 2024 en 2025 incidenteel gefinancierd. Door het structureel borgen van dealbreakers kan het project breder worden uitgerold: we zetten dan niet alleen de huidige lijn op het gebied van preventie en repressie voort. Maar:

- We versterken zo ook een integrale HLT aanpak en dat benut kansen om jongeren op het rechte pad te houden.
- We blijven in de regio waar al meerdere gemeenten aangesloten zijn bij dit project, die mooie resultaten boeken.
- We kunnen bijdragen aan het verkrijgen van een dekkend netwerk in deze aanpak en daarmee aan een RIEC brede systematiek in onze regio. De leerlingen houden zich immers niet altijd aan gemeentegrenzen en bezoeken regelmatig scholen in een andere gemeente dan waar zij wonen.

b. Aanbesteding promotie en marketing centrum Lisse

Wij vragen voor 4 jaar (vanaf 2026) met eventuele verlenging van 2 extra jaren(2030-2031) budget aan voor de aanbesteding voor promotie en marketing centrum Lisse. Dit is om te zorgen dat er continuïteit is in de werkzaamheden zoals vastgesteld bij de centrumaanpak. Omdat dit buiten de overheidstaken valt, dient een aanbesteding te worden opgestart. Voor 2026 is al dekking gevonden binnen eigen budget.

Economic Board projectenbudget

Voor het projectenbudget van de Economic Board wordt in 2026 en 2027 een budget opgenomen van afgerond € 160.000.

c. Inhuur kwartiermaker Centrumplan Lisse

Ten behoeve van het operationaliseren van de Centrumaanpak zal voor een periode van 12 maanden voor 18 uur per week een kwartiermaker worden ingehuurd. De kwartiermaker inventariseert bestaande/ lopende activiteiten en stelt hiervoor een monitor op. Daarnaast ziet de kwartiermaker erop toe dat de samenhang wordt bewaakt. Tegelijkertijd starten we al met een aantal maatregelen uit de Centrumaanpak. Enkele voorbeelden zijn het realiseren van een BIZ, de aanbesteding van centrummarketing en het opstellen van verordeningen voor uitstallingen en terrassen. Daarnaast wordt gekeken waar quick wins in de buitenruimte gerealiseerd kunnen worden. Een werkbudget is noodzakelijk voor inhoudelijke ondersteuning en realisatie van kleine fysieke maatregelen.

Deze kosten worden gedekt uit de algemene reserve.

d. Erfgoed behouden, exploitatie vernieuwen

Via een raadsbrief bent u geïnformeerd over het ontwikkelen van een nieuwe toekomstvisie voor de locatie 't Huys Dever. In deze begroting wordt in 2026 en 2027 een eenmalige overbrugging opgenomen van € 45.000. Daarnaast wordt voor het ontwikkelen van de toekomstvisie op erfgoed in 2026 en 2027 € 50.000 gereserveerd. De kosten voor het ontwikkelen van de toekomstvisie worden gedekt uit de algemene reserve.

e. Onderzoek en uitvoering strategische financiële opdrachten

Voor de strategische opdrachten 'Subsidies' en 'Bibliotheken' wordt voor beide opdrachten in 2026 € 30.000 gereserveerd. De dekking van deze opdrachten komt vanuit de algemene reserve. Voor een uitgebreidere toelichting op deze opdrachten zie bijlage 2 van deze begroting.

f. Dekking incidentele opdrachten uit de algemene reserve

Voorgesteld wordt om de volgende incidentele opdrachten te dekken uit de algemene reserve:

• Inhuur kwartiermaker Centrumplan Lisse	€ 58.000;
• Onderzoekskosten toekomstvisie (2026 en 2027)	€ 50.000;
• <u>Onderzoek en uitvoering strategische opdrachten</u>	<u>€ 60.000;</u>
Totaal	€ 158.000

Strategische financiële opdrachten

Sinds de Begroting 2023 hebben college en raad gewerkt met strategische financiële opdrachten. Vanuit de noodzaak om te komen tot een financieel structureel evenwicht en tegelijkertijd omdat er ook een inhoudelijke opgave bestond. De opdrachten hiervoor zijn complex en meerjarig, zo hebben we inmiddels wel geleerd en ervaren. Met resultaat. Bij de Begroting 2025 waren er voor circa € 1 mln. aan bezuinigingen opgenomen. Op het vlak van subsidies, decentralisaties, gemeenschappelijke regelingen en accommodatiebeleid. Bij de Kadernota 2026 kon worden gemeld dat dankzij alle inspanningen deze bezuinigingen grotendeels konden worden afgestreept. Alleen konden niet alle mutaties worden verwerkt en dat is bij deze Begroting 2026 wel gebeurd. Waarbij wordt voorgesteld om het laatste restant op energie en op subsidies in te vullen met het begrotingssaldo. Niet om achterover te kunnen leunen, maar omdat vanuit de gemeente de aandacht uitgaat naar de volgende set aan strategische financiële opdrachten zoals bij de Kadernota voorgesteld. Wederom met als doel om de financiële druk in structurele zin op de begroting te kunnen verlichten en tegelijk om ook weer een inhoudelijke slag te kunnen slaan die zichtbaar en merkbaar is voor de samenleving. Om hierin succesvol te kunnen zijn, is het soms nodig om ook incidenteel te investeren. In bijlage 2 is een uitwerking van al deze financiële opdrachten opgenomen. Het voorstel daarbij is om de opdrachten op dienstverlening en huisvesting als afgedaan te beschouwen. Daarmee blijven acht opdrachten over waarop sturing en monitoring plaatsvindt. Van die acht is het nu nog niet te zeggen wat de structurele besparing kan opleveren. Daarom zijn die voor de Begroting 2026 ook niet opgenomen. Bij de behandeling van de Kadernota 2026 is in de raad het verzoek gedaan om input te kunnen leveren op het stellen van prioriteiten ten aanzien van deze opdrachten. Met de informatie die nu voorhanden is, blijkt dat aan alle opdrachten kan worden gewerkt en dat deze niet onderling hoeven te worden geprioriteerd.

Leeswijzer

Inleiding

Het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) schrijft de inrichting van de programmabegroting voor. Die bestaat uit de beleidsbegroting en de financiële begroting. De beleidsbegroting bestaat uit het programmaplan en de paragrafen. De financiële begroting bevat onder meer een totaaloverzicht van de lasten en baten en inzicht in de financiële positie van de gemeenten.

Beleidsbegroting

Met ingang van 2024 kent de programmabegroting de volgende programma-indeling:

1. Samenleven
2. Leefomgeving
3. Bedrijvigheid
4. Bestuur

Hierna volgt het onderdeel over de algemene dekkingsmiddelen. Met deze indeling in programma's en thema's ontstaat een logische clustering van beleid. Dit versterkt de integraliteit en programmasturing. Elk thema bevat een bundeling van de landelijk voorgeschreven taakvelden.

Inzicht per thema

Elk programma geeft per thema inzicht in de doelstellingen (wat willen we bereiken?). Aan de hand van een beschrijving van activiteiten (wat gaan we daarvoor doen?) leggen we vervolgens uit hoe we deze doelstellingen willen bereiken. Deze activiteiten hebben komend jaar onze speciale aandacht. Reguliere, jaarlijks terugkerende taken zonder verdere bijzonderheden zijn – evenals vorig jaar – niet meer in de toelichting van de begroting opgenomen. Reguliere taken die het komende jaar onze specifieke aandacht vragen, hebben we zo mogelijk benoemd.

Elk thema wordt afgesloten met de verplichte beleidsindicatoren en – waar van toepassing – de prestatie-indicatoren. De beleidsindicatoren zijn voorgeschreven gegevens die een trend kunnen signaleren. Deze gegevens zijn voornamelijk afkomstig uit externe bronnen. Deze informatie is ook beschikbaar op www.waarstaatjegemeente.nl.

Financieel overzicht

Elk programma sluit af met het financiële overzicht (wat mag het kosten?). In dit overzicht staan per taakveld de lasten en baten vermeld. Dit geldt ook voor de mutaties op de reserves. Alle lasten zijn negatief opgenomen, alle baten positief. In de tabellen waarin de bedragen afgerond zijn op € 1.000, treft u mogelijk afrondingsverschillen in totaaltellingen aan. Na de vier programma's geven we inzicht in de algemene dekkingsmiddelen, de overhead, de post onvoorzien en de vennootschapsbelasting.

De plus en min tekens bij de bedragen in deze begroting kunnen als volgt worden verklaard:

- Uitgaven zijn positief (+) en Inkomsten negatief (-) opgenomen.
- Wijzigingen voor hogere uitgaven en lagere inkomsten zijn positief (+) opgenomen.
- Wijzigingen voor lagere uitgaven en hogere inkomsten zijn negatief (-) opgenomen.

De plus en min tekens sluiten aan bij de administratieve verwerking in de gebruikte financiële pakketten.

Totaaloverzicht van programma-elementen

Naast het programmaplan geven de paragrafen een totaaloverzicht van de elementen die in diverse programma's opgenomen zijn. Zoals de paragraaf 'Onderhoud kapitaalgoederen' of 'Verbonden partijen'. Wij gebruiken de standaardindeling van het BBV.

Financiële begroting

In dit hoofdstuk zijn de grondslagen opgenomen. Daarnaast bevat het een totaaloverzicht van de lasten en baten per programma en op taakveldniveau. Ook geven we inzicht in de financiële positie en de toelichting. Voorbeelden zijn het overzicht van de incidentele lasten en baten, de investeringen en een geprognosticeerde balans.

Financiële Structuur

De financiële structuur is aangepast zodat deze aansluit bij de gewijzigde programmastructuur. Dit houdt in dat we de indeling van de financiën op dezelfde manier hebben gemaakt als dat het beleid binnen een programma is ingericht. Daarnaast zijn alle taakvelden weer geactualiseerd op basis van de richtlijn vanuit het CBS en zijn ze conform het verzoek van de toezichthouder genummerd volgens de eerdergenoemde richtlijn.

Programmaplan

Programma 1 Samenleven

Het programma Samenleven omvat de uitvoering van de Maatschappelijke agenda Lisse en de dienstverlening van de afdeling Burgerzaken.

De (herijkte) Maatschappelijke Agenda (MAG) vormt het uitgangspunt van waaruit we werken aan brede welvaart. Belangrijke thema's hierin zijn: bestaanszekerheid, kansengelijkheid, positieve gezondheid en omzien naar elkaar.

We signaleren echter verschillende ontwikkelingen waarmee we, naast de verdere uitwerking van de MAG, rekening moeten houden. Zo groeit de kloof in gezondheid tussen welvarende en minder welvarende inwoners. Daarnaast hebben we te maken met een toenemende vergrijzing, krapte op de arbeidsmarkt en stijgende zorgkosten.

Daar komt bij dat er de komende jaren minder financiële middelen beschikbaar zijn om alle noodzakelijke voorzieningen te realiseren. Op onderdelen sluiten de bezuinigingen aan bij het voornemen om de MAG met minder organisaties uit te voeren, wat kan leiden tot efficiëntere uitvoering. Bijvoorbeeld via de nieuwe Brede Welzijnsorganisatie. Daarnaast wordt in 2026 verder ingezet op het sterker sturen op subsidies.

Toch zal het in veel gevallen een uitdaging zijn om met minder middelen dezelfde kwaliteit te blijven bieden.

Dit onderstreept het belang van gerichte ondersteuning: hulp moet daadwerkelijk terechtkomen bij de mensen die het het hardst nodig hebben. Dat vraagt om meer aandacht voor preventie, zelfredzaamheid en eigen kracht, met daarbij oog voor de meest kwetsbaren in onze samenleving.

Voor jongeren betekent dit dat zij de ruimte moeten krijgen om zichzelf te zijn, zonder dat voor elke afwijking van het gemiddelde meteen een zorgtraject wordt ingezet. Tegelijkertijd verdienen zij begeleiding in het omgaan met de complexe en onzekere wereld waarin zij opgroeien.

Tot slot doen deze ontwikkelingen een steeds groter beroep op de samenredzaamheid binnen buurten en sociale netwerken. Het versterken van gemeenschappen, gestoeld op omzien naar elkaar en het benutten van elkaars talenten, wordt belangrijker dan ooit.

Bij het uitvoeren van onze Maatschappelijke agenda zoeken we steeds hoe we het uitvoeringsprogramma Duin- en Bollenstreek kunnen versterken en visa versa. Datzelfde geldt voor de regio deal Sierteeltregio die begin 2025 door het Rijk is toegekend.

De dienstverlening van Burgerzaken heeft in 2026 te maken met een aantal belangrijke trends:

- Snelle ontwikkelingen in digitalisering en veiligheidsrisico's.
- Landelijk is een toename te zien van (poging tot) identiteitsfraude.
- Landelijk is een toename te zien van onjuiste in- en uitschrijvingen op adressen in de basisregistratie personen (BRP).
- We hebben in 2026 te maken met de zogeheten Reisdocumentenpiek en met de gemeenteraadsverkiezingen.

Vitaliteit

Onze inwoners hebben gelijke kansen op een goede gezondheid van –9 maanden tot 100+

Gezondheid zien we als het vermogen om met de fysieke, emotionele en sociale uitdagingen van het leven om te gaan en zoveel mogelijk eigen regie te voeren. Daarvoor is een gezonde leefstijl nodig; lichamelijk, mentaal en sociaal. Dat is niet voor iedereen vanzelfsprekend en daarom willen we dit stimuleren. We willen dat alle inwoners gelijke kansen hebben op gezondheid, van jong tot oud. Een gezonde leefstijl is al op jonge leeftijd belangrijk, daar willen we een goede basis leggen. We hebben oog voor kwetsbare inwoners; door ouder worden, een beperking, uitsluiting of tegenslag in het leven. We stimuleren vooral beschermende en gezondheidsbevorderende factoren; zowel bij onze bewoners als hun omgeving. Daarnaast hebben we aandacht voor risico's en onderliggende problemen op sociaal en maatschappelijk vlak. We zien cultuur als zuurstof van onze samenleving, zonder kunst en cultuur verstikt zij. Cultuur kan ons verbinden, raken, veranderen en verwonderen. Daarmee bevorderen we ook ontmoetingen en dus sociale cohesie. We kiezen vitaliteit als eerste opgave omdat het de basis is voor de volgende opgaven en aansluit bij onze visie over meedoen en de kracht van onze inwoners.

Trends en ontwikkelingen

Op jacht naar

In mei 2025 is de campagne "Op jacht naar" gestart. Met de campagne 'Op jacht naar' bundelen de gemeente Lisse, Lisse Actief en Welzijnswijk hun krachten om inwoners het hele jaar door te inspireren tot vitaliteit, plezier, ontmoeting, rookvrij leven, fitheid en mentale veerkracht.

Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA), Integraal Zorgakkoord (IZA) en Aanvullend Zorg- en Welzijnsakkoord (AZWA)

Waar gemeenten voorheen vooral via tijdelijke regelingen zoals de Brede SPUK incidenteel konden bijdragen aan preventie en gezondheid, markeert het Aanvullend Zorg- en Welzijnsakkoord (AZWA) een koerswijziging. Gemeenten krijgen in het AZWA een wettelijk verankerde verantwoordelijkheden en structurele financiering om basisvoorzieningen rondom gezondheid, welzijn en preventie duurzaam te organiseren (bron: VNG, 2024).

AZWA is een aanvulling op het Integraal Zorgakkoord (IZA) en versterkt de samenwerking tussen gemeenten, zorgverzekeraars en andere partners. Hiermee krijgen gemeenten niet alleen een grotere, maar ook gelijkwaardige rol in het realiseren van de omslag van 'zorg naar gezondheid' (bron: Rijksoverheid, 2024).

Samenhang AZWA, IZA en GALA

Het AZWA betreft een aanvullend akkoord op het IZA. De afspraken uit IZA blijven dus bestaan en worden met de nieuwe afspraken versterkt en aangevuld. Het Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA) loopt tot en met 2026. In het GALA is afgesproken dat een aantal onderdelen structureel gefinancierd wordt, zoals inzet op gezondheidsachterstanden en valpreventie. Deze onderdelen worden geborgd in het AZWA.

Het akkoord is nog niet bindend. Het VNG-bestuur legt het akkoord nog voor aan de leden en neemt een definitief besluit op de algemene ledenvergadering in november 2025.

Accommodatiebeleid

Er is in 2024 in samenwerking met de raad gewerkt aan herziening van het accommodatiebeleid. Eind 2024 zijn de verschillende scenario's besproken en is er nieuw beleid opgesteld. Na het vaststellen van de accommodatiebeleid wordt er visie voorgesteld aan de raad voor de sportaccommodaties binnen HLT en wordt er een voorstel uitgewerkt voor de toekomst van Sportpark Ter Specke.

Bibliotheek

Vanaf 2026 stelt de nieuwe bibliotheekwet dat iedere gemeente een volwaardige bibliotheek heeft. Hiervoor krijgt de gemeente de wettelijke taak (zorgplicht) waarvoor extra middelen beschikbaar worden gesteld. De wijze waarop we deze extra middelen in gaan zetten is onderdeel van de strategische agenda, waarover we in gesprek gaan met de raad.

In de Maatschappelijke agenda Lisse: Leven Lang Meedoen staan de meerjarige ambities benoemd:

Onze ambitie: wat willen we bereiken?

- Onze inwoners investeren levenslang in hun positieve gezondheid en een actieve levensstijl;
- De gezonde keuze is de makkelijke keuze;
- We investeren in een fysieke en sociale omgeving die uitnodigt tot gezond gedrag;
- Iedereen kan laagdrempelig, toegankelijk en betaalbaar kennismaken met diverse vormen van expressie en culturele uitingen.

WAT WILLEN WIJ BEREIKEN?

Doel: Onze inwoners investeren levenslang in hun positieve gezondheid en een actieve levensstijl

WAT GAAN WIJ DAARVOOR DOEN?

Activiteit	Activiteit omschrijving
A1	We faciliteren inwoners om initiatieven mogelijk te maken, bijvoorbeeld via het platform 'Lisse Actief'.
A2	We gaan door met de uitvoering van de ketenaanpakken Welzijn op Recept, Valpreventie en Kansrijke Start.
A3	We gaan door met de uitvoering van het plan van aanpak 'Vroegsignalering Alcoholproblematiek'.
A4	Het boekje 'Sjors Sportief en Creatief' stimuleert kinderen om mee te doen met diverse sportieve en creatieve activiteiten. We willen de boekjes 'Sjors Sportief' en 'Max Vitaal' bij elkaar voegen.

WAT WILLEN WIJ BEREIKEN?

Doel: De gezonde keuze is de makkelijke keuze.

WAT GAAN WIJ DAARVOOR DOEN?

Activiteit	Activiteit omschrijving
B1	We voeren het lokale plan van aanpak 2023-2026 uit voor het 'Gezond en Actief Leven Akkoord' (GALA).
B2	De Buurtsportcoaches, JOGG-regisseur en Coördinator Sport en Preventie werken samen met het onderwijs, GGD en verenigingen aan onder andere een Rookvrije Generatie, Gezonde Kantine en laagdrempelige (beweeg)activiteiten.

WAT WILLEN WIJ BEREIKEN?

Doel: We investeren in een fysieke en sociale omgeving die uitnodigt tot gezond gedrag.

WAT GAAN WIJ DAARVOOR DOEN?

Activiteit	Activiteit omschrijving
C1	We stimuleren het multifunctionele gebruik van sportvoorzieningen en werken daarbij aan een open Sportpark Ter Specke.
C2	Samen met onze partners werken we aan de doorontwikkeling van 'Rondje Lisse'.

WAT WILLEN WIJ BEREIKEN?

Doel: Meer kinderen en volwassenen kunnen kennismaken met diverse vormen van expressie, culturele uitingen, kunnen elkaar ontmoeten en deelnemen aan cultuur.

WAT GAAN WIJ DAARVOOR DOEN?

Activiteit	Activiteit omschrijving
D1	We organiseren een verenigingsavond voor culturele, sportieve en maatschappelijke verenigingen waarin we samenwerking en verbinding stimuleren.
D2	We sturen op een kwalitatief programma 'Cultuureducatie met Kwaliteit 2025-2028' waar basisscholen aan deelnemen.
D3	We zorgen voor een voldoende en volwaardige bibliotheek, waar inwoners kunnen lezen, leren, ontwikkelen, ontmoeten en in aanraking komen met cultuur.

Samenwerkingspartners

Verbonden partijen	Overige samenwerkingspartners
Hecht Hollands Midden (GGD) Holland Rijnland	Sportsupport Sportfondsen Lisse Sportaanbieders Sportservice Zuid-Holland Samenwerkingsverband Lisse Actief Culturele en historische organisaties Kunstenaars Welzijnswartier Bibliotheek Bollenstreek Onderwijsinstellingen Cultuureducatiegroep Leiden Kunstgebouw The Pando Network Wijksamenwerkingsverband Lisse Provincie Zuid-Holland Gemeenten Hollands Midden

Voor informatie over de verbonden partijen wordt verwezen naar de [paragraaf Verbonden partijen](#).

Zorg voor elkaar

Onze inwoners zijn actief onderdeel van hun buurt en kijken naar elkaar om

Gezamenlijke betrokkenheid van onze inwoners in de buurt is het uitgangspunt. Buurtbewoners helpen en steunen elkaar waar nodig. Door deze betrokkenheid versterken we de veerkracht, leefbaarheid en veiligheid van ons dorp en samenleving. Dit is de kracht van Lisse, die gelukkig een lange traditie kent van omkijken naar elkaar. Hulp van buurtbewoners gaat vooraf aan steun en hulp van de gemeente of zorgprofessionals, maar er is ook aandacht voor een goede samenwerking tussen deze partijen. We hebben oog voor de inspanningen van vrijwilligers, mantelzorgers en inwoners die zich eenzaam voelen. We streven naar een gevoel van samenhang voor al onze inwoners, zodat iedereen zich uitgenodigd voelt om mee te doen, elkaar te ontmoeten en te helpen; van jong tot oud!

Trends en ontwikkelingen

Brede Welzijnsorganisatie

Per 1 juli 2025 zijn Welzijnskompas en Welzijnskwartier opgegaan in één Brede Welzijnsorganisatie voor iedereen van "0 tot 100". De organisatie zal een belangrijke rol spelen bij het uitvoeren van de gezamenlijke ambities uit de Maatschappelijke agenda.

Laagdrempelige ontmoetingsplekken

In zowel 't Poelhuys als bij de locaties Beukenhof/Berkhout worden, in samenwerking met onder meer Welzijnskwartier, Marente en Langeveldshof, laagdrempelige ontmoetingsplekken geopend. Deze laagdrempelige ontmoetingsplekken dragen onder meer bij aan het terugdringen van eenzaamheid en het ondersteunen van mantelzorgers.

Daarnaast dragen de plekken bij aan de doelstelling om voor inwoners met behoefte aan ondersteuning, meer passende algemene voorzieningen te ontwikkelen. Door o.a. de toenemende vergrijzing wordt het aantal inwoners wat een beroep doet op maatwerk of algemene voorzieningen groter. Maatwerkvoorzieningen worden geïndiceerd door de ISD. De kosten voor maatwerkvoorzieningen zijn over het algemeen hoger dan algemene voorzieningen. Door het bieden van passende algemene voorzieningen zetten we in opdat de groei van maatwerkvoorzieningen minder snel gaat en de stijging van de Wmo-kosten wordt geremd. Samen met de ISD Bollenstreek monitoren we of de ontwikkeling van de algemene voorzieningen in 't Poelhuys en Beukenhof/Berkhout bijdragen aan een minder snelle groei van de maatvoorzieningen en of daar een financiële vertaalslag in te maken is.

Eenzaamheid

De gemeente heeft zich aangesloten bij de landelijke aanpak tegen eenzaamheid, die ook de komende jaren doorloopt. De werkgroep heeft zich doorontwikkeld tot inspiratiegroep en zet zich in voor verschillende groepen, waaronder jongeren, voor oplossingen, activiteiten en inspiratie om met elkaar -inwoners, ondernemers en verenigingen- de ervaren eenzaamheid te verminderen.

In zowel 't Poelhuys als bij de locaties Beukenhof/Berkhout worden laagdrempelige ontmoetingsplekken geopend. Meer over deze ontmoetingsplekken staat vermeld onder de pijler "Thuis als Basis".

Mantelzorg

Er komt steeds meer druk op mantelzorgers door het beleid dat gericht is op langer zelfstandig thuis wonen en zelfredzaamheid, door de vergrijzing en door een groeiend personeelstekort in de zorg.

Vrijwilligers

Er is een verschuiving gaande in de manier waarop inwoners aankijken tegen het doen van vrijwilligerswerk. Mensen overwegen of ze nog vrijwilligerswerk willen blijven doen en er komen nieuwe vrijwilligers bij. Het aantal vrijwilligers met een ondersteuningsbehoefte neemt toe. Er is meer animo voor kortdurend en flexibel vrijwilligerswerk.

In 2026 wordt de regeling Waardering Vrijwilligers vernieuwd.

In de Maatschappelijke agenda Lisse: Leven Lang Meedoen staan de meerjarige ambities benoemd:

Onze ambitie: wat willen we bereiken?

- Inwoners zijn verantwoordelijk voor hun buurt.
- Inwoners kijken naar elkaar om en doen mee naar vermogen.
- Jong en oud voelt zich prettig en veilig in de wijk en op straat.
- Minder mensen voelen zich eenzaam.
- De draagkracht en de draaglast van mantelzorgers zijn in balans.
- Mantelzorgers en vrijwilligers weten zich gesteund door de gemeente.
- Formele en informele zorg werken beter samen.

WAT WILLEN WIJ BEREIKEN?

Doel: Inwoners zijn verantwoordelijk voor hun buurt.

WAT GAAN WIJ DAARVOOR DOEN?

Activiteit	Activiteit omschrijving
A1	We moedigen buurtinitiatieven aan, bijvoorbeeld met onze contactfunctionaris en wijkavonden.
A2	We faciliteren nieuwe samenwerkingsprojecten tussen inwoners, verenigingen en ondernemers.

WAT WILLEN WIJ BEREIKEN?

Doel: Inwoners kijken naar elkaar om en doen mee naar vermogen.

WAT GAAN WIJ DAARVOOR DOEN?

Activiteit	Activiteit omschrijving
B1	We ondersteunen buurtinitiatieven die gericht zijn op ontmoeting en onderlinge hulp. We zorgen dat er buurtwerkers actief zijn als aanspreekpunt en verbinder.

WAT WILLEN WIJ BEREIKEN?

Doel: Jong en oud voelt zich prettig en veilig in de wijk en op straat.

WAT GAAN WIJ DAARVOOR DOEN?

Activiteit	Activiteit omschrijving
C1	We zetten outreachend jongerenwerk in om actief jongeren te bereiken en te begeleiden.

C2	We zetten de ervaringen uit het uitvoeringsprogramma maatschappelijke zorg 'Omzien naar elkaar' in om de leefbaarheid en veiligheid te verbeteren.
----	--

WAT WILLEN WIJ BEREIKEN?

Doel: Minder mensen voelen zich eenzaam.

WAT GAAN WIJ DAARVOOR DOEN?

Activiteit	Activiteit omschrijving
D1	De 'Lokale aanpak eenzaamheid' ontwikkelen we door, samen met maatschappelijke partners.
D2	We ondersteunen bestaande en nieuwe laagdrempelige ontmoetingsplekken.

WAT WILLEN WIJ BEREIKEN?

Doel: De draagkracht en draaglast van mantelzorgers zijn in balans.

WAT GAAN WIJ DAARVOOR DOEN?

Activiteit	Activiteit omschrijving
E1	We blijven mantelzorgers ondersteunen via de Adempauzeregeling, met informatie en advies, begeleiding en hulp op maat.
E2	We werken samen met het zorgkantoor, zorgorganisaties en andere gemeenten om de mogelijkheden voor respijtzorg verder te verbeteren.
E3	We bevorderen signalering, doorverwijzing en aandacht voor mantelzorgers bij maatschappelijke partners. En zorgen voor structurele aandacht in lokale netwerken en overlegstructuren.

WAT WILLEN WIJ BEREIKEN?

Doel: Mantelzorgers en vrijwilligers weten zich gesteund door de gemeente.

WAT GAAN WIJ DAARVOOR DOEN?

Activiteit	Activiteit omschrijving
F1	We waarderen mantelzorgers met het mantelzorgcompliment.
F2	We werken aan een actieve participatie van mantelzorgers bij de evaluatie van de ondersteuning van mantelzorgers.
F3	We reiken vrijwilligersprijzen uit in verschillende categorieën, met een feestelijke bijeenkomst als blijk van waardering.

F4	We zorgen voor de verbinding van vraag en aanbod voor vrijwilligerswerk.
----	--

WAT WILLEN WIJ BEREIKEN?

Doel: Formele en informele zorg werken beter samen.

WAT GAAN WIJ DAARVOOR DOEN?

Activiteit	Activiteit omschrijving
G1	We zetten in op domeinoverstijgende samenwerking en brengen partijen bij elkaar.
G2	We ondersteunen en stimuleren initiatieven om informele zorg te bevorderen.

Samenwerkingspartners

Verbonden partijen	Overige samenwerkingspartners
Bureau Leerrecht (onderdeel van Holland Rijnland) ISD Bollenstreek GR KDB (Provalu) Hecht Hollands Midden Holland Rijnland	Uitvoeringsorganisatie gemeentelijke (binnen)sportaccommodaties Centrum voor Jeugd en Gezin (CJG) MEE Kwadraad Welzijnswijk Speeltuinverenigingen Uitvoeringsorganisaties maatschappelijk vastgoed Sportaanbieders Zorgaanbieders Onderwijs Schoolbesturen Kinderopvangorganisaties Ondernemers, onderwijs- en onderzoeksinstituten Bibliotheek 1ste lijnzorg: huisartsen, fysiotherapeuten Informele organisaties ouderenbonden

Voor informatie over de verbonden partijen wordt verwezen naar de [paragraaf Verbonden partijen](#).

Werk en inkomen

Onze inwoners zijn naar vermogen actief in onze samenleving, in de vorm van betaalde arbeid, vrijwilligerswerk of anderszins, en hebben voldoende inkomen voor hun levensonderhoud

We vinden het belangrijk dat onze inwoners in hun levensonderhoud kunnen voorzien om mee te kunnen doen in onze samenleving. De meeste inwoners werken en redden zich goed. Sommige inwoners hebben de hulp nodig van de gemeente om te voorkomen dat werkloosheid of armoede, leiden tot zorgen over inkomen, schulden en sociale uitsluiting. We willen dat de kinderen in gezinnen met (dreigende) armoede veilig opgroeien, gelijke kansen krijgen en op tijd gezien worden, bijvoorbeeld in het onderwijs. We weten dat lang geldzorgen hebben, leidt tot chronische stress, gezondheidsproblemen en dus minder denk- en doe- vermogen. Daardoor wordt meedoen aan de samenleving en het oplossen van problemen nog moeilijker. Informatie en hulp moet daarom makkelijk toegankelijk zijn. Een vraag om hulp vereist een integraal plan op maat. Bestaanszekerheid als basis maakt de inzet op de andere opgaven van deze agenda effectiever.

Trends en ontwikkelingen

Doorontwikkeling Provalu naar sociaal ontwikkelbedrijf

De doelgroep van Provalu (en alle andere werkbedrijven in het land) is aan het veranderen. Om ervoor te zorgen dat er een solide vangnet blijft bestaan voor inwoners voor wie werken niet vanzelfsprekend is, is het noodzakelijk om de infrastructuur en dienstverlening aan te passen. In de afgelopen jaren is er een toekomstvisie en een bijbehorend implementatieplan opgesteld richting 2030 waarin de weg naar een toekomstbestendig sociaal ontwikkelbedrijf wordt uitgetekend. Zo komt er onder andere een grotere focus te liggen op de verbinding met reguliere werkgevers, de arbeidsmarktregio en het onderwijs.

In 2026 wordt er verder gewerkt aan het implementeren van de vier hoofdinitiatieven uit het implementatieplan: Het oprichten van een arbeidsdiagnose centrum, het ontwikkelen en verbreden van de leerlijnen, het creëren van extra tijdelijke dienstverbanden voor inwoners uit het doelgroepenregister en het werken aan de positionering van Provalu en de werkgeversbenadering.

Vroegsignalering

Nog steeds sluiten nieuwe partners zich aan bij de vroegsignalering. Dit geeft een groter bereik en betekent automatisch een stijging van het aantal signalen. Vroegsignalering is daarmee een belangrijk instrument om in een zo vroeg mogelijk stadium inwoners met (dreigende) schuldenproblematiek te bereiken.

Nieuwe Participatiewet

In 2025 heeft de Tweede Kamer de Participatiewet in Balans aangenomen. Deze nieuwe Participatiewet stelt de menselijke maat en vertrouwen centraal. Ook biedt de wet meer ruimte voor maatwerk.

Samen met de ISD Bollenstreek worden de effecten van de nieuwe wet verder uitgewerkt.

In de Maatschappelijke agenda Lisse: Leven Lang Meedoen staan de meerjarige ambities benoemd:

Onze ambitie: wat willen we bereiken?

- Zo veel mogelijk inwoners zijn in staat in hun eigen inkomen te voorzien.
- Inwoners hebben de basisvaardigheden om te kunnen werken en meedoen.
- Hulp voor inwoners met geldzorgen is toegankelijk en effectief.
- Het aantal inwoners dat leeft op of onder de armoedegrens neemt af.
- Het aantal inwoners met problematische schulden neemt af.
- Inwoners met weinig geld kunnen meedoen aan de samenleving.
- Statushouders integreren snel en krijgen hulp om mee te kunnen doen aan de samenleving.

WAT WILLEN WIJ BEREIKEN?

Doel: Zo veel mogelijk inwoners zijn in staat in hun eigen inkomen te voorzien.

WAT GAAN WIJ DAARVOOR DOEN?

Activiteit	Activiteit omschrijving
A1	We werken aan de vier hoofdinitiatieven uit het implementatieplan van de meerjarenvisie Provalu. Hiermee werken wij aan een toekomstbestendig sociaal ontwikkelbedrijf.
A2	We bieden met het werkcentrum Holland Rijnland ondersteuning aan inwoners die op zoek zijn naar (ander) werk of scholing.

WAT WILLEN WIJ BEREIKEN?

Doel: Inwoners hebben de basisvaardigheden om te kunnen werken en meedoen.

WAT GAAN WIJ DAARVOOR DOEN?

Activiteit	Activiteit omschrijving
B1	Met de pilot Lekker Fit werken we aan sociale activering en het versterken van de basisvaardigheden. In de eerste helft van 2026 wordt deze pilot geëvalueerd.
B2	We zorgen samen met de bibliotheek voor een laagdrempelig aanbod voor mensen die bijvoorbeeld hun taalvaardigheid of digitale vaardigheid willen verbeteren.
B3	Met het Taalpact zorgen we ervoor dat organisaties en hulpverleners laaggeletterdheid signaleren en doorverwijzen naar taalonderwijs. Dit doen wij onder andere door het aanbieden van trainingen.
B4	We bieden formeel en informeel taalonderwijs aan voor inwoners met laaggeletterdheid

WAT WILLEN WIJ BEREIKEN?

Doel: Hulp voor inwoners met geldzorgen is toegankelijk en effectief.

WAT GAAN WIJ DAARVOOR DOEN?

Activiteit	Activiteit omschrijving
C1	We maken voor de minimaregelingen het aanvraagproces eenvoudiger.

WAT WILLEN WIJ BEREIKEN?

Doel: Het aantal inwoners dat leeft op of onder de armoedegrens neemt af.

WAT GAAN WIJ DAARVOOR DOEN?

Activiteit	Activiteit omschrijving
D1	We brengen de minimaregelingen onder de aandacht in het netwerk en via communicatiecampagnes, waardoor het besteedbaar inkomen toeneemt.

WAT WILLEN WIJ BEREIKEN?

Doel: Het aantal inwoners met problematische schulden neemt af.

WAT GAAN WIJ DAARVOOR DOEN?

Activiteit	Activiteit omschrijving
E1	We signaleren problematische schulden bij inwoners zo vroeg mogelijk.
E2	We bieden laagdrempelige en passende schuldhelpverlening en sluiten daarbij aan bij de ontwikkelingen voortkomend uit de Basisdienstverlening Schuldhelpverlening.
E3	We zetten via de pilot Get a Grip extra in op het voorkomen van schulden bij jongeren. Ook als er al schulden zijn bieden we helpverlening die aansluit bij de leefwereld van jongeren.

WAT WILLEN WIJ BEREIKEN?

Doel: Inwoners met weinig geld kunnen meedoen aan de samenleving.

WAT GAAN WIJ DAARVOOR DOEN?

Activiteit	Activiteit omschrijving
F1	Kinderen uit gezinnen met weinig geld kunnen meedoen aan sport en cultuur.
F2	Voor inwoners met weinig geld zijn er regelingen voor noodzakelijke kosten om te kunnen meedoen.

WAT WILLEN WIJ BEREIKEN?

Doel: Nieuwkomers integreren snel en krijgen hulp om mee te kunnen doen aan de samenleving.

WAT GAAN WIJ DAARVOOR DOEN?

Activiteit	Activiteit omschrijving
G1	We bieden taalonderwijs aan statushouders. Voor iedere statushouder zetten we een passende leerroute in.
G2	We laten statushouders kennismaken met de arbeidsmarkt. Deze begeleiding bestaat uit een theoretisch deel en een praktijk deel.
G3	VluchtelingenWerk zorgt voor goede maatschappelijke begeleiding. Zo zorgen we dat zoveel mogelijk statushouders meedoen aan alle onderdelen van de samenleving.

Samenwerkingspartners

Verbonden partijen	Overige samenwerkingspartners
Bureau Leerrecht (onderdeel van Holland Rijnland) ISD Bollenstreek GR KDB (Provalu) Hecht Hollands Midden Holland Rijnland	Onderwijsveld CJG Voor ieder 1 Kinderopvang organisaties Bedrijfsleven Sportaanbieders, sportstichtingen Welzijnswartier Stichting Leergeld Jeugdfonds Sport & Cultuur TWO Jeugdhulp en aanbieders Jeugdhulp Culturele organisaties en -verenigingen, basisscholen, Bibliotheek Bollenstreek, kunstenaars, kunstcommissie, Cultuureducatiegroep, Kunstgebouw, historische verenigingen PRO/VSO scholen MBO Rijnland

Voor informatie over de verbonden partijen wordt verwezen naar de [paragraaf Verbonden partijen](#).

Opgroeien en opvoeden

Onze kinderen groeien op in een gezonde en veilige omgeving en ouders en opvoeders voelen zich gesteund als dat nodig is

De jeugd heeft de toekomst en daarom willen we dat onze jonge inwoners, de kinderen, opgroeien in een gezonde en veilige omgeving in Lisse. We vinden het belangrijk dat ouders, met hun sociale omgeving, hun kinderen opvoeden. Opvoeden is soms pittig: dat is normaal en soms is ondersteuning nodig voor ouders die overbelast zijn en bij wie het niet goed gaat. In sommige gezinnen zijn problemen op meerdere levensgebieden, dan bieden we een integrale aanpak. Dit is van belang voor het doorbreken van generatie op generatie problematiek en voor gelijke ontwikkelingskansen van kinderen. Hulp en ondersteuning voor kinderen en ouders, is zo licht als mogelijk en zo zwaar als nodig. We hebben oog voor kinderen die het thuis, op school of in de wijk, moeilijk hebben en minder goed mee kunnen doen, bijvoorbeeld door spanningen over armoede, schulden, scheiding van ouders of zich buitengesloten voelen. Het nieuwe nationale gezondheidsbeleid geeft aandacht aan het verlagen van deze spanningen in het dagelijks leven van kinderen en jongvolwassenen. Door deze agenda dragen wij hieraan bij. Zodat kinderen zich dagelijks op hun gemak voelen en worden uitgedaagd om gezond te bewegen en sociaal mee te doen en te leren.

Trends en ontwikkelingen

Maatregelen om de instroom van gespecialiseerde jeugdhulp te beperken

We gaan verder met het inzetten op maatregelen om de instroom in de gespecialiseerde jeugdhulp te beperken. Dit om het jeugdhulpstelsel financieel beheersbaar te houden en om te zorgen dat jeugdigen die het echt nodig hebben passende en tijdige hulp krijgen. Dit doen we samen met onze partners, zoals de Serviceorganisatie Zorg (SO Zorg) en Voor ieder 1. De in 2025 opgestelde uitvoeringsovereenkomst met Voor ieder 1 geeft hier ook richting aan. De verschillende maatregelen zijn hieronder uitgewerkt.

Implementatie maatregelen Taskforce Jeugd

In 2026 start de meerjarige implementatie van de regionale maatregelen vanuit de Taskforce Jeugd. Dit vanuit het in 2025 opgestelde regionaal implementatieplan. De maatregelen gaan over het stabiliseren en versterken van de basis (pakket 1) en het versterken van de lokale kracht (pakket 2). Binnen dit pakket zetten we onder meer in op afbakenen van jeugdhulp in regiovisie en verordeningen, afspraken maken met externe verwijzers (o.a. om kostenbewustzijn te vergroten) en doorontwikkeling van de signaleringsfunctie van de SO Zorg.

De maatregelen sluiten aan op de thema's in de Hervormingsagenda Jeugd, zoals Reikwijdte Jeugdhulp en Verbeteren van inzicht in het functioneren van het jeugdstelsel met data en monitoring.

Afbouw Buiten Budgettaire Route (BBR)

Regionaal gaan we verder met de afbouw van BBR. Die ontwikkeling is in 2025 gestart. Per 2027 moet de BBR zo veel mogelijk zijn afgebouwd. De BBR is een 'ventiel' dat nu wordt ingezet voor:

- jeugdhulp waarbij het budgetplafond bij een gecontracteerde aanbieder bereikt is, maar waar sprake is van crisis en/of spoed;
- inzet voor niet-gecontracteerd jeugdhulpaanbod, binnen of buiten de regio.

De afbouw van de BBR realiseren we door aanpassing van werkwijze en versterking van de regierol van verwijzers en door versterking van het bestaande zorglandschap. Daardoor kan hulp geboden worden binnen het gecontracteerde aanbod en is minder beroep nodig op ongecontracteerd aanbod.

Volledige afbouw van ongecontracteerde zorg is niet mogelijk. Dit omdat we een verantwoordelijkheid houden voor jeugdigen op grond van het woonplaatsbeginsel. Dat betekent dat wij voor onze jeugdigen, ook als die elders in het land verblijven, de financiële verantwoordelijkheid dragen.

Implementatie Grip op de jeugd(hulp)keten

Naast regionale maatregelen nemen we ook lokale maatregelen om de grip op de jeugd(hulp)keten te versterken. Zo treedt in 2026, vooruitlopend op de Taskforce maatregelen, al een nieuwe verordening jeugdhulp in werking. Hierin is duidelijker afgebakend wat we van ouders zelf verwachten en wat wel/geen jeugdhulp is.

We voeren het actieplan Grip op de jeugd(hulp)keten uit. Dit omvat:

- a) Volgen van de kostenontwikkelingen in de jeugdhulp en het oppakken van gesignaleerde knelpunten.
- b) Versterken van de lokale aanpak. Hierbij gaat onder meer om uitvoering van Taskforce maatregelen die lokaal moeten landen, zoals werken met beschikkingen en casusregie. Voor ieder 1 heeft hierin een essentiële rol. Ook gaat dit om het versterken van de pedagogische basis, verbeteren van de verbinding met o.a. onderwijs en armoedebeleid en het realiseren van nieuw preventief en collectief aanbod.

De lokale maatregelen sluiten aan bij de thema's in de Hervormingsagenda Jeugd, zoals Stevige lokale teams, verbinding met aanpalende domeinen en Verbeteren van inzicht in het functioneren van het jeugdstelsel met data en monitoring.

Onderwijshuisvesting

We stellen een Integraal Huisvestingsplan (IHP) op. Dit doen we samen met het onderwijs. Na de vaststelling van het IHP verwerken we de financiële effecten daarvan in de begroting.

In de Maatschappelijke agenda Lisse: Leven Lang Meedoen staan de meerjarige ambities benoemd:

Onze ambitie: wat willen we bereiken?

- Ouders zijn - samen met hun netwerk - voldoende toegerust voor de opvoeding van hun kinderen.
- Kinderen groeien op in een gezonde en veilige omgeving.
- Kinderen kunnen zich optimaal ontwikkelen via onder meer inclusieve kinderopvang, onderwijs en vrije tijd.
- Kinderen en gezinnen die dat nodig hebben helpen we om hun leven weer in eigen hand te nemen.

WAT WILLEN WIJ BEREIKEN?

Doel: Ouders zijn samen met hun netwerk voldoende toegerust voor de opvoeding van hun kind.

WAT GAAN WIJ DAARVOOR DOEN?

Activiteit	Activiteit omschrijving
A1	We stimuleren maatschappelijke partners om met inwoners het gesprek te voeren over de eigen verantwoordelijkheid en mogelijkheden, het gezin en netwerk en voorliggende voorzieningen. Het principe daarbij is: zo licht als mogelijk, zo zwaar als nodig.
A2	Via laagdrempelige interventies onder Kansrijke Start ondersteunen we kwetsbare ouders in de eerste fase van het ouderschap.
A3	We faciliteren laagdrempelige cursussen, bijeenkomsten en activiteiten voor ouders om hen te versterken in hun opvoedersrol en om onderlinge steun te bevorderen.
A4	We continueren het huidige aanbod gericht op scheidingssituaties om het aantal complexe scheidingen te verminderen.

WAT WILLEN WIJ BEREIKEN?

Doel: Kinderen groeien op in een gezonde en veilige omgeving.

WAT GAAN WIJ DAARVOOR DOEN?

Activiteit	Activiteit omschrijving
B1	We zetten met onze partners in op een sterke pedagogische basis en een effectief preventief jeugdbeleid. Dat doen we door in netwerkoeverleggen 0-2 (Kansrijke Start), 2-12 en 12+ op basis van data en signalen uit de praktijk te komen tot actielijnen. We werken hierbij met het kwaliteitskompas.
B2	Het jongerenwerk stimuleert en helpt jongeren onder meer in het ontwikkelen van hun sociale en praktische vaardigheden.
B3	We voeren regie op de Zorg- en Veiligheidstafels Jeugd en groepsaanpakken. Dit doen we door met netwerkpartners op het snijvlak van zorg en veiligheid algemene signalen te delen en individuele jongeren te bespreken. Daarmee voorkomen en verminderen we overlast en criminaliteit bij jongeren.

WAT WILLEN WIJ BEREIKEN?

Doel: Kinderen kunnen zich optimaal ontwikkelen, via onder meer inclusieve kinderopvang, onderwijs en vrije tijd.

WAT GAAN WIJ DAARVOOR DOEN?

Activiteit	Activiteit omschrijving
C1	We voeren de ontwikkelagenda Duin- en Bollenstreek 2024-2028 uit, gericht op het versterken van de pedagogische basis. De speerpunten hierin zijn welbevinden en preventie, jeugdhulpverlening in de ondersteuningsstructuur van het onderwijs, doorgaande lijnen, inclusieve onderwijshuisvesting en leerlingenvervoer. De acties pakken we op in werkgroepen zowel op het niveau van de Duin- en Bollenstreek als lokaal, bijvoorbeeld via de Lokale Educatie Agenda (LEA). Als onderwijs en jeugdhulp trekken we samen op. De voortgang volgen we via het tweejaarlijkse subregionale Op Overeenstemming Gericht Overleg (OOGO) voor bestuurders van gemeenten en samenwerkingsverbanden PO en VO, en via een jaarlijkse werkconferentie.
C2	Tweemaal per jaar organiseren we een lokaal Op Overeenstemming Gericht Overleg (OOGO) met de gemeente, schoolbesturen uit het funderend onderwijs en kinderopvangorganisaties. De daaronder hangende uitvoerende samenwerkingsstructuur bestaat uit LEA werkgroepen waaraan verschillende partners uit het veld zoals onder meer de jeugdverpleegkundige, pedagogisch medewerker en onderwijspersoneel deelnemen. De actielijnen vanuit het preventienetwerk nemen we mee in de afspraken en aanpak. De doorvertaling en implementatie van regionale processen afgesproken in de bestuurlijk regiegroep onderwijs-jeugdhulp vindt plaats via de subregionale en lokale OOGO's naar de uitvoerende professionals onderwijs en jeugdhulp.
C3	In de regio werken we samen om voortijdig schoolverlaten tegen te gaan en te stimuleren dat zoveel mogelijk jongeren een opleiding volgen en/of werken. In 2026 start het nieuwe VSV programma met afspraken en maatregelen die bijvoorbeeld inzetten op aanvullende ondersteuning op scholen zoals Hulp op School. De doelgroep wordt uitgebreid naar kwetsbare jongeren tot 27 jaar.

C4	We bevorderen de onderwijskansen van alle kinderen met programma's zoals Voorleesexpress en Boekstart.
C5	We versterken het aanbod van voorschoolse educatie (VE) voor alle kinderen met een ontwikkelachterstand.
C6	We stimuleren de taalontwikkeling van nieuwkomers in het basis- en voortgezet onderwijs door het regionaal aanbieden van nieuwkomersonderwijs.
C7	We organiseren leerlingen- en jeugdhulpvervoer voor kinderen van wie de ouders dit redelijkerwijs niet zelf kunnen organiseren. We stimuleren kinderen die gebruik maken van het taxivervoer om, wanneer dat kan, zelfstandig naar school te reizen.
C8	We faciliteren en stimuleren het ondernemen van (sport)activiteiten in de vrije tijd.

WAT WILLEN WIJ BEREIKEN?

Doel: De meest kwetsbare kinderen en gezinnen helpen we om hun leven weer in eigen hand te nemen.

WAT GAAN WIJ DAARVOOR DOEN?

Activiteit	Activiteit omschrijving
D1	We faciliteren Voor ieder 1, dat inwoners begeleidt naar zelfredzaamheid, verwijst indien nodig en regie voert op complexe hulpvragen.
D2	We volgen de principes van Stevige Lokale Teams en zorgen dat de sociale teams doorontwikkelen aan de hand van de richtlijnen van de Hervormingsagenda Jeugd en het Toekomstscenario Kind en gezinsbescherming.
D3	We bemiddelen in de jeugdhulpvraagstukken bij de huisarts door de inzet van de Praktijk Ondersteuner Huisarts Jeugd (POH-J). Verwachting is dat de ophoging van de beschikbare uren naar 24 uur zal worden gehandhaafd, dit wordt jaarlijks geëvalueerd.
D4	De aanbieders van specialistische jeugdhulp, Service Organisatie Zorg, het regionaal programma jeugdhulp Holland Rijnland en de sociale teams werken aan collectief, normaliserend en beschikbaar aanbod. Daarnaast werken samenwerkingsverbanden onderwijs en jeugdhulp samen in het versterken van het continuüm onderwijs-jeugdhulp.
D5	We voeren het regionaal vastgestelde implementatieplan van de maatregelen van de Taskforce Jeugdhulp uit. Voor 2026 betekent dit onder andere het afbakenen van jeugdhulp in de regiovisie en de verordening en afspraken maken met externe verwijzers.
D6	We voeren het lokaal actieplan Grip op de jeugd(hulp)keten uit. In 2026 werken we onder meer aan het beleggen van casusregie bij de lokale teams, versterken van de pedagogische basis en het preventief aanbod.

Samenwerkingspartners

Verbonden partijen	Overige samenwerkingspartners
Service Organisatie Zorg Holland Rijnland ISD Bollenstreek Hecht Hollands Midden Bureau Leerrecht (onderdeel van Holland Rijnland)	Voor ieder 1 Kinderopvang/aanbieders VE (Samenwerkingsverbanden) scholen Centrum voor Jeugd en Gezin Aanbieders preventie, zoals Villa Pinedo, Home Start, Brijder, GGZ Rivierduinen Kwadraad Stichting MEE Welzijnswijk Praktijkondersteuners huisartsen Aanbieders jeugdhulp, jeugdbescherming – en reclassering Noot leerlingenvervoer Ouderklankbordgroep leerlingenvervoer Sportaanbieders en verenigingen Politie Jeugd Preventie Team Veiligheidshuis Veilig Thuis Bibliotheek Duin & Bollenstreek Woningbouwcoöperatie STEK

Voor informatie over de verbonden partijen wordt verwezen naar de [paragraaf Verbonden partijen](#).

Thuis als basis

Onze inwoners hebben een woning die past bij hun omstandigheden, wensen, behoeften en mogelijkheden

Thuis voelen is van belang voor al onze inwoners. Door landelijk beleid en maatschappelijke ontwikkelingen blijven kwetsbare inwoners langer thuis wonen. Dit geldt ook voor kwetsbare jonge of volwassen inwoners en inwoners met sociale of psychische problematiek. Ook als zij zorg nodig hebben. Veel inwoners willen ook graag langer thuis wonen, zodat ze dichtbij voorzieningen en hun netwerk wonen. Hierbij zijn mantelzorg, respijtzorg, elkaar ontmoeten en een sociale veiligheid van belang.

Trends en ontwikkelingen

Langer thuis wonen wringt steeds meer

Het rijksbeleid is erop gericht dat inwoners zo lang mogelijk zelfstandig thuis kunnen wonen en deel kunnen blijven nemen aan de maatschappij. Dat komt steeds meer onder druk te staan door onder meer de dubbele vergrijzing, de toename van mensen met dementie, de krapte op de woningmarkt, een toenemend tekort aan zorgpersoneel, de druk op mantelzorgers, toenemende eenzaamheid en de stijgende zorgkosten.

Laagdrempelige ontmoetingsplekken Poelhuys en Beukenhof/Berkhout

In zowel 't Poelhuys als bij de locaties Beukenhof/Berkhout worden laagdrempelige ontmoetingsplekken geopend. Deze plekken passen binnen het project Zorgzame Wijken. Meer over deze ontmoetingsplekken staat vermeld onder de pijler "Thuis als Basis".

In de Maatschappelijke agenda Lisse: Leven Lang Meedoen staan de meerjarige ambities benoemd:

Onze ambitie: wat willen we bereiken?

- De leefomgeving is veilig, toegankelijk en leefbaar voor iedereen.
- Er is voldoende toegankelijk aanbod verspreid over de wijken/kernen, gericht op ontmoeting, daginvulling en vervoer er naartoe.
- Inwoners kennen de mogelijkheden en nemen zelf de verantwoordelijkheid om zo zelfstandig mogelijk te kunnen blijven wonen.
- Er zijn voldoende woonplekken voor specifieke doelgroepen die vragen om wonen met zorg.
- Iedereen heeft een dak boven het hoofd.

WAT WILLEN WIJ BEREIKEN?

Doel: De woonomgeving is veilig, toegankelijk en leefbaar voor iedereen

WAT GAAN WIJ DAARVOOR DOEN?

Activiteit	Activiteitomschrijving
A1	We zetten in op een goed werkende zorg- en veiligheidsketen met goede samenwerking tussen de verschillende partners.
A2	We werken preventief aan een veilige omgeving door het vroegtijdig signaleren van overlast en zorgen.
A3	Inwoners met zorgen over anderen of over de omgeving kunnen dit eenvoudig melden. We behandelen deze meldingen zorgvuldig.
A4	We faciliteren proactief inwonersinitiatieven met als doel om deze door de inwoners /buurt zelf duurzaam/structureel voort te zetten.

WAT WILLEN WIJ BEREIKEN?

Doel: Er is voldoende aanbod verspreid over de wijken/kernen gericht op ontmoeting, dag invulling en vervoer er naartoe.

WAT GAAN WIJ DAARVOOR DOEN?

Activiteit	Activiteit omschrijving
B1	We realiseren samen met netwerkpartners passende ontmoetingsplekken in de wijk.
B2	We werken aan een netwerk van vervoer door vrijwilligers.
B3	We zorgen voor een goede vindbaarheid en toegankelijkheid van het aanbod.

WAT WILLEN WIJ BEREIKEN?

Doel: Inwoners kennen de mogelijkheden en nemen zelf de verantwoordelijkheid om zo zelfstandig mogelijk te kunnen blijven wonen.

WAT GAAN WIJ DAARVOOR DOEN?

Activiteit	Activiteit omschrijving
C1	We zetten in op het vergroten van zelforganisatie van en zelfregie over het langer thuis blijven wonen.
C2	We zetten in op zo lang mogelijk thuis kunnen blijven wonen.

WAT WILLEN WIJ BEREIKEN?

Doel: Er zijn voldoende woonplekken voor specifieke doelgroepen die vragen om wonen met zorg.

WAT GAAN WIJ DAARVOOR DOEN?

Activiteit	Activiteit omschrijving
D1	We werken samen met de gecontracteerde zorgaanbieders aan een passend aanbod. Maar ook aan de transformatie opgave, waarbij we inzetten op meer begeleid wonen thuis.
D2	We overleggen regelmatig met de zorgaanbieders over de match tussen vraag en (passend) aanbod.

WAT WILLEN WIJ BEREIKEN?

Doel: Iedereen heeft een dak boven het hoofd.

WAT GAAN WIJ DAARVOOR DOEN?

Activiteit	Activiteit omschrijving
E1	Om dak – en thuisloosheid onder inwoners te voorkomen werken we met het preventieprogramma dak- en thuisloosheid.
E2	We werken naar een evenwichtig vraag en aanbod binnen de maatschappelijke opvang binnen de Duin- en Bollenstreek voor inwoners die dak- en thuisloos zijn.

Samenwerkingspartners

Verbonden partijen	Overige samenwerkingspartners
ISD Bollenstreek GR KDB (Provalu) Hecht Hollands Midden Holland Rijnland	Uitvoeringsorganisatie gemeentelijke (binnen)sportaccommodaties Centrum voor Jeugd en Gezin (CJG) MEE Kwadraad Speeltuinverenigingen Uitvoeringsorganisaties maatschappelijk vastgoed Sportaanbieders Zorgaanbieders Onderwijs Schoolbesturen Kinderopvangorganisaties Ondernemers, onderwijs- en onderzoeksinstituten Bibliotheek woningbouwcoöperatie STEK 1ste lijn: huisartsen/ fysiotherapeuten/ logopedisten Ouderenbonden Maatschappelijke zorg zorgaanbieders (contract): Stichting De Brug, Stichting De Binnenvest, Silhouet Coaching, Stichting Arkin, Stichting Cardea, Stichting De steenrots, Stichting Rivierduinen, Stichting 's Heeren Loo Zorggroep, Podeba BV, Stichting De Haardstee, Stichting Limor, Stichting Leger des Heils Welzijns- en Gezondheidszorg. Stichting Lumen Brijder Holland Rijnland Wonen Zorgkantoor Zorg en Zekerheid Politie

Voor informatie over de verbonden partijen wordt verwezen naar de [paragraaf Verbonden partijen](#).

Passende ondersteuning

Onze inwoners zijn in staat zichzelf te redden en kunnen rekenen op hulp als ze dat nodig hebben.

Dit is onze laatste opgave van de Maatschappelijke Agenda. We hebben uitgelegd dat de gemeente (pas) ondersteunt als dat nodig is, daarover gaat deze laatste opgave. Als kwetsbare inwoners met eigen kracht of hulp van hun familie en netwerk er niet uitkomen, bieden we natuurlijk hulp en steun. Werk en inkomen, steun bij opgroeien kwamen eerder al aan bod. Deze laatste opgave gaat over de weg vinden naar hulp en een laagdrempelige, integrale toegang. Die weg moet laagdrempelig, duidelijk en snel zijn. Eenvoudige vragen moeten snel en simpel worden afgehandeld. Bij complexe vragen denken we samen met de inwoner na over wat een passend antwoord is en wie daaraan kan bijdragen. Het is nodig dat (verwijs)systemen goed samen werken zodat onze inwoners niet steeds opnieuw hun verhaal of hulpvraag hoeven te vertellen. De gemeente biedt ondersteuning door algemene en individuele Wmo voorzieningen en werkt samen met gespecialiseerde hulp als dat nodig is. Hulp en ondersteuning is zo licht als mogelijk en zo zwaar als nodig. Waar mogelijk worden inwoners geholpen om uiteindelijk (weer) zelfstandig, of met hulp van hun netwerk/ de samenleving, zichzelf te redden.

Trends en ontwikkelingen

Ook in 2026 staan gemeenten voor de uitdaging om ondersteuning en zorg binnen het sociaal domein betaalbaar en toegankelijk te houden. De toenemende vergrijzing, de groeiende zorgvraag en het controversieel verklaren van de eigen bijdrage in de Wmo versterken deze opgave en vragen om een hernieuwde afweging van beleidskeuzes en inzet van middelen. De organisaties die actief zijn in deze opgave hebben veel ontwikkelingen doorgemaakt en staan voor een aantal uitdagingen.

Voor ieder 1 is sinds juli 2025 een Stichting met eigen personeel in dienst. De organisatie ontwikkeld snel op professionaliteit, efficiëntie en doelmatigheid. De ISD staat stabiel, maar heeft moeilijke keuzes moeten maken in de financiële heroverweging van alle gemeenschappelijke regelingen.

De gemeente staat in goed contact met beide organisaties om elkaar te ondersteunen waar nodig.

In de Maatschappelijke agenda Lisse: Leven Lang Meedoen staan de meerjarige ambities benoemd:

Onze ambitie: wat willen we bereiken?

- Inwoners die professionele ondersteuning nodig hebben, komen op de juiste plek terecht.
- Er is zo snel en zo eenvoudig mogelijk passende ondersteuning beschikbaar.
- Huiselijk geweld wordt zo vroeg mogelijk gesignaleerd, er wordt adequaat gereageerd en het wordt duurzaam gestopt.

WAT WILLEN WIJ BEREIKEN?

Doel: Inwoners die professionele ondersteuning nodig hebben komen op de juiste plek terecht.

WAT GAAN WIJ DAARVOOR DOEN?

Activiteit	Activiteit omschrijving
A1	We borgen de laagdrempelige ondersteuning bij uitdagingen binnen welzijn en financiën.
A2	We werken aan effectieve samenwerking en goede verwijsprocessen voor efficiëntere ondersteuning.

WAT WILLEN WIJ BEREIKEN?

Doel: Er is zo snel en zo eenvoudig mogelijk passende ondersteuning beschikbaar.

WAT GAAN WIJ DAARVOOR DOEN?

Activiteit	Activiteit omschrijving
B1	We gaan verder met het ontwikkelen van collectieve voorzieningen voor mensen met behoefte aan ondersteuning.
B2	We bieden onafhankelijke cliëntondersteuning aan voor inwoners die dit nodig hebben.
B3	Voor ieder 1 breidt de eigen hulpverlening uit en verwijst minder door, zodat inwoners lokaal en snel geholpen worden.

WAT WILLEN WIJ BEREIKEN?

Doel: Huiselijk geweld wordt zo vroeg mogelijk gesignaleerd, er wordt adequaat gereageerd en het wordt duurzaam gestopt.

WAT GAAN WIJ DAARVOOR DOEN?

Activiteit	Activiteit omschrijving
C1	We voeren de regiovisie uit voor de aanpak en bestrijding van huiselijk geweld en kindermishandeling.
C2	We bevorderen de samenwerking tussen Veilig Thuis en het lokale team bij de overdracht van meldingen van huiselijk geweld.

Samenwerkingspartners

Verbonden partijen	Overige samenwerkingspartners
ISD Bollenstreek GR KDB (Provalu) Service Organisatie Zorg Holland Rijnland en aanbieders specialistische Jeugdhulp Hecht Hollands Midden (GGD)	Voor ieder 1 Onderwijsveld Centrum voor Jeugd en Gezin (CJG) Bedrijfsleven en organisaties Welzijnswartier Veilig Thuis Meldpunt zorg en overlast Zorg en Veiligheidshuis Hollands Midden Politie

Voor informatie over de verbonden partijen wordt verwezen naar de [paragraaf Verbonden partijen](#).

Burgerzaken

Trends en ontwikkelingen

Binnen de dienstverlening van Burgerzaken zien we een aantal belangrijke trends:

- Snelle ontwikkelingen in digitalisering en veiligheidsrisico's.
- Landelijk is een toename te zien van (poging tot) identiteitsfraude.
- Landelijk is een toename te zien van onjuiste in- en uitschrijvingen op adressen in de basisregistratie personen (BRP).
- We hebben in 2026 te maken met de zogeheten Reisdocumentenpiek

Digitalisering en technologie:

De digitalisering betekent dat steeds meer contacten tussen inwoners en gemeente online gebeuren en steeds meer producten online kunnen worden aangevraagd. Dat vraagt om een andere vorm van dienstverlening. Daarnaast heeft digitalisering ook invloed op de veiligheid en fraudegevoeligheid van de persoonsgegevens die de gemeente beheert en verstrekt.

Landelijk is een toename te zien van (poging tot) identiteitsfraude:

Deze ontwikkeling vraagt om verbetering van de middelen en manieren om die fraude bijtijds te ontdekken.

Landelijk is er een toename te zien aan onjuiste in- en uitschrijvingen op adressen in de basisregistratie personen (BRP):

Samenwerking met andere overheidsinstanties en externe partijen is cruciaal voor het leveren van een juiste en correcte BRP.

Reisdocumentenpiek: We kennen in heel Nederland momenteel het fenomeen "reisdocumenten-piek". In 2014 werd het paspoort en de ID-kaart voor het eerst 10 jaar geldig, voorheen was dat 5 jaar. In de periode 2024 t/m 2028 worden al die toen aangevraagde documenten vervangen, ten opzichte van de periode 2019 t/m 2023 betekent dat meer dan een verdubbeling van het aantal aanvragen. Adequate maatregelen met betrekking tot een tijdelijk budget voor flexibel extra personeel, verruiming van openingstijden en balies garanderen een vlotte dienstverlening aan de inwoners.

Gemeenteraadsverkiezingen op 18 maart 2026: In opdracht van de gemeenten Hillegom, Lisse en Teylingen is HLTsamen verantwoordelijk voor de organisatie en uitvoering van alle bijbehorende werkzaamheden. Dit omvat onder meer de inrichting en bemensing van circa 50 stembureaus en 3 centrale tellocaties. We dragen zorg voor de inrichting van de bijbehorende processen en de stroom van documenten en informatie. Daarnaast vervult de gemeente bij deze verkiezingen zelf de rol van Centraal Stembureau. Dit brengt extra verantwoordelijkheden met zich mee, waaronder de registratie van politieke partijen en kandidaten. Het project Verkiezingen wordt centraal aangestuurd, en uitgevoerd door de hele organisatie van HLTsamen. Daarnaast is ook inzet van inwoners nodig voor bemensing van de stembureaus en de centrale tellocatie. Het doel is het waarborgen van eerlijke, transparante en goed georganiseerde verkiezingen.

Wij hanteren de volgende 4 uitgangspunten ten aanzien van onderwerpen op het vakgebied burgerzaken.

1. Wij stellen de identiteit van personen zorgvuldig vast.

Het vaststellen en vastleggen van identiteit is een primaire taak van onze afdeling Burgerzaken. Wij zorgen voor een nauwkeurige en zorgvuldige uitvoering, als fundament voor al onze dienstverlening.

2. Wij verzorgen de aanvraag en uitgifte van identiteitsmiddelen.

Dit is onze tweede kerntaak. We streven hierbij naar snelle, klantgerichte processen met maximale aandacht voor veiligheid en het voorkomen van identiteitsfraude.

3. Wij bieden service op maat: digitaal waar mogelijk, persoonlijk waar nodig.

We digitaliseren onze dienstverlening waar dat kan, maar verliezen de menselijke maat niet uit het oog. Inwoners die liever of noodgedwongen fysiek langskomen, faciliteren we goed: met klantgerichte balieprocessen, korte wachttijden en medewerkers die ondersteuning bieden bij digitale stappen. Zo zorgen we voor toegankelijke dienstverlening voor iedereen.

4. Processen zijn eenduidig en efficiënt ingericht.

Wij werken met uniforme processen die zijn afgestemd op landelijke standaarden en continu worden geactualiseerd aan de hand van het beveiligingshandboek. Het beveiligingshandboek bevat de richtlijnen voor de BRP, reisdocumentenprocessen en bijhorende werkinstructies. Om onze processen zo klantgericht en efficiënt uit te kunnen voeren zetten we in op continue opleiding van Burgerzakenmedewerkers.

Onze ambitie: wat willen we bereiken?

- We zetten ons in voor service op maat, zodat iedere inwoner op een passende manier geholpen wordt. Digitaal waar het kan, persoonlijk waar het nodig is.
- We zorgen voor betrouwbare persoons- en adresgegevens in de BRP en het voorkomen van identiteitsfraude.
- We organiseren een soepel verlopende Reisdocumentenpiek waarbij het ons tijdelijk ter beschikking gestelde extra budget adequaat wordt ingezet.
- We zorgen voor een goed georganiseerd Gemeenteraadsverkiezing met een betrouwbare uitslag.

WAT WILLEN WIJ BEREIKEN?

Doel: We zetten ons in voor service op maat, zodat iedere inwoner op een passende manier geholpen wordt. Digitaal waar het kan, persoonlijk waar het nodig is.

WAT GAAN WIJ DAARVOOR DOEN?

Activiteit	Activiteit omschrijving
A1	We digitaliseren onze dienstverlening waar mogelijk en verantwoord, met oog voor gebruiksgemak en veiligheid. Hiermee vergroten we de bereikbaarheid voor inwoners.
A2	We gaan door met het uitbreiden van het E loket.
A3	We zetten ons in om de inwoners die fysiek naar het gemeentehuis komen goed te faciliteren. Dit doen we door onze balieprocessen klantvriendelijk en efficiënt in te richten. Daarnaast trainen we medewerkers in klantgericht werken en digitale vaardigheden. Zo zorgen we dat ook inwoners die minder digitaal vaardig zijn goed geholpen worden.

WAT WILLEN WIJ BEREIKEN?

Doel: We zorgen voor betrouwbare persoons- en adresgegevens in de BRP en het voorkomen van identiteitsfraude.

WAT GAAN WIJ DAARVOOR DOEN?

Activiteit	Activiteit omschrijving
B1	We zorgen ervoor dat onze technische hulpmiddelen aan de nieuwste standaarden voldoen
B2	We zorgen voor de doorontwikkeling van expertise Adreskwaliteit
B3	We volgen de richtlijnen uit het beveiligingshandboek en zorgen dat onze processen voldoen aan de actuele normen voor veiligheid en betrouwbaarheid.
B4	We zetten de samenwerking op met ketenpartners (OOV, Politie, Leerplicht, Belastingen, Handhaving BWT, Voorieder1 etc.)

WAT WILLEN WIJ BEREIKEN?

Doel: We organiseren een soepel verlopende Reisdocumentenpiek waarbij het ons tijdelijk ter beschikking gestelde extra budget adequaat wordt ingezet

WAT GAAN WIJ DAARVOOR DOEN?

Activiteit	Activiteit omschrijving
C1	We monitoren continu op voldoende bezetting van de balies zodat de inwoners van onze gemeente altijd snel geholpen kunnen worden

WAT WILLEN WIJ BEREIKEN?

Doel: We waarborgen een eerlijke, transparante en goed georganiseerde Gemeenteraadsverkiezing in maart 2026.

WAT GAAN WIJ DAARVOOR DOEN?

Activiteit	Activiteit omschrijving
D1	We zetten voldoende intern personeel en inwoners van de gemeente in om een adequate voorbereiding op en soepele uitvoering van de verkiezingsdagen te garanderen

Samenwerkingspartners

Verbonden partijen	Overige samenwerkingspartners
	-Ministerie van Binnenlandse Zaken/Rijksdienst voor Identiteitsgegevens (RvIG) -Rijksdienst voor het Wegverkeer (RDW) -Kiesraad -Nederlandse Vereniging voor Burgerzaken (NVVB)

Voor informatie over de verbonden partijen wordt verwezen naar de [paragraaf Verbonden partijen](#).

Beleidsindicatoren

Onderstaande beleidsindicatoren komen uit de landelijk verplichte uniforme basisset van beleidsindicatoren voor de begroting en jaarrekening (Besluit Begroting en Verantwoording). Eind 2025 is de eerste versie van de MAG-monitor gereed. Daarin staan indicatoren voor alle ambities uit de Maatschappelijke agenda. Deze zullen waar mogelijk worden gebruikt bij de concretisering van de activiteiten in deze begroting. Naar verwachting wordt de MAG-monitor opgenomen in volgende programmabegrotingen.

Naam indicator	Eenheid	Realisatie 2023	Realisatie 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	NL	Bron
Banen	Aantal per 1.000 inwoners in de leeftijd 15 – 74 jaar	575,4	nb**	A	A	2023: 714,7	LISA
Netto arbeidsparticipatie	% van de werkzame beroepsbevolkingen t.o.v. de beroepsbevolking	75,4	75,4	B	B	2024: 73,2	CBS
Personen met een bijstandsuitkering	Aantal per 1.000 inwoners	17	16	C	C	2024: 34	CBS
Lopende re-integratievoorzieningen	Aantal per 1.000 inwoners van 15 - 64 jaar	6,4	5,8	D	D	2024: 13,1	CBS
Cliënten met een maatwerkarrangement Wmo	Aantal per 10.000 inwoners	620	620	E	E	2024: 720	CBS/ GMSD
Kinderen in uitkeringsgezin	% kinderen tot 18 jaar	3	nb*	F	F	2023: 6	CBS
Werkloze jongeren	% 16 t/m 22 jarigen	1	nb*	G	G	2023: 2	CBS
Jongeren met jeugdhulp	% van alle jongeren tot 18 jaar	16,4	17,5	H	H	2024: 11,5	CBS
Jongeren met jeugdbescherming	% van alle jongeren tot 18 jaar	0,9	1	I	I	2024: 1	CBS
Jongeren met jeugdreclassering	% van alle jongeren van 12 tot 23 jaar	nb*	nb*	J	J	2023: 0,3	CBS
Jongeren met een delict voor de rechter	% 12 t/m 21 jarigen	1	nb*	K	K	2023: 1	CBS

A: In samenwerking met diverse partners binnen de arbeidsmarktregio Holland Rijnland werken we aan het snel en doeltreffend verbinden van vraag en aanbod.

B: Streven is het hoge niveau van arbeidsparticipatie vast te houden en verder te verhogen door inwoners met en zonder arbeidsbeperking de mogelijkheid te bieden zich (door) te ontwikkelen en onbenut arbeidspotentieel in kaart te brengen en (terug) te leiden naar werk.

C: De ontwikkeling van mensen in de bijstand komt mede voort uit autonome (landelijke) ontwikkelingen. Streven is deze terug te dringen door sociale activering en, zodra er sprake is van arbeidsvermogen, actieve bemiddeling naar het sociaal ontwikkelbedrijf.

D: Streven is om mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt via diverse ontwikkeltrajecten toe te leiden naar de arbeidsmarkt. Het sociaal ontwikkelbedrijf bedrijf geeft hieraan invulling, samen met de sociale dienst en het Werkgeversservicepunt Holland Rijnland.

E: Samen met inwoners bekijken we welke beperkingen ze ondervinden en in welke mate ze in staat zijn om zelf oplossingen te vinden voor die beperkingen. Dit kan door het inschakelen van het eigen netwerk (familie, vrienden, kennissen, kerk, vereniging etc.) en algemene voorzieningen die in de omgeving aanwezig zijn. Is de conclusie dat de inwoner de beperkingen niet zelf kan oplossen, dan wordt onderzocht of een maatwerkarrangement de oplossing is.

F: Streven is dat kinderen door de inzet van voorzieningen vanuit onder andere bijstand en minimabeleid kunnen meedoen in de samenleving.

G: Het jongerenpunt zet zich in tegen jeugdwerkloosheid van jongeren zonder werk en/of startkwalificatie, door goed en laagdrempelig vindbaar en toegankelijk te zijn en daarnaast deze jongeren actief te benaderen. Streven is hen (terug) te geleiden naar werk en/of opleiding.

H: Met de integrale zorg aan en begeleiding van jeugdigen streven we ernaar het aantal jongeren te verminderen dat na een delict voor de rechter komt.

I: Streven is door de inzet van preventie, normalisering, vroegsignalering en het organiseren van passende zorg het percentage jongeren met jeugdhulp terug te dringen.

J: Jeugdbeschermingsmaatregelen worden opgelegd door de rechter. Streven is de voorliggende zorg en hulp en de nazorg aan gezinnen te optimaliseren, waardoor het aantal jeugdbeschermingsmaatregelen afneemt.

J: Jeugdreclasseringsmaatregelen worden opgelegd door de rechter. Streven is integrale zorg aan en begeleiding van jeugdigen die in aanraking komen met de politie. Daardoor neemt het aantal jongeren met een jeugdreclasseringsmaatregel af.

K: Met de integrale zorg aan en begeleiding van jeugdigen streven we ernaar het aantal jongeren te verminderen dat na een delict voor de rechter komt.

Toelichting indicator Banen

Onder een baan wordt een vervulde positie verstaan. Dit betreft zowel fulltimers, parttimers als uitzendkrachten. De indicator betreft het aantal banen per 1.000 inwoners in de leeftijd van 15 tot en met 65 jaar.

Toelichting indicator Kinderen in uitkeringsgezin

Het percentage kinderen tot 18 jaar in een gezin dat van een bijstandsuitkering moet rondkomen. Een bijstandshuishouden is een huishouden waarvan minimaal één lid een bijstandsuitkering ontvangt. Onder bijstand wordt hier verstaan: uitkeringen aan huishoudens op grond van de Wet

werk en bijstand (Wwb, tot en met 2014) en de Participatiewet (vanaf 2015) en het Besluit bijstandsverlening zelfstandigen 2004 (Bbz).

Toelichting indicator Netto arbeidsparticipatie

Het percentage van de werkzame beroepsbevolking ten opzichte van de (potentiële) beroepsbevolking.

Toelichting indicator Werkloze jongeren

Mensen van 16 tot en met 22 jaar die als werkzoekende staan ingeschreven bij het UWV Werkbedrijf en volgens de polisadministratie geen baan hebben als werknemer.

Toelichting indicator Personen met een bijstandsuitkering

Het aantal mensen met een uitkering op grond van de Wet werk en bijstand (Wwb, tot en met 2014) en de Participatiewet (vanaf 2015). Niet inbegrepen zijn de uitkeringen (leefgeld) aan mensen in een instelling, de elders verzorgden. Dit geldt ook voor de uitkeringen aan dak- en thuislozen.

Toelichting indicator Lopende re-integratie- voorzieningen

Het aantal re-integratie-voorzieningen, per 10.000 inwoners in de leeftijd van 15-65 jaar.

Toelichting indicator Jongeren met delict voor de rechter

Het percentage jongeren (12-21 jaar) dat met een delict voor de rechter is verschenen.

Toelichting indicator Jongeren met jeugdhulp

Het percentage jongeren tot 18 jaar met jeugdhulp ten opzichte van alle jongeren tot 18 jaar. Jeugdhulp is de hulp en zorg, zoals deze bedoeld en beschreven is in de Jeugdwet (2014). Het betreft hulp en zorg aan jongeren en hun ouders bij psychische, psychosociale en of gedragsproblemen, een verstandelijke beperking van de jongere of opvoedingsproblemen van de ouders.

Toelichting Jongeren met jeugdbescherming

Jongeren met jeugdbescherming betreft jongeren tot 18 jaar die op enig moment in de verslagperiode een maatregel door de rechter dwingend opgelegd hebben gekregen. Dat gebeurt als een gezonde en veilige ontwikkeling van een kind of jeugdige wordt bedreigd en vrijwillige hulp niet of niet voldoende helpt. Een kind of jongere wordt dan onder toezicht gesteld of onder voogdij geplaatst. In uitzonderlijke gevallen wordt de hulp of zorg voortgezet tot de leeftijd van 23 jaar.

Toelichting indicator Jongeren met jeugdreclassering

Het percentage jongeren (12-23 jaar) met een jeugdreclasseringsmaatregel ten opzichte van alle jongeren (12-23 jaar). Jeugdreclassering is een combinatie van begeleiding en controle voor jongeren vanaf 12 jaar, die voor hun 18e verjaardag met de politie in aanraking zijn geweest en een proces-verbaal hebben gekregen. Als de persoonlijkheid van de dader of de omstandigheden waaronder het misdrijf is begaan daartoe aanleiding geven, bijvoorbeeld bij jongvolwassenen met een verstandelijke beperking, kan het jeugdstrafrecht eveneens worden toegepast op jongvolwassenen in de leeftijd 18 tot en met 23 jaar. De jongere krijgt op maat gesneden begeleiding van een jeugdreclasseringswerker om te voorkomen dat hij of zij opnieuw de fout ingaat. Jeugdreclassering kan worden opgelegd door de kinderrechter of officier van justitie. Jeugdreclassering kan ook op initiatief van de Raad voor de Kinderbescherming in het vrijwillige kader worden opgestart. De begeleiding kan doorlopen tot de jongere 23 jaar wordt.

Toelichting indicator Cliënten met een maatwerk-arrangement Wmo

Aantal per 10.000 inwoners in de betreffende bevolkingsgroep. Een maatwerkarrangement is een vorm van specialistische ondersteuning binnen het kader van de Wmo. Voor de Wmo-gegevens geldt dat het referentiegemiddelde gebaseerd is op 327 deelnemende gemeenten.

Naam indicator	Eenheid	Realisatie 2023	Realisatie 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	NL	Bron
Absoluut verzuim	Aantal leerplichtigen per 1.000 dat niet staat ingeschreven op een school	7,7	nb**	L	L	2023: 6,3	DUO/Ingrado
Relatief verzuim	Aantal leerplichtigen per 1.000 dat ongeoorloofd afwezig is	12	nb**	L	L	2023: 27	DUO/Ingrado
Vroegtijdig schoolverlaters zonder startkwalificatie (vsv-ers)	% deelnemers aan het VO en mbo-onderwijs	1,6	1,7	L	L	2024: 2,3	DUO/Ingrado

L: Onze ambitie is om leerlingen in samenwerking met onderwijs, integrale toegang en jeugdhulp optimaal te begeleiden en daarmee het aantal verzuimers en vsv-ers verder terug te dringen.

Toelichting indicator Absoluut verzuim

Van absoluut verzuim is sprake als een leerplichtige jongere tussen de 5 en 16 jaar of een jongere van 16 of 17 jaar die valt onder de kwalificatieplicht niet is ingeschreven op een school of instelling en ook niet vrijgesteld is van de inschrijvingsplicht.

Toelichting indicator Relatief verzuim

Van relatief verzuim is sprake als een op een school ingeschreven leer- of kwalificatieplichtige jongere ongeoorloofd afwezig is.

Toelichting indicator Vroegtijdig schoolverlaters zonder startkwalificatie (vsv-ers)

Het percentage van het totale aantal leerlingen van het voortgezet onderwijs en mbo (12 - 23 jaar) dat voortijdig, dat wil zeggen zonder startkwalificatie, het onderwijs verlaat.

* nb: De gegevens zijn op moment van schrijven van deze programmabegroting nog niet bekend. Als de gegevens na het schrijven bekend worden, kunt u deze vinden op:

<https://www.waarstaatjegemeente.nl/mosaic/dashboard/besluit-begroting-en-verantwoording--bbv->

Naam indicator	Eenheid	Realisatie 2023	Realisatie 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	NL	Bron
Niet-sporters	Percentage niet-sporters van het totaal aantal inwoners	46,3	nb*	-	-	2022: 46,4 %	Gezondheids-enquête (CBS, RIVM en GGD)

* Onderzoek wordt 1 keer per 4 jaar uitgevoerd. De laatste meting is in 2020 gedaan. Het percentage in Lisse was toen 48,8.

Toelichting indicator Niet-sporters

Het percentage niet-wekelijks sporters (minstens één keer per week) t.o.v. de totale bevolking van 19 jaar en ouder.

Kaderstellende stukken

- [Gemeente Lisse: Maatschappelijke agenda \(MAG\)](#)
- [Een sterke pedagogische basis door krachtige samenwerking. Ontwikkelagenda 2024-2028 Duin- en Bollenstreek](#)
- [Regionale aanpak voortijdig schoolverlaten 2021-2024 Zuid-Holland Noord](#)
- [Beleidsregel toezicht en handhaving Wet kinderopvang Lisse 2021](#)
- [Verordening Leerlingenvervoer 2019](#)
- [Regiovisie en inkoopplan - Serviceorganisatie Zorg Holland Rijnland](#)
- [Contourennota Servicepunt Werk Duin- en Bollenstreek](#)
- [Doelenboom mantelzorg](#)
- [Verordening maatschappelijke ondersteuning 2020 | Lokale wet- en regelgeving](#)
- [Verordening Jeugdhulp Lisse 2024](#)
- [Afstemmingsverordening Participatiewet, IOAW en IOAZ ISD Bollenstreek 2022 | Lokale wet- en regelgeving](#)
- [Regionaal Inkoopplan Jeugdhulp](#)
- [Subsidieregeling peuteropvang en voorschoolse educatie Lisse 2025](#)
- [Geweld Thuis Samen Aanpakken | Publicatie | Huiselijk Geweld](#)

Wat mag het kosten?

Voor een verklaring van de verschillen tussen de Begroting 2025 na wijziging en de Begroting 2026 verwijzen wij naar de verschillenanalyse in de financiële begroting.

Bedragen x € 1.000

Lasten	Rekening	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
	2024	2025na wijziging	2026	2027	2028	2029
Thema 1. Vitaliteit						
5.1 Sportbeleid en activering	2.925	3.149	3.246	3.037	3.037	3.037
5.2 Sportaccommodaties	2.915	2.679	2.857	2.934	3.004	3.035
5.3 Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	851	1.135	1.304	596	560	557
5.4 Musea	85	93	140	95	0	0
5.6 Media	759	903	935	799	799	799
7.1 Volksgezondheid	1.968	1.913	1.829	1.753	1.753	1.753
Totaal 1. Vitaliteit	9.503	9.872	10.311	9.214	9.153	9.181
Thema 2. Zorg voor elkaar						
5.3 Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	15	13	14	14	14	14
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	900	904	951	921	898	886
Totaal 2. Zorg voor elkaar	915	917	965	935	912	900
Thema 3. Werk en inkomen						
6.3 Inkomensregelingen	6.762	7.099	6.916	7.189	7.189	7.189
6.4 WSW en beschut werk	1.892	1.920	1.888	1.808	1.742	1.671
6.5 Arbeidsparticipatie	358	451	479	482	492	502
Totaal 3. Werk en inkomen	9.012	9.470	9.283	9.479	9.423	9.362
Thema 4. Opgroeien en opvoeden						
4.1 Openbaar basisonderwijs	255	200	200	200	200	200
4.2 Onderwijshuisvesting	2.363	2.334	2.323	2.292	2.267	2.224
4.3 Onderwijsbeleid en leerlingzaken	915	1.138	974	974	974	974
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	270	330	317	317	317	317
6.22 Toegang en eerstelijnsvoorzieningen Jeugd	1.414	1.677	2.105	2.105	2.155	2.061
6.752 Jeugdhulp ambulant regionaal	3.299	3.258	5.320	5.278	5.278	5.278
6.753 Jeugdhulp ambulant landelijk	0	0	377	377	377	377
6.762 Jeugdhulp met verblijf regionaal	3.447	3.647	2.033	1.936	1.752	1.752
6.792 PGB Jeugd	0	0	658	658	658	658

6.821 Jeugdbescherming	387	350	470	463	463	463
6.822 Jeugdreclassering	41	46	62	61	61	61
Totaal 4. Opgroeien en opvoeden	12.391	12.980	14.839	14.661	14.502	14.365

Thema 5. Thuis als basis

6.811 Beschermd wonen (WMO)	622	614	953	953	953	953
6.812 Maatschappelijke- en vrouwenopvang (WMO)	111	99	89	89	89	89
Totaal 5. Thuis als basis	733	713	1.042	1.042	1.042	1.042

Thema 6. Passende ondersteuning

5.3 Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	0	7	7	7	7	7
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	742	1.113	830	830	830	830
6.23 Toegang en eerstelijnsvoorzieningen Integraal	1.030	560	584	579	579	579
6.60 Hulpmiddelen en diensten (WMO)	471	890	940	940	940	940
6.711 Huishoudelijke hulp (WMO)	2.357	2.526	2.622	2.622	2.622	2.622
6.712 Begeleiding (WMO)	2.117	2.210	1.869	1.869	1.869	1.869
6.713 Dagbesteding (WMO)	765	755	547	547	547	547
6.714 Overige maatwerkarrangementen (WMO)	428	45	54	54	54	54
6.791 PGB Wmo	0	431	476	476	476	476
6.811 Beschermd wonen (WMO)	18	0	0	0	0	0
6.91 Coördinatie en beleid Wmo	0	87	86	86	86	86
Totaal 6. Passende ondersteuning	7.928	8.624	8.015	8.010	8.010	8.010

Thema 7. Burgerzaken

0.2 Burgerzaken	980	1.017	1.063	1.083	1.057	1.057
7.5 Begraafplaatsen en crematoria	1	2	2	2	2	2
Totaal 7. Burgerzaken	981	1.019	1.065	1.085	1.059	1.059
Totaal lasten	41.463	43.595	45.520	44.426	44.101	43.919

Baten	Rekening	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
	2024	2025na wijziging	2026	2027	2028	2029

Thema 1. Vitaliteit

5.1 Sportbeleid en activering	-147	-136	-133	-128	-128	-128
5.2 Sportaccommodaties	-2.099	-1.831	-2.348	-2.348	-2.348	-2.348
5.3 Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	-1	-314	-314	0	0	0

5.6 Media	-266	-258	-235	-235	-235	-235
7.1 Volksgezondheid	-322	-275	-229	-153	-153	-153
Totaal 1. Vitaliteit	-2.835	-2.814	-3.259	-2.864	-2.864	-2.864
Thema 2. Zorg voor elkaar						
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	-17	-13	-12	-12	-12	-12
Totaal 2. Zorg voor elkaar	-17	-13	-12	-12	-12	-12
Thema 3. Werk en inkomen						
6.3 Inkomensregelingen	-4.937	-5.225	-5.041	-5.041	-5.041	-5.041
6.5 Arbeidsparticipatie	-8	0	0	0	0	0
Totaal 3. Werk en inkomen	-4.945	-5.225	-5.041	-5.041	-5.041	-5.041
Thema 4. Opgroeien en opvoeden						
4.1 Openbaar basisonderwijs	-107	0	0	0	0	0
4.2 Onderwijshuisvesting	-286	-479	-249	-249	-249	-249
4.3 Onderwijsbeleid en leerlingzaken	-276	-359	-305	-305	-305	-305
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	0	-17	-17	0	0	0
6.22 Toegang en eerstelijnsvoorzieningen Jeugd	-9	-9	-9	-9	-9	-9
6.752 Jeugdhulp ambulant regionaal	-21	0	0	0	0	0
Totaal 4. Opgroeien en opvoeden	-699	-864	-580	-563	-563	-563
Thema 5. Thuis als basis						
6.811 Beschermd wonen (WMO)	-656	-400	-796	-796	-796	-796
6.812 Maatschappelijke- en vrouwenopvang (WMO)	-89	-87	-82	-82	-82	-82
Totaal 5. Thuis als basis	-745	-487	-878	-878	-878	-878
Thema 6. Passende ondersteuning						
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	-137	-503	-236	-236	-236	-236
Totaal 6. Passende ondersteuning	-137	-503	-236	-236	-236	-236
Thema 7. Burgerzaken						
0.2 Burgerzaken	-500	-538	-676	-701	-647	-647
Totaal 7. Burgerzaken	-500	-538	-676	-701	-647	-647
Totaal baten	-9.878	-10.444	-10.682	-10.295	-10.241	-10.241
Saldo van baten en lasten	31.586	33.151	34.834	34.129	33.858	33.677

Reserves	Rekening	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
	2024	2025 na wijziging	2026	2027	2028	2029
Toevoegingen reserves	13.783	3.144	0	0	0	0
Onttrekkingen reserves	-5.867	-22.789	-222	-50	0	0
Totaal reserves	7.916	-19.644	-222	-50	0	0
Saldo na bestemming	39.498	13.503	34.613	34.077	33.853	33.675

Programma 2 Leefomgeving

De omgevingsvisie is de kapstok voor programma 2 (Leefomgeving) en programma 3 (Bedrijvigheid) voor de begroting. De beleidsdoelstellingen op het gebied van mobiliteit, wonen, gebiedsontwikkeling, openbare ruimte en duurzaamheid zijn in de paragrafen van programma 2 (Leefomgeving) uitgewerkt.

Duurzaamheid

Met de omgevingsvisie sturen wij aan op een duurzame, toekomstbestendige gemeente. Het doel daarvan is dat ook toekomstige generaties kunnen voorzien in hun eigen behoeften. Dit ligt in lijn met het klimaatakkoord van Parijs en de Europese en nationale doelstellingen die daaruit voortkomen. In die duurzame, toekomstbestendige gemeente draagt de energievoorziening niet meer bij aan klimaatverandering. De biodiversiteit blijft behouden en wordt versterkt door bescherming van de ecosystemen. De omgeving is gezond ook bij extreme weer. Materialen zijn zoveel mogelijk afkomstig uit hernieuwbare bronnen en worden steeds zo hoogwaardig mogelijk hergebruikt. Hierbij is ruimschoots aandacht voor klimaatadaptatie.

Ja, mits principe bij initiatieven

Een belangrijk deel van de werkzaamheden die we binnen het fysieke domein uitvoeren, hebben te maken met initiatieven van inwoners of ondernemers. Bijvoorbeeld door de aanvraag van een omgevingsvergunning of het indienen van een principeverzoek. Wij werken met de omgevingsvisie op basis van het ja, mits principe. Dit betekent dat een initiatief mogelijk is als er een bijdrage geleverd wordt aan de ambities van de omgevingsvisie.

Integraal werken

Bij ruimtelijke procedures zijn vaak meerdere disciplines betrokken. Een bouwproject heeft bijvoorbeeld gevolgen voor bereikbaarheid en parkeren. Om te zorgen voor een integrale afweging werken we met intaketafels. Hier bespreken we plannen, zodat de initiatiefnemer een integraal advies krijgt. Alle beleidsterreinen, planvorming en vergunningen leveren hieraan een bijdrage.

Regionale samenwerking

Binnen Holland Rijnland en de Duin- en Bollenstreek werken we samen met onze buurgemeenten aan het bereiken van onze gezamenlijke doelstellingen voor de leefomgeving. Dat doen we bijvoorbeeld op het gebied van wonen, landelijk gebied en duurzame greenport, mobiliteit, RES, warmte, economie en brede welvaart o.a. via de Regionale Investeringsagenda (RIA) Holland Rijnland. Naast de activiteiten zoals benoemd in de paragrafen leveren we een bijdrage door actief deel te nemen aan gezamenlijke overleggen en bijeenkomsten (ambtelijk en bestuurlijk).

Aandacht voor inwoners, ondernemers en de raad

Binnen het fysieke domein werken we indien mogelijk van buiten naar binnen. Dat betekent dat we vragen van inwoners en ondernemers zo snel mogelijk willen beantwoorden. Voor de inhoudelijke beantwoording van vragen, stelt elk team dat werkzaam is binnen het fysieke domein, capaciteit beschikbaar. Hetzelfde geldt voor de beantwoording van schriftelijke en technische vragen uit de raad.

Uitvoering wettelijke taken

Binnen het fysieke domein hebben we als gemeente wettelijke taken die we uit moeten voeren. Vergunningverlening en het beheer van de Buitenruimte zijn daar voorbeelden van. Er wordt jaarlijks een inschatting gemaakt van het aantal verwachte vergunningaanvragen. Dit aantal kan in de praktijk echter sterk fluctueren en is bijvoorbeeld afhankelijk van ontwikkelingen rond woningbouw- en infrastructurele projecten. Maar bijvoorbeeld ook het digitaal ter beschikking

stellen van data of het tijdig reageren op verzoeken die in het kader van de Wet open overheid gedaan worden.

Nu voor het inhuren van derden en het laten uitvoeren van onderzoeken door externe bureaus, het budget is verlaagd, zullen Mobiliteit, Planvorming (Gebiedsontwikkeling) en Beheer (Openbare ruimte) voor deze werkzaamheden mogelijk naar de raad moeten om krediet aan te vragen. Dit vergt ambtelijk capaciteit dat resulteert in minder (beschikbare) uren voor het reguliere werk.

De uitdaging om in de komende jaren, waar minder budget beschikbaar zal zijn door het verlagen dan wel schrappen van budget én dezelfde kwaliteit te bieden, is er één om rekening mee te houden.

Mobiliteit

Op het gebied van mobiliteit en bereikbaarheid is er de laatste jaren veel veranderd. Technologische ontwikkelingen rond brandstof en slimmere voertuigen hebben een vlucht genomen. De ruimtelijke ontwikkelingen in Lisse en de regio vragen om een andere kijk op de verkeersstructuur voor alle vervoerswijzen.

We zijn ons er daarbij van bewust dat een verplaatsing zelden een doel op zich is. We verplaatsen ons om familie te bezoeken, naar het werk te gaan of te ontspannen. Met het oplossen van knelpunten in de bereikbaarheid willen we een bijdrage leveren aan doelstellingen op diverse andere gebieden; denk aan gezondheid, duurzaamheid, economie en toerisme.

Onze ambities op het gebied van mobiliteit hebben we vastgelegd in een Mobiliteitsvisie. Deze Mobiliteitsvisie is uitgewerkt in het Mobiliteitsplan "Duurzaam Bereikbaar Lisse" dat is vastgesteld door de raad. Dit mobiliteitsplan is de basis voor deze begroting, en het door het college in 2025 vastgestelde Uitvoeringsprogramma.

WAT WILLEN WIJ BEREIKEN?

Doel: Lisse is bereikbaar.

WAT GAAN WIJ DAARVOOR DOEN?

Activiteit	Activiteit omschrijving
A1	We verbeteren in samenwerking met onze regionale partners in het programma Mobiliteit Noordelijke Duin- en Bollenstreek en Haarlemmermeer de regionale oost-west verbindingen.
A2	We managen de piekdrukke in de bollenstreek.
A3	We maken en houden Lisse centrum bereikbaar.

WAT WILLEN WIJ BEREIKEN?

Doel: Lisse gaat voor duurzame mobiliteit.

WAT GAAN WIJ DAARVOOR DOEN?

Activiteit	Activiteit omschrijving
B1	We stimuleren elektrisch rijden.
B2	We zetten in op duurzame mobiliteit.

WAT WILLEN WIJ BEREIKEN?

Doel: Lisse heeft een prettige en veilige leefomgeving.

WAT GAAN WIJ DAARVOOR DOEN?

Activiteit	Activiteit omschrijving
C1	We verbeteren de verkeersveiligheid met een hernieuwde focus.
C2	We maken een prettige leefomgeving voor de menselijke maat.
C3	We houden ons buitengebied toegankelijk voor inwoners, bezoekers en agrariërs.

WAT WILLEN WIJ BEREIKEN?

Doel: Lisse gaat voor actieve en toegankelijke mobiliteit.

WAT GAAN WIJ DAARVOOR DOEN?

Activiteit	Activiteit omschrijving
D1	We zorgen voor een toegankelijk mobiliteitssysteem. Om het openbaar vervoer toegankelijk te maken voor iedereen is het echter ook belangrijk dat iedereen gemakkelijk bij de halte kan komen. Op dit punt zien we nog een aantal mogelijkheden voor verbetering, ook al is dit op de meeste plaatsen in Lisse op orde. Om zorg te blijven dragen voor een toegankelijk loopnetwerk voor alle gebruikers brengen we het onderhoudsniveau van alle trottoirs naar A niveau.
D2	We stimuleren actieve mobiliteit (lopen en fietsen) en nodigen inwoners uit om sportief en recreatief te bewegen. We stellen voor Lisse een inrichtingsplan op voor vitaliteitsroutes. Deze hebben als doel om mensen in beweging te krijgen. Niet op een dwingende manier, maar door mensen te verleiden en als onderdeel van de dagelijkse routine. We bieden de gelegenheid om comfortabel en veilig te kunnen bewegen.

SAMENWERKINGSPARTNERS

Verbonden partijen	Overige samenwerkingspartners
Holland Rijnland	Gemeenten Duin- en Bollenstreek Gemeente Haarlemmermeer Provincie Zuid-Holland Qbuzz

Voor informatie over de verbonden partijen wordt verwezen naar de [paragraaf Verbonden partijen](#).

Gebiedsontwikkeling

Gebiedsontwikkeling richt zich op het (her)ontwikkelen van een locatie tot een nieuw gebied met een zo hoog mogelijke kwaliteit van wonen, werken, mobiliteit, energietransitie, klimaatadaptatie en groen en voldoende ruimte voor recreëren. Daarbij wegen we de verschillende belangen zorgvuldig.

De gemeente heeft in haar omgevingsvisie ambities vastgesteld voor een gezonde en veilige fysieke leefomgeving. Actuele ontwikkelingen buiten de invloedssfeer van het gemeentelijk bestuur, zoals de stijging van bouwkosten en rentepercentages, hebben echter direct effect op de haalbaarheid van plannen en initiatieven, wat gebiedsontwikkeling steeds gecompliceerder maakt. Om de hoogst haalbare (omgevings)kwaliteit te realiseren, zijn flexibiliteit en wendbaarheid geboden.

WAT WILLEN WIJ BEREIKEN?

Doel: Gebiedsontwikkeling in lijn met de omgevingsvisie 'Levendig Lisse', waarin een gezonde en veilige fysieke leefomgeving het uitgangspunt is.

WAT GAAN WIJ DAARVOOR DOEN?

Activiteit	Activiteit omschrijving
A1	Grondposities zijn schaars. We vullen de bestaande grondposities (zoals Geestwater en Greveling-Zuid) in, afgaande op de actuele woonbehoefte. Met het ontwikkelen van deze posities, zijn er geen eigen grondposities binnen Lisse meer beschikbaar. We gaan meer werken met Gebiedsgericht ontwikkelen.
A2	We doorlopen de processen zo vlot mogelijk. Daarbij hebben we aandacht voor het gelijktijdig en naast elkaar verwerken van verschillende verzoeken en initiatieven.
A3	We stellen een Programma Landelijk Gebied en Duurzame Greenport (PLGDG) op. We doen dit in samenwerking met omliggende gemeenten. Het programma Landelijk Gebied Duurzame Greenport wordt volgens planning in december 2025 vastgesteld. We zullen in 2026 de uitvoeringsagenda op- en vaststellen.
A4	We stellen een gebiedsvisie Rooversbroekpolder op. Om deze visie op te stellen, is het nodig dat het tracé verbinding N208-A44 wordt bepaald. We zijn hierover in gesprek met de provincie.

WAT WILLEN WIJ BEREIKEN?

Doel: Via de instrumenten van de Omgevingswet werken we aan een veiligere en gezondere fysieke leefomgeving, waarbij duurzaamheid voorop staat.

WAT GAAN WIJ DAARVOOR DOEN?

Activiteit	Activiteit omschrijving
B1	De Omgevingsvisie geeft de ontwikkelrichtingen voor een fysieke leefomgeving die veiliger, gezonder en duurzamer is. We monitoren de realisatie van de ontwikkelrichtingen en actualiseren de omgevingsvisie op basis van nieuwe inzichten en initiatieven. De actualisatie van de visie verloopt in meerdere stappen, van een technische actualisatie naar een visie met vaststelling van nieuw beleid.
B2	Initiatieven van inwoners, ondernemers en instellingen worden via de 'ja, mits' houding getoetst aan hun bijdrage aan de ontwikkelrichtingen van de omgevingsvisie.
B3	We stellen een Omgevingsplan op voor de hele gemeente waarin alle regels over de fysieke leefomgeving staan, ook over milieu, gezondheid, cultuurhistorie en evenementen.
B4	We voeren vooroverleg met initiatiefnemers en behandelen aanvragen omgevingsvergunningen aan de intaketafel en de omgevingstafel.
B5	We stellen (uitvoerings)programma's op waarmee de doelen uit de Omgevingsvisie gerealiseerd worden, voeren deze uit en evalueren ze.

SAMENWERKINGSPARTNERS

Verbonden partijen	Overige samenwerkingspartners
Holland Rijnland Omgevingsdienst West-Holland Greenport Ontwikkelingsmaatschappij B.V. (GOM) GGD Veiligheidsregio Hollands Midden	Provincie Zuid-Holland Hoogheemraadschap van Rijnland Woningbouwcorporaties Projectontwikkelaars Bedrijven Particuliere initiatiefnemers

Voor informatie over de verbonden partijen wordt verwezen naar de [paragraaf Verbonden partijen](#).

Openbare ruimte

Inleiding

De openbare ruimte is van iedereen en kent vele vormen van gebruik. Zelfs op dezelfde plek kunnen verschillende gebruikers een totaal andere beleving hebben en daarmee zeer uiteenlopende wensen hebben. Denk maar eens aan een plein wat in de avond en nacht wordt gebruikt om te parkeren en overdag ruimte biedt voor een weekmarkt. Op een andere manier kan er ook gekeken worden naar functies van de buitenruimte: een weg om over te rijden, maar ook om hemelwater over af te voeren naar een kolk of berm. Bovengrondse elementen zijn behoorlijk zichtbaar, maar ondergronds zijn er ook veel objecten waar de gemeente een rol in speelt. Veelal zijn we gericht op het menselijk gebruik van de openbare ruimte, maar de laatste jaren is er steeds meer aandacht voor 'andere' gebruikers van de openbare ruimte zoals: flora en fauna.

Een belangrijk instrument dat ingezet wordt om over de omgeving te communiceren is Fixi, waarin op een laagdrempelige manier Meldingen Openbare Ruimte (MOR) kunnen worden gedaan bij de gemeente. Deze meldingen gebruiken we ook als sturingsinstrument voor het beheer van de openbare ruimte.

Leeswijzer

Een groot deel van dit hoofdstuk kan worden gezien als 'regulier werk' vanuit met name een beheersmatige rol. De gemeente heeft als taak om te voorzien in beschikbaarheid van kapitaalgoederen in de openbare ruimte. Dit hoofdstuk is dan ook sterk gekoppeld aan de paragraaf onderhoud kapitaalgoederen later in deze begroting.

Waar de woorden 'kapitaalgoed(eren)' wordt geschreven kunnen de woorden 'asset(s)' worden gelezen en andersom. Dit heeft te maken met de gangbare methodiek rondom het onderhoud van kapitaalgoederen, waarbij de term 'assetmanagement' wordt gebruikt.

We kijken vanuit twee invalshoeken naar de openbare ruimte: de technische en de functionele staat. Vervolgens worden de doelen en acties beschreven.

Technische staat

Van oudsher gaat beheer met name over het technische staat van de assets in de leefomgeving. Veelal is de omgang met technische opgaven behoorlijk rechtlijnig, relatief eenvoudig meetbaar en deels voorspelbaar. Dit komt ook doordat assets over het algemeen een lange levensduur hebben, met uitschieters van wel honderd jaar. De kwaliteit van de leefomgeving zit met name in de afwegingen voor het beeld, wettelijke vereisten en tijdigheid van activiteiten. Zaken waar aan gedacht moet worden zijn bijvoorbeeld de staat van het asfalt, de groei van een boom, klimaatadaptatie en ruimte voor bekabeling onder de grond en veiligheid rondom speeltoestellen.

Er kan worden gedacht dat beheer van de openbare ruimte niet politiek gevoelig is: de technische staat is relatief eenvoudig meetbaar en een asset gaat vele jaren mee. Maar toch is dat niet zo. Zelfs voor het meer technische aspect van de leefomgeving is het gevoelig voor sentiment van diverse gebruikers. Dit komt doordat de leefomgeving als unieke eigenschap heeft dat er vele duizenden mensen tegelijkertijd gebruik van maken. Daarnaast wordt er veel eigenaarschap gevoeld door bewoners, omdat de assets van de leefomgeving heel tastbaar zijn. Dit maakt het voor een gemeente extra belangrijk om goed uit te dragen welke keuzes er worden gemaakt, waarom en wanneer acties verwacht mogen worden.

Functionele staat

De technische staat van assets zegt niet alles, er moet ook steeds meer rekening worden gehouden met de functionaliteit van de leefomgeving. Deze functionaliteiten kunnen behoorlijk uiteenlopen, zelfs op dezelfde plek. Zo kan een plein door een marktkoopman anders worden ervaren dan door een bewoner, een automobilist of een fietser. De kwaliteit van de leefomgeving zit dan met name in de gebruikerswaarde, de afspraken tussen gebruikers en de tijdsgeest. Zo denkt Team Beheer ook steeds meer 'aan de voorkant' mee in het opstellen van kaders om opgaven het hoofd te bieden. Te denken valt aan waar laadpalen het beste geplaatst kunnen worden of hoe een plein groener gemaakt kan worden ten behoeve van hittestress en wateroverlast, maar ook hoe partijen gecoördineerd kunnen worden om één keer de straat te openen.

De functionele staat van de buitenruimte kan echter zeer fluctueren, afhankelijk van de standpunten van gebruikers en zaken die op dat moment aandacht vragen. Het spanningsveld dat kan ontstaan tussen technische - en functionele staat kan het werk van de gemeente uitdagend maken. Gezien hier veel uiteenlopende invalshoeken mogelijk zijn, op hetzelfde stukje leefomgeving, ligt hier een taak voor gemeenten om gewogen beslissingen te maken en deze uit te dragen.

WAT WILLEN WIJ BEREIKEN?

Doel: We bieden een schone, hele en veilig openbare ruimte voor nu en in de toekomst, dit doen we dankzij GOED beheer: gewogen, overzichtelijk, efficiënt en doelmatig.

WAT GAAN WIJ DAARVOOR DOEN?

Activiteit	Activiteit omschrijving
A1	Gewogen beheer betekent dat gemeenteraad en gebruikers van de buitenruimte ambities uitspreken en (waar mogelijk) vaststellen hoe de openbare ruimte het best kan worden gebruikt. Participatie is hierin van belang met invloed voor gebruikers van de buitenruimte. We evalueren wat de staat van de assetmanagement-, beleids- en beheerplannen is voor alle kapitaalgoederen in de openbare ruimte.
A2	Overzichtelijk beheer wil zeggen dat activiteiten in of aan de openbare ruimte duidelijk en vooraf worden gecommuniceerd en vindbaar zijn. We zorgen dat ambities, werkwijzen, plannen en planningen vindbaar zijn voor gebruikers van de openbare ruimte.
A3	Efficiënt beheer betekent dat we steeds kijken welke zaken er in de openbare ruimte tegelijk spelen. Integraliteit wordt gezocht tussen verschillende activiteiten en waar mogelijk worden activiteiten tegelijkertijd uitgevoerd. We stellen een meerjarenprogrammering op van alle onderhoudsactiviteiten in de openbare ruimte.
A4	Waar mogelijk worden onderhoudsactiviteiten afgestemd, gelijktijdig en integraal uitgevoerd.
A5	Doelmatig beheer betekent enerzijds: we werken volgens geldende wet- en regelgeving. Anderzijds dat er gezocht wordt naar de meest doelmatige inzet of aanwas van middelen. We zetten in op het, daar waar mogelijk, verkrijgen van subsidies.

A6	We zoeken de samenwerking met gebruikers van de buitenruimte actief op.
----	---

WAT WILLEN WIJ BEREIKEN?

Doel: Omgang met energietransitie en ruimte voor innovatie in ondergrond

WAT GAAN WIJ DAARVOOR DOEN?

Activiteit	Activiteit omschrijving
B1	In het proces van vergunningverlening zoeken we naar een optimale aanpak en samenvoeging van activiteiten in de ondergrond. Hierin werken we samen met vergunningaanvragers en partners in de fysieke leefomgeving zoals nutsbedrijven.
B2	We bieden ruimte aan de uitrol van glasvezel en nieuwe netwerkverbindingen, maar zijn scherp op de staat van onze kapitaalgoederen na door derden uitgevoerde werkzaamheden.

WAT WILLEN WIJ BEREIKEN?

Doel: Een functionerend rioolstelsel en aanpak van waterproblematiek

WAT GAAN WIJ DAARVOOR DOEN?

Activiteit	Activiteit omschrijving
C1	Aanpak Zeeheldenwijk Na de ophoging van de Van Speykstraat tussen de Tasmanstraat en de Kanaalstraat is het saneren van twee overstorten de laatste fase van de aanpak Zeeheldenwijk. Na het groot onderhoud aan het bergbezinkbassin Tasmanstraat monitoren we de overstorten om inzichtelijk te krijgen of daar na alle al uitgevoerde maatregelen nog noodzaak toe is.
C2	Aanpak Schilderswijk De huidige planning voor de integrale aanpak van de Schilderswijk is dat de voorbereiding van de rioolrenovatie in combinatie met onder andere het onderhoud aan de wegen in 2025 start, waarna de uitvoering start in 2026.
C5	We maken een plan om hemelwaterafvoer af te koppelen en een gescheiden rioolstelsel te maken. Dit geeft voor de komende jaren per straat inzicht in de benodigde diameter hemelwaterriool. Dat geeft direct input voor onderhoudsprojecten, herinrichting of bij ontwikkeling van woningbouw. Hiermee krijgen we meer zicht op de daartoe benodigde investeringen in de komende decennia.
C6	We geven uitvoering aan het in 2024 vastgestelde Programma Water- en Klimaatadaptatie. We maken werk met werk, zo zijn in 2024 onder andere alle beschoeiingen gedigitaliseerd. Hiermee kunnen we de stukken voor de uitvraag (aanbesteding) voltooien voor een meerjarige uitvoeringsplanning.

WAT WILLEN WIJ BEREIKEN?

Doel: Een wegenstelsel dat past bij de wensen van gebruikers.

WAT GAAN WIJ DAARVOOR DOEN?

Activiteit	Activiteit omschrijving
D1	We stellen een nieuw assetmanagementplan Wegen op.
D2	We geven uitvoering aan de meerjarenprogrammering onderhoud wegen, waarbij we het uitvoeringsprogramma mobiliteit meewegen. Daarnaast stemmen we af tussen diverse andere eigenaren van wegen en hun activiteiten (provincie en Rijk).
D3	We doen in samenwerking met Hillegom en Teylingen een pilot om met de toepassing van diverse waterdoorlatende verharding. Hierin nemen we lessen mee vanuit de in 2024 opgeleverde openbare ruimte op sportpark ter Specke.
D4	We voeren het beheerplan Civiele Kunstwerken uit.

WAT WILLEN WIJ BEREIKEN?

Doel: De leefomgeving laten bloeien.

WAT GAAN WIJ DAARVOOR DOEN?

Activiteit	Activiteit omschrijving
E1	Wij geven uitvoering aan het Groenbeheerplan, dat in 2025 is geëvalueerd.
E2	We zetten in op het vergroten van het kroonvolume. Hiermee leveren we een meetbare bijdrage aan maatschappelijke opgaven zoals klimaatadaptatie, biodiversiteit en leefkwaliteit. Grotere kronen zorgen voor verkoeling, waterregulatie, luchtzuivering en bieden meer ecologische waarde. Dit maakt het kroonvolume een effectievere indicator voor de structurele bijdrage van groen dan het aantal bomen alleen.
E3	Door de toenemende druk op de begroting wordt gekozen voor een ander kwaliteitsniveau in de openbare ruimte. De focus ligt hierbij op het in stand houden van kwaliteitsniveau A in het centrum (mede in relatie tot de integrale centrumaanpak).

WAT WILLEN WIJ BEREIKEN?

Doel: Een veilig en prettig verlichte openbare ruimte. In 2026 streven we ernaar dat tenminste 90% van de openbare verlichting uit duurzame ledverlichting bestaat.

WAT GAAN WIJ DAARVOOR DOEN?

Activiteit	Activiteit omschrijving
F1	We zetten in op het vervangen van conventionele verlichting door ledverlichting.
F2	We zetten in op verdere verduurzaming van de openbare verlichting door de verlichting, binnen de kaders van veiligheid en leefbaarheid, te dimmen daar waar en wanneer dat kan.
F3	We zorgen voor een nieuw onderhoudscontract openbare verlichting in samenwerking met Noordwijk en Katwijk.
F4	Ten behoeve van het verhogen van de veiligheid zetten we in op het verlichten en het verbeteren van de verlichting op vrijliggende voetgangersoversteekplaatsen.

WAT WILLEN WIJ BEREIKEN?

Doel: Een openbare ruimte waar het prettig verblijven en recreëren.

WAT GAAN WIJ DAARVOOR DOEN?

Activiteit	Activiteit omschrijving
G1	We maken een inventarisatie van alle objecten in de buitenruimte en stellen (nieuwe) beheerplannen op. Te denken valt aan: beeldende kunstwerken, watertappunten, bankjes, informatieborden, etc.
G2	We herijken het beleidsplan spelen en stellen een beheerplan vast voor sport- en spelobjecten in de buitenruimte.

WAT WILLEN WIJ BEREIKEN?

Doel: Een schone leefomgeving en goede omgang met grondstoffen

WAT GAAN WIJ DAARVOOR DOEN?

Activiteit	Activiteit omschrijving
H1	We stellen een afval- en grondstoffenplan vast. Daarbij zien we afval als grondstoffen in een zoveel mogelijk circulaire economie.
H2	We stellen uitgangspunten vast voor de omgang met vrijwilligers in de aanpak van (zwerf-)afval.
H3	We dragen zorg voor communicatie, educatie over afval cq. grondstoffen.

HOE GAAN WE DIT METEN?

We vinden we het belangrijk om meldingen in de openbare ruimte te behandelen en we streven daarbij naar een zo'n volledig mogelijke afhandeling. Binnen onze gemeente worden meldingen openbare ruimte aangemaakt en geregistreerd met de tool Fixi. Via dit systeem komen de meldingen binnen bij de organisatie, waarna vervolgens gehandeld kan worden om deze meldingen op te lossen.

SAMENWERKINGSPARTNERS

Verbonden partijen	Overige samenwerkingspartners
Meerlanden	

Voor informatie over de verbonden partijen wordt verwezen naar de [paragraaf Verbonden partijen](#).

Duurzaamheid

Doelstellingen

Met de omgevingsvisie sturen wij aan op een duurzame, toekomstbestendige gemeente. Het doel daarvan is dat ook toekomstige generaties kunnen voorzien in hun eigen behoeften. Dit ligt in lijn met het klimaatakkoord van Parijs en de Europese en nationale doelstellingen die daaruit voortkomen. In die duurzame, toekomstbestendige gemeente:

- draagt de energievoorziening niet meer bij aan klimaatverandering;
- wordt de biodiversiteit behouden en versterkt door ecosystemen te beschermen;
- is de omgeving gezond, ook bij extreme weersomstandigheden;
- zijn materialen zoveel mogelijk afkomstig van hernieuwbare bronnen en worden ze steeds zo hoogwaardig mogelijk hergebruikt.

Om deze doelen te bereiken moeten we op een andere manier omgaan met onze energievoorziening, openbare ruimte en grondstoffen. Die veranderingen zijn zodanig van aard dat er sprake is van transities die effect hebben op de maatschappij als geheel. Deze transities hebben gevolgen voor toegepaste technieken, infrastructuur, regels, economische verdienmodellen, organisatievormen en gedrag. Dat gaat niet vanzelf en overstijgt het individuele belang. Daarom heeft de overheid een belangrijke rol in het op gang brengen van deze transities. Daarvoor geven we, onder andere met Maatschappelijk Verantwoord Opdrachtgeven en Inkopen (MVOI), het goede voorbeeld.

Programmatistische aanpak verduurzaming

Wij zijn van mening dat toekomstbestendig denken en doen regulier onderdeel moet zijn van alle werkzaamheden, processen en beleidsinstrumenten. Voor de energievoorziening, biodiversiteit, klimaatadaptatie en circulariteit is dat nog niet voldoende gerealiseerd. Met een programmatistische aanpak wordt hieraan gewerkt:

- **Energietransitie**
De ambitie om in 2050 een energieneutrale gemeente te zijn, is gezamenlijk met de gemeenten in Holland Rijnland vastgelegd (Energieakkoord HR 2017/2025) en uitgewerkt in de Regionale Energie Strategie (RES 1.0, juni 2021). De RES is lokaal vertaald in de Lokale Energiestrategie en Transitievisie Warmte (LES en TVW, medio 2021) en uitgewerkt in concrete projecten in het Uitvoeringsprogramma Energietransitie 2022-2026 (UP). Hierbij werken we toe aan het uitfasen van fossiele energiesystemen. Dat doen we door op het energiegebruik te besparen en energie duurzaam op te wekken.
- **Toekomstbestendige leefomgeving**
De "landelijke maatlat groene klimaatadaptieve gebouwde omgeving" beschrijft zes thema's die van invloed zijn op de (toekomstige) kwaliteit van de leefomgeving: biodiversiteit en natuurinclusiviteit, droogte, hitte, wateroverlast, bodemdaling en overstromingen. De verantwoordelijkheid voor de thema's bodemdaling en overstroming ligt bij het Hoogheemraadschap van Rijnland. De gemeente is verantwoordelijk voor de andere vier thema's en betreft die bij de het ontwikkelen van bouwlocaties en de inrichting en het beheer van de openbare ruimte. Met het Programma Water en Klimaat Adaptatie wordt invulling gegeven aan wateroverlast. De maatregelen uit dat programma dragen ook bij aan het tegengaan van droogte en hitte. Voor biodiversiteit en natuurinclusiviteit worden een Soorten Management Plan opgesteld en er wordt een overkoepelend instrumentarium voor toekomstbestendig ontwikkelen ingericht als opvolger van methode DGO (Duurzame GebiedsOntwikkeling).
- **Circulariteit en grondstoffen**
De landelijke doelstelling is om in 2030 de helft minder primaire grondstoffen te gebruiken en volledig circulair te zijn in 2050. Er is samenwerking met de provincie Zuid-Holland op deze doelstellingen die regionaal zijn geïntegreerd in de Regionale Investeringsagenda van Holland Rijnland en het Uitvoeringsprogramma van de Duin en Bollenstreek/Economic Board. Dit geeft invulling aan de klimaat en grondstof ambities uit

onze omgevingsvisie. Voor de gemeente is dit vertaald in een Uitvoeringsprogramma Circulaire Economie (2025-2028) met concrete acties die bijdragen aan meetbare doelen.

CDOKE

Voor de programmatische aanpak wordt gebruik gemaakt van de Tijdelijke regeling capaciteit decentrale overheden voor klimaat- en energiebeleid (CDOKE). Deze gelden moeten voor minimaal 90% worden ingezet voor capaciteit. Resterende middelen kunnen voor uitvoering gebruikt worden. Er is tot en met 2026 CDOKE budget beschikbaar. Het Rijk geeft aan dat er voor 2027 tot 2030 een vergelijkbare regeling opgezet wordt. Zodra deze regeling beschikbaar komt, doet de gemeente hiervoor een aanvraag.

Uitvoeringsorganisatie

In de huidige situatie is de uitvoering van duurzaamheid die gericht is op bewoners en bedrijven met verschillende opdrachten ingevuld. Dat zorgt voor een diffuus beeld voor bewoners en bedrijven als ze hulp zoeken om te verduurzamen. Door deze uitvoering te bundelen via één loket (een uitvoeringsorganisatie) ontstaat een eenduidig beeld voor bewoners en bedrijven en kan het vanuit de organisatie ook efficiënt en doelmatig aangestuurd worden. In 2026 start een uitvoeringsorganisatie vóór en dóór de Bollenstreek. Komende twee jaar worden de taken van dit “duurzaamheidscentrum” gecontroleerd op- en uitgebouwd.

WAT WILLEN WIJ BEREIKEN?

Doel: In 2030 willen we 15% energiebesparing in de gebouwde omgeving ten opzichte van 2014; in 2050 willen we een energieneutrale gemeente zijn. Het Uitvoeringsprogramma Energietransitie legt hiervoor de focus op isolatie, warmte en het opwekken van energie.

WAT GAAN WIJ DAARVOOR DOEN?

Activiteit	Activiteit omschrijving
A1	Via de Lokale Aanpak Isolatie blijven we inwoners met risico op energiearmoede ondersteunen met het krijgen van een beter geïsoleerde woning en een lager energierekening.
A2	We stellen een Soortenmanagementplan (SMP) op zodat onder andere eenvoudiger geïsoleerd kan worden.
A4	Samen met de Bollenstreek gemeenten verkennen we de haalbaarheid van een regionaal collectief warmtesysteem vanuit het project Duurzaam Warmtenet Bollenstreek.
A5	We zetten ons in om zoveel mogelijk daken gevuld te krijgen met zonnepanelen. Hiervoor werken we samen met de lokale energiecorporatie.
A6	We werken samen met de netbeheerder aan het oplossen en voorkomen van netcongestie.

WAT WILLEN WIJ BEREIKEN?

Doel: We willen een gezonde, biodiverse en klimaatadaptieve leefomgeving waar het prettig verblijven is. Nu en in de toekomst.

WAT GAAN WIJ DAARVOOR DOEN?

Activiteit	Activiteit omschrijving
B1	We voeren de maatregelen voor het soortenmanagementplan uit (zie ook A2)
B2	We stellen een programma toekomstbestendige leefomgeving op waarin de thema's uit de landelijke maatlat uitgewerkt worden.
B3	Met de bewustwordingscampagne "Alle Tuinen Groen", met geveltuinen en adoptiegroen stimuleren en faciliteren we inwoners om te vergroenen met als doel de fysieke leefomgeving biodiverser en klimaatadaptiever te maken.
B4	We voeren, in lijn met de landelijke cyclus, geactualiseerde stresstesten uit en voeren daarover de dialoog met maatschappelijke partners.

WAT WILLEN WIJ BEREIKEN?

Doel: We willen voldoen aan de landelijke doelstellingen op het gebied van circulariteit: 50% minder grondstoffen in 2030 en volledig circulair en klimaatneutraal in 2050. Hiervoor gaan we Maatschappelijk Verantwoord Opdrachtgeven en Inkopen, stimuleren we circulair en biobased bouwen en stimuleren we bedrijven en bewoners.

WAT GAAN WIJ DAARVOOR DOEN?

Activiteit	Activiteit omschrijving
C1	We doen minimaal op niveau 1 ervaring op met de MVI-criteriatool.
C2	We vragen bij de helft van onze inkopen uit het inkoopjaarplan circulair uit.
C3	We vragen bij 25% van onze aanbestedingen in de grond, weg- en waterbouw circulair uit.
C4	Bij sloop onderzoeken we bij minimaal 1 project de mogelijkheden om dat circulair te doen.
C5	In projecten streven we naar 50% losmaakbare constructies, bijv. 25% hergebruikte materialen en 25% biobased grondstoffen.
C6	We genereren inzicht in onze CO ₂ emissie en energiekosten zodat we hier actief op kunnen sturen.

WAT WILLEN WIJ BEREIKEN?

Doel: Het programmatisch werken aan duurzaamheid heeft tot doel om toekomstgericht denken en doen vast onderdeel te laten worden van alle (relevante) werkzaamheden. Door deze werkwijze te borgen in proces- en werkafspraken en regulier onderdeel te maken van de P&C cyclus kan er transparant gestuurd kan worden op de gestelde duurzaamheidsambities.

WAT GAAN WIJ DAARVOOR DOEN?

Activiteit	Activiteit omschrijving
D1	We investeren in ontwikkeling van kennis en ervaring van medewerkers.
D2	We vervangen ons instrument Duurzame GebiedsOntwikkeling door een actuele en in de markt veel gebruikte versie: het convenant toekomstbestendig bouwen. Met dat nieuwe instrument concretiseren en borgen we duurzaamheid in de Omgevingsvisie, het Omgevingsplan, de LIOR, anterieure overeenkomsten en de werkprocessen.
D3	We onderzoeken de mogelijkheid om samen te werken met verschillende actoren (initiatiefnemers, welzijnswerk, MKB en andere relevante partijen) om de vele lokale initiatieven die gericht zijn op energie besparen en -opwekken, vergroening en circulaire economie te bundelen.

WAT WILLEN WIJ BEREIKEN?

Doel: Goede samenwerking met de Omgevingsdienst West-Holland om de leefomgeving gezond en veilig te houden.

WAT GAAN WIJ DAARVOOR DOEN?

Activiteit	Activiteit omschrijving
E1	We voeren regie op de Omgevingsdienst West-Holland en de taken die door hen worden uitgevoerd.

SAMENWERKINGSPARTNERS

Verbonden partijen	Overige samenwerkingspartners
Holland Rijnland Omgevingsdienst West-Holland	Provincie Zuid-Holland RES Holland Rijnland Duin- en Bollenstreek samenwerkingsagenda Energiecoöperatie Lisse Energiecoaches Lisse Liander Hoogheemraadschap van Rijnland Energiebeheer Nederland (EBN) Firan Circulair West Woningcorporatie Stek

Voor informatie over de verbonden partijen wordt verwezen naar de [paragraaf Verbonden partijen](#).

Wonen

Woningbouw in Lisse: naar een evenwichtig en duurzaam woningaanbod.

Lisse biedt een aangename plek om dorps te wonen centraal in de Bollenstreek. We willen dat dit ook in de toekomst kan voor alle doelgroepen. Maar de woningmarkt staat onder druk, er is een flinke woningbouwopgave. Vergrijzing en kleinere huishoudens zorgen voor een grotere vraag naar kleinere en levensloopbestendige woningen. Het beleid richt zich op langer zelfstandig wonen en het bieden van tijdelijke en nieuwe woonvormen.

Hoe kunnen we in 2026 bijdragen aan het realiseren van de doelen uit de Omgevingsvisie Lisse "Samen werken aan een levendig Lisse"?

De vraag naar woningen in Lisse is groot. Om de woningbouwopgave aan te pakken en het bouwtempo te versnellen heeft het Rijk hierin een regierol genomen. Deze nieuwe rol heeft onder andere geleid tot Nationale Prestatieafspraken en een Nationale Woon- en Bouwagenda. Hierin is vastgelegd dat 65% van het aantal nieuwbouwwoningen in het betaalbare segment moet worden gebouwd. Ook zijn landelijk 35 regionale woondeals gesloten tussen overheden, woningcorporaties, bouworganisaties, huurders, netbeheerders en drinkwaterbedrijven. De Regionale Realisatieagenda Wonen Holland Rijnland omvat belangrijke afspraken tot 2030 over tempo, aantallen, locaties en prijssegmenten voor nieuwbouwwoningen. Vanuit dat beleid en kaders zijn ook regionaal afspraken gemaakt en vastgelegd in de Regionale Woonagenda. Tot 2030 werken partijen met elkaar samen aan de uitvoering via woon- en versnellingstafels om knelpunten op te lossen en de woningbouwproductie te versnellen.

Sinds het Rijk de regierol op de volkshuisvesting heeft opgepakt, is en wordt een veelheid aan beleidsplannen en wetgeving opgesteld en stimuleringsmaatregelen getroffen: de Wet goed verhuurderschap, de Wet betaalbare huur, de Wet versterking regie volkshuisvesting en de wijziging van de Huisvestingswet die de mogelijkheden voor lokale toewijzing van om huur- en koopwoningen verruimt.

De wet Versterking regie volkshuisvesting die naar verwachting per 2026 in werking treedt, zorgt voor de wettelijke verankering van alles wat op het gebied van volkshuisvesting in gang is gezet. Het wet geeft het rijk, de provincies en gemeenten de wettelijke instrumenten om samen en met regionale afstemming regie te voeren op de volkshuisvesting. Zo hebben overheden meer grip op hoeveel, waar en voor wie er wordt gebouwd, kan er sneller gebouwd worden en kunnen kwetsbare mensen met urgentie een woning krijgen.

Op regionaal en lokaal niveau is een sterkere focus op wonen en zorg (met name voor ouderen) en de huisvesting van aandachtsgroepen de komende tijd cruciaal.

In 2026 vervangen we de Woonagenda door een Volkshuisvestingsprogramma onder het regime van de Omgevingswet. Het Volkshuisvestingsprogramma een nieuw kader om te sturen op de grote woningbouwopgave in onze gemeente.

Dit programma gaat over de woningbouw en woningbouwprogrammering, balans in de woningvoorraad, woonbehoefte van aandachtsgroepen, leefbaarheid en verduurzaming.

WAT WILLEN WIJ BEREIKEN?

Doel: Ruimte bieden aan een gevarieerde woningvraag

WAT GAAN WIJ DAARVOOR DOEN?

Activiteit	Activiteit omschrijving
A1	We maken jaarlijks een woningbouwprogramma (kwantitatief en kwalitatief) en stemmen dit regionaal af, om lokaal en regionaal de gewenste toename van de woningvoorraad te realiseren.
A2	We zetten in op een continue bouwstroom, zodat de ontwikkeling van de woningvoorraad meegroeit met de ontwikkeling van de woningbehoefte. We werken verder aan de ontwikkeling van een diverse bouwlocaties waaronder project Geestwater.
A3	We passen lokaal maatwerk toe bij de toewijzing van sociale huurwoningen om zoveel mogelijk doorstroom binnen de huidige voorraad te realiseren. Zo kunnen meer huishoudens in een voor hen passende woning gaan wonen.
A4	We onderzoeken en faciliteren (tijdelijke) woonmogelijkheden voor specifieke doelgroepen in Lisse onder andere voor spoedzoekers.
A5	Samen met de gemeenten in de subregio (Hillegom, Teylingen en Noordwijk) verkennen we mogelijkheden voor 12 nieuwe standplaatsen voor woonwagens.
A6	We vragen waar mogelijk rijkssubsidies en provinciale subsidies aan. Deze subsidies helpen onder andere om meer sociale huurwoningen en middenhuurwoningen te bouwen en om de woningbouw te versnellen.
A7	We starten met een pilot om te komen tot het opstellen van een leegstandsaanpak en leegstandsverordening.
A8	We voeren het plan van aanpak 'integrale aanpak arbeidsmigranten' uit en daarmee dragen we zorg voor: 1. Een verbeterde registratie van EU-arbeidsmigranten in de Basisregistratie Personen (BRP). De uitvoering van de werkzaamheden voor deze pijler is belegd bij het team Burgerzaken en maakt geen deel uit van deze opdracht. 2. Voldoende woonruimte voor EU- arbeidsmigranten; 3. Handhaven op woon- en verblijfssituaties die niet aan de voorschriften voldoen; 4. Stimuleren van taal en participatie.

WAT WILLEN WIJ BEREIKEN?

Doel: Woonwijken en woningen klaar voor de toekomst

WAT GAAN WIJ DAARVOOR DOEN?

Activiteit	Activiteit omschrijving
B1	Bij nieuwbouwprojecten ligt de focus op klimaatadaptief, circulair, energieneutraal en natuurinclusief.
B2	We zetten in op verduurzaming van de bestaande woningvoorraad (huur en koop) door onder andere het inzetten van energiecoaches.
B3	We verstrekken duurzaamheidsleningen waarmee bewoners -onder gunstige voorwaarden- energiebesparende maatregelen in en aan de woning kunnen financieren.

WAT WILLEN WIJ BEREIKEN?

Doel: Lang zelfstandig wonen als onderdeel van de gemeenschap (passend woonaanbod bij iedere levensfase).

WAT GAAN WIJ DAARVOOR DOEN?

Activiteit	Activiteit omschrijving
C1	We geven uitvoering aan het Volkshuisvestingsprogramma 2026-2030. De visie op wonen met zorg maakt onderdeel uit van het Volkshuisvestingsprogramma.
C2	In lijn met de afspraken uit de Regionale Realisatieagenda Holland Rijnland (regionale woondeal) en de Regionale Woonagenda zetten we bij de programmering en realisatie van nieuwbouw in op minimaal 'tweederde betaalbaar'. Van de nieuwbouwwoningen moet minimaal 30% sociale huur en 35% middenhuurwoningen en betaalbare koopwoningen zijn.
C3	We maken met onze partners Woonstichting Stek en Stichting Huurdershart prestatieafspraken over voldoende beschikbare woningen, betaalbaarheid, voldoende woningen voor diverse doelgroepen, voorraadbeheer en verduurzaming, duurzame woningen, wonen met zorg en de huisvesting van aandachtsgroepen. De gemaakte afspraken voeren we uit, monitoren en evalueren we.
C4	We maken andere woonvormen mogelijk. Waarbij de focus ligt op kleine woningen/appartementen voor 1 of 2-persoonshuishoudens (specifiek voor jongeren en starters, zoals friendswoningen) en woningen voor ouderen (nultredenwoningen, zorggeschikte woningen en geclusterde woonvormen dichtbij voorzieningen, zoals het Knarrenhof. Dit bevordert de doorstroming.
C5	We verstrekken jaarlijks startersleningen, zodat starters hun eerste stap op de koopmarkt kunnen zetten. Bij nieuwbouwontwikkelingen zetten we in op voldoende woningaanbod voor starters.

SAMENWERKINGSPARTNERS

Verbonden partijen	Overige samenwerkingspartners
Holland Rijnland Omgevingsdienst West Holland	Woonstichting Stek Huurdershart Huurders Holland Rijnland Holland Rijnland Wonen Zorgaanbieders Energiecoöperatie Energiecoaches

Voor informatie over de verbonden partijen wordt verwezen naar de [paragraaf Verbonden partijen](#).

Beleidsindicatoren

Naam indicator	Eenheid	Realisatie 2023	Realisatie 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	NL	Bron
Gemiddelde WOZ-waarde	X 1.000 euro	€ 405	€ 408	€ 433	€ 476	2024: € 398	CBS
Nieuw gebouwde woningen	Aantal per 1.000 woningen	5,2	13,1	17,7	16,2	2024: 9,9	Basis-registratie adressen en gebouwen
Demografische druk	De som van het aantal personen van 0 tot 20 jaar en 65 jaar of ouder in verhouding tot personen van 20 tot 65 jaar (%)	80,4%	80,5	80,9%	80,9%	2024: 70,4%	CBS
Gemeentelijke woonlasten eenpersoons-huishouden	Gemiddeld totaalbedrag in euro's	€ 982	€ 1.063	€ 1.142	€ 1.169	2025: € 957	COELO
Gemeentelijke woonlasten meerpersoons-huishouden	Gemiddeld totaalbedrag in euro's	€ 1.092	€ 1.191	€ 1.283	€ 1.310	2025: € 1.053	COELO

Toelichting indicator Gemiddelde WOZ-waarde

De gemiddelde WOZ waarde van woningen, opgave CBS. De prognose van 2025 is inclusief de verwachte stijging in waarde bij woningen genoemd in de Meicirculaire 2024 Gemeentefonds.

Toelichting indicator Nieuwgebouwde woningen

Het aantal nieuwgebouwde woningen, exclusief overige toevoegingen zoals transformaties.

Toelichting indicator Demografische druk

De som van het aantal personen van 0 tot 20 jaar en 65 jaar of ouder in verhouding tot de personen van 20 tot 65 jaar.

Toelichting indicator Gemeentelijke woonlasten eenpersoonshuishouden

Het gemiddelde totaalbedrag in euro's per jaar dat een eenpersoonshuishouden betaalt aan woonlasten.

Toelichting indicator Gemeentelijke woonlasten meerpersoonshuishouden

Het gemiddelde totaalbedrag in euro's per jaar dat een meerpersoonshuishouden betaalt aan woonlasten.

Indicator	Eenheid	Realisatie 2023	Realisatie 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	NL	Bron
Omvang huishoudelijk restafval	Hoeveelheid restafval per inwoner in kilo's	100	nb*	97	97	2023: 150	CBS
Hernieuwbare elektriciteit	% elektriciteit opgewekt uit wind, waterkracht, zon of biomassa	nb*	nb*	nb*	nb*	2022: 40,9%	RWS

Toelichting indicator Omvang huishoudelijk restafval

Dit betreft het huis-aan-huis ingezamelde restafval

Toelichting indicator Hernieuwde elektriciteit

Het percentage hernieuwbare energie, ook wel duurzame of groene energie genoemd. Dit is energie afkomstig van natuurlijke bronnen die constant worden aangevuld zoals uit wind, waterkracht, zon, bodem, buitenluchtwarmte en biomassa.

* NB: De gegevens zijn op moment van schrijven van deze programmabegroting nog niet bekend. Als de gegevens na het schrijven bekend worden, kunt u deze vinden op:

<https://www.waarstaategemeente.nl/mosaic/dashboard/besluit-begroting-en-verantwoording--bbv->

Kaderstellende stukken

- [Wet veiligheidsregio's](#)
- [Algemene Plaatselijke Verordening Lisse](#)
- [Drank- en Horecaverordening Lisse 2022](#)
- [Integraal Veiligheidsbeleid Lisse 2020-2023](#)
- [Handhavingsuitvoeringsprogramma](#)
- [Home | Ruimtelijke ordening Nederland](#)
- [De Omgevingswet | Rijksoverheid.nl](#)
- [Omgevingsbeleid, -programma en -verordening provincie Zuid-Holland, 2020](#)
- [Gemeenschappelijke Regeling Omgevingsdienst West-Holland](#)
- [Regionale Nota Bodembeheer 2023-2033](#)
- [Gemeenschappelijke Regeling Holland Rijnland](#)
- [Regionale Omgevingsagenda, 2021 Holland Rijnland](#)
- [Regionale Energiestrategie \(RES\) Holland Rijnland 2021](#)
- [Regionale Strategie Mobiliteit 2021 Holland Rijnland](#)
- [Regionale Investeringsagenda Holland Rijnland](#)
- [Regionale Woonagenda Holland Rijnland 2023](#)
- [Energieakkoord Holland Rijnland 2017-2025](#)
- [Groenprogramma Holland Rijnland, gebiedsprogramma 2016-2020](#)
- [Strategische Agenda Ruimte Duin- en Bollenstreek 2040](#)
- [Economische agenda Duin- en Bollenstreek-Bedrijfsleven Bollenstreek-](#)
- [Ruimtelijk economische visie – Zuid-Holland](#)
- Programma Landelijk Gebied en Duurzame Greenport (vaststelling wordt verwacht in december 2025/ Q4 2025)
- [Omgevingsvisie 'Samen werken aan een levendig Lisse'](#)
- [Woonprogramma Lisse 2020-2024](#)
- [Prestatieafspraken Wonen Lisse](#)
- [Mobiliteitsvisie en Mobiliteitsplan](#) = [Gemeente Lisse: Mobiliteitsplan](#)
- [Integraal veiligheidsbeleid Lisse](#)
- [Nota Parkeernormen](#)
- [Beleid Laadinfrastructuur 2021](#)
- [Nota Grondbeleid Lisse 2022-2026](#)
- [Omgevingsvisie 'Samen werken aan een levendig Lisse'](#)
- [Gemeente Lisse: Energietransitie](#)
- [Transitievisie Warmte Lisse](#)
- [Verordening Erfgoedcommissie Lisse 2019](#)
- [Bomenbeleidsplan 2014-2030](#)
- [Integraal \(afval\)waterketenplan 2022-2026](#)
- [Verordening Stedelijk Afvalwater](#)
- [Aansluitverordening](#)
- [Programma Water en Klimaatadaptatie 2025-2028](#)
- [Afvalstoffenverordening Lisse 2017 | Lokale wet- en regelgeving](#)
- [Afvalstofheffing 2025](#)
- [Beleidsplan Openbare Verlichting 2018-2022](#)
- [Beleidsplan Civiel Kunstwerken 2018-2022](#)
- [Erfgoedverordening Lisse 2017](#)
- [Uitvoeringsprogramma sporten en spelen](#)
- [Beleid laadinfrastructuur Lisse 2021-2025](#)
- [Parkeerbeleidsplan Lisse 2024](#)
- [Huisvestingsverordening Holland Rijnland 2024](#)
- [Integrale centrumaanpak Lisse 2025](#)

Wat mag het kosten?

Voor een verklaring van de verschillen tussen de Begroting 2025 na wijziging en de Begroting 2026 verwijzen wij naar de verschillenanalyse in de financiële begroting.

Bedragen x € 1.000

Lasten	Rekening	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
	2024	2025na wijziging	2026	2027	2028	2029

Thema 1. Mobiliteit

2.1 Verkeer en vervoer	3.285	3.754	3.699	3.971	4.016	4.039
2.2 Parkeren	186	235	292	291	289	287
Totaal 1. Mobiliteit	3.471	3.989	3.991	4.262	4.305	4.326

Thema 3. Openbare ruimte

5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie	2.819	2.656	2.719	2.767	2.817	2.865
7.2 Riolerings	1.295	1.316	1.818	2.237	2.298	2.353
7.3 Afval	3.658	4.050	4.064	4.135	4.131	4.131
7.4 Milieubeheer	12	4	4	4	4	4
Totaal 3. Openbare ruimte	7.784	8.026	8.605	9.143	9.250	9.353

Thema 4. Duurzaamheid

7.4 Milieubeheer	2.298	1.990	1.741	1.756	1.772	1.792
Totaal 4. Duurzaamheid	2.298	1.990	1.741	1.756	1.772	1.792

Thema 5. Wonen

8.1 Ruimte en leefomgeving	2.460	1.066	643	643	643	643
8.3 Wonen en bouwen	1.608	1.619	1.592	1.370	1.367	1.357
Totaal 5. Wonen	4.068	2.685	2.235	2.013	2.010	2.000
Totaal lasten	17.621	16.690	16.572	17.174	17.337	17.471

Baten	Rekening	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
	2024	2025na wijziging	2026	2027	2028	2029

Thema 1. Mobiliteit

2.1 Verkeer en vervoer	-391	-245	-183	-183	-183	-183
2.2 Parkeren	-14	-12	-14	-14	-14	-14
Totaal 1. Mobiliteit	-405	-257	-197	-197	-197	-197

Thema 3. Openbare ruimte

5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie	0	-1	-11	-11	-11	-11
7.2 Riolerings	-2.021	-2.134	-2.546	-3.034	-3.054	-3.072
7.3 Afval	-5.253	-5.709	-5.833	-5.927	-5.922	-5.922
Totaal 3. Openbare ruimte	-7.274	-7.844	-8.390	-8.972	-8.987	-9.005

Thema 4. Duurzaamheid						
7.4 Milieubeheer	-1.051	-521	-521	-521	-521	-521
Totaal 4. Duurzaamheid	-1.051	-521	-521	-521	-521	-521
Thema 5. Wonen						
8.1 Ruimte en leefomgeving	-7.234	0	0	0	0	0
8.3 Wonen en bouwen	-1.095	-806	-1.062	-941	-941	-941
Totaal 5. Wonen	-8.329	-806	-1.062	-941	-941	-941
Totaal baten	-17.059	-9.428	-10.170	-10.631	-10.646	-10.664
Saldo van baten en lasten	563	7.263	6.403	6.544	6.693	6.808
Reserves	Rekening	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
	2024	2025 na wijziging	2026	2027	2028	2029
Toevoegingen reserves	6.437	0	0	0	0	0
Onttrekkingen reserves	-952	-913	0	0	0	0
Totaal reserves	5.485	-913	0	0	0	0
Saldo na bestemming	6.044	6.349	6.405	6.544	6.693	6.808

Programma 3 Bedrijvigheid

Zoals aangegeven bij het programma Leefomgeving is de omgevingsvisie de kapstok voor programma 2 (Leefomgeving) en programma 3 (Bedrijvigheid) voor de begroting. De beleidsdoelstellingen op het gebied van economie, recreatie & toerisme en erfgoed zijn in de paragrafen van programma 3 (Bedrijvigheid) uitgewerkt.

Economie

Onze ambitie is dat iedereen in Lisse kan leren, werken en ondernemen met oog op de toekomst. We streven naar het bevorderen van de werkgelegenheid in de nabijheid en het verbeteren van de sociaal-economische positie van mensen.

De momenteel verspreid liggende bedrijventerreinen willen we gaan clusteren.

Recreatie en toerisme

Lisse ligt in het centrum van de bollenstreek en is daarmee aantrekkelijk voor recreatie en toerisme. We willen het recreatieve netwerk verbeteren en ruimte bieden aan initiatieven die inspelen op de recreatieve waarde van de gemeente. We willen zorgen dat alle doelgroepen kunnen profiteren en kunnen genieten van de omgeving. We hebben daarbij ook nadrukkelijk aandacht voor recreatie op en aan het water.

Regionale samenwerking

Binnen Holland Rijnland werken we samen op het gebied van Economie en Recreatie en Toerisme. De basis daarbij wordt gevormd door de Regionale Investeringsagenda (RIA). Binnen de Duin- en Bollenstreek wordt samengewerkt binnen de Strategische Agenda DBS en de Economische Agenda DBS. Op het gebied van Recreatie, Toerisme en Groen worden mogelijkheden voor een nieuw programma onderzocht.

Erfgoed

Ons cultureel erfgoed willen we behouden en waar mogelijk beter zichtbaar maken en meer bekendheid geven. We streven naar toekomstgerichte functies van erfgoed. Cultuurhistorisch-landschappelijke waardevolle elementen en structuren zijn waar mogelijk terug te zien bij ruimtelijke ontwikkelingen.

Voldoende aandacht voor inwoners, ondernemers en de raad

Binnen het fysieke domein werken we indien mogelijk van buiten naar binnen. Oók in het beleidsveld economie. Juist op dit terrein kan dat veel waarde toevoegen, omdat economische beleidsmaatregelen direct invloed hebben op ondernemers, inwoners, onderwijsinstellingen en andere maatschappelijke partners.

Dat betekent dat we vragen van ondernemers zo snel mogelijk willen beantwoorden. Onze bedrijfscontactfunctionarissen zijn voor de ondernemers de vooruitgeschoven post van de gemeente, maar voor de inhoudelijke beantwoording van vragen, stelt elk team werkzaam binnen het fysieke domein capaciteit beschikbaar. Hetzelfde geldt voor de beantwoording van schriftelijke en technische vragen uit de raad.

Uitvoering wettelijke taken

Binnen het fysieke domein hebben we als gemeente wettelijke taken die we uit moeten voeren. De wettelijke taken binnen het programma liggen met name op het gebied van erfgoed en archeologie of hebben te maken met algemene wetgeving zoals de Wet open overheid. Een goede beleidsmatige onderbouwing is daarnaast nodig voor vergunningverlening.

Nu voor het inhuren van derden en het laten uitvoeren van onderzoeken door externe bureaus, het budget is verlaagd, zal voor deze werkzaamheden steeds naar de raad moeten worden

gegaan om krediet aan te vragen. Dit vergt ambtelijk capaciteit dat resulteert in minder (beschikbare) uren voor het reguliere werk.

De uitdaging om in de komende jaren, waar minder budget beschikbaar zal zijn door het verlagen dan wel schrappen van budget én dezelfde kwaliteit te bieden, is er één om rekening mee te houden.

Economie

Lokale Economie

Onze ambitie is dat iedereen in Lisse kan leren, werken en ondernemen, met oog op de toekomst. Lisse biedt alle randvoorwaarden voor een duurzaam sterke lokale (circulaire) economie en goed onderwijsklimaat. Om dit te bereiken doen we lokaal wat nodig is en werken we regionaal samen binnen HLTsamen, Holland-Rijnland en Duin- en Bollenstreek. We zoeken ook de samenwerking met de gemeente Haarlemmermeer.

We willen de werkgelegenheid bevorderen en de sociaal-economische positie van mensen verbeteren. Dit draagt bij aan een gezonde leefstijl en betere gezondheid. Omgekeerd stimuleren we een goede gezondheid en vitaliteit, als basis voor een succesvolle loopbaan of bedrijf.

Er liggen kansen in diverse sectoren om werkgelegenheid te vergroten, zoals in de dienstverlening en gezondheidszorg. De vergrijzing biedt economische kansen waar we op inspelen. We willen ook de economische waarde van het gebied rond Keukenhof beter benutten.

We sturen op een zorgvuldig gebruik van bedrijventerreinen door passende bedrijven te faciliteren. Het juiste bedrijf op de juiste plek. Daar waar mogelijk willen we bedrijven met lichte functies stimuleren naar de centra te verhuizen. Door winkelleegstand en leegstaande verdiepingen is daar vaak ruimte beschikbaar. Op die manier kunnen we de ruimtedruk op bedrijventerreinen verlagen en deze beter benutten. Tegelijkertijd worden de centra hiermee levendiger. Daarbij hoort omgekeerd het verplaatsen van grootschalige bedrijven uit de bebouwde kom naar bedrijventerreinen en de transformatie van bedrijventerreinen binnen de bebouwde omgeving naar wonen of wonen-werken.

We geven invulling aan onze lokale bedrijventerreinenstrategie door middel van een uitvoeringsprogramma. Hierin werken we onze doelstellingen nader uit, afgestemd op regionale afspraken. In nieuwe woongebieden bieden we ruimte voor innovatieve woon-werkwoningen en kleine bedrijfsverzamelgebouwen voor zzp'ers.

Centrumvoorzieningen

Fysieke maatregelen dragen bij aan de lokale economie. We bouwen aan een levendig dorpshart met een hoogwaardig winkelgebied en concentratie van winkels en horeca. In de aanloopstraten bieden we ruimte voor nieuwe functies zoals wonen, werken en vermaak. Om dit te realiseren wordt er gewerkt aan een integrale centrumaanpak.

Regionale Economie

In de Regionale Omgevingsagenda 2040 werken we aan een sterke, gezonde en toekomstbestendige regio Holland Rijnland. We willen dat alle ruimtevragende functies goed een plek krijgen, met behoud van onze kwaliteiten.

Onze regio heeft een diverse economie met sectoren zoals Life Science, Space en Health. We hebben het Bio Science Park, Unmanned Valley, ESTEC, Greenports en een sterk mkb. De regio is goed verbonden via spoor, snelwegen en duurzaam containervervoer. We hebben een mooie leefomgeving met zee, strand, duinen, landgoederen en bloembollenvelden.

We willen een balans vinden tussen verschillende activiteiten. We bouwen de topsectoren uit en ontwikkelen kennisclusters tot centers of excellence, samen met het mkb. We zorgen voor genoeg woningen, vooral dichtbij hoogwaardig openbaar vervoer, om het landschap te sparen.

Economic Board Duin- en Bollenstreek

In 2018 hebben vijf gemeenten de stichting Economic Board Duin en Bollenstreek opgericht om de samenwerking tussen overheid, bedrijfsleven en kennisinstellingen te versterken. We voeren samen de Economische Agenda uit op de gebieden Duurzame Greenport, Kennisintensieve maakindustrie en Gezond Toerisme. Op 1 januari 2024 is een nieuwe Economic Board geïnstalleerd met een nieuwe structuur en bestuur. De board werkt nu met te bereiken doelen in plaats van een projectenprogramma. Via een meerjarenprogramma en jaarprogramma's wordt invulling gegeven aan die doelen. Gewerkt wordt aan Regiobranding, een innovatieve en duurzame Greenport, het versterken van onze positie als kennisintensieve maak-regio, gezond toerisme en het verbinden van de verschillende sectoren. Dit doet de Board op basis van een vierjarige overeenkomst over financiering van Governance en de jaarlijkse toekenning van een projectenbudget.

Greenport Duin- en Bollenstreek

In 2019 is formeel invulling gegeven aan de samenwerking binnen de Greenport door de oprichting van de stichting Greenport Duin- en Bollenstreek, waar ondernemers, onderwijs en overheid samenwerken om de economische positie van de Greenport te versterken. Per 1 januari 2026 is een bekrachtigde vorm van samenwerking tussen de Stichting Greenport en de Economic Board tot stand gekomen die bijdraagt aan het oorspronkelijke doel: een efficiëntere inzet van publieke gelden, meer samenwerking tussen stakeholders, het stimuleren van crossovers tussen bedrijfstakken en een sterke regionale economie waarin een duurzame en een toekomstgerichte Greenport een integraal onderdeel vormt. Op basis van het jaarprogramma wordt jaarlijks het budget beschikbaar gesteld.

WAT WILLEN WIJ BEREIKEN?

Doel: Lisse streeft naar een duurzame lokale economie met goede werkgelegenheid

WAT GAAN WIJ DAARVOOR DOEN?

Activiteit	Activiteit omschrijving
A1	We bieden alle randvoorwaarden voor een sterke, lokale economie met oog voor circulariteit. Omdat te realiseren werken we nauw samen in HLTsamen en met Holland-Rijnland en de Duin- en Bollenstreek. En zoeken we verbinding met de Haarlemmermeer.
A2	Het gebied rondom Keukenhof en het landgoed benutten we in economische zin beter. Dit doen we binnen de kaders van het Keukenhof Convenant.
A3	We investeren in een kwalitatief hoogwaardig 'kernwinkelgebied', met een concentratie van winkels en horeca.
A4	Buiten het centrum bieden we ruimte voor nieuwe functies zoals wonen, werken, verblijf en vermaak.
A5	We geven in fases uitvoering aan de regionale en lokale bedrijventerreinenstrategie met als eerste het realiseren van compensatieruimte.
A6	Waar mogelijk willen we werken aan meer flexibiliteit en functiemenging van werken en wonen.
A7	In nieuwe woongebieden onderzoeken we de mogelijkheid om ruimte te bieden aan innovatieve woon-werkwoningen en bedrijfsverzamelgebouwen.
A8	Aan de hand van de integrale centrum aanpak onderzoeken we wat de beste vorm van centrummanagement is.
A9	We geven invulling aan de nieuwe afspraken rondom promotie & marketing.

A10	We geven uitvoering aan het Ondernemersfonds door verhoging van de OZB-tarieven niet woningen en het uitkeren van de bijdrage aan de stichting Ondernemersfonds.
-----	--

WAT WILLEN WIJ BEREIKEN?

Doel: Het stimuleren van een innovatief en duurzaam ondernemersklimaat.

WAT GAAN WIJ DAARVOOR DOEN?

Activiteit	Activiteit omschrijving
B1	Regionaal willen we inzetten op het creëren van meer banen. Dit doen we door enerzijds samen te werken binnen Holland Rijnland en de Duin- en Bollenstreek aan voldoende en juiste bedrijfslocaties. Anderzijds doen we dit door het centrum te behouden als werklocatie. Ook bij een krappe arbeidsmarkt blijft het belangrijk om ruimte te bieden voor werkgelegenheid. Door te investeren in geschikte locaties zorgen we dat bedrijven zich kunnen vestigen en blijven, wat bijdraagt aan een toekomstbestendige economie. Tegelijkertijd biedt dit kansen voor mensen die nu nog aan de kant staan én helpt het om jongeren en talenten aan de regio te binden.
B2	We willen de bekendheid van de Duin- en Bollenstreek als merk vergroten. Dit doen we door de ontwikkeling en uitrollen van regiobranding. De Economic Board heeft hierin in de basis een trekkende rol.
B3	Traditionele sectoren van de bollenteelt en toerisme willen we vernieuwen. Ontplooiing van de sector zorg en innovatieve bedrijvigheid willen we stimuleren. Dit doen we in de basis binnen de triple helix organisatie van de Economic Board Duin- en Bollenstreek.
B4	Binnen de regio werken we samen aan een duurzame Greenport om ervoor te zorgen dat de bollenteelt wereldleider blijft op het gebied van bollen- en bloemenkennis. Dit doen we in de basis binnen de triple helix organisatie van de Economic Board Duin- en Bollenstreek.
B5	Gezamenlijk versterken we onze positie als kennisintensieve maak-regio tussen de metropolen op gebied van Space, Unmanned Valley en Flower Science. Dit doen we in de basis binnen de triple helix organisatie van de Economic Board Duin- en Bollenstreek.
B6	Ondernemers, onderwijs en overheid werken samen aan de versterking van de economische positie van de Greenport. Dit doen we in de basis binnen de triple helix organisatie van de Economic Board Duin- en Bollenstreek en de Human Capital Agenda van Holland Rijnland.
B7	We hebben de ambitie om in 2040 een circulaire economie te hebben. Deze opgave hebben we in de basis bij de Economic Board belegd.
B8	Wij werken de mogelijkheden om meer data gestuurd te werken uit op basis van onder andere de cijfers uit het KSO en Regionale Bedrijventerreinenstrategie.

SAMENWERKINGSPARTNERS

Verbonden partijen	Overige samenwerkingspartners
Greenport Ontwikkelingsmaatschappij B.V. (GOM) Holland Rijnland	Keukenhof Stichting Lisse Marketing Economic Board DBS Provincie Zuid-Holland Provincie Noord-Holland Metropoolregio Amsterdam Dorpshart Lisse Ondernemend Lisse Ondernemers(fonds)

Voor informatie over de verbonden partijen wordt verwezen naar de [paragraaf Verbonden partijen](#).

Recreatie en toerisme

Lisse ligt in het hart van de Duin- en Bollenstreek en staat bekend om het bloembollenlandschap. Deze bloembollenteelt is belangrijk voor de identiteit van Lisse. Eind negentiende eeuw werd Lisse het centrum van de bloembollenhandel en er werden er grote bloembollenveilingen opgericht. In 1949 werd bij Kasteel Keukenhof een bloementuin aangelegd, nu een nationaal- en internationaal bekende attractie. De inwoners van Lisse zijn trots op deze tuin. Elk voorjaar trekken de kleurrijke velden en het Bloemencorso veel bezoekers naar Lisse.

Toerisme en recreatie zijn belangrijk voor de economie van de Duin- en bollenstreek in het algemeen en Lisse in het bijzonder. De toeristenpiek in het voorjaar is kort, dus Lisse wil, samen met haar buurgemeenten, het hele jaar door aantrekkelijker worden voor bezoekers. De gemeenten in de Bollenstreek willen het recreatieve netwerk verbeteren, zodat meer mensen kunnen genieten van het landschap en de natuur. Toegankelijke routes voor minder mobiele mensen zijn hierbij belangrijk. Ook willen we de relatie tussen het buitengebied en het dorp versterken door meer wandelroutes en informatieborden. Dit doen we door samen met de gemeenten Hillegom, Teylingen, Noordwijk, Katwijk en Oegstgeest samen te werken in een regionaal wandelnetwerk. Lisse is de trekker van dit netwerk.

De gemeente ziet ook kansen voor waterrecreatie, zoals sloepen en kano's. Het routenetwerk voor waterrecreatie moet uitgebreid worden om de beleving van het water te vergroten. We willen het hele jaar door interessant blijven voor toeristen door het landschap te versterken en educatieve elementen toe te voegen. Kleinschalige verblijfsaccommodaties kunnen ook bijdragen aan de aantrekkelijkheid voor toeristen.

Daarnaast willen we onze positie als centrum van de bloembollensector behouden, zowel op kennisgebied als toeristisch. Nieuwe ontwikkelingen moeten hierbij helpen en mogen dit niet belemmeren. Samen met Keukenhof werkt Lisse aan duurzaamheid, toerisme en maatschappelijke thema's. Keukenhof adopteert bijvoorbeeld rotondes en draagt bij aan het groenonderhoud, wat bijdraagt aan een mooi visitekaartje voor Lisse.

WAT WILLEN WIJ BEREIKEN?

Doel: Het benutten van recreatieve potenties

WAT GAAN WIJ DAARVOOR DOEN?

Activiteit	Activiteit omschrijving
A1	We zetten in op verbetering en uitbreiding van het recreatieve netwerk van wandel-, vaar en fietsroutes lokaal en regionaal en bieden ruimte aan initiatieven die inspelen op de recreatieve waarde van Lisse, zonder dat dit ten koste gaat van de aanwezige flora en fauna.
A2	Het huidige Wandelnetwerk optimaliseren we en breiden we lokaal en regionaal uit. De recreatieve beleving van landschap en natuur kan hierdoor voor elke geïnteresseerde doelgroep worden vergroot.
A3	Als trekker van het regionale Wandelnetwerk hebben wij een coördinerende rol en zorgen wij voor een consistent en goed onderhouden regionaal Wandelnetwerk. We onderhouden de contacten met, vrijwilligers, overpad-verleners, aannemers die het onderhoud verzorgen, aangesloten gemeenten en andere stakeholders.
A4	We verbeteren het recreatieve netwerk richting de kust en Noordwijkerhout. Zo lopen er door de Lageveense Polder nog geen doorgaande oost-westverbindingen voor wandelaars en fietsers (anders dan langs de Stationsweg).

A5	We onderzoeken de mogelijkheden voor uitbreiding van waterrecreatie voor sloepen en kano's.
A6	De beleving van water vergroten we door bijvoorbeeld de toegankelijkheid van de dijk langs de Poelpolder te vergroten en zo het water van de Ringvaart en Greveling beter te ervaren.
A7	We hebben aandacht voor het beter benutten van de recreatieve potenties van de Trekvaart o.a. vergroten van de mogelijkheden voor pleziervaart.
A8	We hebben aandacht voor het verbeteren van de recreatieve toegankelijkheid van het weidegebied, bijvoorbeeld door meer ommetjes (bijvoorbeeld laarzenpaden) te creëren vanuit het dorp. Voorwaarde daarbij is dat dit niet ten koste gaat van de aanwezige natuurwaarden, waaronder de weidevogelpopulatie.
A9	Er worden in het kader project "Entree N207/N208 Hillegom Lisse" twee kunstwerken geplaatst langs de N208 om de entree van de Duin- en Bollenstreek herkenbaar en aantrekkelijker te maken.
A10	Het Bloemencorso ondersteunen we bij de jaarlijkse doortocht. Daarnaast nemen we ook deel met een praalwagen. In regionaal verband (DBS) laten we een onderzoek uitvoeren naar de economische waarde van het Bloemencorso
A11	We inventariseren de behoefte voor het opstellen van een nieuw regionaal uitvoeringsprogramma groen en recreatie.

WAT WILLEN WIJ BEREIKEN?

Doel: Het verlengen van het toeristisch-recreatieve seizoen

WAT GAAN WIJ DAARVOOR DOEN?

Activiteit	Activiteit omschrijving
B1	Om het bollengebied het jaarrond interessant te maken voor toerisme, zetten we in op versterking van het landschap, bijvoorbeeld door het herstellen van de karakteristieke beukenhagen. De Agrarische Natuur- en Landschapsvereniging (ANLV) Geestgrond zet zich al jaren in voor het bollengebied, het duingebied, het plassengebied en het weidegebied. Wij werken daarin samen.
B2	We steunen de statusaanvraag Nationaal Park Hollandse Duinen middels een operationeel partnerschap.
B3	In geval er initiatieven ontstaan vanuit het Nationaal Park Hollandsche Duinen die bijdragen aan onze doelen, geven we daar medewerking aan.
B4	We gaan aan de slag met de visie en uitvoeringsprogramma verblijfsrecreatie.

SAMENWERKINGSPARTNERS

Verbonden partijen	Overige samenwerkingspartners
Holland Rijnland	Provincie Zuid-Holland Economic Board Duin- en Bollenstreek Regiogemeenten Nationaal Park Hollandse Duinen Toeristische ondernemers Promotie- en marketingorganisaties Inwoners Stichting Bloemencorso

Voor informatie over de verbonden partijen wordt verwezen naar de [paragraaf Verbonden partijen](#).

Erfgoed

We behouden cultureel erfgoed door het te beschermen, te beleven en te benutten. Dat doen we door te zoeken naar samenwerkingspartners om ons erfgoed in stand te kunnen houden. Het is belangrijk dat erfgoed zichtbaar is in het dorp en het landschap. Erfgoed zorgt voor een herkenbare leefomgeving en bepaalt mede onze identiteit. Dit draagt bij aan het welbevinden van mensen en daarmee aan een gezonde leefomgeving.

WAT WILLEN WIJ BEREIKEN?

Doel: Behouden van erfgoed.

WAT GAAN WIJ DAARVOOR DOEN?

Activiteit	Activiteit omschrijving
A1	Erfgoed behouden we door het te beschermen, benutten en beleven.
A2	We streven naar toekomstgerichte functies van erfgoed.
A3	We kennen een passende functie toe aan vrijkomende cultuurhistorisch waardevolle gebouwen.
A4	We maken erfgoed zichtbaar.

SAMENWERKINGSPARTNERS

Verbonden partijen	Overige samenwerkingspartners
Omgevingsdienst West Holland (ODWH) Greenport Ontwikkelingsmaatschappij B.V. (GOM)	Erfgoed Leiden en omgeving (ELO) Erfgoedhuis ZH Stichting Dorp, Stad en Land Projectontwikkelaars Bedrijven Particuliere initiatiefnemers Eigenaren van monumenten Cultuur Historische Vereniging Oud Lisse (VOL) Cultuur Historisch Genootschap Duin & Bollenstreek (CHG) Provincie Zuid-Holland (PZH) Gemeentelijke adviescommissie Erfgoed

Voor informatie over de verbonden partijen wordt verwezen naar de [paragraaf Verbonden partijen](#).

Beleidsindicatoren

Naam indicator	Eenheid	Realisatie 2023	Realisatie 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	NL	Bron
Vestigingen van bedrijven	Aantal per 1.000 inwoners in de leeftijd 15 tot en met 64 jaar	177,5	177,5	165	175	2023: 181,8	LISA
Functiemenging	Index dat verhoudingswaarde aangeeft tussen banen en woningen	48,5%	48,5%	48%	48%	2023: 54,2%	LISA

Toelichting indicator Vestigingen van (bedrijven)

Het aantal vestigingen van bedrijven, per 1.000 inwoners in de leeftijd van 15-65 jaar.

Toelichting indicator Functievermenging

De functiemenging index (FMI) weerspiegelt de verhouding tussen banen en woningen, en varieert tussen 0 (alleen wonen) en 100 (alleen werken). Bij een waarde van 50 zijn er evenveel woningen als banen.

nb: Gegevens zijn op moment van schrijven van deze programmabegroting nog niet bekend.

Indien de gegevens na het schrijven bekend worden, kunt u deze vinden op:

<https://www.waarstaategemeente.nl/mosaic/dashboard/besluit-begroting-en-verantwoording--bbv->

Kaderstellende stukken

- [Economische agenda Duin- en Bollenstreek, visie 2030 en uitvoeringsprogramma](#)
- [Meerjarenprogramma Greenport Duin- en Bollenstreek 2017-2020](#)
- [Bedrijventerreinenstrategie Holland Rijnland](#)
- [Regionale Investeringsagenda Holland Rijnland](#)
- [Koersdocument Holland Rijnland](#)
- [Kantorenstrategie Holland Rijnland](#)
- [Regionale Bedrijventerreinenstrategie Bollenstreek](#)
- Programma Landelijk Gebied Duurzame Greenport DBS (vastgesteld medio 2025-2026)
- [Centrumaanpak Lisse](#)

Wat mag het kosten?

Voor een verklaring van de verschillen tussen de Begroting 2025 na wijziging en de Begroting 2026 verwijzen wij naar de verschillenanalyse in de financiële begroting.

Bedragen x € 1.000

Lasten	Rekening	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
	2024	2025na wijziging	2026	2027	2028	2029
Thema 1. Economie						
3.1 Economische ontwikkeling	961	1.043	874	815	563	563
3.3 Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	51	65	60	60	60	60
3.4 Economische promotie	250	302	245	186	186	186
Totaal 1. Economie	1.262	1.410	1.179	1.061	809	809
Thema 2. Recreatie en toerisme						
5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie	75	81	99	99	99	99
Totaal 2. Recreatie en toerisme	75	81	99	99	99	99
Thema 3. Erfgoed						
5.5 Cultureel erfgoed	50	68	69	69	69	69
Totaal 3. Erfgoed	50	68	69	69	69	69
Totaal lasten	1.387	1.559	1.347	1.229	977	977

Baten	Rekening	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
	2024	2025na wijziging	2026	2027	2028	2029
Thema 1. Economie						
3.1 Economische ontwikkeling	-126	0	0	0	0	0
3.3 Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	-9	-13	-16	-16	-16	-16
3.4 Economische promotie	-118	-133	-166	-166	-166	-166
Totaal 1. Economie	-253	-146	-182	-182	-182	-182
Thema 2. Recreatie en toerisme						
5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie	-132	-51	-51	-51	-51	-51
Totaal 2. Recreatie en toerisme	-132	-51	-51	-51	-51	-51
Totaal baten	-385	-197	-233	-233	-233	-233
Saldo van baten en lasten	1.004	1.362	1.114	995	743	743

Reserves	Rekening	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
	2024	2025 na wijziging	2026	2027	2028	2029
Toevoegingen reserves	70	0	0	0	0	0
Onttrekkingen reserves	-327	-355	-151	-93	0	0
Totaal reserves	-257	-355	-151	-93	0	0
Saldo na bestemming	747	1.005	963	903	744	744

Programma 4 Bestuur

De gemeente Lisse staat voor een sterk en rechtvaardig bestuur. Dit is belangrijk en noodzakelijk, want er wordt steeds meer van gemeenten gevraagd. Terwijl de wereld om ons heen steeds ingewikkelder wordt en de juiste middelen en omstandigheden om als gemeentebestuur goed te kunnen functioneren niet altijd vanzelfsprekend zijn.

De uitdaging om in onzekerheid goed te besturen en te kunnen verantwoorden is ons op het lijf geschreven. We hechten er dan ook sterk aan om goed te kunnen uitleggen waarom bepaald beleid wordt gevoerd en waarom bepaalde besluiten worden genomen. Daarnaast vinden we het belangrijk dat we als gemeente transparant zijn over wat goed gaat in de uitvoering, wat niet en wat we daarvan hebben geleerd.

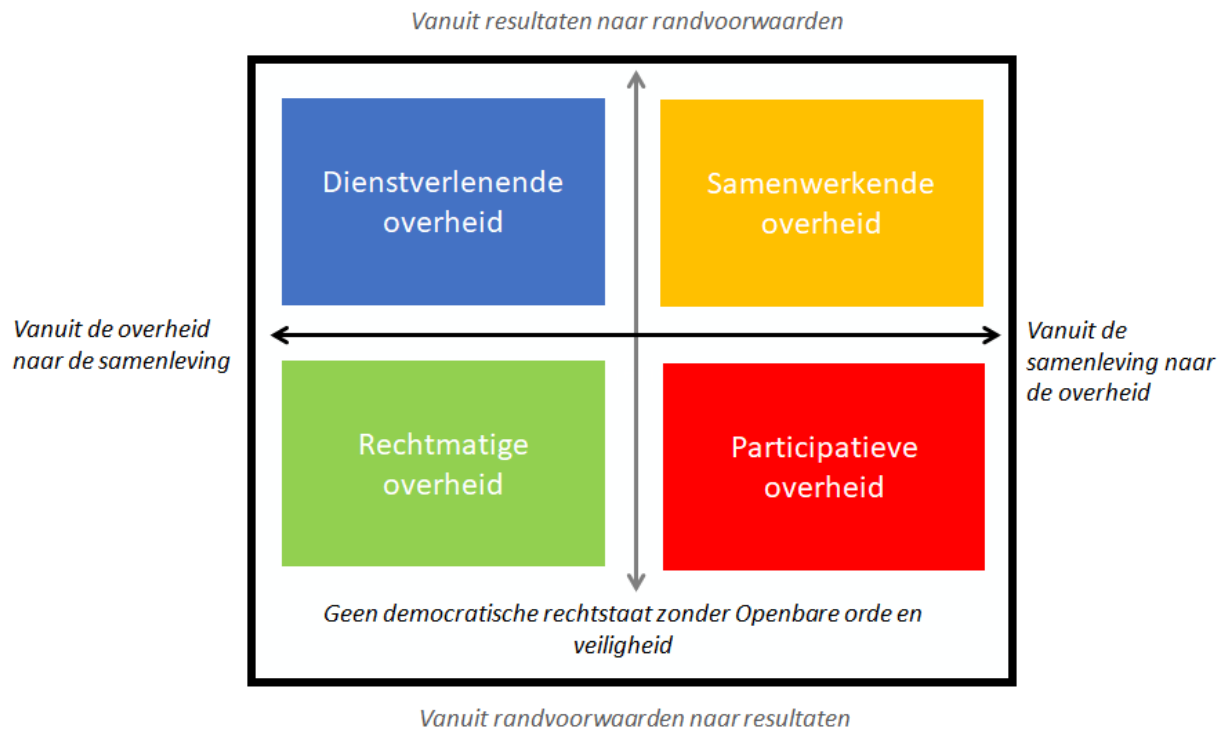
Dit programma gaat – behalve bij het onderwerp Openbare Orde en Veiligheid – niet over de inhoud van het werk (het *wat*), maar over de manier waarop het bestuur werkt (het *hoe*). Een gemeentebestuur werkt vanuit verschillende rollen. Bij enkelvoudige taken of opdrachten is dat vanuit één rol. Bij complexe, meer integrale, taken of opdrachten opereren we vanuit meer, soms zelfs alle vier de rollen die hieronder schematisch zijn weergegeven. We leren hoe we hierin strategisch positie bepalen: in wat we zelf doen als overheid en wat we aan de samenleving overlaten. Maar ook in welke instrumenten of middelen we inzetten.

Voor inwoners, ondernemers, andere overheden en organisaties laat dit programma zien wat de gemeente Lisse doet voor de veiligheid van haar inwoners en vluchtelingen. In lijn met de prioriteiten uit het integraal Veiligheidsbeleid, waaronder crisisbeheersing, de bestrijding van ondermijnende criminaliteit en veiligheid als onderdeel van andere beleidsterreinen.

Ook zie je hoe de gemeente:

- mensen naar tevredenheid helpt (*dienstverlenende overheid*),
- samenwerkt met in netwerken aan oplossingen (*samenwerkende overheid*),
- opkomt voor het algemeen belang en zich aan de wet houdt (*rechtmatige overheid*),
- ruimte geeft aan ideeën van inwoners en organisaties (*participerende overheid*).

Het is ons doel dat met het versterken van het lokaal bestuur en het leveren van resultaten vanuit deze rollen het vertrouwen en de waardering van de samenleving in het gemeentebestuur groeit.

Dienstverlenende overheid

Trends en ontwikkelingen

In de nieuwe bestuursopdracht van HLTsamen is de ambitie verwoord te werken aan het verder optimaliseren van de dienstverlening. Daarin staan het dienstverleningsconcept en het afstemmen van de verschillende ingangen tot de gemeente centraal. Dit betekent dat we de inwoners en ondernemers via meerdere kanalen op een consistente manier bedienen met gebruikmaking van fysieke en digitale loketten, telefonische helpdesks, websites, mobiele apps en sociale media.

Deze ambitie past bij de toenemende vraag aan gemeenten om maatwerk te leveren en te werken aan 'menserichte dienstverlening'. Tegelijkertijd zijn de financiële middelen beperkt.

In de lange termijnopdracht van HLTsamen is de bestuurlijke wens uitgesproken om een goede balans te vinden tussen de systeem- en de leefwereld. Daarnaast krijgen we doorlopend te maken met digitale ontwikkelingen die invloed hebben op onze dienstverlening (zoals bijvoorbeeld Common Ground en Artificial Intelligence). 'De Nederlandse Digitaliseringsstrategie' van het ministerie van Binnenlandse Zaken (BZK) beschrijft op welke manier de nieuwe ontwikkelingen in te zetten voor het verbeteren van de dienstverlening aan inwoners en ondernemers. Hoewel de digitale wereld continu in beweging is, blijft de behoefte van inwoners en ondernemers gelijk: een betrouwbare en transparante overheid met begrijpelijke en toegankelijke dienstverlening.

Ten slotte treedt per 1 januari 2026 de Wet modernisering elektronisch bestuurlijk verkeer (Wmebv) in werking. Deze wet regelt dat inwoners en bedrijven hun zaken met de overheid digitaal kunnen afhandelen. Het gaat daarbij om officiële berichten, zoals bijvoorbeeld aanvragen van vergunningen en bezwaarschriften. Deze ontwikkelingen vragen van de organisatie om continu te werken aan een dienstverlening die toekomstbestendig is.

WAT WILLEN WE BEREIKEN?

Doel 1: In lijn met de met de nieuwe bestuursopdracht en de wettelijke eisen werken wij continu aan verbetering van de dienstverlening.

Doel 2: We volgen de landelijke ontwikkelingen op het gebied van de Nederlandse Digitaliseringsagenda en bepalen op welke manier we als gemeente kunnen aansluiten bij de landelijke ambitie voor begrijpelijke en toegankelijke dienstverlening vanuit de '1 overheidsgedachte'.

<i>Effectindicatoren (incl. bron)</i>	<i>Laatste meting</i>	<i>Begroting 2026</i>	<i>Streefwaarde 2029</i>
Tevredenheid inwoners over publieke dienstverlening via alle kanalen (www.waarstaatjegemeente.nl)	6.86 (2023)	7.0	7.5
Tevredenheid ondernemers over publieke dienstverlening via alle kanalen (www.waarstaatjegemeente.nl)	6.5 (2023)	6.7	7.2
Tevredenheid inwoners over communicatie en voorlichting (www.waarstaatjegemeente.nl)	6.64 (2020)	7.0	7.5

WAT GAAN WE DAARVOOR DOEN?

Activiteit	Type	Omschrijving
Doel 1		
A1	Verkenning	We leveren in het eerste kwartaal van 2026 een advies met een aanpak voor een toekomstbestendige dienstverlening op. Dit advies kan een verdere uitwerking van een aantal onderdelen via de opstelling van een visie zijn, maar ook afzonderlijke activiteiten dan wel projecten of een combinatie hiervan. Onderdeel van het advies is een analyse van de huidige stand van zaken van de gemeentelijke dienstverlening. Door gebruik te maken van de al uitgevoerde onderzoeken en het onderzoek naar bereikbaarheid van onze kanalen. Interventies die direct nodig zijn, zullen worden opgepakt.
A2	Project	Wij investeren in de verdere ontwikkeling van de dienstverlening door als vervolg op de verkenning afspraken te maken over hoe we de kwaliteit van onze gemeentelijke brede dienstverlening meten, deze op niveau houden en toe te werken naar een nieuwe monitor.
A3	Project	In 2026 wordt de nieuwe website voor de gemeente gelanceerd.
Doel 2		
B2	Project	We monitoren de uitvoering van de Wmebv. Daarnaast zorgen we voor verdere digitalisering van producten en diensten die buiten de Wmebv vallen. Samen met onze verbonden partijen zorgen we ervoor dat ook hun producten en e-diensten voldoen aan de eisen van de Wmbev.

HOE GAAN WE DAT METEN?

In 2026 monitoren we op basis van onderstaande bestaande prestatie-indicatoren. Onderdeel van de aanpak toekomstbestendige dienstverlening is het bepalen van ons ambitieniveau en een vertaling naar gewenste effect- en prestatie-indicatoren, en de wijze waarop we deze meten.

Prestatie indicatoren (incl. bron)	Laatste meting 2023	Streefwaarde 2026	Streefwaarde 2029
Balie burgerzaken:			
• Wachtijd balie minder dan 5 minuten	89%	90%	90%
• Klanten zonder afspraak geholpen			
• Selfservice producten binnen 10 minuten afgehandeld	0,10% 85%	Max 5% Min 90%	Max 5% Min 90%
Telefonie:			
• Oproepen op het centrale nummer wordt opgenomen	95%	Min 90%	Min 90%
• Terugbelnotities worden adequaat afgehandeld < 2 werkdagen	56%	Min 70%	Min 70%
• Percentage oproepen dat via het centrale nummer direct wordt afgehandeld	48%	Min 50%	Min 50%
Website:			
• Live chats worden direct beantwoord	100%	Min 90%	Min 90%
Voldoen aan algemene norm digitale toegankelijkheid	Status B	Status B	Status B

Samenwerkingspartners

Verbonden partijen	Overige samenwerkingspartners
Holland-Rijnland Intergemeentelijke Sociale Dienst (ISD) Bollenstreek Cocensus Belastingssamenwerking Bollenstreek Meerlanden	VNG VDP Stichting Lezen en Schrijven Taalhuis van de bibliotheek Bollenstreek Voor Ieder1

Voor informatie over de verbonden partijen wordt verwezen naar de [paragraaf Verbonden partijen](#).

Samenwerkende overheid

We werken samen op een manier die ertoe leidt dat we effectief doelstellingen kunnen realiseren en opgaven het hoofd kunnen bieden.

Meer en meer bestaat de noodzaak om grote opgaven in gezamenlijkheid op te pakken. Vaak omdat ze de gemeentegrens overstijgen, soms omdat samenwerking leidt tot grotere slagkracht of lagere lokale kosten. Naast de formele gemeenschappelijke regelingen werken we daarom op verschillende bestuurlijke schaalniveaus samen. Afhankelijk van de benodigde slagkracht en strategische positie die nodig is voor een opgave wordt er samengewerkt met het rijk, de provincies Noord- en Zuid-Holland, Holland Rijnland, Midden-Holland, de gemeente Haarlemmermeer, gemeenten in Zuid-Kennemerland, Kaag & Braassem en de Duin- en Bollenstreek. Als het gaat om de streek dan pakken we een aantal opgaven gezamenlijk op omdat de stedelijke ontwikkeling in het zuiden, het behoud van het open landschap, duurzaamheidsopgaven en de ontwikkelingen aan de kust randvoorwaardelijk en onlosmakelijk aan onze lokale ontwikkeling verbonden zijn. Evenals de intensivering van de kennisintensieve sectoren in onze streek en aanpalende regio's om daarmee het perspectief op onderwijs en werkgelegenheid te vergroten. We geven dit vorm in de 'Uitvoeringsagenda Duin en Bollenstreek'.

WAT WILLEN WE BEREIKEN?

Doel 1: Een sterkere strategische positie van Lisse, zodat we meer resultaat uit samenwerkingen kunnen halen en dat belangen van Lisse worden gewogen in besluiten die Lisse aangaan.

Doel 2: Een sterkere strategische positie van de Duin- en Bollenstreek-gemeenten en de samenwerking hiertussen, en zo in regionaal verband opgaven realiseren die bijdragen aan lokale doelstellingen en opgaven.

Doel 3: Versterken van het bestuurlijk opdrachtgeverschap richting verbonden partijen.

Doel 4: Verbeteren van de samenwerking tussen de gemeente Hillegom, Lisse en Teylingen in HLTsamen.

Doel 5: Voldoen aan de opgave van de Spreidingswet.

WAT GAAN WE DAARVOOR DOEN?

Doel 1:

Activiteit	Type	Activiteit Omschrijving
A1	Proces	We verbeteren de voorbereiding van en advisering aan afgevaardigden vanuit onze gemeente naar (bovenlokale) samenwerkingsverbanden (zoals algemeen en dagelijks besturen van gemeenschappelijke regelingen). We doen dit door grip te krijgen op de agenda's en zo tijd en capaciteit vrij te spelen voor ambtelijke en bestuurlijke voorbereidingen die nodig zijn voor een effectievere bijdrage. We brengen in beeld welke bestuurlijke onderwerpen op middellange termijn op andere bestuurlijke tafels gaan spelen, zodat we hierop kunnen anticiperen en acteren.
A2	Project	Lisse: Gelet op de ontwikkeling van de dubbeldorpen, als eerste de grote gebiedsontwikkeling rondom Lisserbroek, en de ontsluiting van de regio verkennen we de opdracht om de samenwerking met de gemeente Haarlemmermeer verder uit te bouwen en te bestendigen in een bestuurlijke overeenkomst.

Doel 2:

Activiteit	Type	Activiteit Omschrijving
B1	Proces	We voeren de afspraken conform het bestuursconvenant Duin- en Bollenstreek uit.
B2	Proces	We stellen een samenwerkingsprogramma DBS 2026 vast en geven daar uitvoering aan.
B3	Project	We dragen bij aan de uitvoering van de projecten zoals die in de Uitvoeringsagenda DBS zijn opgenomen.
B4	Project	We werken met partners de regiodeal verder uit, en dragen projecten binnen onze regio aan die in aanmerking komen voor cofinanciering vanuit de regiodeal.

Doel 3:

Activiteit	Type	Activiteit Omschrijving
C1	Project	We actualiseren de nota Verbonden Partijen. De geactualiseerde nota moet leiden tot verdere professionalisering van het bestuurlijk en ambtelijk opdrachtgeverschap en accounthouderschap richting Verbonden Partijen en grotere subsidiepartijen. Onderdeel van de actualisering is, naast formele besluitvorming en vaststelling, een gezamenlijk proces met de raden en griffiers voor het versterken van de sturing op Verbonden Partijen en regionale samenwerkingen.
C2	Proces	We komen door de inzet van de expertteams uit de raad tot verdieping van kennis over de taakuitvoering van Verbonden Partijen.
C3	Project	We komen samen met verbonden partijen tot inzicht en mogelijkheden tot bijsturing op kosten. Daarbij ondersteund door de opdracht vanuit de werkgroep Financiële Kaderstelling Gemeenschappelijke Regelingen.

Doel 4:

Activiteit	Type	Activiteit Omschrijving
D1	Project	We programmeren in afstemming met het bestuur van HLTsamen de ambities en opdrachten uit de lange termijnopdracht 'HLT'samen Verder', en realiseren degenen die voor 2026 geprogrammeerd zullen worden.

Doel 5:

Activiteit	Type	Activiteit Omschrijving
E1	Project	We werken samen en dragen bij aan de regionale- en provinciale regietafel ten behoeve van de Spreidingswet.

HOE GAAN WE DAT METEN?

Het huidige meetinstrumentarium biedt voor dit thema (nog) geen geschikte informatie om passende prestatie-indicatoren te definiëren en te meten.

Samenwerkingspartners

Verbonden partijen	Overige samenwerkingspartners
HLTsamen Holland Rijnland Intergemeentelijke Sociale Dienst (ISD) Werkvoorzieningschap Kust-, Duin en Bollenstreek /Provalu Regionale dienst openbare gezondheidszorg Hecht Hollands Midden (RDOG) Veiligheidsregio Hollands Midden (VRHM) Regeling Omgevingsdienst West Holland (ODWH) Vuilvervoerbedrijf Duin en Bollenstreek (VAB) Samenwerking Belastingen Bollenstreek Serviceorganisatie Zorg Holland Rijnland (SOZ) Greenport Ontwikkelingsmaatschappij B.V. (GOM) Bank Nederlandse Gemeenten (BNG) Duin- en waterbedrijf Zuid-Holland (Dunea) Alliander N.V.	Gemeente Katwijk Gemeente Noordwijk Centraal Orgaan opvang Asielzoekers (COA)

Voor informatie over de verbonden partijen wordt verwezen naar de [paragraaf Verbonden partijen](#).

Rechtmatige overheid

Trends en ontwikkelingen

De ontwikkelingen in kunstmatige intelligentie (AI), algoritmen en andere technologie die (persoons)gegevens gebruiken, gaat razendsnel. Vooral kunstmatige intelligentie biedt steeds meer kansen voor kwaadwillende partijen. Zij kunnen hierdoor makkelijker schadelijke software maken en verspreiden. Dit maakt het steeds moeilijker om (persoons)gegevens goed te beveiligen, wat een vereiste is vanuit de Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG) en de archiefwet.

We zien ook dat wet- en regelgeving hierop reageert. Voorbeelden zijn de AI-verordening, de Cyberbeveiligingswet en de geplande verplichte inventarisatie van algoritmes in het algoritmeregister.

De Europese Richtlijn Netwerk- en Informatiesystemen 2.0 (NIS2) zal naar verwachting vanaf 2026 in Nederland van kracht worden onder de Cyberbeveiligingswet (Cbw).

De grootste veranderingen met de komst van de Cbw zijn voor ons als lokale overheid:

- Het BIO (Baseline Informatiebeveiliging Overheid) kader waarin we nu werken wordt omgezet naar een BIO 2.0, waarbij aanvullende eisen worden toegevoegd conform de Cbw.
- De Cbw is een verplichting voor alle digitale dienstverleners. Er wordt een onafhankelijke toezichthouder aangesteld, de Rijksinspectie Digitale Infrastructuur, met de vrijheid om onderzoek te doen naar partijen in de scope van de Cbw en deze te beboeten als zij niet voldoen aan de Cbw, zoals de Autoriteit Persoonsgegevens dat kan bij de AVG.
- Er komt een 24-uursmeldplicht voor alle beveiligingsincidenten aan deze onafhankelijke toezichthouder.

Naast de actieve en de passieve openbaarmaking verplicht de Wet open overheid tot het op orde krijgen van de informatiehuishouding binnen acht jaar na inwerkingtreding van deze wet. Wij zetten ons in om hieraan te voldoen. Nadere toelichting is opgenomen in paragraaf 3.6.

Als het gaat om compliance, oftewel het voldoen aan wet- en regelgeving en je daarover moeten en kunnen verantwoorden, dan zien nog een trend. De maatschappij verlangt steeds sterker van gemeenten dat (financiële) opgaven worden gerealiseerd in balans met sociale belangen en het milieu. Hiervoor heeft de Europese Unie al richtlijnen voor verslaggeving vastgesteld, de zogenoemde Corporate Sustainability Reporting Directive (CSRD) en de European Sustainability Reporting Standards (ESRS). Op termijn zullen gemeenten dus ook aan deze verslagleggingsregels moeten voldoen ten behoeve van een af te leggen verantwoording.

WAT WILLEN WE BEREIKEN?

Doel: Medewerkers en bestuurders ontwikkelen een groter bewustzijn van de diverse risico's op het gebied van privacy, informatieveiligheid, duurzame toegankelijkheid (archiving), juridische kwesties en imago.

WAT GAAN WE DAARVOOR DOEN?

Activiteit	Type	Omschrijving activiteit
A1	Project	We blijven werken aan de bewustwording omtrent Privacy en Informatieveiligheid (PIV) en archiving middels periodieke acties, PIV-vertegenwoordigers en het aanbieden van trainingen.
A2	Proces	We vergroten het risicobewustzijn door op de teams een risicospel te spelen.

WAT WILLEN WE BEREIKEN?

Doel: De informatie en de informatiebronnen voldoen aan de wet- en regelgeving.

WAT GAAN WE DAARVOOR DOEN?

Activiteit	Type	Omschrijving Activiteit
B1	Proces	We werken continu aan de verbetermaatregelen voor de Basisregistratie Adressen en Gebouwen (BAG) zoals deze zijn beschreven in de ENSIA-rapportage.
B2	Proces	We houden de maatregelen uit het DigiD en Suwinet normenkaders op peil.
B3	Project	De achterstand in het verplicht vernietigen van informatie zal projectmatig worden weggewerkt.
B4	Proces	Jaarlijks monitoren we het dashboard Interbestuurlijk toezicht van de Provincie en rapporteren we hierover aan de raad.

WAT WILLEN WE BEREIKEN?

Doel: Het college van burgemeester en wethouders beschikt over voldoende kwalitatieve en kwantitatieve informatie zodat de rechtmatigheidsverantwoording opgesteld en in de jaarstukken opgenomen kan worden.

WAT GAAN WE DAARVOOR DOEN?

Activiteit	Type	Omschrijving activiteit
C1	Proces	We stellen een plan van aanpak Rechtmatigheid op. Op basis van de evaluatie nemen we acties op ter verbetering van de interne beheersing.
C2	Project	De verbijzonderde interne controle door te ontwikkelen van een gegevensgerichte controle naar een procesgerichte controle en in de toekomst naar een systeemgerichte controle. Hiervoor stellen we een meerjarig VICplan op.
C3	Project	Het doorontwikkelen van Audit en Control met behulp van HR-control, JZ-control en I-control om door te groeien naar het kunnen afleggen van een In control Statement waarbij de verantwoording gericht is op brede bedrijfsvoering.

WAT WILLEN WE BEREIKEN?

Doel: Het versterken van (financiële) sturing en beheersing.

WAT GAAN WE DAARVOOR DOEN?

Activiteit	Type	Omschrijving activiteit
D1	Project	We blijven de bestuurlijke P&C cyclus en producten doorontwikkelen. Dit wordt uitgevoerd in samenwerking tussen leden van de drie auditcommissies, portefeuillehouders financiën, de griffies en het ambtelijk apparaat.
D2	Proces	We stellen een onderzoeksplan onderzoeken doelmatigheid en doeltreffendheid op voor 1 april.
D3	Proces	We voeren twee onderzoeken doelmatigheid en doeltreffendheid uit voor de drie gemeenten tezamen.
D4	Project	De in 2025 vastgestelde integriteitscode wordt verder geïmplementeerd. Tevens zal er bij de bestuurswisselingen als gevolg van de verkiezingen aandacht zijn voor goed en integer bestuur door onder andere screening van nieuwe bestuurders.

WAT WILLEN WE BEREIKEN?

Doel: Rechtmatige juridische besluitvorming.

WAT GAAN WE DAARVOOR DOEN?

Activiteit	Type	Omschrijving Activiteit
E1	Proces	Het adequaat behandelen van klachten en bezwaren en WOO-verzoeken.
E2	Proces	Gevraagd en ongevraagd geven van juridisch advies over (nieuwe en/of gewijzigde) wetgeving en jurisprudentie, juridische risico's, mandaten, het correct volgen van procedures, het zorgvuldig afwegen van belangen en het onderbouwen van besluiten.

WAT WILLEN WE BEREIKEN?

Doel: De gemeente verbetert haar positie op het gebied van rechtmatigheid binnen de domeinen privacy en informatieveiligheid.

WAT GAAN WE DAARVOOR DOEN?

Activiteit	Type	Omschrijving activiteit
F1	Project	We stellen duidelijke doelen op en zorgen voor een effectieve uitvoering daarvan, gericht op het implementeren van de verplichtingen uit de privacy-informatieveiligheidswetgeving.
F2	Proces	FG en CISO houden toezicht op naleving van de geldende privacy- en informatieveiligheidswetgeving, inclusief de nieuwe Cyberbeveiligingswet.
F3	Project	We gaan verder met de implementatie van de Wpg, gestuurd door verbeterpunten voortkomend uit de Wpg audits.

HOE GAAN WE DAT METEN?

<i>Effectindicatoren (incl. bron)</i>	<i>Laatste meting</i>	<i>Begroting 2026</i>	<i>Streefwaarde 2029</i>
Doel 1 vergroten risico bewustzijn			
1. De organisatie laat een stijgende lijn zien in haar score op het gebied van privacy- en informatieveiligheidsbewustzijn (gemeten middels de nano-learning score).	ja	ja	ja
2. De resultaten van het risicospel worden voortaan meegenomen in de P&C cyclus (en faciliteren betere sturing op risico's).	nee	ja	ja
Doel 2 informatiebronnen voldoen aan wet			
1. Alle geo-basisregistraties (BAG/BGT/BRO) scoren voldoende (>75%)	ja	ja	ja
2. Er wordt een collegeverklaring DigiD en Suwinet afgegeven waarin alle maatregelen worden beheerst.	nee	ja	ja
3. Er wordt in voldoende mate voldaan aan de Archiefwet, en aanpalende wet- en regelgeving. Dit wordt jaarlijks getoetst door de gemeentearchivaris (horizontaal toezicht) en het Interbestuurlijk Toezicht (verticaal toezicht). De uitkomsten hiervan zijn te vinden in het IBT-dashboard van de provincie Zuid-Holland.	geel	geel	groen
Doel 3 Rechtmatigheidsverantwoording			
Goedkeurende controleverklaring bij de rechtmatigheidsverantwoording.	ja	ja	ja
Doel 4 financiële sturing en beheersing			
De afwijkingen begrotingsrechtmatigheid vallen binnen de tolerantiegrenzen	ja	1%>	1%>
Doel 6 Privacy en informatieveiligheid			
1. Conform de Jaarrapportage van de Functionaris Gegevensbescherming (FG) en Chief Information Security Officer (CISO) heeft het AVG-volwassenheidsniveau voor privacy niveau 3 bereikt, en scoren we op de categorieën voor informatieveiligheid minimaal een voldoende.	nee	nee	ja
2. De Wpg audit resultaten laten een vooruitgang zien ten opzichte van voorgaande jaren.	ja	ja	ja

<i>Prestatie indicatoren (incl. bron)</i>	<i>Laatste meting</i>	<i>Begroting 2026</i>	<i>Streefwaarde 2029</i>
Doel 1 vergroten risicobewustzijn			
1.1 Het aantal datalek/incident-meldingen neemt toe.	33	40	40
1.2 Het aantal datalek/incident meldingen aan AP/IBD neemt toe.	3	4	4
2.1 Alle teams hebben minimaal één keer meegedaan aan het risicospel.	nee	ja	ja
Doel 2 informatiebronnen voldoen aan de wet.			
We verhogen onze ENSIA-score voor de basisregistratie Adressen en Gebouwen.	83%	85%	85%
We behouden onze huidige ENSIA-score binnen het normenkader DigiD en Suwinet.	voldoen niet volledig	voldoen volledig	voldoen volledig
Op het IBT-dashboard van de provincie Zuid-Holland scoort het informatie- en archiefbeheer weer groen.	geel	geel	groen
Doel 3 Rechtmatigheidsverantwoording			
Het college heeft de rechtmatigheids-afwijkingen opgenomen in de verantwoording in de jaarstukken 2025.	Ja	Ja	Ja
Doel 4 financiële sturing en beheersing			
Aantal programma's dat is verbeterd in de programmabegrotingen van de gemeenten.	1	2	4
Doel 5 Rechtmatige juridische besluitvorming.			
Het aantal WOO-verzoeken daalt.	26	25	23
Het aantal klachten neemt af.	30	28	26
Het totaal aantal bezwaren neemt af	48	47	44
Het percentage ongegronde bezwaren neemt toe.	81%	84%	90%
Doel 6 privacy en informatieveiligheid			
We ronden alle punten uit het gegevensbeschermingsplan af.	nee	ja	ja
De gemeente ontvangt een Wpg-audit rapport inclusief aanbevelingen.	ja	ja	ja
Verhoogde Digitale Weerbaarheid + meldplicht is geïmplementeerd.	nee	ja	ja

Samenwerkingspartners

Verbonden partijen	Overige samenwerkingspartners
Erfgoed Leiden HLTsamen ST RIJK	Informatiebeveiligingsdienst Logius Rijksdienst voor Identiteitsgegevens (BZK) Directoraat-generaal Bestuur, Ruimte en Wonen (BZK) Bureau Keteninformatisering Werk en Inkomen Autoriteit Persoonsgegevens Accountant BakerTilly IBT Provincie Zuid-Holland VNG Cie Bezwaar en klachten

Voor informatie over de verbonden partijen wordt verwezen naar de [paragraaf Verbonden partijen](#).

Participerende overheid

Trends & ontwikkelingen

Naast de representatieve democratie, is de participatieve democratie volop in ontwikkeling. Niet alleen heeft de gemeente kennis van inwoners, ondernemers en organisatie nodig om passend beleid te maken, ook is het van belang eigen kracht en initiatief uit de samenleving beter te benutten. De gemeente zet verschillende niveaus van participatie in, waarvan informeren en consulteren de meest basale zijn. Meedoen en meebeslissen zijn vormen die nog in de kinderschoenen staan. Vanuit de samenleving wordt de behoefte aan meebeslissen echter steeds groter, wat terug is te zien aan de opkomst van bijvoorbeeld burgerberaden of het uitdaagrecht. Het meedoen, wat is te vertalen naar actief burgerschap, vraagt nog om de nodige aanjaagkracht en de eenduidige manier van faciliteren. Laat onverlet dat participatie altijd maatwerk is.

Grote maatschappelijke, (geo)politieke en digitale ontwikkelingen volgen elkaar in hoog tempo op en zijn van invloed op elkaar. Dat betekent ook iets voor de rollen van de overheid in complexe opgaven en een dynamische samenleving. Ook van de samenleving wordt veel flexibiliteit en aanpassingsvermogen gevraagd. Een participerende overheid weet op welk moment en op welke manier inwoners te betrekken door eerst de vraag 'waarom vragen we dit aan de samenleving' helder te beantwoorden. Door de praktische ervaringen die we afgelopen jaren hebben opgedaan, hebben we steeds meer kennis van het betrekken van belangengroepen en zetten we bewuster in op communicatie, consultatie en/of participatie.

Om aan inwoners helderheid te geven over de rechten die zij hebben om invloed op beleid uit te oefenen, moet een participatieverordening worden opgesteld. De bestaande inspraakverordening wordt hier onderdeel van. Ook komt de mogelijkheid om het uitdaagrecht hierin een plek te geven. De participatieverordening wordt gebaseerd op de modelverordening van de VNG, het beleidskader Participatie dat in 2024 is vastgesteld door de raad en de bestaande inspraakverordening. De nieuwe participatieverordening moet volgens de wet Versterking participatie op decentraal niveau voor 1 januari 2027 van kracht zijn.

WAT WILLEN WE BEREIKEN?

Doel 1: Belangen wegen en communiceren over de keuzes. Met het algemeen belang als vertrekpunt de verschillende belangen in een participatietraject wegen. Over de verschillende belangen en de keuzes helder en transparant communiceren om op deze manier recht te doen aan de inspanning van de samenleving om kennis en kunde te delen met de gemeente.

Doel 2: Rolvastheid en werken met spelregels vanuit het beleidskader. Vanuit de juiste rol meedoen in overheidsparticipatie, inwonersparticipatie en raadsparticipatie. Welke rollen en taken zijn er en hoe wordt dit vastgelegd aan het begin van een traject. De spelregels vanuit het beleidskader worden actief ingezet.

Doel 3: Vóór 1 januari 2027 moet, in samenwerking met de griffies van de drie gemeenten, een participatieverordening worden vastgesteld. De nieuwe verordening moet duidelijk maken hoe inwoners en belanghebbenden betrokken worden bij de voorbereiding, uitvoering en evaluatie van beleidsprocessen. Inwoners kunnen met het uitdaagrecht een verzoek indienen om een taak van de overheid over te nemen.

WAT GAAN WE DAARVOOR DOEN?

Activiteit	Type	Omschrijving activiteit
Doel 1		
A1	Proces	Bij het betrekken van de samenleving bij beleidsontwikkelingen en projecten werken we volgens het Beleidskader Participatie en de hulpmiddelen uit de toolbox, die op de website van de gemeente beschikbaar is.
A2	Project	In de bestuursopdracht vanuit het raadsakkoord zijn vier taken geformuleerd: experimenteren met nieuwe vormen van participatie, extra inzet op moeilijk toegankelijke doelgroepen, handelingsperspectief voor de raad en monitoren en evalueren van participatietrajecten om te leren en ontwikkelen.
A3	Proces	Met de raadsparticipatiewerkgroep wordt actief geleerd en gedeeld hoe de verschillende participatieprocessen verlopen.
Doel 2		
B1	Proces	Vanuit het Beleidskader participatie wordt gewerkt aan het wegen van belangen en rollen en rolvastheid in participatietrajecten. De werkwijze wordt geëvalueerd en wordt verwerkt in de toolbox op de website van de gemeente.
B2	Proces	Contactfunctionarissen vervullen een essentiële rol in het verbinden van systeem- en leefwereld, het verbinden, aanjagen en ondersteunen van maatschappelijke initiatieven. In 2026 zetten we de bestaande werkwijze voort en maken we afspraken over de wijze waarop we (over) de inzet kunnen monitoren en rapporteren.
Doel 3		
C1	Project	In 2026 stellen we, in nauwe samenwerking met de griffie en gemeenteraad, een participatieverordening op. De verordening moet voor 1 januari 2027 zijn vastgesteld.

HOE GAAN WE DAT METEN?

Het huidige meetinstrumentarium biedt voor dit thema (nog) geen geschikte informatie om passende prestatie-indicatoren te definiëren en te meten.

Openbare orde en veiligheid

Veiligheidsbeleid

We willen dat Lisse een veilige plaats is om in te wonen, leven, werken en recreëren. Dat bereiken we door de sociale en fysieke veiligheid te verbeteren en onze wettelijke verplichte veiligheidstaken uit te voeren. Samenwerking met inwoners, ondernemers en ketenpartners is en blijft daarin essentieel. Door samenwerking komen we tot duurzame oplossingen. We willen weten wat er speelt, we gaan met elkaar in gesprek en kiezen samen voor een aanpak. De gemeente voert hierin regie met het Integraal Veiligheidsbeleid (IVB) 2024-2027. Het IVB bevat de kaders, strategische uitgangspunten, prioriteiten en de hoofdlijnen van de aanpak. Deze vertalen we in het Veiligheidsjaarplan (VJP) naar concrete maatregelen. Dit plan voeren we samen met onze partners, inwoners en ondernemers uit.

In 2024 zijn de prioriteiten op het gebied van veiligheid voor de periode 2024-2027 vastgesteld in het IVB 2024-2027. De prioriteiten voor deze periode zijn Ondernijning, Zorg en veiligheid, Jeugd en veiligheid en Digitale veiligheid. We continueren het bestaande beleid en brengen jaarlijks in het VJP focus aan binnen de prioriteiten en andere veiligheidsthema's.

Naast deze prioriteiten blijft er aandacht voor misdrijven als woninginbraak en fietsendiefstal, maar ook verkeersveiligheid. Het thema veiligheid krijgt een steeds prominentere en omvangrijkere rol op de gemeentelijke agenda. Daarbij groeit de verantwoordelijkheid van die rol en de onderwerpen die eronder vallen. Het gaat hierbij om de rol van de gemeente bij de bestrijding van georganiseerde misdaad, de veiligheid op straat en de directe woonomgeving, maar ook bij de aanpak van digitale veiligheid en inzet op crises. Daarnaast zijn de bevoegdheden van de burgemeester op het gebied van openbare orde de afgelopen jaren uitgebreid. Zo is met de Wet gegevensvergaring openbare orde de mogelijkheid gecreëerd om personen online te volgen en gegevens uit openbare bronnen te verzamelen bij dreigende verstoringen, zoals rellen of grootschalige demonstraties. Ook is de sluitingsbevoegdheid van panden verruimd, bijvoorbeeld bij het aantreffen van wapens, drugs, explosieven of na geweldsincidenten. Op deze manier kan de burgemeester sneller ingrijpen bij acute dreigingen.

Weerbaarheid

De onrust in de wereld heeft gezorgd voor een toegenomen dreiging, waarbij met name uit wordt gegaan van hybride dreigingen. De gemeentelijke crisisorganisatie moet hierop zijn voorbereid. De dreiging doet een beroep op de zelf- én samenredzaamheid van onze inwoners. Zo zijn zij beter voorbereid ten tijde van rampen, crises of (langdurige) cyberverstoringen. De gemeente Lisse werkt hierin nauw samen met de Veiligheidsregio Hollands Midden, ook om goed af te stemmen wie welke rol heeft (wat doet het rijk, wat doen gemeenten en wat kan regionaal worden opgepakt door de Veiligheidsregio).

De gemeente heeft een belangrijke rol in de coördinatie bij de aanpak om de weerbaarheid te versterken. Deze opgave is maatschappijbreed en vraagt betrokkenheid van alle domeinen. Intern vraagt dat aandacht voor de continuïteit van kritieke processen en crisisbeheersing, maar ook moeten er afspraken worden gemaakt ten behoeve van de vitale voorzieningen. Daarnaast is het van belang dat sociale netwerken worden versterkt, ten behoeve van de zelf- en samenredzaamheid. Weerbaarheid en veerkracht zijn niet uitsluitend veiligheidsvraagstukken, maar vragen brede samenwerking binnen, maar vooral ook met en in de samenleving.

Boa's

De verantwoording van de boa's is sinds 2025 volledig opgenomen binnen het VJP. Het VJP is hiermee een integraal teamplan. Doordat de politie meer teruggaat naar haar basistaken, komen meer taken (bijvoorbeeld toezicht bij evenementen, demonstraties) richting de boa's. Dit vraagt continue prioritering en vraagt mogelijk om bijscholing. Daarnaast vraagt het extra flexibiliteit. Er wordt de laatste jaren een toename gezien in het aantal Fixi-meldingen dat inwoners doen. Dit is

positief; inwoners weten Fixi goed te vinden. De schaduwkant is dat inwoners minder zelfoplossend vermogen laten zien. De toename van het aantal Fixi-meldingen zorgt ook voor een hogere werkdruk voor de boa': inwoners verwachten én verdienen een correcte en tijdige afhandeling van een melding.

Samenwerking

Intensieve effectieve samenwerking met en tussen ketenpartners is de sleutel om huidige en nieuwe vormen van onveiligheid tegen te gaan én de veiligheid voor onze inwoners te bestendigen en vergroten. Voor veel veiligheidsvraagstukken geldt dat deze niet meer alleen met de traditionele veiligheidspartners, zoals politie en brandweer, benaderd kunnen worden. Denk hierbij bijvoorbeeld aan de lang lopende casussen woonoverlast en de toename van het aantal personen met onbegrepen gedrag. Maar ook de aanpak van ondermijnende criminaliteit. Partners als de woningbouw, het RIEC of Voor Ieder 1 zijn hierbij onmisbaar.

WAT WILLEN WIJ BEREIKEN?

Doel: Het signaleren, voorkomen en aanpakken van (georganiseerde) ondermijnende criminaliteit.

WAT GAAN WIJ DAARVOOR DOEN?

Activiteit	Activiteit omschrijving
A1	Signaleren: • Het uitvoeren van preventief toezicht en integrale controles. • Het blijvend investeren in awareness intern en extern door middel van trainingen en publiekscampagnes. • Het actueel houden van het Dashboard Ondermijning, welke beschikbaar is gesteld vanuit het RIEC Den Haag
A2	Voorkomen: • Het verder versterken van een weerbare samenleving via publiekscampagnes. • Het verder versterken van een weerbare organisatie via onder andere de inzet van trainingen (algemeen en op maat). • Het implementeren van het project Dealbreakers, gericht op het voorkomen van jonge aanwas.
A3	Aanpakken: • Het lokaal oppakken van signalen en het uitlopen van casuïstiek. • Het waar nodig opwerken van signalen tot een (regionale) RIEC casus dan wel handhavingsknelpunt.

WAT WILLEN WIJ BEREIKEN?

Doel: We voorkomen dat zorgproblematiek escaleert naar veiligheidsproblematiek (sociale veiligheid).

WAT GAAN WIJ DAARVOOR DOEN?

Activiteit	Activiteit omschrijving
B1	We zetten in op het voorkomen en aanpakken van multiproblematiek. We nemen deel aan verschillende overlegvormen, waaronder het Zorgnetwerkoverleg en overleggen in het Zorg- en Veiligheidshuis. De focus hierbij ligt op zowel het veiligheids- als het zorgaspect, waarbij we de interne samenwerking tussen het sociaal domein en openbare orde en veiligheid opzoeken.
B2	We verminderen woonoverlast en burenruzies door, waar nodig, samen met onze partners buurtbemiddeling in te zetten.
B3	Indien van toepassing leggen we bestuurlijke maatregelen op om woonoverlast of huiselijk geweld terug te dringen.
B4	We zetten in op veiligheid van vrouwen en meisjes door aan te sluiten bij de campagne Orange the World en onderzoeken of en hoe er meer aandacht nodig is voor dit onderwerp.

WAT WILLEN WIJ BEREIKEN?

Doel: We bieden jongeren een veilige omgeving waarin zij zich kunnen ontwikkelen en onderdeel van de samenleving uitmaken.

WAT GAAN WIJ DAARVOOR DOEN?

Activiteit	Activiteit omschrijving
C1	We voeren regie op de Zorg- en Veiligheidstafel Jeugd. Kinderen over wie zorgen bestaan, worden in een vroeg stadium integraal besproken om te voorkomen dat zij afglijden. Er wordt een gezamenlijk plan van aanpak opgesteld waarbij de ketenpartner die de casusregie heeft het contact legt met jongere en/of ouders. Hierbij is er ook aandacht voor het gezin rondom het kind.
C2	We faciliteren het Jeugd in de Buitenruimte-overleg, waarbij jongerenwerk, politie en boa's informatie delen over hangplekken. We kennen onze jongeren en zetten gezamenlijk in op het voorkomen van overlast.

WAT WILLEN WIJ BEREIKEN?

Doel: Onze inwoners en medewerkers zijn digitaal weerbaar.

WAT GAAN WIJ DAARVOOR DOEN?

Activiteit	Activiteit omschrijving
D1	We geven voorlichting aan verschillende doelgroepen om de weerbaarheid te vergroten en de kans op slachtofferschap te verkleinen.
D2	We vergroten de interne digitale weerbaarheid door het inzetten van bewustwordingstools. Onze crisisorganisatie is ingericht op digitale crises.

WAT WILLEN WIJ BEREIKEN?

Doel: Een veilige fysieke leef-, woon- en werkomgeving.

WAT GAAN WIJ DAARVOOR DOEN?

Activiteit	Activiteit omschrijving
E1	Deelnemers van de gemeentelijke crisisorganisatie worden opgeleid en oefenen zodat de gemeente voorbereid is op rampen/crises.
E2	We bevorderen de leefbaarheid door te controleren op • verkeersveiligheid rondom scholen • parkeren binnen de blauwe zone en foutief parkeren
E3	We adviseren op risicovolle evenementen. We zijn aanwezig bij vooroverleggen en werken nauw samen met de organisatie van evenementen en met de hulpdiensten.
E4	We bevorderen een veilig ondernemersklimaat door controles uit te voeren. We voeren regie en adviseren over publiek-private samenwerking ter verbetering van de veiligheid (KVO).
E5	We anticiperen op het wetsvoorstel rondom het algemeen vuurwerkverbod.
E6	We anticiperen op de landelijke aanpak van hybride dreigingen en het versterken van de weerbaarheid van de samenleving.

HOE GAAN WE DAT METEN?

Effectindicatoren (incl. bron)	Laatste meting	Begroting 2026	Streefwaarde 2029
<i>Doel 1. Het signaleren, voorkomen en aanpakken van (georganiseerde) ondermijnende criminaliteit.</i>			
1. Ingekomen signalen (intern en extern) **	10 (2024)		
2. Aantal MMA-meldingen **	10 (2024)		
3. Percentage inwoners dat veel overlast ervaart door drugshandel (Veiligheidsmonitor)	1,5 (2023)	1,5	1,5
<i>Doel 2: We voorkomen dat zorgproblematiek escaleert naar veiligheidsproblematiek (sociale veiligheid)</i>			
1. Overlastmeldingen gerelateerd aan personen met verward gedrag (Politie)	107 (2024)	100	90
2. Aantal overlastmeldingen alcohol/drugs (Politie)	99 (2024)	90	80
<i>Doel 3. We bieden jongeren een veilige omgeving waarin zij zich kunnen ontwikkelen en onderdeel van de samenleving uitmaken.</i>			
1. Aantal meldingen jeugdoverlast (Politie)	174 (2024)	150	130
2. Aantal Halt verwijzingen per 1000	8 (2024)		

<i>Effectindicatoren (incl. bron)</i>	<i>Laatste meting</i>	<i>Begroting 2026</i>	<i>Streefwaarde 2029</i>
jongeren * (<i>Waarstaatjegemeente.nl</i>) **			
3. Percentage inwoners dat veel overlast ervaart van rondhangende jongeren (<i>Veiligheidsmonitor</i>) *	4,5 (2023)	4 (<i>Veiligheidsmonitor 2025</i>)	4
<i>Doel 4: Onze inwoners en medewerkers zijn digitaal weerbaar</i>			
1. Slachtofferschap van online criminaliteit (percentage) (<i>Veiligheidsmonitor</i>)	14,7 (2023)	13,5	13
<i>Doel 5: Een veilige fysieke leef-, woon- en werkomgeving</i>			
1. Aantal woninginbraken (inclusief pogingen) per 1000 inwoners* (<i>Politie</i>)	1,0	1,3	1,0
2. Aantal winkeldiefstallen per 1000 inwoners* (<i>Politie</i>)	2,0 (2024)	0,8	0,8
3. Aantal geweldsmisdrijven per 1000 inwoners* (<i>Politie</i>)	1,7	1,0	1,0
4. Vernielingen en beschadigingen in de openbare ruimte (per 1000 inwoners)* (<i>Politie</i>)	3,1 (2024)	3,0	2,8
5. Aantal Fixi-meldingen **	1602 (2024)		

* Deze BBV-indicator is landelijk verplicht.

** Voor de indicatoren is geen sprake van begrote waarden.

<i>Prestatie-indicatoren (incl. bron)</i>	<i>Laatste meting</i>	<i>Begroting 2026</i>	<i>Streefwaarde 2029</i>
<i>Doel 1. Het signaleren, voorkomen en aanpakken van (georganiseerde) ondermijnende criminaliteit.</i>			
1. Aantal Bibob onderzoeken **	4		
2. Aantal sluitingen woningen en bedrijfspanden (Opiumwet) **	0		
3. Aantal bestuurlijke waarschuwingen **	3		
4. Last onder dwangsom (i.h.k.v. Opiumwet)**	3		
5. Integrale controles	3	3	3
<i>Doel 2: We voorkomen dat zorgproblematiek escaleert naar veiligheidsproblematiek (sociale veiligheid)</i>			
1. Aantal buurtbemiddeling ingezet (bemiddeling en empowerment)	3	11	11

<i>Prestatie-indicatoren (incl. bron)</i>	<i>Laatste meting</i>	<i>Begroting 2026</i>	<i>Streefwaarde 2029</i>
2. Aantal keren tijdelijk huisverbod opgelegd (huiselijk geweld) **	4		
3. Aantal inwoners in levenslooppaakpak **	0		
4. Bestuurlijke maatregel i.h.k.v. Wet aanpak Woonoverlast **	0		
<i>Doel 3. We bieden jongeren een veilige omgeving waarin zij zich kunnen ontwikkelen en onderdeel van de samenleving uitmaken.</i>			
1.1 Aantal jongeren besproken op de zorg- en veiligheidstafel jeugd (anoniem en individueel) **	38 (2024)		
1.2. Aantal groepsaanpakken **	1 (2024)		
<i>Doel 4: Onze inwoners en medewerkers zijn digitaal weerbaar</i>			
1. Preventieve activiteiten gericht op voorkomen slachtofferschap **	1		
<i>Doel 5: Een veilige fysieke leef-, woon- en werkomgeving</i>			
1. Aantal registraties afval (bijzet, dumping, grof vuil etc.) **	50 (2024)		
2. Aantal bekeuringen verkeer (blauwe zone, Ov Mulders stilstaand voertuig) **	191 (2024)		

** Voor de indicatoren is geen sprake van begrote waarden.

Samenwerkingspartners

Verbonden partijen	Overige samenwerkingspartners
Veiligheidsregio Holland Midden (VRHM) Omgevingsdienst West-Holland (ODWH)	Politie Stichting Voor Ieder 1 Zorg- Veiligheidshuis Hollands Midden Welzijnswartier Openbaar Ministerie Halt Brijder GHOR Regionaal Bureau Leerrecht (RBL) Jeugdbescherming West Onderwijs RIEC

Voor informatie over de verbonden partijen wordt verwezen naar de [paragraaf Verbonden partijen](#).

Beleidsindicatoren

Indicator	Eenheid	Realisatie 2023	Realisatie 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Bron
Formatie	Fte per 1.000 inwoners	Zie de stukken van HLTsamen	Zie de stukken van HLTsamen	Zie de stukken van HLTsamen	Zie de stukken van HLTsamen	*
Bezetting	Fte per 1.000 inwoners					*
Externe inhuur	Kosten als % van totale loonsom + totale kosten inhuur externen					*
Apparaatskosten	Kosten per inwoner	€ 338	€ 378	€ 401	€ 401	*
Overhead	% van de totale lasten	10,1%	9,1%	11,9%	11,9%	*

* Eigen gegevens

Toelichting indicator Formatie

Het gaat hier om de toegestane formatie in fte van het ambtelijk apparaat van de organisatie op peildatum 1 januari. Uitgangspunt is het vastgestelde formatieplan, dus niet de werkelijke bezetting. Het gaat om formatieplaatsen ongeacht of die worden ingevuld door iemand met een vaste aanstelling, een tijdelijke aanstelling of nog openstaan (vacature). Fte is het equivalent van een 36-urige werkweek.

Toelichting indicator Bezetting

Het gaat hier om het werkelijke aantal fte dat werkzaam is, dus niet om de toegestane formatieve omvang uit het formatieplan. Terugkijkend op een begrotingsjaar wordt de werkelijke bezetting berekend. Conform de definitie van Vensters voor Bedrijfsvoering is de gemiddelde bezetting in dat begrotingsjaar berekend door het gemiddelde te nemen van de werkelijke bezetting op 1 januari en op 31 december.

Toelichting indicator Externe inhuur

Onder externe inhuur wordt verstaan: het uitvoeren van werkzaamheden in opdracht van een opdrachtgever die bij de organisatie in dienst is i) door een private organisatie met winst oogmerk ii) die tegen betaling personele capaciteit en deskundigheid inzet, iii) zonder arbeidsovereenkomst of aanstelling tussen organisatie en de ingezette personen.

Toelichting indicator Apparaatskosten

Apparaatskosten (ofwel organisatiekosten) zijn de noodzakelijke financiële middelen voor het inzetten van onder meer personeel (salarissen), organisatie-, huisvestings-, materieel- en automatiseringskosten voor de uitvoering van de organisatorische taken. Apparaatskosten zijn dus alle personele en materiële kosten die verbonden zijn aan het functioneren van de organisatie, exclusief griffie en bestuur.

Toelichting indicator Overhead

De overheadkosten zijn alle kosten die samenhangen met de sturing en ondersteuning van de medewerkers in het primaire proces.

Indicator	Eenheid	Realisatie 2023	Realisatie 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	NL	Bron
Verwijzingen Halt	Aantal per 1.000 jongeren (in de leeftijd 12 - 17 jaar)	8	8	**	**	2024: 9	Bureau Halt
Winkeldiefstallen	Aantal per 1.000 inwoners	1,9	2,0	0,8	0,8	2024: 4,3	CBS
Geweldsmisdrijven	Aantal per 1.000 inwoners	2,8	1,7	1,0	1,0	2024: 4,3	CBS
Diefstallen uit woning	Aantal per 1.000 inwoners	1,1	1,0	1,3	1,0	2024: 1,2	CBS
Vernielingen en beschadigingen (in de openbare ruimte)	Aantal per 1.000 inwoners	4,5	3,1	3,0	2,8	2024: 5,7	CBS

Toelichting indicator Verwijzingen Halt

Het aantal verwijzingen Halt per 10.000 inwoners van 12 tot 18 jaar. Jongeren van 12 tot 18 jaar die een licht strafbaar vergrijp plegen, worden door de politie of leerplichtambtenaren naar Bureau Halt verwezen voor een passende Halt-straf. Zij krijgen leeropdrachten en er volgen gesprekken met de jongere en de ouders. Op deze manier kunnen jongeren rechtzetten wat zij fout hebben gedaan, zonder dat zij in aanraking komen met het Openbaar Ministerie.

** Voor de Halt-indicator zijn er geen begrote waarden.

Toelichting indicator Winkeldiefstallen

Het aantal winkeldiefstallen per 1.000 inwoners.

Toelichting indicator Geweldsmisdrijven

Het aantal geweldsmisdrijven. Voorbeelden van geweldsmisdrijven zijn seksuele misdrijven, levensdelicten zoals moord en doodslag en lichamelijk letsel door mishandeling.

Toelichting indicator Diefstallen uit woning

Het aantal diefstallen uit woningen, per 1.000 inwoners.

Toelichting indicator Vernieling en beschadiging (in de openbare ruimte)

Hieronder vallen brandstichting, alle vormen van vernieling en misdrijven tegen de openbare orde en het openbaar gezag. Voorbeelden van misdrijven tegen de openbare orde en tegen het openbaar gezag zijn opruiing, huis-, computer- en lokaalvredebreuk, deelneming aan een criminele of terroristische organisatie, openlijke geweldpleging, godslastering, discriminatie en het doen van een valse aangifte.

nb: Gegevens zijn op moment van schrijven van deze programmabegroting nog niet bekend.

Indien de gegevens na het schrijven bekend worden, kunt u deze vinden op:

<https://www.waarstaategemeente.nl/mosaic/dashboard/besluit-begroting-en-verantwoording--bbv->

Kaderstellende stukken

Programma bestuur

- [Raadsakkoord 2022 - 2026 Samen voor Lisse](#)
- [Tussentijdse evaluatie coalitieakkoord 2022 - 2026 Samen voor Lisse](#)
- [Kadernota 2026-2029](#)

Participatie

- [Beleidskader participatie: Participatie spelregels en richtlijnen](#)

Wat mag het kosten?

Voor een verklaring van de verschillen tussen de Begroting 2025 na wijziging en de Begroting 2026 verwijzen wij naar de verschillenanalyse in de financiële begroting.

Bedragen x € 1.000

Lasten	Rekening	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
	2024	2025na wijziging	2026	2027	2028	2029
Thema 1. Samenwerkende overheid						
0.1 Bestuur	73	50	50	50	50	50
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	3.568	3.155	402	372	372	372
Totaal 1. Samenwerkende overheid	3.641	3.205	452	422	422	422
Thema 2. Openbare orde en veiligheid						
1.1 Crisisbeheersing en brandweer	1.817	2.077	2.085	2.085	2.085	2.095
1.2 Openbare orde en veiligheid	907	1.011	1.054	1.018	1.018	1.018
Totaal 2. Openbare orde en veiligheid	2.724	3.088	3.139	3.103	3.103	3.113
Thema 3. Bestuur en ondersteuning						
0.1 Bestuur	2.458	2.130	2.016	2.006	2.006	2.006
0.3 Beheer overige gebouwen en gronden	430	341	271	300	438	248
5.6 Media	36	39	39	39	39	39
Totaal 3. Bestuur en ondersteuning	2.924	2.510	2.326	2.345	2.483	2.293
Totaal lasten	9.289	8.803	5.917	5.870	6.008	5.828

Baten	Rekening	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
	2024	2025na wijziging	2026	2027	2028	2029
Thema 1. Samenwerkende overheid						
0.1 Bestuur	-32	-34	-34	-34	-34	-34
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	-3.557	-2.990	-281	-251	-251	-251
Totaal 1. Samenwerkende overheid	-3.589	-3.024	-315	-285	-285	-285
Thema 2. Openbare orde en veiligheid						
1.1 Crisisbeheersing en brandweer	-123	-123	-123	-123	-123	-123
1.2 Openbare orde en veiligheid	-15	-20	-25	-25	-25	-25
Totaal 2. Openbare orde en veiligheid	-138	-143	-148	-148	-148	-148
Thema 3. Bestuur en ondersteuning						
0.1 Bestuur	-39	-34	-34	-34	-34	-34

0.3 Beheer overige gebouwen en gronden	-263	-254	-167	-167	-167	-167
Totaal 3. Bestuur en ondersteuning	-302	-288	-201	-201	-201	-201
Totaal baten	-4.029	-3.455	-664	-634	-634	-634

Saldo van baten en lasten	5.258	5.347	5.254	5.236	5.374	5.194
----------------------------------	--------------	--------------	--------------	--------------	--------------	--------------

Reserves	Rekening	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
	2024	2025 na wijziging	2026	2027	2028	2029
Toevoegingen reserves	198	0	0	0	0	0
Onttrekkingen reserves	-10.073	-118	0	0	0	0
Totaal reserves	-9.874	-118	0	0	0	0

Saldo na bestemming	-4.618	5.230	5.255	5.237	5.376	5.196
----------------------------	---------------	--------------	--------------	--------------	--------------	--------------

Algemene dekkingsmiddelen

Verplichte onderdelen Besluit begroting en verantwoording

Alle lasten en baten die samenhangen met de programma's worden direct op het desbetreffende programma geboekt. De baten in algemene middelen bestaan uit doeluitkeringen, specifieke rijksvergoedingen, huuropbrengsten en dergelijke. Dit onderdeel van de begroting volgt uit artikel 8 van het Besluit begroting en verantwoording (BBV).

In Algemene dekkingsmiddelen staan de volgende onderwerpen:

- o Lokale heffingen;
- o Algemene uitkering uit het gemeentefonds;
- o Dividenden;
- o Saldo financieringsfunctie;
- o Overhead;
- o Overige baten en lasten, waaronder vennootschapsbelasting en onvoorzien.

Lokale heffingen

Dit zijn gemeentelijke belastingen die geen directe relatie hebben met een bepaalde gemeentelijke taak; de besteding is niet geoormerkt. De onroerendezaakbelasting en de precariobelasting vallen hieronder. Dit geldt niet voor de rioolrechten, afvalstoffenheffing, leges, en marktgelden. Deze worden op de desbetreffende programma's verantwoord en zijn geoormerkt voor deze lasten. We verwijzen naar de paragraaf Lokale heffingen voor een uitgebreidere toelichting.

Algemene uitkering uit het gemeentefonds

In de begroting is rekening gehouden met de effecten van de Meicirculaire 2025. Voor de berekening van de algemene uitkering 2026 is rekening gehouden met de verwachte stijging van het aantal inwoners en woningen in 2025. De maatstaven zijn in de overige jaren constant gehouden. De decentralisaties zijn voor een deel opgenomen in de algemene uitkering; op termijn worden alle decentralisaties opgenomen in de berekeningen van de algemene uitkering.

Dividenden

We ontvangen dividend van Alliander, Bank voor Nederlandse Gemeenten (BNG) en Meerlanden, naar rato van het bedrijfsresultaat.

Dividenden	Realisatie	Begroting	Begroting
	2024	2025	2026 e.v.
Alliander	686	685	685
Bank Nederlandse Gemeenten	39	42	42
Meerlanden	89	89	89
Totaal Dividenden	610	815	815

Saldo financieringsfunctie

In het vernieuwde BBV zijn de regels over rentetoerekening gewijzigd. De notitie 'Rente' van de commissie BBV geeft aan dat er niet meer rente mag worden toegerekend dan de werkelijke rentelasten. Er is geadviseerd geen rente meer toe te rekenen aan eigen vermogen (voorheen bespaarde rente). Lisse rekent geen bespaarde rente toe aan investeringen.

Lisse hanteert een omslagpercentage van 1,5 procent – berekend volgens de omslagrentemethode – voor de toerekening van rente aan investeringen die via kapitaallasten ten laste van de taakvelden komt. Voor een overzicht: zie de paragraaf 'Financiering'.

Overhead

In het BBV is onderlinge vergelijkbaarheid van gemeenten het uitgangspunt. De wetgever heeft er daarom voor gekozen de kosten van overhead op één taakveld te laten registreren en op één centrale plaats in de begroting te vermelden. Door deze nieuwe systematiek gaan gemeenten op dezelfde wijze om met kostentoerekening, waardoor de vergelijking van kosten van producten en/of diensten volgens de wetgever ook zuiverder is. Om dit effect te versterken, is voor het eerst ook een uniforme definitie van overhead gegeven.

In 2026 bedraagt het saldo van het taakveld overhead afgerond € 9.467.000. Dit is 11,9% van de totale begroting € 79.345.000.

De overhead bestaat uit:

Bedragen x € 1.000		
Overhead	Begroting 2025	Begroting 2026
Deel	Bedrag	Bedrag
Bijdrage HLTsamen (overhead deel)	8.470	8.590
Huisvesting (gemeentehuis)	510	447
Overige overhead (zoals bijdrage VNG)	421	430
Totaal Overhead	9.401	9.467
in percentage van totaal	11,9%	11,9%

Vennootschapsbelasting

De gemeente Lisse is niet vennootschapsbelastingplichtig (Vpb). Het bedrag is daarom op € 0 geraamd. Jaarlijks wordt er een Vpb-inventarisatie uitgevoerd. De verwachting is dat gemeente Lisse in de nabije toekomst ook niet Vpb-plichtig is.

Onvoorzien

De begroting 2026 en de meerjarenbegroting bevatten een stelpost van € 1.000 per jaar voor onvoorziene incidentele uitgaven. Onvoorziene uitgaven zijn zeer zeldzaam en er wordt ook geen gebruik gemaakt van de post onvoorzien. Voor structurele onvoorziene uitgaven moet via kadernota en begroting dekking gevonden worden.

In de begroting 2026-2029 is daarnaast een structurele reservering van € 500.000 opgenomen voor ontwikkelingen die de komende periode voor besluitvorming richting de raad komen of voor risico's die we nu nog niet kunnen kwantificeren. Denk hierbij aan de het Integraal Huisvestingsplan voor onderwijs, het groot onderhoud aan de atletiekbaan, risico's binnen de drie decentralisaties en de Grachtbrug.

Wat mag het kosten?

Voor een verklaring van de verschillen tussen de Begroting 2025 na wijziging en de Begroting 2026 verwijzen wij naar de verschillenanalyse in de financiële begroting.

Bedragen x € 1.000

Lasten	Rekening	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
	2024	2025na wijziging	2026	2027	2028	2029

Thema 2. Lokale heffingen besteding niet gebonden

0.64 Belastingen overig	452	323	316	289	279	270
Totaal 2. Lokale heffingen besteding niet gebonden	452	323	316	289	279	270

Thema 3. Overhead

0.4 Overhead	8.709	9.613	9.467	9.361	9.295	9.286
Totaal 3. Overhead	8.709	9.613	9.467	9.361	9.295	9.286

Thema 4. Saldo financieringsfunctie

0.5 Treasury	294	148	-43	-360	-432	-514
Totaal 4. Saldo financieringsfunctie	294	148	-43	-360	-432	-514

Thema 5. Overige algemene dekkingsmiddelen

0.8 Overige baten en lasten	26	-291	501	501	501	501
Totaal 5. Overige algemene dekkingsmiddelen	26	-291	501	501	501	501
Totaal lasten	9.481	9.793	10.241	9.791	9.643	9.543

Baten	Rekening	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
	2024	2025na wijziging	2026	2027	2028	2029

Thema 1. Algemene uitkering

0.7 Algemene uitkeringen en overige uitkeringen gemeentefonds	-43.952	-45.594	-47.852	-47.673	-46.594	-47.003
Totaal 1. Algemene uitkering	-43.952	-45.594	-47.852	-47.673	-46.594	-47.003

Thema 2. Lokale heffingen besteding niet gebonden

0.61 OZB woningen	-4.593	-5.047	-5.259	-5.259	-5.259	-5.259
0.62 OZB niet-woningen	-2.977	-3.169	-3.303	-3.303	-3.303	-3.303
0.64 Belastingen overig	-168	-170	-206	-206	-206	-206
Totaal 2. Lokale heffingen besteding niet gebonden	-7.738	-8.386	-8.768	-8.768	-8.768	-8.768

Thema 3. Overhead

0.4 Overhead	-1	0	0	0	0	0
Totaal 3. Overhead	-1					

Thema 4. Saldo financieringsfunctie

0.5 Treasury	-1.005	-974	-974	-974	-974	-974
Totaal 4. Saldo financieringsfunctie	-1.005	-974	-974	-974	-974	-974
Totaal baten	-52.696	-54.954	-57.594	-57.415	-56.336	-56.745

Saldo van baten en lasten	-43.215	-45.162	-47.353	-47.624	-46.693	-47.203
----------------------------------	----------------	----------------	----------------	----------------	----------------	----------------

Reserves	Rekening	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
	2024	2025 na wijziging	2026	2027	2028	2029
Toevoegingen reserves	40	18.692	0	0	0	0
Onttrekkingen reserves	0	-40	0	0	0	0
Totaal reserves	40	18.652	0	0	0	0

Saldo na bestemming	-43.175	-26.511	-47.353	-47.624	-46.692	-47.201
----------------------------	----------------	----------------	----------------	----------------	----------------	----------------

Paragrafen

Paragraaf Lokale heffingen

Algemeen

Deze paragraaf bevat, overeenkomstig het BBV, een overzicht van het beleid over de lokale heffingen, de relevante ontwikkelingen die van invloed zijn op de tarieven, en een verantwoording over de mate waarin tarieven kostendekkend zijn, inclusief de uitgangspunten die daarbij zijn gehanteerd. Daarnaast presenteren wij een overzicht op hoofdlijnen van de diverse heffingen, de lokale lastendruk en een beschrijving van het kwijtscheldingsbeleid. In de Gemeentewet en een aantal bijzondere wetten is geregeld welke heffingen (belastingen en retributies) een gemeente mag opleggen. De gemeenteraad bepaalt welke van die heffingen daadwerkelijk worden geheven en de hoogte ervan.

Belastingen

De Gemeentewet geeft een limitatieve (uitputtende) opsomming van de belastingen die een gemeente mag heffen. Tegenover een belasting staat geen rechtstreekse individuele tegenprestatie van de overheid. De opbrengsten dienen als algemeen dekkingsmiddel. De gemeente Lisse heft de volgende belastingen: onroerendezaakbelastingen (OZB), roerendezaakbelastingen (RZB), toeristenbelasting, hondenbelasting en precariobelasting (als vergoeding voor het innemen of gebruik van openbare grond).

Rechten

Rechten zijn betalingen voor een geleverde of een bewezen dienst. Hiervan zijn de tarieven in principe volledig kostendekkend. Het is niet toegestaan een meer dan kostendekkend tarief te hanteren. In Lisse heffen we afvalstoffenheffing, rioolheffing, leges en marktgeld als rechten.

In de raadsvergadering van december 2025 worden de belastingverordeningen 2026 voor de bijstelling van de tarieven voorgelegd.

Actuele ontwikkelingen

Belastinghervormingen

In het kader van de nieuwe financieringssystematiek voor het Gemeentefonds wordt door de minister van BZK en de staatssecretaris van Financiën gekeken naar de mogelijkheid voor een groter eigen belastinggebied. Er is onderzoek naar invoering van twee nieuwe belastingen namelijk, planbatenheffing en grondbelasting ter bevordering van de woningbouw. Verder wordt een maximum voor de stijging van de OZB genoemd.

De planning was om dit in 2026 te realiseren. Inmiddels is het kabinet demissionair en de herstructurering van het Gemeentefonds is nog niet afgerond. Het onderwerp is controversieel verklaard waardoor alleen een nieuw kabinet er verder meer kan.

De vervolgstappen om te komen tot belastinghervormingen en groter eigen gemeentelijk belastinggebied worden afgewacht.

Financiële uitgangspunten

In overeenkomst met de Kadernota 2026 houden we voor belastingen en retributies rekening met een verhoging van 25%. In de kadernota 2026 is gekozen voor de bestuurlijke maatregel procentuele verhoging diverse belastingen met 25% om het structurele begrotingstekort te verlagen.

Voor de heffingen geldt dat een compensatie alleen aan de orde is als dit binnen de grenzen van kostendekkendheid blijft. Voor de retributies geldt het uitgangspunt dat deze 100 procent kostendekkend zijn.

Voor de woonlasten (OZB, Afvalstoffenheffing en Rioolheffing) geldt dat de lasten voor de inwoner met gemiddeld maximaal 2,7% stijgen ten opzichte van 2024. De OZB-eigenaren woningen wordt extra verhoogd met 1,5 procent om de effecten van de waardestijging in relatie tot de korting op de algemene uitkering te compenseren.

Overzicht lokale heffingen

In het volgende overzicht worden de opbrengsten van de lokale heffingen weergegeven.

Bedragen x € 1.000			
Berekening kostendekkendheid leges en rechten	Rekening	Begroting	Begroting
Omschrijving	2024	2025	2026
Onroerende zaakbelasting	7.571	8.216	8.563
Roerende zaakbelasting	4	3	4
Toeristenbelasting	118	133	166
Hondenbelasting	126	115	144
Precariobelasting	16	27	33
Totaal niet bestedingsgebonden	7.214	8.494	8.910
Secretarieleges	531	483	676
Leges omgevingsvergunningen	1.095	793	941
Marktgelden	9	13	16
Afvalstoffenheffing	4.823	5.441	5.421
Rioolrechten	1.996	2.134	2.246
Totaal bestedingsgebonden	8.453	8.864	9.301
Totaal	16.287	17.358	18.210

Wet waardering onroerende zaken (WOZ)

De vastgestelde WOZ-waarde vormt de grondslag voor de onroerendezaakbelastingen (OZB), de Waterschapsomslag gebouwd (geheven bij woning- of bedrijfspandbezitters in het gebied van het waterschap) en het huurwaardeforfait voor de inkomstenbelasting. De WOZ-administratie is een basisregistratie. De waarden worden op grond van de WOZ jaarlijks herzien. De Waarderingskamer schat de marktontwikkeling voor woningen op een stijging van 9 procent. Voor niet-woningen wordt de waardeontwikkeling geschat op een stijging van 2 procent.

Onroerendezaakbelastingen

De tarieven van de OZB worden gebaseerd op de WOZ-waarde en de geraamde opbrengsten in de begroting. De aanslag OZB 2026 wordt berekend over de waardebepaling per 1 januari 2025. Belastingen Bollenstreek volgt de marktontwikkeling en houdt bij het bepalen van de tarieven rekening met de ontwikkeling van de WOZ-waarde.

Naast de indexatie van de OZB met 2,7% stijgt de OZB met de korting op de algemene uitkering op basis van de waardeontwikkeling van de woningen en niet-woningen. Dit betekent een stijging van 1,5% boven op de reguliere indexatie.

De ontwikkeling van de OZB-tarieven in de afgelopen jaren:

% van de WOZ-waarde				
Omschrijving	Van wie	2024	2025	2026
Woningen	Eigenaar	0,0968%	0,1075%	0,1120%
Niet-woningen	Eigenaar	0,2349%	0,2603%	0,2712%
Niet-woningen	Gebruiker	0,2369%	0,2641%	0,2752%

Bij de vaststelling van de OZB-verordening in december wordt de waardeprognose per 1 januari 2025 bepaald. Dit om een juist percentage van de heffingsmaatstaf te kunnen vaststellen en de geraamde opbrengsten te garanderen, inclusief de uitgangspunten. Daarom zijn in bovenstaande tabel nog niet de definitieve percentages voor 2026 opgenomen.

Roerendezaakbelasting

Roerendezaakbelasting wordt geheven over roerende woon- en bedrijfsruimte, ofwel: verplaatsbare objecten die desondanks duurzaam aan een plaats verbonden zijn, denk bijvoorbeeld aan woonboten. De waarde van de objecten is de heffingsgrondslag. De tarieven en voorwaarden zijn gelijk aan die van de onroerendezaakbelastingen.

Toeristenbelasting

We heffen toeristenbelasting op personen die in de gemeente verblijven en niet als ingezetene ingeschreven staan in de Basisregistratie personen. Degene die het verblijf faciliteert (hotelhouder, huisvester arbeidsmigrant, B&B of campinghouder) is de belastingplichtige. De tarieven zijn verhoogd met 25 procent conform is besloten in de kadernota 2026 (Maatregelen bestuurlijke keuzes: Procentuele verhoging diverse belastingen 25%).

Tarieven toeristenbelasting			
	2024	2025	2026
Kampeermiddel	€ 1,81	€ 2,53	€ 3,16
Overige accommodatie	€ 2,95	€ 3,25	€ 4,05

Hondenbelasting

Wie een hond heeft, betaalt hiervoor hondenbelasting. De tarieven zijn verhoogd met de vastgestelde 25 procent conform is besloten in de kadernota 2026 (Maatregelen bestuurlijke keuzes: Procentuele verhoging diverse belastingen 25%).

Tarieven hondenbelasting			
	2024	2025	2026
Voor de eerste hond	€ 97,92	€ 101,52	€ 126,00
Voor de tweede en iedere volgende hond	€ 152,64	€ 158,28	€ 198,00
Per kennel	€ 398,52	€ 413,28	€ 516,60

Precariobelasting

Precariobelasting wordt geheven voor het innemen of gebruiken van de openbare grond. De tarieven zijn verhoogd met 25 procent conform is besloten in de kadernota 2026 (Maatregelen bestuurlijke keuzes: Procentuele verhoging diverse belastingen 25%).

Leges en rechten

In overeenstemming met de beleidsuitgangspunten zijn de leges waar nodig verhoogd met 25 procent conform is besloten in de kadernota 2026 (Maatregelen bestuurlijke keuzes: Procentuele verhoging diverse belastingen 25%).

De tarieven voor de reisdocumenten en rijbewijzen zijn aangepast aan de vastgestelde maximum tarieven. De bouwleges zijn geactualiseerd op basis van de laatste meerjaren prognoses van de aanvragen van de bouwvergunningen. Hieronder geven we inzicht in de kostendekkendheid van de leges.

Bedragen x € 1.000

Berekening kostendekkendheid leges en rechten			
Omschrijving	2024	2025	2026
Taakveld burgerzaken	1.148	1.146	1.110
Taakveld wonen en bouwen	1.355	1.197	1.256
Kosten	2.503	2.344	2.366
Toe te rekenen kosten			
Overhead	265	270	282
Btw	436	440	438
Totale kosten	3.204	3.054	3.085
Opbrengsten leges burgerzaken	531	483	676
Opbrengsten leges omgevingsvergunningen	1.095	793	941
Totale opbrengsten	1.626	1.276	1.617
Kostendekkingspercentage	51%	42%	52%

Toelichting:

1. Onder de leges vallen de kosten van burgerlijke stand, reisdocumenten, rijbewijzen en vergunningverlening Algemene Plaatselijke Verordening (APV).
2. De omgevingsvergunningen zijn ondergebracht bij het taakveld wonen en bouwen. De opbrengsten zijn de leges voor omgevingsvergunningen en welzijnstoetsing. De leges zijn aangepast aan de nieuwe Omgevingswet bij de inwerkingtreding op 1 januari 2024.
3. De lasten in het taakveld zijn exclusief btw. Omdat het btw-compensatiefonds (bcf) wordt gevoed uit het gemeentefonds, is toerekening van de btw geoorloofd.
4. De directe lasten van personeel HLTsamen zijn verantwoord op de taakvelden. De totale kosten van bedrijfsvoering vallen onder de overhead.

Marktgelden

De tarieven zijn verhoogd met 25 procent conform is besloten in de kadernota 2026 (Maatregelen bestuurlijke keuzes: Procentuele verhoging diverse belastingen 25%).

Hieronder geven we inzicht in de kostendekkendheid van de marktgelden.

Bedragen x € 1.000			
Berekening kostendekkendheid marktgelden			
Omschrijving	2024	2025	2026
Taakveld bedrijvenloket (markt)	35	36	37
Toe te rekenen kosten			
Overhead	4	4	4
Btw	7	8	8
Totale (netto) kosten	46	48	49
Opbrengsten marktgelden	9	13	16
Kostendekkingspercentage	19%	27%	33%

Toelichting:

Taakveld bedrijfsloket, onderdeel straatmarkten'.

a. De directe lasten van personeel HLTsamen zijn verantwoord op het taakveld. De totale kosten van bedrijfsvoering vallen onder de overhead.

b. De lasten in het taakveld zijn exclusief btw. Omdat het btw-compensatiefonds (bcf) wordt gevoed uit het gemeentefonds, is toerekening van de btw geoorloofd.

Afvalstoffenheffingen

De tarieven voor de huishoudens zijn maximaal kostendekkend en in overeenstemming met de beleidsuitgangspunten is de afvalstoffenheffing verhoogd naar kostendekkendheid. Ook de kosten voor het ophalen van grofvuil zijn, in overeenstemming met het beleidsuitgangspunt dat de heffing 100% kostendekkend moet zijn. Bij het vaststellen van de belastingverordeningen in december worden de tarieven bepaald op basis van de laatst bekende gegevens.

Tarieven afvalstoffenheffing			
Omschrijving	2024	2025	2026
Meerpersoonshuishouden	€ 512,52	€ 558,00	€ 557,16
Eenpersoonshuishouden	€ 382,68	€ 416,64	€ 416,04
Grofvuil ophalen, grof afval tot 0,5 m ³	€ 45,00	€ 45,00	€ 45,00

Hieronder geven we inzicht in de kostendekkendheid van de afvalkosten.

Bedragen x € 1.000

Berekening kostendekkendheid afvalstoffenheffing			
Omschrijving	2024	2025	2026
Lasten taakveld afval	3.658	3.991	4.051
Baten taakveld afval	430	268	412
Kosten	3.228	3.723	3.639
Toe te rekenen kosten			
Overhead	411	459	485
Btw	807	880	897
Afvoeren veegvuil	219	209	230
Kwijtschelding	158	170	170
Totale (netto)kosten	4.823	5.441	5.421
Opbrengsten afvalstoffenheffing	4.823	5.441	5.421
Kostendekkingspercentage	100%	100%	100%

Toelichting:

Het taakveld afval.

- De directe lasten van personeel HLTsamen zijn verantwoord op het taakveld. De totale kosten van bedrijfsvoering vallen onder de overhead.
- De lasten in het taakveld zijn exclusief btw. Omdat het btw-compensatiefonds (bcf) wordt gevoed uit het gemeentefonds, is toerekening van de btw geoorloofd.
- Bij de berekening van de baten wordt een derde van de kosten van het taakveld straatreiniging toegerekend aan de heffing afvalstoffenheffing. De kosten worden mede gemaakt om zwerfafval te verwijderen en terug te dringen.
- Het is geoorloofd om het bedrag aan gegeven kwijtscheldingen te compenseren in het tarief.
- In de baten van 2024 en 2026 is rekening gehouden met een onttrekking aan de voorziening Reiniging. Dit zorgt voor een schommelend beeld in de baten van het taakveld afval.

Rioolheffing

De rioolheffing wordt geheven ter bestrijding van de kosten van de gemeentelijke watertaken (afvalwater, hemelwater en grondwater). De opbrengst van de rioolheffing is gebaseerd op 100 procent dekking van de kosten. Bij het vaststellen van de belastingverordeningen in december worden de tarieven bepaald op basis van de laatst bekende gegevens.

Tarieven rioolheffing woningen en niet-woningen			
Omschrijving	2024	2025	2026
Gebruiker perceel	€ 178,44	€ 185,04	€ 189,72

Hieronder geven we inzicht in de kostendekkendheid van de rioolkosten.

Bedragen x € 1.000

Berekening kostendekkendheid rioolheffing			
Omschrijving	2024	2025	2026
Lasten taakveld riolering	1.313	1.313	1.402
Baten taakveld riolering	0	0	0
Kosten	1.313	1.313	1.402
Toe te rekenen kosten			
Overhead	156	156	168
BTW	370	370	360
Afvoeren veegvuil	209	209	230
Kwijtschelding	86	86	86
Totale (netto)kosten	2.133	2.133	2.246
Opbrengsten rioolheffing	2.133	2.133	2.246
Kostendekkingspercentage	100%	100%	100%

Toelichting:

Het taakveld riolering en water.

- De directe lasten van personeel HLTsamen zijn verantwoord op het taakveld. De totale kosten van bedrijfsvoering vallen onder de overhead.
- De lasten in het taakveld zijn exclusief btw. Omdat het btw-compensatiefonds (bcf) wordt gevoed uit het gemeentefonds, is toerekening van de btw geoorloofd.
- Bij de berekening van de baten wordt een derde van de kosten van het taakveld straatreiniging toegerekend aan de heffing rioolrecht. De kosten worden mede gemaakt om verstoppingen in het rioolstelsel te voorkomen.
- Het is geoorloofd om het bedrag aan gegeven kwijtscheldingen te compenseren in het tarief.

Kwijtscheldingen

De gemeente kan gehele of gedeeltelijke kwijtschelding verlenen aan inwoners die niet in staat zijn de belastingaanslag te betalen. In de ministeriële regeling Uitvoeringsregeling Invorderingswet 1990 zijn hiervoor de regels vastgelegd. Deze regeling geldt ook voor de gemeentelijke heffingen (art. 255 Gemeentewet). In de Regeling kwijtschelding Lisse is bepaald dat kwijtschelding kan worden verleend voor de OZB, de rioolheffing en de afvalstoffenheffing. De gemeenteraad heeft een beperkt aantal keuzen voor kwijtschelding, waaronder de criteria voor de kosten van bestaan. De kwijtscheldingsnorm is bepaald op 100 procent van de geldende bijstandsnorm en wordt jaarlijks met de belastingverordeningen bevestigd.

Waar mogelijk voeren we een automatische toets voor kwijtschelding uit. Van inwoners die dat jaar kwijtschelding hebben gekregen, toetsen we het volgende jaar of de inkomens- en vermogenssituatie is gewijzigd. Bij gelijkblijvende omstandigheden wordt automatisch kwijtschelding verleend.

Bedragen x € 1.000

Toegekende en ingeschatte kwijtscheldingen lokale heffingen			
Omschrijving	2024	2025	2026
Kwijtscheldingen rioolheffing	66	86	86
Kwijtscheldingen afvalstoffenheffing	158	170	170
Kwijtscheldingen OZB	-	-	-
Totaal kwijtscheldingen	224	256	256

Woonlasten Regio 2025

Onder de gemeentelijke woonlasten verstaan we het gemiddelde bedrag dat een huishouden in een bepaalde gemeente betaalt aan OZB, rioolheffing en afvalstoffenheffing.

Gemeente	OZB woningen	OZB niet woningen	Reinigings-heffing	Rioolheffing	Woonlasten huurder (afval en riool)	Woonlasten eigenaar OZB riool en afval
Haarlemmermeer	0,0684%	0,4723%	€ 498	€ 178	€ 676	€ 1.067
Teylingen	0,0863%	0,5486%	€ 437	€ 191	€ 628	€ 1.112
Katwijk	0,1174%	0,6659%	€ 385	€ 175	€ 560	€ 1.188
Noordwijk	0,0830%	0,8761%	€ 494	€ 209	€ 703	€ 1.208
Hillegom	0,0870%	0,5367%	€ 517	€ 248	€ 765	€ 1.213
Lisse	0,1075%	0,3441%	€ 558	€ 185	€ 743	€ 1.283
Leiden	0,1133%	0,3405%	€ 484	€ 219	€ 703	€ 1.322
Heemstede	0,0814%	0,8088%	€ 456	€ 292	€ 748	€ 1.433
Oegstgeest	0,1232%	0,2798%	€ 489	€ 269	€ 758	€ 1.606
Bloemendaal	0,1114%	0,7315%	€ 570	€ 313	€ 883	€ 2.117

* Bron: Coelo.nl

Tabel kengetallen woonlasten

Overeenkomstig regelgeving (BBV) is de verplichte tabel belastingcapaciteit opgenomen.

Woonlasten		Jaarrekening 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
A	OZB-lasten voor gezin bij gemiddelde WOZ-waarde	€ 500	€ 540	€ 563
B	Rioolheffing voor gezin bij gemiddelde WOZ-waarde	€ 178	€ 185	€ 190
C	Afvalstoffenheffing voor een gezin	€ 513	€ 558	€ 557
D	Eventuele heffingskorting	€ 0	€ 0	€ 0
E	Totale woonlasten voor gezin bij gemiddelde WOZ-waarde (A+B+C-D)	€ 1.191	€ 1.283	€ 1.310
F	Woonlasten landelijke gemiddelde voor gezin in t-1	€ 994	€ 994	€ 1.053
	Woonlasten t.o.v. landelijke gemiddelde jaar er voor $(E/F) \times 100\%$	120%	129%	124%

Paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing

Inleiding

Deze paragraaf schept inzicht in de actuele risico's en het vermogen om deze risico's te kunnen opvangen. Artikel 11 van het BBV vormt de grondslag voor deze paragraaf.

Sturen op risico's

Lisse omschrijft een risico als een onzekere gebeurtenis die effect heeft op de haalbaarheid van een doelstelling. Een risico onderscheidt zich van een probleem in die zin, dat een probleem een zekerheid is. Risico's kunnen zowel intern als extern zijn.

Door te sturen op risico's in relatie tot doelstellingen is Lisse beter in staat om met de beschikbare middelen haar doelen te verwezenlijken. Bij het aangaan van risico's nemen we onderstaande vier vragen in acht:

- Wat willen wij bereiken?
- Wat is daarbij onzeker (voor wie)?
- Wat gaan wij doen (voor wie)?
- Hoeveel risico is aanvaardbaar?*

Het doel van deze vragen is om een gedegen afweging te maken tussen effectiviteit en efficiency. Risicobeperking is geen doel op zich. Zonder risico's te nemen kan Lisse geen invulling geven aan haar maatschappelijke missie; volledige controle vereist immers een oneindig budget.

**Ten aanzien van de hoeveelheid aanvaardbaar risico is het voorlopige uitgangspunt gekozen dat de (netto)kans x (netto)impact van de risico's per programma in totaal niet groter mag zijn dan 5 procent van het programmabudget (gecorrigeerd voor uitgaven aan verbonden partijen), tenzij hieraan een onderbouwing ten grondslag ligt die door het college goedgekeurd is. Dit uitgangspunt wordt formeel vastgesteld op het moment dat we voldoende ervaring hebben opgedaan met de herziene methodiek van risicoberekening. In het huidige begrotingsjaar is nog geen goedkeuring vereist.*

Het sturen op risico's in relatie tot doelstellingen is een ontwikkeling die in Lisse de komende jaren meer voet aan de grond krijgt. In het huidige begrotingsjaar ligt de nadruk op het inventariseren en beheren van de strategische risico's per programma. Hierbij kijken we naar de nettorisico's: de risico's na het inrichten van de beheersmaatregelen. De operationele risico's binnen het ambtelijk apparaat (HLT'samen) komen terug in de risico's ten aanzien van verbonden partijen. De komende jaren komt meer nadruk te liggen op risicobewustzijn, op zowel strategisch als operationeel niveau.

Onderstaand figuur toont de huidige opzet met het oog op risicomanagement.

Omvang risico's en weerstandscapaciteit

We hebben de omvang van het risico berekend door per programma inzichtelijk te maken:

- wat de belangrijkste strategische risico's zijn;
- wat de geschatte kans is dat het risico zich door de jaren heen voordoet;
- hoe groot de impact (in euro) naar schatting is als het risico zich voordoet.

De kans maal de impact is het risicobedrag dat wordt toegevoegd aan het benodigde weerstandsvermogen. Bij het inschatten van kans en impact houden we rekening met de beheersmaatregelen die zijn getroffen (of worden getroffen) om het risico en/of de impact te verkleinen, bijvoorbeeld een verzekering om de schade na een brand te beperken. Op deze manier berekenen we het nettorisicobedrag.

De managers die sturen op beheersing van het risico en de doelstellingen die daarmee verbonden zijn, hebben de risico's geïnventariseerd. Bij het inschatten van kans en impact konden zij kiezen tussen het gebruik van een standaardtabel voor kans en impact of voor het maken van een eigen beoordeling.

In Lisse gaat het om de volgende risico's:

Programma	Categorie	Risico	Toelichting Impact	Beheersmaatregel	Aandeel
Samenleven	Open einde regelingen	Stijging van de vraag naar zorg en ondersteuning binnen open-einde-regelingen.	Dit resulteert in een toename van niet-begrote kosten.	Snelle toeleiding naar de passende zorg versterken door de inzet van integrale toegang, POH Jeugd en Jeugdhulp in onderwijs als algemene voorziening.	225.000
Leefomgeving	Bedrijfs risico	Bouwleges kunnen onvoldoende onderbouwd.	Dit kan resulteren in claims door burgers en bedrijven. Als de onderbouwing niet blijkt te kloppen, mogen in 2026 geen leges worden gevorderd. Totale schade is dan de geraamde opbrengst voor omgevingsleges.		34.000
Leefomgeving	Bedrijfs risico	Het begrote volume aan bouwleges kan niet geïnd worden doordat projecten doorschuiven naar volgende boekjaren.	Dit kan resulteren in een dekkingstekort in de begroting.		34.000
Leefomgeving	Bedrijfs risico	Bij facilitaire projecten in initiatieffase wordt toegewerkt naar een anterieure overeenkomst. Wanneer het tot een overeenkomst komt worden deze kosten, naar verwachting, volledig verrekend met de ontwikkelaar.	Het risico bestaat dat deze projecten worden gestaakt en de kosten niet kunnen worden verrekend op de ontwikkelaar. Niet verrekenbare kosten worden uiteindelijk afgeboekt ten laste van het rekeningresultaat		45.000

Programma	Categorie	Risico	Toelichting Impact	Beheersmaatregel	Aandeel
Leefomgeving	Bedrijfs risico	Implementatie van de Omgevingswet en de wet kwaliteitsborging loopt vertraging op.	Dit kan veroorzaakt worden door mismatch in kennis, vaardigheden en cultuur. Dit resulteert in extra kosten voor inhuur en begeleiding.	Inbouw flexibele schil voor vergunningsverleners en routekaart voor de ontwikkeling van de gewenste competenties.	39.000
Leefomgeving	Bedrijfs risico	De inventarisatie van kapitaalgoederen is onvolledig.	De oorzaak hiervan is uitbesteding en onvoldoende vastlegging van kennis, met als gevolg: kapitaalgoederen hebben onvoorzien onderhoud nodig. Kapitaalgoederen zijn kostbaar, herstel is vaak kostbaar.	Aanbesteding van kennispakketten en vastlegging van kennis moet het gat in de inventarisatie van kapitaalgoederen laten afnemen/wegnemen.	7.000
Leefomgeving	Juridisch risico	Een bestuurlijke maatregel is gebaseerd op een foute beoordeling.	Als uit de juridische procedure blijkt dat een bestuurlijke maatregel ten onrechte is opgelegd kan dit leiden tot een schadeclaim.		7.000
Leefomgeving	Bedrijfs risico	Schade door vandalisme is groter dan voorzien en is niet verzekerd.	De gemeente is verzekerd tegen brand,- storm-, vliegtuig- en inbraakschade voor gebouwen. Schades door vandalisme zijn voor rekening van de gemeente. Het risico bestaat dat bij onderverzekering een lager bedrag wordt uitgekeerd dan de werkelijke schade. De verzekerde waarden van de gebouwen zijn volgens de polissen geïndexeerd. Periodiek		7.000

Programma	Categorie	Risico	Toelichting Impact	Beheersmaatregel	Aandeel
			wordt de juistheid daarvan gezien door taxaties. De gemeente heeft budgetten voor vandalisme opgenomen. Tot op heden zijn deze budgetten toereikend.		
Leefomgeving	Bedrijfs risico	Ziekten en plagen in de buitenruimte nemen toe door o.a. klimaatverandering.	We zien steeds meer ziekten en plagen in de buitenruimte ontstaan waartegen we maatregelen moeten nemen. Essentaksterfte, kastanjabloedingsziekte, eikenprocessierups. Om de negatieve gevolgen hiervan te bestrijden, moeten vaker onvoorziene kosten worden gemaakt.		28.000
Leefomgeving	Bedrijfs risico	Bij inspecties/groot onderhoud constateren dat er gebreken zijn aan civiele kunstwerken.	Bij onderhoud en inspecties is eerder geconstateerd dat de staat van een civiel kunstwerk niet direct zichtbare problemen had. Directe actie is hierbij vereist om verdere problemen te voorkomen.		250.000
Leefomgeving	Bedrijfs risico	Het klimaat is aan het veranderen daarbij ontstaat de kans dat de huidige inrichting niet meer voldoet of sneller slijt dan voorzien.	Klimaatverandering brengt het risico met zich mee dat de huidige inrichting niet meer voldoet of sneller slijt dan voorzien.	Met regelmaat inspecties uitvoeren en daarnaast bijvoorbeeld zaken als de klimaatstress test.	113.000
Bestuur	Bedrijfs risico	Politieke agenda kan niet geheel worden uitgevoerd vanwege vroegtijdig vertrek bestuurder	Dit kan resulteren in vertraging van de politieke agenda en additionele kosten voor wachtgeld. Bij het financieel maken van dit		27.000

Programma	Categorie	Risico	Toelichting Impact	Beheersmaatregel	Aandeel
			risico is enkel rekening gehouden met het aspect wachtgeld. Het jaarsalaris van een wethouder exclusief werkgeverlasten is afhankelijk van het aantal resterende maanden in het jaar.		
Bestuur	Bedrijfs risico	Participatietrajecten wekken vertrouwen dat onvoldoende kan worden waargemaakt.	Dit resulteert in imagoschade en additionele communicatie-inspanningen en -kosten voor verwachtingsmanagement en het herstellen/beperken van imagoschade.	Opstellen visie op samenspel gemeentesamenleving en opstellen handelingsperspectief incl. tool box voor zowel burgerparticipatie als overheidsparticipatie voor medewerkers.	17.000
Overkoepelend Risico	Bedrijfs risico	Onvoldoende borging van projecten (projectmatig werken)	De oorzaak hiervan is tijd (afhankelijkheid van andere projecten), kennis en cultuur. Dit resulteert in kwaliteitsproblemen en herstelwerkzaamheden.	Standaarden voor projecten en borging (professionele werkmethoden).	7.000
Overkoepelend Risico	Algemene uitkeringen	Ontwikkeling gemeentefonds	Risico dat de bestaande verdeelmaatstaven zich anders ontwikkelen dan geraamd.	Volgen van circulaire.	39.000
Overkoepelend Risico	Algemene uitkeringen	Ontwikkeling gemeentefonds	Prijsontwikkeling gaat harder dan begroot.	Volgen van circulaire.	158.000
Overkoepelend Risico	Juridisch risico	Procedurefouten bij aanbestedingen	Bij een gerechtelijke procedure kan de gemeente veroordeeld worden tot het betalen van de financiële schade. Tevens kan achteraf blijken dat de aanbesteding niet op rechtmatige wijze heeft	interne controle proces monitoren en verder opleiden van medewerkers.	28.000

Programma	Categorie	Risico	Toelichting Impact	Beheersmaatregel	Aandeel
			plaats gevonden.		
Overkoepelend Risico	Bedrijfsrisico	Hogere uitgaven en lagere inkomsten vanwege crisissen, zoals corona en vluchtelingen.	Onzekerheid welke compensatie wij ontvangen in relatie tot de noodmaatregelen en of deze compensatie voldoende is om alle extra kosten te dekken.		100.000
Overkoepelend Risico	Bedrijfsrisico	Risico dat directe tegenpartijen stoppen met betalen waardoor leningen niet of deels terugbetaald worden.	Dit heeft een negatief effect op de exploitatieruimte van de gemeente.		232.000
Overkoepelend Risico	Bedrijfsrisico	De digitale dreiging van cyberaanvallen is aanwezig. Het risico van geslaagde cyberaanval is hier gekwantificeerd.	De afgelopen jaren zien wij een groei in de digitale dreiging voor gemeenten. Gemeenten worden doelbewust aangevallen door zowel statelijke, criminele en activistische actoren. De impact van een succesvolle aanval kan enorm zijn. De continuïteit van onze dienstverlening kan stil komen te liggen en privacy gevoelige gegevens van onze inwoners kunnen op straat belanden. Een succesvolle hack brengt vervolgens ook zware financiële gevolgen met zich mee.	Digitale beveiliging optimaliseren.	657.280
Verbonden partijen	Bedrijfsrisico	Risico's in de bedrijfsvoering van een verbonden partij.	Hierdoor is de verbonden partij onvoldoende in staat om haar opdracht uit te voeren en/of schade (euro) wordt doorbrekend aan de gemeente.		1.465.000

Programma	Categorie	Risico	Toelichting Impact	Beheersmaatregel	Aandeel
Verbonden partijen	Bedrijfs risico	Risico's in de bedrijfsvoering van een verbonden partij.	Hierdoor is de verbonden partij onvoldoende in staat om haar opdracht uit te voeren en/of schade (euro) wordt doorbrekend aan de gemeente. Bij de ISD is dit risico hoger, omdat de ISD geen eigen reserve mag opbouwen. Extra risico ten opzichte van de standaard berekening voor verbonden partijen is hier opgenomen.		295.000
TOTAAL					3.814.280

Op basis van bovengenoemde risico-inventarisatie blijkt dat de omvang van het nettorisico van Lisse € 3.814.280 bedraagt. Dit bedrag hanteren we als ondergrens gehanteerd voor de omvang van de incidentele weerstandscapaciteit. De incidentele weerstandscapaciteit kan worden ingezet voor het dekken van niet-geraamde (onvoorziene) lasten van substantiële aard. De structurele weerstandscapaciteit geeft de omvang van de maximale ruimte voor het verhogen van de belastingen om structurele lasten te dragen.

Weerstandsvermogen

bedragen x € 1.000

	Rek. 2024	Begr. 2025	Begr. 2026	Begr. 2027	Begr. 2028	Begr. 2029
Totaal van de risico's	3.778	3.684	3.814	3.814	3.814	3.814
Weerstandscapaciteit						
Algemene reserve	3.774	2.027	22.008	21.865	21.865	21.865
Stille reserve	-	-	-	-	-	
Reserve Weerstandsvermogen	3.778	3.684	3.814	3.814	3.814	3.814
Onbenutte belastingcapaciteit	2.277	1.433	2.289	2.289	2.289	2.289
Totaal weerstandscapaciteit	9.829	7.144	28.111	27.968	27.968	27.968
Ratio weerstandsvermogen	2,60	1,94	7,37	7,33	7,33	7,33

De benodigde weerstandscapaciteit die uit de risico-inventarisatie voortvloeit, kan worden afgezet tegen de beschikbare weerstandscapaciteit. De beschikbare weerstandscapaciteit is het vrij besteedbare deel van de reserves. Voor 2026 bedraagt de verwachte beschikbare weerstandscapaciteit afgerond € 28.111.000. Door de opheffing van de dekkingsreserves huisvesting onderwijs en accommodatiebeleid in 2025 is het saldo van de algemene reserve per 1

januari 2026 gestegen. Dit zorgt ervoor dat ratio weerstandsvermogen vanaf begroting 2026 veel hoger uitvalt ten opzichte van de begroting 2025.

De ratio voor het weerstandsvermogen is de verhouding tussen de beschikbare en de benodigde weerstandscapaciteit. Voor Lisse komt de ratio uit op (afgerond) 7,37 (€ 28,1/€ 3,8 miljoen). Die valt daarmee in niveau A op basis van de waarderingstabel van het Nederlands Adviesbureau voor risicomanagement en voldoet dus aan de eis van minimaal niveau B.

Kengetallen financiële positie

Samenvattend overzicht

	Rek. 2024	Begr. 2025	Begr. 2026	Begr. 2027	Begr. 2028	Begr. 2029
Netto schuldquote	77,1%	121,5%	110,6%	112,1%	117,4%	113,4%
Netto schuldpositie gecorr. voor verstrekte leningen	64,5%	108,1%	97,5%	99,1%	104,3%	100,5%
Solvabiliteitsratio	24,8%	18,3%	20,8%	21,2%	20,3%	21,2%
Grondexploitatie	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
Structurele exploitatieruimte	-0,7%	1,0%	0,2%	1,1%	0,0%	1,0%
Woonlasten Lisse t.o.v. landelijk gemiddelde jaar ervoor	120,0%	129,0%	124,4%	124,4%	124,4%	124,4%

In bovenstaande tabel zijn alle kengetallen ten aanzien van de financiële positie van Lisse opgenomen. Hierna volgt per kengetal de berekening, een korte toelichting wat het kengetal betekent en indien nodig een toelichting waarom de waarde in de Programmabegroting een grote afwijking laat zien ten opzichte van de vorige begroting.

Netto schuldquote

bedragen x € 1.000

Netto schuldquote		Rek. 2024	Begr. 2025	Begr. 2026	Begr. 2027	Begr. 2028	Begr. 2029
Vaste schulden	+	73.585	83.482	82.377	83.104	85.596	84.086
Netto vlottende schuld	+	3.344	9.444	8.399	8.692	9.074	7.959
Overlopende passiva	+	8.235	7.500	7.500	7.500	7.500	7.500
Fin. activa (uitsluitend art. 36, d, e, f)*	-	0	0	0	0	0	0
Uitzettingen < 1 jaar	-	14.785	6.200	6.200	6.200	6.200	6.200
Liquide middelen	-	205	300	300	300	300	300
Overlopende activa	-	4.159	4.000	4.000	4.000	4.000	4.000
Totaal		65.033	89.926	87.776	88.796	91.670	89.045
Totale baten, excl. mutaties reserves		84.313	73.984	79.345	79.210	78.092	78.518
Netto schuldquote (netto schuld/ baten)		77,1%	121,5%	110,6%	112,1%	117,4%	113,4%

De nettoschuldquote :

- weerspiegelt het niveau van de schuldenlast van de gemeente ten opzichte van de eigen middelen.
- geeft een indicatie van de druk van de rentelasten en de aflossingen op de exploitatie.

Overigens hanteert de VNG een signaalwaarde van 100 procent waarboven waakzaamheid is geboden. Een nettoschuldquote hoger dan 130 procent is een indicatie voor een te hoge schuld. Hoe hoger de schuld, hoe hoger de nettoschuldquote. De nettoschuldquote weerspiegelt het niveau van de schuldenlast van de medeoverheid ten opzichte van de eigen middelen en geeft een indicatie van de druk van de rentelasten en de aflossingen op de exploitatie.

Voor een gemeente geldt dat het licht op rood springt als de nettoschuldquote meer dan 130 procent bedraagt. Er is dan sprake van een zeer hoge schuld. Normaal bevindt de nettoschuldquote van een gemeente zich tussen de 0 en 100 procent. Afhankelijk of een gemeente net grote investeringen achter de rug heeft, is de nettoschuldquote hoger of lager. De schuldquote van Lisse valt in een risicocategorie.

Nettoschuldquote gecorrigeerd voor verstrekte leningen

Voor inzicht in de mate van doorlenen wordt de nettoschuldquote zowel in- als exclusief doorgeleende gelden weergegeven. Dit maakt duidelijk wat het aandeel van de verstrekte leningen is en wat dit betekent voor de schuldenlast. De nettoschuldquote gecorrigeerd voor de doorgeleende gelden wordt op dezelfde manier berekend als de nettoschuldquote, onder die voorwaarde dat bij de financiële activa ook alle verstrekte leningen worden opgenomen.

bedragen x € 1.000

Netto schuldquote gecorrigeerd voor verstrekte leningen (bedragen x € 1.000)		Rek. 2024	Begr. 2025	Begr. 2026	Begr. 2027	Begr. 2028	Begr. 2029
Vaste schulden	+	72.585	83.482	82.337	83.104	85.596	84.086
Netto vlottende schuld	+	3.344	9.444	8.399	8.692	9.074	7.959
Overlopende passiva	+	8.253	7.500	7.500	7.500	7.500	7.500
Fin. activa (art. 36, b,c,d,e,f)*	-	10.678	9.939	10.407	10.306	10.204	10.100
Uitzettingen < 1 jaar	-	14.785	6.200	6.200	6.200	6.200	6.200
Liquide middelen	-	205	300	300	300	300	300
Overlopende activa	-	4.159	4.000	4.000	4.000	4.000	4.000
Totaal		54.355	79.987	77.369	78.490	81.466	78.945
Totale baten, excl. mutaties reserves		84.313	73.984	79.345	79.210	78.092	78.518
Netto schuldquote gecorrigeerd (netto schuld/baten)		64,5%	108,1%	97,5%	99,1%	104,3%	100,5%

Solvabiliteitsratio

bedragen x € 1.000

Solvabiliteitsratio (bedragen x € 1.000)	Rek. 2024	Begr. 2025	Begr. 2026	Begr. 2027	Begr. 2028	Begr. 2029
Eigen vermogen	30.159	23.821	27.532	28.129	27.292	28.046
Balanstotaal	121.613	129.930	132.066	132.972	134.513	132.299
Solvabiliteit (eigen vermogen/balanstotaal)	24,8%	18,3%	20,8%	21,2%	20,3%	21,2%

De solvabiliteitsratio geeft inzicht in:

- o de mate waarin het bezit op de balans gefinancierd is door het eigen vermogen;
- o in hoeverre de gemeente aan de financiële verplichtingen kan voldoen.

De solvabiliteitsratio geeft het eigen vermogen weer als percentage van het balanstotaal. Onder het eigen vermogen verstaan we de algemene reserve en de overige bestemmingsreserves plus het eventuele resultaat uit het overzicht baten en lasten. De begroting 2025 is conform de begroting zoals deze door de raad is vastgesteld. Het totaal van het eigen vermogen is in 2024 veel positiever uitgevallen, dan waar rekening mee is gehouden in de begroting 2025. Op basis van de gewijzigde begroting 2025 is de raming voor het eigen vermogen per 31 december 2025 € 27,8 miljoen. Met een balanstotaal van ongeveer € 130 miljoen zou de solvabiliteit eind 2025 uitkomen op 21,4%. Met een solvabiliteit van 20,8 procent in 2026 zit Lisse net boven de 'norm' van 20 procent.

Grondexploitatie

Het kengetal grondexploitatie geeft aan hoe groot de grondpositie (de waarde van de grond) is ten opzichte van de totale (geraamde) baten. Het is dus belangrijk om te kunnen beoordelen of er een reële verwachting is dat grondexploitatie kan bijdragen aan het verlagen van de schuld. De voorraden bouwgrond (inclusief bouwgrond in exploitatie en overige voorraden) kunnen als een aandeel van de inkomsten worden uitgedrukt. Dat levert het kengetal 'voorraadquote' op. De gemeente heeft naar verwachting geen bouwgronden in exploitatie per 1 januari 2026.

Structurele exploitatieruimte

Dit kengetal geeft aan hoe groot de structurele exploitatieruimte is. Hiervoor worden de structurele baten en structurele lasten vergeleken met de totale baten. Een positief percentage betekent dat de structurele baten toereikend zijn om de structurele lasten (waaronder de rente en aflossing van een lening) te dekken. Dit kengetal is van belang voor de beoordeling van de financiële positie omdat het laat zien welke structurele ruimte een gemeente of provincie heeft om de eigen lasten te dragen of welke structurele stijging van de baten of structurele daling van de lasten daarvoor nodig is.

bedragen x € 1.000

Structurele exploitatieruimte (bedragen x € 1.000)	Rek. 2024	Begr. 2025	Begr. 2026	Begr. 2027	Begr. 2028	Begr. 2029
A Totale structurele lasten	73.252	74.354	79.221	78.345	78.065	77.737
B Totale structurele baten	79.955	73.984	79.345	79.210	78.092	78.518
C Totale structurele toevoegingen aan de reserves	15.107	884	0	0	0	0
D Totale structurele onttrekkingen aan de reserves	7.775	1.974	0	0	0	0

E	Totale baten (excl. mutaties reserves)	84.313	73.984	79.345	79.210	78.092	78.518
	Structurele exploitatieruimte ((B-A)+(D-C))/(E) x 100%	-0,7%	1,0%	0,2%	1,1%	0,0%	1,0%

De Programmabegroting is structureel in evenwicht. We voldoen hiermee aan één van de voorwaarden om in aanmerking te komen voor repressief toezicht vanuit de provincie Zuid-Holland.

Paragraaf Onderhoud kapitaalgoederen

Inleiding

De gemeente beheert een groot deel van de openbare ruimte. Hier vindt een groot aantal activiteiten plaats, zoals wonen, werken en recreëren. Daarbij maken we gebruik van kapitaalgoederen die in de openbare ruimte aanwezig zijn:

- infrastructuur (wegen, water, riolering, kunstwerken, openbare verlichting)
- voorzieningen (groen, sportfaciliteiten)
- gebouwen.

Deze paragraaf behandelt, conform artikel 12 uit het BBV, de belangrijkste kapitaalgoederen die de gemeente in eigendom en/of beheer heeft. De middelen die beschikbaar worden gesteld worden ingezet om het door de raad vastgestelde beleid uit te voeren.

De infrastructuur is er voor iedereen die gebruikt maakt van de leefomgeving, voorzieningen zijn er voor meer specifiek gebruik en gebouwen zijn veelal in gebruik voor specifieke doeleinden en gebruikers.

In beleidsplannen maken we afspraken over de wijze waarop we onderhoud doen en wat de ambities zijn voor deze kapitaalgoederen. In begroting worden deze beleidsplannen niet expliciet herhaalt, maar de financiële gevolgen wel opgenomen. Daar waar er ambities zijn op specifieke beleidsvelden is dit opgenomen in de programma hoofdstukken hierboven.

Welke ontwikkelingen spelen er?

- Diverse kapitaalgoederen (met name in de infrastructuur) lopen tegen het einde van de levensduur. Dit maakt dat er de komende jaren geïnvesteerd zal moeten worden ter vervanging. Dit vereist voldoende slagkracht in de organisatie.
- Afgelopen jaren is er meer aandacht gegeven aan het in beeld brengen van objecten en arealen. Hieruit blijkt dat er diverse objecten niet volledig in beeld waren bij de gemeente, dit vraagt om herijking van plannen en budgetten.
- Er is een noodzaak tot het opstellen van assetmanagementplannen en doorkijk naar de (verre) toekomst. Een nota kapitaalgoederen kan hierin een bijdrage leveren. Hierbij moet ook extra aandacht worden gegeven aan de kennis en kunde van de interne organisatie.
- De samenleving wordt mondiger en daagt de gemeente vaker uit om ruimte te bieden aan vernieuwing. Dit maakt dat er een wens is om minder behoudend te beheren en meer ontwikkelend om te gaan met wensen. Het is een spanningsveld wat maakt dat het lastiger is om voorzieningen te treffen voor een instandhouding op lange termijn. Ook vraagt dit om meer integraal te kijken naar zaken. De complexiteit neemt hierdoor toe.
- Veranderingen in het klimaat maken dat er veranderingen nodig zijn het onderhouden (en gebruiken) van kapitaalgoederen. Zo worden materialen blootgesteld aan andere omstandigheden dan voorzien, wat andere maatregelen vraagt dan voorzien of begroot.

Wat willen wij bereiken?

We willen bijdragen aan de doelen van de gemeente in het beheren en onderhouden van onze kapitaalgoederen. Met duurzaam en ontwikkelend beheer dragen we bij aan een toekomstbestendige leefomgeving en een positieve beleving van onze inwoners.

Het niveau van onderhoud is vastgelegd in beleid. Om grote wisselingen in de exploitatie te voorkomen, werken we onder andere met onderhoudsvoorzieningen. Daaraan voegen we jaarlijks een vast bedrag toe. De uitname kan per jaar verschillen. Het is wenselijk te komen tot een meer concrete programmering van meerjarig onderhoud aan kapitaalgoederen. Dit vraagt voldoende organisatorische slagkracht en politieke keuzes.

Wat gaan wij daarvoor doen?

Onderstaande tabellen laten de activiteiten voor het onderhoud van de kapitaalgoederen zien. Per discipline geven we aan wat we in een aangegeven tijdsbestek gaan doen.

Gemeentelijke gebouwen en objecten

Naam beleidsplan	Vastgoednota 'Kaders voor professioneel vastgoedmanagement'
Vastgesteld	2024
Vastgesteld kwaliteitsniveau	Conditie score 3
Naam beheers- en onderhoudsplannen	Meerjarenonderhoudsplan
Looptijd	2025-2034
Actualisatie	2028
Is er sprake van achterstallig onderhoud?	Nee
Naam voorziening/reserve	Voorziening gemeentelijke gebouwen Lisse

Voorziening gemeentelijke gebouwen Lisse

(x € 1.000)	2026	2027	2028	2029
Stand per 1 januari	975	1.133	1.247	747
Storting	235	235	235	235
Uitname	78	121	734	145
Stand per 31 december	1.133	1.247	748	837

Uitvoering in 2026

Kleinschalig en groot planmatig onderhoud aan diverse gebouwen.

Sportpark

Naam beleidsplan	-
Vastgesteld	-
Looptijd	-
Actualisatie	-
Vastgesteld kwaliteitsniveau	-
Naam beheer- en onderhoudsplannen	Beheerplan Sportpark Ter Specke 2019-2028
Looptijd	10 jaar
Actualisatie	2028
Is er sprake van achterstallig onderhoud?	Nee
Naam voorziening/reserve	N.v.t.

Sportpark

(x € 1.000)	2026	2027	2028	2029
Investeringsbedragen	0	0	1130	0

Uitvoering in 2026

Onderhoud

Sinds 2020 voeren de sportverenigingen op het sportpark het grootste deel van het dagelijks onderhoud zelf uit. In het hiervoor opgestelde convenant is afgesproken dat een extern adviseur ieder kwartaal samen met de verenigingen het terrein inspecteert, onderhoudsadvies geeft en als vraagbaak fungeert. Daarnaast beoordeelt de adviseur of de afgesproken kwaliteitsnormen worden gehaald.

De afgelopen jaren is gebleken dat alle verenigingen het onderhoud voortreffelijk uitvoeren en het sportpark er uitstekend bij ligt. Daarom is besloten het aantal inspectierondes door de externe adviseur vanaf 2024 terug te brengen van vier naar drie per jaar, en dit ook in 2025 te continueren.

Heroverweging

De afgelopen jaren zijn kleinere vervangingen, zoals doelen, ballenvangers, beregeningsinstallaties en verlichting, betaald uit een structureel exploitatiebudget van circa € 50.000 per jaar. Vanaf 2025 is dit budget uit de begroting geschrapt. Dit betekent dat voor dergelijke vervangingen voortaan geen vaste jaarlijkse middelen meer beschikbaar zijn. Wanneer een voorziening vervangen moet worden, zal hiervoor apart budget moeten worden aangevraagd en beschikbaar gesteld. Dit kan leiden tot langere doorlooptijden en prioritering van vervangingsverzoeken, waardoor vervanging in sommige gevallen kan worden uitgesteld.

Riolering	
Naam beleidsplan	Integraal waterketenplan 2022-2026
Vastgesteld	2022
Looptijd	2022-2026
Actualisatie	2026
Vastgesteld kwaliteitsniveau	n.v.t.
Naam beheers- en onderhoudsplannen	n.v.t.
Looptijd	n.v.t.
Actualisatie	n.v.t.
Is er sprake van achterstallig onderhoud?	Nee
Naam voorziening/reserve	Voorziening Riolering

Riolering	(x € 1.000)			
	2026	2027	2028	2029
Investeringsbedragen	1.854	1.851	2.896	1.769
Exploitatiebedragen	684	684	684	684

Voorziening Riolering (egalisatie tarief)	(x € 1.000)			
	2026	2027	2028	2029
Stand per 1 januari	1.726	1.426	776	301
Storting	0	0	0	0
Uitname	-300	-650	-475	301
Stand per 31 december	1.426	776	301	0

Uitvoering in 2026	
Opstellen systeemoverzicht stedelijk water inclusief hemelwaterrioolstelsel bebouwde kom	
Ophoging en aanleg drainage Van Speykstraat tussen Tasmanstraat en Kanaalstraat	
Groot onderhoud bergbezinkbassin Tasmanstraat	
Renovatie mini-gemalen	

Toelichting:

Het integraal waterketenplan beschrijft het gemeentelijk beleid voor het stedelijk afvalwater, hemelwater en grondwater. Met het oog op de bescherming van de volksgezondheid, het tegengaan van wateroverlast en de bescherming van het milieu, zijn hiervoor speciale voorzieningen nodig. Het plan is afgestemd op het riolerings-, zuiverings- en drinkwaterbeleid in de Bollenstreek en is de basis voor integrale toetsing aan de geldende wet- en regelgeving in de regio. Daarnaast biedt het beleidskaders in de waterketen, wat leidt tot betere afstemming in de waterketen van drinkwaterproductie, -distributie en -levering, de riolering en de afvalwaterzuivering. Het plan is opgesteld in de Cluster Bollenstreek in samenwerking met de

gemeenten Katwijk, Noordwijk en Teylingen, het hoogheemraadschap van Rijnland en het waterleidingbedrijf Dunea.

Het is voor de gemeente van belang een goede integrale beleidsafweging te maken op het gebied van de rioleringszorg, de bodem- en waterkwaliteit en de gemeentelijke infrastructuur. Het waterketenplan helpt hierbij. Daarnaast heeft de gemeente zorgplicht voor inzameling en transport van stedelijk afvalwater, doelmatige inzameling en verwerking van afvloeiend hemelwater en voor het treffen van maatregelen om nadelige gevolgen van de grondwaterstand te voorkomen of beperken. Op basis van de financiële consequenties van het plan stellen we de hoogte van de rioolheffing vast.

Afkoppelen van regenwater

In de gemeente Lisse ligt een grotendeels gemengd rioolstelsel, wat inhoudt dat het afvalwater (vanuit woningen of bedrijven) en hemelwater (vanaf daken of de straat) door dezelfde buis ingezameld en getransporteerd wordt naar de afvalwaterzuivering. Met het oog op de woningbouwopgave (leidend tot meer in te zamelen en transporteren afvalwater), het veranderende klimaat (met o.a. zwaardere regenbuien over kortere periodes) en een gewenste efficiëntie-slag bij de afvalwaterzuivering (die nu ook hemelwater zuiveren) ligt er een opgave om af te koppelen. Dat betekent dat hemelwater in een aparte buis ingezameld wordt en afgevoerd naar watergangen en/ of geïnfiltreerd in de bodem.

In 2026 wordt een systeemoverzicht stedelijk water opgesteld, waarin het functioneren van de riolering, het grondwatersysteem en open water doorgerekend en beoordeeld wordt. Hierin gaan wij ook een ontwerp voor een hemelwaterrioolstelsel voor de bebouwde kom mee laten nemen. Dit geeft ons inzicht in de benodigde werkzaamheden, de investeringen die dit vraagt en de fasering/ prioritering van buurten over de komende decennia heen.

Aanpak Zeeheldenwijk

Voorafgaand aan de aanpak Zeeheldenwijk en projectontwikkeling van De Waterkanten lag hier een gemengd rioolstelsel. Bij het ontwerp daarvan zijn diverse overstorten gerealiseerd, welke inwerkingtreding wanneer meer neerslag valt dan het riool kan verwerken. Met het afkoppelen van het hemelwater krijgen de overstorten steeds minder noodzaak in stand gehouden te worden.

Na afronding van de ophoging van de Van Speykstraat tussen de Tasmanstraat en Kanaalstraat in de eerste helft van 2026 volgt groot onderhoud aan het bergbezinkbassin Tasmanstraat. Na deze werkzaamheden gaat het functioneren van het rioolstelsel gemonitord worden, om aan de hand daarvan de keuze te maken of de overstorten behouden moeten blijven, of dat wij deze toch saneren.

Renovatieproject mini-gemalen

In 2026 wordt gestart met de renovatie van circa 120 mini-gemalen door de gemeente Lisse heen. Dit zijn veelal gemalen op particuliere grond op locaties buiten de bebouwde kom, waar alleen drukriolering in plaats van vrijvervalriolering is aangelegd, zoals bijvoorbeeld de Akervoordelaan, Loosterweg of Middenweg.

Groen	
Naam beleidsplan	Omgevingsvisie Lisse
Vastgesteld	2024 actualisatie in 2026
Looptijd	circa 2 jaar
Actualisatie	Omgevingsvisie is een levend document dat regelmatig zal worden geactualiseerd.
Vastgesteld kwaliteitsniveau	A in het winkelgebied en B in de rest van Lisse.
Naam beheers- en onderhoudsplannen	Groenbeheerplan 2021-2030
Looptijd	10 jaar
Actualisatie	2030
Is er sprake van achterstallig onderhoud?	Nee
Naam voorziening/reserve	N.v.t.

Groen en bomen (x € 1.000)				
	2026	2027	2028	2029
Exploitatiebedragen	732	732	732	732
Investeringsbedragen	475	475	475	485

Uitvoering in 2026

Groenvervang

Uit de groeninspectie 2022 blijkt dat 90% van het openbaar groen in goede staat verkeert. Circa 10% van het areaal dient echter binnen vijf jaar te worden hersteld of vervangen. De voornaamste knelpunten zijn kale plekken, overgroeïende beplanting en de incidentele aanwezigheid van woekeronkruid, waaronder de Japanse duizendknoop.

De werkzaamheden worden gefaseerd uitgevoerd, waarbij per gebied wordt gewerkt volgens de volgende planning: Lisse-Zuid (2025- 2026), Lisse-Midden (2026-2027) en Lisse-Noord (2027-2028).

Bij het herstel en de vervanging wordt nadrukkelijk ingezet op het vergroten van de biodiversiteit en het klimaatbestendig inrichten van het groen. De financiële dekking voor deze werkzaamheden is opgenomen in het investeringsplan.

Heroverweging

In het kader van de heroverweging heeft de raad besloten om per **2026** een bezuiniging van **€ 75.000** door te voeren op het groenonderhoud. Deze besparing wordt gerealiseerd door:

- Het niet langer schoffelen van boomgaten in verharding (€ 20.000)
- Het beëindigen van het ruimen van zwerfpuil in het groen (€ 40.000)
- De omvorming van gazon naar bermen (€ 15.000)

Gevolgen bezuinigingen – boomgaten in verharding

Het beëindigen van het schoffelen van boomgaten in verharding betekent een structurele besparing van € 20.000 per jaar. Deze maatregel heeft echter duidelijke gevolgen voor de kwaliteit en de leefbaarheid:

- De onderhoudskwaliteit zal dalen tot onder kwaliteitsniveau D.
- Boomgaten zullen verruigen, wat leidt tot een onverzorgd straatbeeld.
- Verlaging van het kwaliteitsniveau vergroot de kans op vandalisme en vermindert het gevoel van veiligheid in de openbare ruimte.
- De verwachte toename van FIX-meldingen zal extra capaciteit vereisen voor de afhandeling, wat de besparingswinst deels kan reduceren.
- Er is sprake van kapitaalvernietiging, omdat eerder gedane investeringen in beplanting en inrichting versneld achteruitgaan.

Gevolgen bezuinigingen – stoppen met het ruimen van zwerfvuil in het groen

Het beëindigen van het gemeentelijk ruimen van zwerfvuil in het groen levert een structurele besparing op van € 40.000 per jaar. De uitvoering van deze taak zal dan grotendeels afhankelijk worden van inzet door vrijwilligers en maatschappelijke initiatieven.

Deze maatregel heeft echter duidelijke gevolgen voor de beeldkwaliteit en de leefbaarheid:

- De beeldkwaliteit van het openbaar groen zal variëren en in sommige gebieden structureel afnemen.
- Verlaging van het onderhoudsniveau vergroot de kans op een onverzorgd en rommelig straatbeeld.
- Een onverzorgde omgeving werkt vandalisme in de hand en vermindert het veiligheidsgevoel van bewoners.
- De verwachte toename van FIX-meldingen zal extra capaciteit vereisen voor de afhandeling, wat de beoogde besparingswinst deels kan reduceren.

Gevolgen bezuinigingen – omvorming gazon naar bermvegetatie

In het kader van de heroverweging heeft de raad besloten om in 2026 circa een kwart van het gazonareaal om te vormen naar bermvegetatie. Deze maatregel levert naar verwachting een structurele besparing op van circa € 11.000 per jaar in maaikosten.

Naast het financiële voordeel draagt de omvorming bij aan meerdere beleidsdoelstellingen:

- **Biodiversiteit:** Bloemrijke bermen bieden meer leefruimte en voedsel voor insecten, vogels en andere dieren.
- **Klimaatadaptatie:** Minder maaien en een gevarieerdere vegetatiestructuur zorgen voor betere wateropvang, minder hittestress en een robuuster ecosysteem.

In woonwijken betekent deze verandering dat op bepaalde locaties het strak gemaaide gazon plaatsmaakt voor een natuurlijker beeld. Dit kan een aanpassingsperiode vragen van bewoners. Door tijdige en heldere communicatie over de voordelen en de doelstelling van deze maatregel, wordt gestreefd naar breed draagvlak onder inwoners.

Bomen	
Naam beleidsplan	Bomenbeleidsplan
Vastgesteld	2014
Looptijd	15 jaar
Actualisatie	2030
Vastgesteld kwaliteitsniveau	N.v.t.
Naam beheers- en onderhoudsplannen	Opgenomen in het groenbeheerplan Lisse 2021-2030.
Looptijd	10 jaar
Actualisatie	2030
Is er sprake van achterstallig onderhoud?	Nee
Naam voorziening/reserve	N.v.t.

Uitvoering in 2026

Boomveiligheidscontrole (BVC)

Jaarlijks wordt een derde van de gemeentelijke bomen visueel gecontroleerd op veiligheid. De inspectie richt zich op zichtbare gebreken die op korte termijn risico's kunnen opleveren; bevindingen worden vastgelegd in het beheersysteem GRIB en gebruikt voor het onderhoudsbeheer. In 2026 vindt de controle plaats in de Poelpolder, met circa 4.000 bomen, plus 375 'Attentiebomen' in heel Lisse die jaarlijks worden herkeurd vanwege verhoogd risico. Elke boom wordt minimaal eens per drie jaar gecontroleerd. Op basis van de BVC worden in het 4e kwartaal van 2026 en het 1e kwartaal van 2027 onderhoudswerkzaamheden uitgevoerd, zoals snoei, om de veiligheid, gezondheid en uitstraling van het bomenbestand te behouden en vervanging van bomen die zijn afgestorven of een veiligheidsrisico opleveren.

Wegen	
Naam beleidsplan	Beleidsplan Wegen
Vastgesteld	2022
Looptijd	2022-2026
Actualisatie	2026
Vastgesteld kwaliteitsniveau	Kwaliteitsniveau B is vastgesteld met een uitzondering van fietspaden, centrumgebied en looproutes senioren, waarvoor kwaliteitsniveau A is bepaald.
Naam beheer- en onderhoudsplannen	Meerjarenplanning groot onderhoud wegen
Looptijd	2 jaar
Actualisatie	Jaarlijks
Is er sprake van achterstallig onderhoud?	Nee
Naam voorziening/reserve	n.v.t.

Wegen	(x € 1.000)			
	2026	2027	2028	2029
Bedragen klein onderhoud	161	161	161	161
Bedragen groot onderhoud	813	813	813	813
Investeringsbedragen	455	455	455	0

Uitvoering in 2026	
Klein onderhoud wegen op diverse locaties	
Groot onderhoud elementenverhardingen op diverse locaties	
Groot onderhoud asfaltverhardingen op diverse locaties	
Onderhoud belijning	
Vaststellen assetmanagementplan (herijking van beleidsplan) + beheerplan	

Toelichting:

Het beleidsplan 'Wegen' omvat het gemeentelijk wegenbeleid. Doel ervan is het leggen van een bestuurlijke, beheersmatige en financiële basis voor het wegbeheer in de komende vijf jaar, met een doorkijk naar de daaropvolgende jaren.

In het beleidsplan zijn de beleidskaders omschreven en uitgewerkt tot beleidsdoelstellingen en strategieën. Ook bevat het de kwaliteitsniveaus waaraan de wegen moeten voldoen. In het plan voldoen we voor alle wegtypes aan het basiskwaliteitsniveau voor de thema's veiligheid, comfort en aanzien. Dit niveau wil zeggen dat we het wegennet voor de weggebruiker op een verantwoorde wijze in stand houden. De kwaliteit van de fietspaden, winkelstraten en looproutes rond seniorencomplexen is daarbij extra belangrijk; hier hebben we kwaliteitsniveau dan ook gesteld op basis+. In het plan hebben we ook de zettingen van de verhardingen meegenomen. Ophoging van deze wegen garandeert de toegankelijkheid van de woningen. Op het moment worden deze kwaliteiten niet overal gehaald. Bij de herziening van het beheer-en beleidsplan zullen voorstellen gedaan worden voor a) een realistische kwaliteitsnorm en b) een plan om op termijn naar deze kwaliteiten toe te groeien.

Speelplaatsen	
Naam beleidsplan	Uitvoeringsprogramma spelen en sporten buitenruimte 2020
Vastgesteld	2020
Looptijd	2020 - 2030
Actualisatie	2030
Vastgesteld kwaliteitsniveau	Basis
Naam beheers- en onderhoudsplannen	Vervangingsplan spelen
Looptijd	Wordt jaarlijks herzien door de beheerder op basis van inspectiegegevens.
Actualisatie	2025
Is er sprake van achterstallig onderhoud?	Nee
Naam voorziening/reserve	N.v.t.

Speelplaatsen (x € 1.000)				
	2026	2027	2028	2029
Investeringsbedragen	104	107	110	112
Exploitatiebedragen	49	49	49	49

Uitvoering in 2026	
-	Herinrichten van speelplaatsen op basis van het vervangingsplan spelen
-	Hoofdinspectie laten uitvoeren
-	Actualiseren van de online plattegrond met speelplaatsen
-	Uitvoeren van groot onderhoud
-	Uitvoeren onderhoud kunstgras
-	Oude speelplaatsen verwijderen conform het uitvoeringsprogramma

Straatmeubilair	
Naam beleidsplan	Niet vastgesteld
Vastgesteld	Niet vastgesteld
Looptijd	-
Actualisatie	-
Vastgesteld kwaliteitsniveau	Basis
Naam beheers- en onderhoudsplannen	-
Looptijd	-
Actualisatie	-
Is er sprake van achterstallig onderhoud? (zo ja, toelichting opnemen in paragraaf)	Nee
Naam voorziening/reserve	-

Straatmeubilair, bebording en bewegwijzering (x € 1.000)				
	2026	2027	2028	2029
Exploitatiebedragen	23	23	23	23

Uitvoering in 2026	
-	Uitvoeren van groot onderhoud
-	Uitvoeren van klein onderhoud
-	Vaststellen van beheerplan waarbij diverse elementen in de openbare ruimte worden gesplitst naar juiste noemers en budgetten.

Openbare verlichting	
Naam beleidsplan	Beleidsplan Openbare verlichting
Vastgesteld	2018
Looptijd	2018-2022
Actualisatie	2025
Vastgesteld kwaliteitsniveau	Alle verlichting in 2030 vervangen door LED
Naam beheers- en onderhoudsplannen	Beheerplan Openbare Verlichting 2018-2022
Looptijd	2018-2022
Actualisatie	2025
Is er sprake van achterstallig onderhoud?	Nee
Naam voorziening/reserve	N.v.t.

Openbare verlichting (x € 1.000)				
	2026	2027	2028	2029
Investeringsbedragen	185	202	202	232
Bedragen t.l.v. exploitatie	-	-	-	-

Uitvoering in 2026

Vervangingsprojecten duurzame verlichting

In Lisse bestaat momenteel 78% van de openbare verlichting uit ledverlichting. Dat aandeel groeit eind 2025 tot 85%. In 2026 gaan we verder met de structurele vervanging van conventionele verlichting door duurzame ledverlichting en is de verwachting dat het aandeel led groeit tot 90%. Hiermee besparen we structureel op energie en onderhoud.

Integraal werken: minder overlast en onderhoudskosten

Bij de vervangingen zetten we in 2026 in op integraal werken. Door de vervangingsmomenten en de locaties af te stemmen met de onderhoudsplanningen van riool en wegen zorgen we ervoor dat de overlast van de uitvoeringswerkzaamheden voor de burgers en omwonenden tot een minimum worden beperkt en wordt er tevens bespaard op onderhoudskosten.

Nieuw beleidsplan Openbare verlichting 2025 t/m 2028

We werken momenteel aan een nieuw beleidsplan openbare verlichting voor de jaren 2025 t/m 2029. De planning is dat het nieuwe beleidsplan eind 2025 door de raad wordt vastgesteld.

Voorbereidingen nieuw meerjarencontract onderhoud openbare verlichting

We sluiten met ingang van 2026 een nieuw meerjarencontract met een onderhoudsaannemer. Dit doen we binnen HLTsamen met gemeente Noordwijk en gemeente Katwijk (Bollen5). Op deze wijze reduceren we de kosten voor de aanbesteding en bedingen we betere prijzen voor materialen.

Slim (gebruik) maken van de openbare verlichting

Een deel van de ledverlichting in Lisse is "slim" en bevat mogelijkheden om de status van de verlichting op afstand te kunnen uitlezen en te bedienen. Zo kan er automatisch een signaal naar het beheersysteem worden gestuurd als een lichtpunt in storing is. In 2026 zetten we deze technologie op grotere schaal in door storingen aan de verlichting ook direct en automatisch door te zetten naar onze onderhoudsaannemer. Onze ambitie is om hiermee al een deel van de storingen te kunnen verhelpen alvorens er een melding van is gedaan.

Samenwerking en kennisdeling in de Bollen 5 en regiogemeenten

We wisselen 2 keer per jaar kennis en ervaringen uit met alle regiogemeenten en meer frequent binnen de Bollen 5. Hierin bespreken we nieuwe ontwikkelingen en mogelijke oplossingsroutes voor bestaande knelpunten (zoals de hoeveelheid netstoringen).

Civiele kunstwerken	
Naam beleidsplan	Beheerbeleidsplan civiele kunstwerken 2018-2022
Vastgesteld	2018
Looptijd	2018-2022
Actualisatie	Niet, is overgegaan in beheerplan 2023-2027
Vastgesteld kwaliteitsniveau	Basis
Naam beheers- en onderhoudsplannen	Beheerplan civiele kunstwerken 2023-2027
Looptijd	2023-2027
Actualisatie	2027
Is er sprake van achterstallig onderhoud?	Nee
Naam voorziening/reserve	Voorziening M.O.P. Bruggen

Civiele kunstwerken	(x € 1.000)			
	2026	2027	2028	2029
Investeringsbedragen	-	164	-	-
Bedragen t.l.v. exploitatie	33	33	33	33
Bedragen t.l.v. voorziening	60	46	6	27

Voorziening M.O.P. Bruggen	(x € 1.000)			
	2026	2027	2028	2029
Stand per 1 januari	16	-6	-14	17
Storting	38	38	38	38
Uitname	60	46	6	27
Stand per 31 december	-6	-14	17	28

Uitvoering in 2026

In het beheerplan 'Civiele kunstwerken 2023-2027' is een programma voor onderhoud en de vervanging van de civiele kunstwerken opgenomen voor 2023 t/m 2027 en de financiële gevolgen daarvan. Dit plan is in 2023 opgesteld en wordt in 2027 geactualiseerd.

Investering: Voor 2024 staan geen grote vervangingsinvesteringen gepland.

Door de slechte staat van de Grachtbrug wordt een planstudie verricht naar een oplossing voor de lange termijn. Ditzelfde geldt voor de Halfwegsebrug (Stationsweg)

Baggeren	
Naam beleidsplan	Programma Water en Klimaatadaptatie
Vastgesteld	2023
Looptijd	2024-2028
Actualisatie	2029
Vastgesteld kwaliteitsniveau	-
Naam beheers- en onderhoudsplannen	-
Looptijd	4 jaar
Actualisatie	2029
Is er sprake van achterstallig onderhoud?	-
Naam voorziening/reserve	Voorziening baggeren

Uitvoering in 2026

Het programma water en klimaatadaptatie (PWKA) is in 2023 vastgesteld. Hiermee zijn de budgetten voor de komende jaren vastgesteld. De werkmethode is en blijft nog steeds om in HLT-verband het baggerwerk aan te besteden. De gemeente heeft opdracht gegeven voor het maken van een Meerjarige Onderhoudsplan (MJOP) omdat er nu duidelijkheid welke budgetten de komende jaren beschikbaar om op de markt te zetten.

De MJOP moet leiden tot eenmalige aanbesteding voor een meerjarige uitvoeringscontract (2025-2028) met een vaste aannemer. Uitgangspunt blijft dat het baggeren in de perioden oktober - maart wordt uitgevoerd in verband met de flora en fauna.

Oevers	
Naam beleidsplan	Programma Water en Klimaatadaptatie
{Vastgesteld	2023
Looptijd	2024-2028
Actualisatie	2029
Vastgesteld kwaliteitsniveau	B
Naam beheer- en onderhoudsplannen	-
Looptijd	4 jaar
Actualisatie	-
Is er sprake van achterstallig onderhoud?	-
Naam voorziening/reserve	Voorziening Beschoeiingen

Voor oeverbescherming (beschoeiingen) en aanleg natuurvriendelijke oevers is de Meerjarig Onderhoudsplan (MJOP) in HLT verband gereed. De koers is de aanbesteding, in samenwerking met inkooporganisatie St. Rijk, dit jaar is afgerond. De formele aan de aannemer opdracht voor de uitvoering wordt eind Q4 afgerond en zodat de uitvoering in Q1 2026 start.

Uitgaven (x € 1.000)				
	2026	2027	2028	2029
Investeringsbedragen	382	382	382	-
Bedragen t.l.v. exploitatie	-	-	-	-
Bedragen t.l.v. voorziening	117	117	117	117

Voorziening baggeren (x € 1.000)				
	2026	2027	2028	2029
Stand per 1 januari	-	-	-	-
Storting	102	102	102	102
Uitname	102	102	102	102
Stand per 31 december	-	-	-	-

Voorziening Beschoeiingen (x € 1.000)				
	2026	2027	2028	2029
Stand per 1 januari	0	0	0	0
Storting	15	15	15	15
Uitname	15	15	15	15
Stand per 31 december	0	0	0	0

Uitvoering in 2026

Beschoeiing is onderdeel worden van het Programma Water en Klimaatadaptatie (PWKA) 2024-2028. Sinds 2024 is er extra budget gekomen voor beschoeiing en natuurvriendelijke oevers.

Paragraaf Financiering

Inleiding

De financieringsfunctie dient uitsluitend de publieke taak. Het beleid valt binnen de kaders die zijn gesteld in de Wet financiering decentrale overheden (Wet fido). Centraal in deze Wet staan transparantie en risicobeheersing. Om inzicht te geven in de manier waarop de gemeente dit doet en een beeld te geven van de stand van zaken gaan we in deze paragraaf in op de ontwikkelingen rond de gemeentelijke financiering, het te voeren beleid op dit gebied en de risico's die we daarbij lopen. Het treasurystatuut is verankerd in artikel 15 van de Financiële beheersverordening 2014 en bevat de beleidsmatige infrastructuur van de treasuryfunctie in de vorm van uitgangspunten, doelstellingen, richtlijnen en limieten.

Welke ontwikkelingen spelen er?

Renteontwikkelingen

De Europese Centrale Bank (ECB) heeft de basisherfinancieringsrente per 11 juni 2025 van 2,40% verlaagd naar 2,15%. De basisherfinancieringsrente is de rente waartegen banken, voor de duur van één week, geld kunnen lenen van de centrale bank. Momenteel (augustus 2025) bedraagt de geldmarktrente voor aan te trekken driemaands kasgeldleningen 2,05%. De vergoedingen bij het Schatkistbankieren staan op 1,93%. De kapitaalmarktrente voor aan te trekken leningen voor looptijden van 5 en 10 jaar zonder renteherziening bedraagt momenteel respectievelijk 2,65% en 3,00%. De verwachting is dat deze rentetarieven iets zullen stijgen.

Gemeentelijke ontwikkelingen

Gezien de investeringsvoornemens zal de benodigde hoeveelheid kort geld en lang geld in 2026 toenemen, waarbij de kasgeldlimiet zal worden overschreden. Hiervoor zal deels lang geld moeten worden aangetrokken als de verwachting is dat langer dan 3 kwartalen het kasgeldlimiet wordt overschreden.

Liquiditeitsprognoses

Wekelijks stellen we liquiditeitsprognoses voor de korte termijn op om tijdig in te spelen op schommelingen in de liquiditeit. Jaarlijks stellen we een à twee liquiditeitsprognoses op met een horizon van vier jaar.

Garantiestelling leningen en verstrekken van leningen

Ons beleid is leningen of garanties uit hoofde van de 'publieke taak' alleen te verstrekken aan partijen die de gemeenteraad heeft goedgekeurd. Daarbij winnen we vooraf informatie in over de financiële positie en de kredietwaardigheid van de betreffende partij. Indien een andere voorziening beschikbaar is, verstrekt de gemeente uitsluitend aanvullend een lening of garantie.

Risicobeheer

Het risicobeheer is gericht op het beperken van financiële risico's. In het treasurystatuut zijn richtlijnen en limieten opgenomen, die de basis vormen voor alle transacties op dit gebied. Ons beleid is voornamelijk gebruik te maken van veilige en inzichtelijke financiële instrumenten. De Wet fido geeft normen voor het beperken van risico's. De belangrijkste risicocategorie is het renterisico, waarvan de kasgeldlimiet en de renterisiconorm belangrijke richtlijnen zijn ter beperking van renterisico's.

De kasgeldlimiet heeft betrekking op leningen met een rentetypische looptijd tot één jaar. Het totaal van deze leningen mag niet meer bedragen dan 8,5% van de totale lasten op de begroting. De renterisiconorm heeft betrekking op leningen met een rentetypische looptijd vanaf één jaar. De verplichte aflossingen en renteherzieningen op deze leningen mogen niet meer bedragen dan 20% van de totale lasten op de begroting. Het doel van deze normen is het risico te beperken wanneer bij herfinanciering van de leningen een rentestijging leidt tot financiële problemen.

Kasgeldlimiet

De kasgeldlimiet is het wettelijke maximum aan leningen met een rentetypische looptijd korter dan één jaar. De kasgeldlimiet staat toe om in 2026 de financieringsbehoefte tot een bedrag van € 6,8 miljoen te dekken met kortlopende leningen. Zodra wij deze limiet voor een langere periode (meer dan een half jaar) dreigen te overschrijden, trekken wij een langlopende lening aan of vragen wij (onderbouwd) toestemming aan de provincie om gedurende een bepaalde periode de limiet te mogen overschrijden.

Kasgeldlimiet (bedragen x € 1000)	2026	2027	2028	2029
Begrotingstotaal lasten	79.595	78.488	78.065	77.737
Maximaal toegestane kasgeldlimiet (8,5% van begrotingstotaal lasten)	6.766	6.671	6.635	6.608
Gemiddeld saldo vlottende korte schuld en vlottende middelen	6.000	6.000	6.000	6.000
Ruimte onder kasgeldlimiet	766	671	635	608

Ruimte kasgeldlimiet per kwartaal (bedragen x € 1.000)	1e kw	2e kw	3e kw	4e kw
1 Begrotingstotaal lasten	79.595	79.595	79.595	79.595
2 Kasgeldlimiet (Begroting 2024)	6.766	6.766	6.766	6.766
3 Gemiddelde netto vlottende schuld (+), danwel gemiddelde overschot vlottende middelen (-)	537	2.358	4.179	6.000
4 Ruimte onder kasgeldlimiet	6.229	4.408	2.587	766

Renterisiconorm

	Renterisiconorm (bedragen x € 1.000)	2026	2027	2028	2029
1	Renteherziening op langlopende schuld o/g	0	0	0	0
2	Te betalen aflossingen	4.105	4.273	4.508	4.510
3	Renterisico (1 en 2)	4.105	4.273	4.508	4.510
4	Renterisiconorm	15.919	15.698	15.613	15.547
5 a	Ruimte onder risiconorm	11.814	11.425	11.105	11.038
5 b	Overschrijding risiconorm				
4 a	Begrotingstotaal lasten	79.595	78.488	78.065	77.737
4	Renterisiconorm 20% van begrotingstotaal	15.919	15.698	15.613	15.547

Financieringsbehoefte

Per 1 januari 2026 houden we boekhoudkundig rekening met een financieringstekort van € 6,4 miljoen (2025: € 4,3 miljoen tekort). Dit is een uitkomst van de geprognoseerde balans. Er is een meer gedetailleerde liquiditeitsprognose voor de lange termijn gemaakt op basis van verwachte inkomsten en uitgaven gedurende 2026 t/m 2029.

	Financieringsbehoefte (bedragen x € 1.000)	1-1-2026	1-1-2027	1-1-2028	1-1-2029
1	Reserves en voorzieningen	29.504	33.790	33.676	32.343
2	Langlopende leningen	83.482	82.377	83.104	85.596
3	Totaal vaste financieringsmiddelen	112.986	116.167	116.780	117.939
4	Boekwaarde investeringen, incl. voorraden grond	119.430	121.566	122.472	124.013
5	Financieringstekort/overschot (3 – 4)	-6.444	-5.933	-5.961	-6.074

Verstrekte leningen

Ons beleid is leningen en garanties alleen te verstrekken aan partijen die de gemeenteraad heeft goedgekeurd uit hoofde van de publieke taak. Wij gaan hier terughoudend mee om, waarbij garantieverlening de voorkeur heeft.

Verstrekte leningen Bedragen x € 1.000	Begin 2026	Verstrekt 2026	Aflossingen 2026	Eind 2026
Stichting Jenaplanscholen	6			6
FC Lisse	75		15	60
Stg. Expl. Gebouw 't Speelkwartier	233			233
Stichting Volkshuisvesting Nederland (SVn)	5.142			5.142
Hypotheken gemeentepersoneel	2.065		50	2.015
Totaal	7.521		65	7.456

Rentemethodiek

In het BBV is opgenomen dat de paragraaf financiering van de begroting en jaarrekening naast de beleidsvoornemens en het gerealiseerde beleid ten aanzien van het risicobeheer van de financieringsportefeuille ook verplicht inzicht moet geven in:

- de rentelasten uit externe financiering;
- het renteresultaat;
- de wijze van rentetoerekening.

Door onderstaand overzicht en toelichting in de paragraaf financiering op te nemen wordt invulling gegeven aan deze verplichting.

Renteomslag		1-1-2025	1-1-2026	1-1-2027	1-1-2028	1-1-2029
Restant korte financiering		0	6.500.000	6.500.000	6.500.000	6.500.000
Restant lange financiering		72.584.94 5	83.482.090	82.377.256	83.104.158	85.596.053
Totaal externe financiering		72.584.94 5	89.982.090	82.377.256	89.604.158	92.096.053
Gewogen gemiddeld rentepercentage externe financiering		2,0%	1,5%	1,5%	1,5%	1,5%
tbv rente eigen vermogen (nvt)						
a1. De externe rentelasten over de korte financiering	+	0	0	0	0	0
a2. De externe rentelasten over de lange financiering	+	1.514.731	1.459.574	1.344.838	1.287.165	1.201.052
b. De externe rentebaten	- /-	159.240	159.240	159.240	159.240	159.240
Totaal door te rekenen externe rente		1.355.491	1.300.334	1.185.598	1.127.925	1.041.812
c1. De rente die aan de grondexploitatie moet worden doorberekend	- /-	0	0	0	0	0
c2. De rentelasten van projectfinanciering	- /-	0	0	0	0	0
c3. De rentebaten van doorverstrekte leningen (projectfinanciering)	+	0	0	0	0	0
Saldo door te rekenen externe rente		1.355.491	1.300.334	1.185.598	1.127.925	1.041.812
d1. Rente over eigen vermogen	+	0	0	0	0	0
d2. Rente over voorzieningen (gewaardeerd op contante waarde)	+	0	0	0	0	0
De aan taakvelden toe te		1.355.491	1.300.334	1.185.598	1.127.925	1.041.812

Renteomslag		1-1-2025	1-1-2026	1-1-2027	1-1-2028	1-1-2029
rekenen rente						
e. De werkelijk aan taakvelden toegerekende rente (renteomslag)	- /-	1.570.817	1.383.640	1.630.548	1.667.070	1.665.854
f. Renteresultaat op het taakveld treasury		-215.326	-83.305	-444.950	-539.146	-624.042
Boekwaarde activa tbv renteomslag, excl. verstrekke leningen		94.802.59 4	114.110.01 2	115.080.73 3	116.687.05 3	114.537.82 4
Omslagrenteberekening		1,43%	1,14%	1,03%	0,97%	0,91%
Na afronding		1,50%	1,00%	1,00%	1,00%	1,00%

Paragraaf Bedrijfsvoering

Gemeenschappelijke regeling HLTsamen

De bedrijfsvoering van de gemeenten Hillegom, Lisse en Teylingen is vanaf 1 januari 2017 ondergebracht in de gemeenschappelijke regeling HLTsamen. HLTsamen is een ambtelijke werkorganisatie, de gemeenten zijn bestuurlijk zelfstandig.

In 2024 zijn het organisatieontwikkelplan en het inrichtingsplan HLTsamen vastgesteld door het bestuur van HLTsamen. De hieruit volgende opdrachten worden samen met de evaluatie HLTsamen en de lange termijnopdracht 'HLTsamen verder' geïnterpreteerd en geprogrammeerd.

Evaluatie HLT

'HLTsamen groeit door!' is de evaluatie van de ambtelijke fusieorganisatie HLTsamen en is begin 2024 opgeleverd. Aanbevelingen worden, samen met de lange termijnopdracht 'HLTsamen verder', toegevoegd aan de (andere) opgaven en opdrachten uit het organisatieontwikkelingstraject dat de komende jaren wordt afgelegd.

Doorontwikkeling P&C-cyclus

De huidige opzet van de P&C-cyclus legt een groot beslag op de ambtelijke capaciteit. In samenspraak met het college en de raad werkt HLTsamen aan de ontwikkeling van de P&C-cyclus. Om dit vorm te geven is een specifiek programma opgezet "Financiële sturing en beheersing". Doel daarbij is vereenvoudiging van de opzet om daarmee de belasting op de ambtelijke organisatie te verlagen en tegelijkertijd de kwaliteit van de P&C-producten naar een hoger niveau te brengen. Jaarlijks pakken we een of twee programma's op ter verbetering. We ontwikkelen de kapstok en koppelen financiën en data.

Nadere informatie HLTsamen

Voor nadere informatie over HLTsamen verwijzen wij u naar de begroting HLTsamen.

Paragraaf Open overheid

Per 1 mei 2022 is als opvolger van de Wet openbaarheid bestuur de Wet open overheid (verder te noemen: Woo) in werking getreden. De Woo is bedoeld om de overheid transparanter en toegankelijker voor de buitenwereld te maken. Het belang van openbaarheid van publieke informatie voor de democratische rechtsstaat, de burger, het bestuur en economische ontwikkelingen kan met deze wet beter worden bediend.

Passieve openbaarmaking

Passieve openbaarmaking regelt het recht om informatie bij bestuursorganen op te vragen. Voor 2026 verwachten we binnen dit onderdeel geen grote ontwikkelingen.

Actieve openbaarmaking

Actieve openbaarmaking houdt in dat bestuursorganen verplicht zijn uit eigen beweging informatie openbaar te maken.

In 2026 wordt een nieuw systeem in gebruik genomen voor het beheer van de gemeentelijke website. Het publicatieportaal open.lisse.nl zal daarop volgend verder worden doorontwikkeld. Dit in voorbereiding op de openbaarmaking van de overige informatiecategorieën.

Informatiehuishouding op orde

Naast de actieve en de passieve openbaarmaking verplicht de Wet open overheid tot het op orde krijgen van de informatiehuishouding binnen acht jaar na inwerkingtreding van deze wet, namelijk tot 1 mei 2030. Het op orde krijgen van de informatiehuishouding stoelt op vier pijlers:

1. Naleven van wet- en regelgeving;
2. Het regulier aandacht hebben voor de governance van bedrijfsinformatie
3. Het onderhouden van het vakmanschap van de informatieprofessionals en het informatiebewustzijn en de digitale vaardigheden van de medewerkers
4. De inrichting en het gebruik van informatiesystemen.

Het programma Samen Digitaal Transparant voorziet in het op orde krijgen van de bedrijfsinformatie voor dat deel van de opslag die kantoorautomatisering aanbiedt. Daarnaast loopt er een aanbesteding voor een nieuw zaakstelsel, die veel kansen in het gebruik gaat bieden voor de medewerkers. Dit naast de trainingen voor nieuwe medewerkers waarin zij meegenomen worden in de wijze waarop HLTsamen wil dat er met bedrijfsinformatie wordt omgegaan. Ten slotte zit er een grote inspanning op het wegwerken van de achterstand in vernietiging. Er wordt onderzocht of moderne en slimme technieken hierin behulpzaam kunnen zijn.

Paragraaf Verbonden partijen

Inleiding

Verbonden partijen zijn samenwerkingspartners waarin de gemeente een bestuurlijk en een financieel belang heeft en medeverantwoordelijkheid draagt (mede-eigenaarschap). Van een financieel belang is sprake indien de gemeente middelen ter beschikking heeft gesteld die ze kwijt is in het geval van faillissement van de verbonden partij en/of als de financiële problemen bij de verbonden partij verhaald kunnen worden op de gemeente. Van bestuurlijk belang is sprake als de gemeente (in de persoon van een wethouder, raadslid of ambtenaar) zeggenschap kan uitoefenen via een zetel in het bestuur of stemrecht.

Verbonden partijen kunnen zowel publiekrechtelijke (gemeenschappelijke regelingen) als privaatrechtelijke (stichtingen, verenigingen, NV's en BV's) organisaties zijn. Vanwege de risico's die de gemeente in verband met dat mede-eigenaarschap loopt, geldt voor deze partijen een bijzonder sturings- en beheersingssysteem (*governance*). Vanwege de gemeentelijke belangen in de verbonden partijen hebben deze een bijzondere status.

Deze paragraaf behandelt, conform artikel 15 uit het BBV, de algemene visie over het inschakelen van een verbonden partij, de ontwikkelingen die er spelen en de voorgeschreven lijst van verbonden partijen.

Uitgangspunt van de nota Verbonden Partijen, is dat tot oprichting van en deelneming in stichtingen, verenigingen en cetera, wordt besloten indien dat noodzakelijk is voor de behartiging van het daarmee te dienen openbaar belang en de doelmatigheid daarmee wordt bevorderd.

Welke ontwikkelingen spelen er?

Stand van zaken wijziging van de Wet gemeenschappelijke regelingen (Wgr)

Met ingang van 1 juli 2022 is een wijziging van de Wet gemeenschappelijke regelingen in werking getreden. Deze wijziging heeft als doel de democratische legitimatie van gemeenschappelijke regelingen en de kaderstellende en controlerende rol van gemeenteraden, provinciale staten en algemene besturen van waterschappen in relatie tot gemeenschappelijke regelingen te versterken. Om de kaderstellende en controlerende rol van de volksvertegenwoordiging beter in te kunnen vullen en de democratische legitimatie te verbeteren wordt met deze wetswijziging een aantal aanpassingen en aanvullingen geïntroduceerd op de al bestaande wettelijke bevoegdheden en instrumenten.

De wijzigingen van de Wgr zijn onder te verdelen in drie categorieën:

1. De versterking van de positie van gemeenteraden bij besluitvorming in gemeenschappelijke regelingen.
2. De introductie van aanvullende controle-instrumenten voor gemeenteraden.
3. Het verbeteren van de positie van gemeenteraden met betrekking tot het functioneren van de regeling.

Overzicht met verbonden partijen

De lijst van verbonden partijen bevat de informatie zoals is aangegeven in artikel 15 van het BBV, waarbij deze zijn onderverdeeld in de vier categorieën: gemeenschappelijke regelingen; vennootschappen en coöperaties; stichtingen en verenigingen, en overige verbonden partijen;

Per verbonden partij wordt duidelijk gemaakt wat het belang is dat de gemeente heeft, maar ook welk openbaar belang daarmee wordt gediend en hoe groot dat belang is. Daarbij vermeldt deze lijst de financiële informatie over de verbonden partijen en eventuele risico's voor de gemeente.

De paragraaf is niet gericht op het gemeentelijk mede-opdrachtgeverschap dat zich richt op de prestaties van de verbonden partij, als bijdrage aan de maatschappelijke doelstellingen van de gemeente. Die rol wordt vormgegeven vanuit de reguliere begrotingsprogramma's, net zoals dat gebeurt voor de andere samenwerkingspartners, niet zijnde verbonden partijen.

Het onderstaande overzicht bevat de geprognosticeerde cijfers 2026 voor zover deze bekend zijn op het moment van schrijven.

Totaaloverzicht bijdragen aan verbonden partijen

Naam	Begroot 2025	Begroot 2026
1. Gemeenschappelijke regelingen		
HLTsamen	€ 17.986.423	€ 18.830.119
Holland Rijnland	€ 341.920	€ 327.867
Intergemeentelijke Sociale Dienst (ISD) Bollenstreek	€ 14.946.600	€ 14.470.800
Werkvoorzieningschap Kust, Duin- en Bollenstreek / Provalu	€ 2.205.000	€ 2.329.000
Regionale dienst openbare gezondheidszorg Hecht Hollands Midden	€ 1.660.743	€ 1.626.000
Veiligheidsregio Hollands Midden (VRHM)	€ 1.856.401	€ 1.867.522
Serviceorganisatie Zorg Holland Rijnland	€ 195.517	€ 265.287
Regeling omgevingsdienst West-Holland (ODWH)	€ 894.000	€ 829.344
Vuilafvoerbedrijf Duin- en Bollenstreek (VAB)	€ 206.444	€ -
Samenwerking Belastingen Bollenstreek	€ 580.663	€ 552.254
2. Vennootschappen en coöperaties		
Bank Nederlandse Gemeenten (BNG)	€ 0	€ 0
Duin- en waterbedrijf Zuid-Holland (Dunea)	€ 0	€ 0
Alliander N.V.	€ 0	€ 0
De Meerlanden N.V.	€ 2.664.276	€ 3.001.917
Greenport Ontwikkelingsmaatschappij B.V. (GOM)	€ 0	€ 0
3. Stichtingen en verenigingen		
Stichting Regionaal Inkoopbureau IJmond en Kennemerland (RIJK)	€ 16.587	€ 173.307
4. Overige verbonden partijen		
Totaal	€ 43.968.484	€ 44.557.667

1. Gemeenschappelijke regelingen

HLTsamen	
Vestigingsplaats	Hillegom
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regelingen
Doelstelling/publiek belang	Daarmee biedt de werkorganisatie een kwalitatief, hoogwaardige, efficiënte en innovatieve dienstverlening aan de 'klanten' van de gemeenten Hillegom, Lisse en Teylingen.
Bestuurlijk belang	Het bestuur bestaat uit zes leden van de drie gemeenten Hillegom, Lisse en Teylingen. Het ene lid is een wethouder en het andere lid is de burgemeester per gemeente.
Jaarlijkse bijdrage	Jaarlijkse bijdrage volgens in het bedrijfsplan opgenomen verdeelsleutel.

Financieel belang	Een eventueel nadelig saldo van de gemeenschappelijke regeling wordt gedekt door aanvullende bijdragen op basis van deze verdeelsleutel.		
Kerncijfers	(Bedragen x € 1.000)	1-1-2026	31-12-2026
	Eigen vermogen	2.000	2.000
	Vreemd vermogen	12.653	12.202
	Resultaat	0	0
Risico's	Er zijn geen materiële risico's waar maatregelen voor getroffen moeten worden.		
Ontwikkelingen	Uitvoering geven aan het bedrijfsplan vastgesteld in de raden van de aangesloten gemeenten. Focus ligt op het gebied van Kwaliteit, Kostenreductie, Kwetsbaarheid en de verbeterde Strategische positie.		
Overige informatie			

Holland Rijnland			
Vestigingsplaats	Leiden		
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regelingen		
Doelstelling/publiek belang	Holland Rijnland is een samenwerking van en voor dertien gemeenten in het hart van de Randstad. Deze gemeenten werken vanuit een gezamenlijke strategische visie op de verdere ontwikkeling van de regio om de kwaliteit van wonen, werken, ondernemen en recreëren van burgers, bedrijven en instellingen in het gebied te bevorderen.		
Bestuurlijk belang	Elke gemeente vaardigt twee personen af, plus een mogelijk DB-lid. Het aantal leden is echter niet van invloed op de stemverhouding. Voor elke 10.000 inwoners wordt één stem uitgebracht, met een minimum van twee stemmen. Daardoor kan het aantal stemmen per gemeente variëren. Lisse heeft 9 stemmen. Het Dagelijks Bestuur bestaat uit 8 leden.		
Jaarlijkse bijdrage	Jaarlijkse deelnemersbijdrage op basis van aantal inwoners.		
Financieel belang	Deelnemers zijn gezamenlijk aansprakelijk voor ontstane tekorten.		
Kerncijfers	(Bedragen x € 1.000)	1-1-2026	31-12-2026
	Eigen vermogen	2.739	4.614
	Vreemd vermogen	33.409	33.409
	Resultaat	0	0
Risico's	Er zijn geen materiële risico's waar maatregelen voor getroffen moeten worden.		

Ontwikkelingen	Met de Regionale Investeringsagenda wordt een brug geslagen van ambitie naar uitvoering. Met de gemeenten wordt samen gewerkt aan de ontwikkeling van de regio op het gebied van mobiliteit, energie, economie en groen en blauw. Met de RIA wordt uitvoeringskracht gecreëerd, positioneert de regio zich richting hogere overheden en andere belanghebbenden. De RIA bestaat uit een projectenportefeuille van veertien projecten en een Thematisch Fonds. Aan de hand van deze projecten wordt stapsgewijs gewerkt aan het realiseren van deze regionale ambities. De RIA telt veertien projecten in de projectenportefeuille. Onze rol in de projecten is enerzijds die van aanjager, coördinator of facilitator, afhankelijk wat gevraagd wordt, In een aantal projecten treedt Holland Rijnland als ambtelijk opdrachtgever op en een enkele (doorfietsroutes) als regisseur.
----------------	---

Intergemeentelijke Sociale Dienst (ISD) Bollenstreek			
Vestigingsplaats	Lisse		
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regelingen		
Doelstelling/publiek belang	Individuele voorzieningen op het gebied van werk, inkomen en zorg.		
Bestuurlijk belang	Het algemeen bestuur bestaat uit twee wethouders per deelnemende gemeente en het dagelijks bestuur uit één wethouder per deelnemende gemeente.		
Jaarlijkse bijdrage	Jaarlijkse bijdrage grotendeels gebaseerd op werkelijke verstrekkingen. De kosten van PW en LKS worden naar rato van de BUIG budgetten toegerekend aan de gemeente.		
Financieel belang	Deelnemers zijn gezamenlijk aansprakelijk voor ontstane tekorten.		
Kerncijfers	(Bedragen x € 1.000)	1-1-2026	31-12-2026
	Eigen vermogen	0	0
	Vreemd vermogen	7.655	7.619
	Resultaat	0	0
Risico's	Een risico voor de gemeenten is enerzijds de bijdrage van de gemeenten in de exploitatielasten van de ISD en anderzijds de uitvoering van een open-einderegeling door de ISD, waar de gemeenten de financiële lasten van dragen.		
Ontwikkelingen	Er vinden aanbestedingen plaats (of hebben plaatsgevonden) voor hulp bij het huishouden, begeleiding, hulpmiddelen, woningaanpassingen en trapliften. De belangrijkste onzekerheid in de begroting 2026 zijn de financiële consequenties van deze aanbestedingen. Op basis van de realisatie 2024 en de prognose op basis van toename van de afgelopen jaren is de verwachting dat het aantal uitkeringsgerechtigden in 2026 iets toeneemt. Wel is de verwachting dat het aantal loonkostensubsidies stijgt, wat een positief signaal is.		
Overige informatie			

Werkvoorzieningschap Kust, Duin- en Bollenstreek / Provalu			
Vestigingsplaats	Voorhout		
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regelingen		
Doelstelling/publiek belang	De gemeenschappelijke Regeling Kust-, Duin- en Bollenstreek (GR KDB) met uitvoeringorganisatie Provalu zet zich in om mensen met en zonder arbeidsbeperking aan een duurzame baan te helpen. Dit doen zij door mensen professioneel te begeleiden, te scholen, te bemiddelen en met werkgevers mee te denken en hen te adviseren.		
Bestuurlijk belang	Het algemeen bestuur bestaat uit één wethouder per deelnemende gemeente en het dagelijks bestuur uit wethouders uit drie gemeenten.		
Jaarlijkse bijdrage	De kosten van Wet sociale werkvoorziening en van Beschut werken worden over de deelnemende gemeente verdeeld op basis van (verwachte) realisatie. De kosten van Re-integratie worden over de deelnemende gemeente verdeeld op basis van het aantal bijstandsuitkeringen (50%) en het aantal huishoudens met een laag inkomen (50%) per gemeente.		
Financieel belang	Deelnemers zijn gezamenlijk aansprakelijk voor ontstane tekorten.		
Kerncijfers	(Bedragen x € 1.000)	1-1-2026	31-12-2026
	Eigen vermogen	5.269	4.506
	Vreemd vermogen	1.250	2.014
	Resultaat	0	0
Risico's	Er zijn geen materiële risico's waarvoor maatregelen getroffen moeten worden. De GR KDB beschikt over voldoende weerstandscapaciteit om eventuele risico's te kunnen dekken. De weerstandsvermogen ratio moet gelijk of groter zijn dan 1. De GR KDB heeft een weerstandsvermogen ratio van 6,85 wat uitstekend is.		
Ontwikkelingen	In 2023 is de Meerjarenvisie Provalu 2030 vastgesteld. In 2024 is het daaruit volgende implementatieplan vastgesteld. Dit plan heeft als doel om Provalu te verstevigen als toekomstbestendig sociaal ontwikkelbedrijf. In 2026 wordt er verder gewerkt aan de uitvoering van het plan.		

Regionale dienst openbare gezondheidszorg Hecht Hollands Midden	
Vestigingsplaats	Leiden
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regelingen

Doelstelling/publiek belang	De Regionale Dienst Openbare Gezondheidszorg (Hecht) Hollands Midden heeft ten doel de belangen te behartigen van de aan de gemeenschappelijke regeling deelnemende gemeenten op het terrein van de openbare gezondheidszorg, de volksgezondheid en de ambulancezorg. Hecht Hollands Midden bewaakt, beschermt en bevordert de gezondheid en het welbevinden van de burgers in de regio Hollands Midden in zowel reguliere als crisismomstandigheden.		
Bestuurlijk belang	Het algemeen bestuur bestaat uit de portefeuillehouders volksgezondheid van de achttien deelnemende gemeenten. Het dagelijks bestuur bestaat uit zeven leden, van wie geen afkomstig uit de gemeente Lisse.		
Jaarlijkse bijdrage	Jaarlijkse deelnemersbijdrage op basis van aantal inwoners.		
Financieel belang	De kosten van HECHT Hollands Midden worden gedragen door de deelnemende gemeenten.		
Kerncijfers	(Bedragen x € 1.000)	1-1-2026	31-12-2026
	Eigen vermogen	1.039	2.316
	Vreemd vermogen	52.309	62.511
	Resultaat	0	0
Risico's	- In tegenstelling tot de meeste gemeenten begroot Hecht de loonkosten van medewerkers niet op eindschaal maar op werkelijk verwachte kosten. Hierdoor kunnen jaarlijkse tredenverhogingen tot een knelpunt leiden in de personeelslasten. - De vaste omvang van vakantieuren worden cf. BBV niet gekapitaliseerd op de balans; bij uittreden van personeel kan dit leiden tot een extra last in het boekjaar. - Politieke ontwikkelingen kunnen ook lopende het begrotingsjaar invloed hebben op de taken en de financiering hiervan. - De ontwikkeling van de toestroom van vluchtelingen, de opdracht aan Hecht hierin en de wijze waarop die gefinancierd wordt. - Mogelijk heeft de financiële druk op de begroting van de gemeenten ook invloed op de afname van de aanvullende diensten (schil 3 taken). De impact is bij het stellen van de begroting niet bekend en is dan ook nog niet meegenomen in de begroting. - Om de taakstelling te realiseren zullen kosten gemaakt worden. Deze frictiekosten bestaan onder andere uit het aanbieden van werk naar werk trajecten, trainingen maar ook mogelijk WW-verplichtingen die ontstaan door het opzeggen van contracten. Deze frictiekosten zijn niet voorzien in de begroting van 2026.		

Ontwikkelingen	Overdracht GHOR naar de Veiligheidsregio Per 1 januari 2025 is de GHOR overgedragen aan de Veiligheidsregio en is de bijdrage voor het GHOR-bureau uit de begroting van Hecht verdwenen. Omdat Hecht bepaalde taken zoals die van de DPG en crisisbeheersing blijft uitvoeren, wordt een deel van het budget in 2026 weer teruggeschoven naar Hecht, waarbij de transitie budgetneutraal verloopt. Resultaat cao-onderhandelingen nog niet verwerkt De resultaten van de cao-onderhandelingen voor gemeenten en gemeenschappelijke regelingen zijn nog niet in de begroting verwerkt. In de begroting is voorlopig een loonindexatie van 2,1% opgenomen. Bezuinigingen op de publieke gezondheidszorg Het kabinet heeft een bezuiniging van €300 miljoen aangekondigd op het programma voor infectieziektebestrijding en pandemische paraatheid. Hecht neemt daarom maatregelen om de inzet op pandemische paraatheid in 2026 af te bouwen, tenzij structurele financiering alsnog beschikbaar komt. Ontheemden uit Oekraïne De bestaande regelingen voor ontheemden uit Oekraïne blijven in 2026 van kracht, terwijl gewerkt wordt aan een uniforme bekostigingssystematiek met een passend takenpakket. Dit moet zorgen voor duidelijke en eenduidige financiering en verantwoordelijkheden. Aanpassingen Rijksvaccinatieprogramma Het rijksvaccinatieprogramma wordt uitgebreid met een RSV-vaccinatie voor baby's, die vanaf najaar 2025 gestart kan worden en gefactureerd wordt in 2025 en 2026. Daarnaast veranderen vier vaccinatiemomenten voor betere bescherming tegen mazelen en kinkhoest, wat organisatorische aanpassingen en mogelijke kostenstijgingen bij Hecht veroorzaakt. Aanbesteding medische arrestantenzorg De aanbesteding voor medische arrestantenzorg is niet aan Hecht gegund, waardoor deze taken vanaf 1 januari 2026 naar een andere partij gaan. De gevolgen voor andere bedrijfsvoeringstaken zoals lijkschouw en forensische medische expertise worden nog onderzocht en zijn nog niet verwerkt in de begroting.
Overige informatie	

Veiligheidsregio Hollands Midden (VRHM)	
Vestigingsplaats	
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regelingen
Doelstelling/publiek belang	In de Veiligheidsregio Hollands Midden werken hulpverleningsdiensten en gemeenten samen aan de veiligheid. Ze bereiden zich voor op rampen en ernstige ongelukken. Daarnaast nemen ze maatregelen om toenemende risico's beter te beheersen.

Bestuurlijk belang	Vertegenwoordigers in het bestuur van de Gemeenschappelijke regeling. De 18 burgemeesters uit de regio Hollands Midden vormen samen het Algemeen Bestuur van de Veiligheidsregio Hollands Midden. Het Dagelijks Bestuur is samengesteld uit 6 burgemeesters.		
Jaarlijkse bijdrage	Jaarlijkse deelnemersbijdrage op basis van aantal inwoners.		
Financieel belang	Deelnemers zijn gezamenlijk aansprakelijk voor ontstane tekorten.		
Kerncijfers	(Bedragen x € 1.000)	1-1-2026	31-12-2026
	Eigen vermogen	6.455	6.222
	Vreemd vermogen	86.847	79.335
	Resultaat	5.548	0
Risico's	Er zijn geen materiële risico's waar maatregelen voor getroffen moeten worden.		
Ontwikkelingen	Nieuw Regionaal Risicoprofiel VRHM, Beleidsplan 2020-2023 en Crisisplan: Eind 2019 wordt het nieuwe beleidsplan vastgesteld door het bestuur van de veiligheidsregio. Dit strategisch beleidsplan geeft richting aan de inspanningen door de veiligheidsregio en beschrijft de te behalen prestaties. Het beleidsplan dient mede gebaseerd te zijn op een door het bestuur van de veiligheidsregio vastgesteld risicoprofiel. Het risicoprofiel geeft niet alleen inzicht in waarschijnlijkheid en impact van risico's, maar ook de rol in het bijbehorende netwerk en inzicht in (risico- en crisis) beheersmaatregelen. Het risicoprofiel vormt de basis en de twee plannen dienen ter input voor het op te stellen crisisplan (crisisbeheersingsorganisatie). In het crisisplan worden de taken, bevoegdheden en verantwoordelijkheden van de hulpverleningsdiensten vastgelegd voor de bestrijding van rampen en crisis.		
Overige informatie			

Serviceorganisatie Zorg Holland Rijnland	
Vestigingsplaats	Leiden
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling
Doelstelling/publiek belang	Het behartigen van de belangen van de (13) deelnemende gemeenten voor een goede, doelmatige uitvoering van bedrijfsvoeringstaken op basis van de Jeugdwet en optioneel op andere terreinen binnen het Sociaal Domein.
Bestuurlijk belang	Alle jeugdhulp wethouders van de deelnemende gemeenten zitten in het bestuur van de gemeenschappelijke regeling.

Jaarlijkse bijdrage	Kostenverdeling gemeenten na rato gebruik jeugdzorg.		
Financieel belang	Deelnemers zijn gezamenlijk aansprakelijk voor ontstane tekorten.		
Kerncijfers	(Bedragen x € 1.000)	1-1-2026	31-12-2026
	Eigen vermogen	423	0
	Vreemd vermogen	0	0
	Resultaat	0	0
Risico's	Er zijn geen materiële risico's waar maatregelen voor getroffen moeten worden.		
Ontwikkelingen	Na oprichting heeft de Serviceorganisatie Zorg (SO Zorg) ingezet op inrichting van de primaire processen en professionalisering van de bedrijfsvoering. Dit blijft de Serviceorganisatie Zorg in 2026 voortzetten en intensiveren. In 2026 voert de SO Zorg extra taken uit vanuit de maatregelen vanuit de Taskforcemaatregelen. Dit gaat om doorontwikkeling van de signaleringsfunctie en van de dashboards. Ook werkt de SO Zorg aan volledige aansluiting van de gemeente Alphen aan den Rijn per januari 2027. Alphen aan den Rijn neemt nu alleen gesloten jeugdhulp, gedwongen jeugdhulp en crisishulp af van de jeugdhulpregio Holland Rijnland. Vanaf 2027 omvat dat ook de segmenten 1 t/m 6 (gespecialiseerde jeugdhulp). De aansluiting komt voort uit de nieuwe wet Verbetering beschikbaarheid jeugdzorg. Daarin worden gemeenten verplicht om regionaal samen te werken bij de inkoop van specialistische jeugdzorg. De wet legt ook de indeling van de jeugdhulpregio's vast. Bij Algemene maatregel van bestuur (AmvB) wordt vastgelegd welke zorgvormen in regionaal verband moeten worden ingekocht. Om een 'robuuste' regio te zijn moeten Alphen aan den Rijn en Holland Rijnland volledig samen inkopen. De wet Verbetering beschikbaarheid jeugdzorg komt voort uit de afspraken in de Hervormingsagenda Jeugd.		
Overige informatie			

Regeling omgevingsdienst West-Holland (ODWH)	
Vestigingsplaats	
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regelingen
Doelstelling/publiek belang	Uitvoering van de VTH-A taken (Vergunningverlening, Toezicht&Handhaving en Advies) volgens de Wet milieubeheer en de Wet bodembescherming en Besluit Bodemkwaliteit.

Bestuurlijk belang	Vertegenwoordigers in het bestuur van de Gemeenschappelijke regeling. De stemverhouding wordt jaarlijks vastgesteld door het AB en is afhankelijk van de gemeente bijdrage in versus totale begroting. Het dagelijks bestuur bestaat uit 5 leden waarvan 1 afkomstig uit de gemeente Lisse. Het algemeen bestuur bestaat uit 25 leden waarvan 2 bestuursleden afkomstig uit de gemeente Lisse.		
Jaarlijkse bijdrage	Jaarlijkse bijdrage op basis van uren.		
Financieel belang	Deelnemers zijn gezamenlijk aansprakelijk voor ontstane tekorten.		
Kerncijfers	(Bedragen x € 1.000)	1-1-2026	31-12-2026
	Eigen vermogen	1.702	1.013
	Vreemd vermogen	14.391	14.595
	Resultaat	0	0
Risico's	Er zijn geen materiële risico's waar maatregelen voor getroffen moeten worden.		
Ontwikkelingen	In 2026 gaat de ODWH verder met het verbeteren van de robuustheid (kwalitatief en financieel). Verder zal er ingespeeld worden op nieuwe ontwikkelingen en wordt er verder gewerkt aan het uitzetten van de strategie voor langere termijn. De samenwerking met andere omgevingsdiensten in Zuid Holland zorgt voor versterking van individuele diensten.		
Overige informatie			

Vuilafvoerbedrijf Duin- en Bollenstreek (VAB)			
Vestigingsplaats	Voorhout		
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regelingen		
Doelstelling/publiek belang	De VAB verzorgt voor de bollen6 gemeenten de overslag en afvoer van verbrandbaar en composteerbaar/vergistbaar afval.		
Bestuurlijk belang	Algemeen bestuur: 1 wethouder Dagelijks bestuur: 1 wethouder		
Jaarlijkse bijdrage	Jaarlijkse deelnemersbijdrage.		
Financieel belang	Een eventueel nadelig saldo van de gemeenschappelijke regeling wordt gedekt door aanvullende bijdragen op basis van een verdeelsleutel.		
Kerncijfers	(Bedragen x € 1.000)	1-1-2026	31-12-2026
	Eigen vermogen	218	259
	Vreemd vermogen	17.398	18.299
	Resultaat	0	35

Risico's	Er wordt een nieuw overslagstation gebouwd op het huidige VAB terrein.
Ontwikkelingen	Het overslagstation van de VAB aan de 's Gravendamseweg 75 in Voorhout wordt compleet vervangen en vernieuwd. De besluitvorming in de raad met betrekking tot budget is al genomen. Voor de bouw en exploitatie is samen met de Meerlanden een gezamenlijke BV opgericht, MeerVAB.
Overige informatie	

Samenwerking Belastingen Bollenstreek			
Vestigingsplaats	Noordwijk		
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regelingen		
Doelstelling/publiek belang	Belastingen Bollenstreek (gBB) verricht voor een aantal gemeenten de uitvoeringswerkzaamheden van de gemeentelijke belastingen: wet WOZ, aanslagoplegging, invordering, kwijtschelding en bezwaarschriften.		
Bestuurlijk belang	De portefeuillehouders Belastingen van de colleges van de deelnemers komen tenminste eenmaal per jaar in vergadering bijeen voor overleg en afstemming over deze gemeenschappelijke regeling.		
Jaarlijkse bijdrage	Jaarlijkse deelnemersbijdrage		
Financieel belang	Deelnemers zijn gezamenlijk aansprakelijk voor ontstane tekorten. De financiële gegevens zijn onderdeel van de financiële gegevens van de centrumgemeente Noordwijk.		
Kerncijfers	(Bedragen x € 1.000)	1-1-2026	31-12-2026
	Eigen vermogen	0	0
	Vreemd vermogen	0	0
	Resultaat	0	0
Risico's	Er zijn geen materiële risico's waar maatregelen voor getroffen moeten worden.		
Ontwikkelingen	Geen.		

2. Vennootschappen en coöperaties

Bank Nederlandse Gemeenten (BNG)	
Vestigingsplaats	Den Haag
Rechtsvorm	Vennootschappen en coöperaties
Doelstelling/publiek belang	BNG Bank is de bank van en voor overheden en instellingen voor het maatschappelijk belang. De bank draagt duurzaam bij aan het laag houden van de kosten van maatschappelijke voorzieningen voor de burger.

Bestuurlijk belang	De gemeente is voor 0,33% aandeelhouder. De raad van bestuur en de directie bestaan beiden uit 3 leden waarvan geen leden afkomstig uit de gemeenten.		
Jaarlijkse bijdrage	Er zijn geen jaarlijkse kosten aan deelname verbonden.		
Financieel belang	Jaarlijks wordt dividend verstrekt over de in het bezit zijnde aandelen. De BNG is een NV. De aandeelhouders zijn niet aansprakelijk voor eventuele tekorten bij de BNG.		
Kerncijfers	(Bedragen x € 1.000)	1-1-2026*	31-12-2026
	Eigen vermogen	4.777.000	
	Vreemd vermogen	123.164.000	
	Resultaat	294.000	
Risico's	Er zijn geen materiële risico's waar maatregelen voor getroffen moeten worden.		
Ontwikkelingen	BNG Bank is betrokken partner voor een duurzamer Nederland. De bank ondersteunt overheidsbeleid door op basis van haar excellente kredietwaardigheid financiering tegen gunstige voorwaarden te verstrekken ten behoeve van gemeenten, woningcorporaties, zorg- en onderwijsinstellingen, projectfinanciering en andere instellingen met een maatschappelijk belang. De BNG Bank is de vierde bank van Nederland.		

* Cijfers Jaarverslag 2024

Duin- en waterbedrijf Zuid-Holland (Dunea)			
Vestigingsplaats	Zoetermeer		
Rechtsvorm	Vennootschappen en coöperaties		
Doelstelling/publiek belang	Dunea produceert en levert aan circa 1,38 miljoen klanten lekker en betrouwbaar drinkwater in het westelijk deel van Zuid-Holland.		
Bestuurlijk belang	Aandeelhouder. Het bestuur bestaat uit 1 lid welke niet afkomstig uit de gemeente Lisse.		
Jaarlijkse bijdrage	Er zijn geen jaarlijkse kosten aan deelname verbonden.		
Financieel belang	De gemeente heeft 68.313 aandelen tegen een nominale waarde van € 5. Als aandeelhouder is de gemeente niet aansprakelijk voor eventuele verliezen van de NV. Dunea keert geen dividend uit.		
Kerncijfers	(Bedragen x € 1.000)	1-1-2026*	31-12-2026
	Eigen vermogen	265.051	
	Vreemd vermogen	661.301	
	Resultaat	6.600	
Risico's	Er zijn geen materiële risico's waar maatregelen voor getroffen moeten worden.		

Ontwikkelingen	Dunea voert vaak innovatieve projecten uit om in te spelen op nieuwe ontwikkelingen en eisen, of om processen verder te optimaliseren zoals schone maaswaterketen, uitbreiding waterzuivering, samenwerking waterketen en verbinding aan greenport.
----------------	---

* Cijfers Jaarverslag 2024

Alliander N.V.			
Vestigingsplaats	Arnhem		
Rechtsvorm	Vennootschappen en coöperaties		
Doelstelling/publiek belang	Via energienetwerken zorgt Alliander voor de distributie van gas en elektriciteit in een groot deel van Nederland. Alliander brengt een open en duurzame energiemarkt dichterbij.		
Bestuurlijk belang	Aandeelhouder. De raad van bestuur bestaat uit 3 leden waarvan geen bestuursleden afkomstig uit de gemeente Lisse.		
Jaarlijkse bijdrage	Er zijn geen jaarlijkse kosten aan deelname verbonden.		
Financieel belang	Jaarlijks keert Alliander 45% van het resultaat uit in dividend aan de aandeelhouders. Als aandeelhouder is de gemeente niet aansprakelijk voor eventuele verliezen van de N.V.		
Kerncijfers	(Bedragen x € 1.000)	1-1-2026*	31-12-2026
	Eigen vermogen	6.038.000	
	Vreemd vermogen	6.908.000	
	Resultaat	976.000	
Risico's	Er zijn geen materiële risico's waar maatregelen voor getroffen moeten worden.		
Ontwikkelingen	De economische groei is een uitdaging en de overgang naar een duurzaam energiesysteem komt steeds meer opstoom. Alliander bevindt zich in een uitdagende periode om dit met alle stakeholders te realiseren. Samen slimme oplossingen bedenken zodat de energievoorziening betrouwbaar, betaalbaar en bereikbaar blijft voor iedereen.		
Overige informatie			

* Cijfers Jaarverslag 2024

De Meerlanden N.V.	
Vestigingsplaats	Hoofddorp
Rechtsvorm	Vennootschappen en coöperaties
Doelstelling/publiek belang	De Meerlanden werkt samen met een aantal gemeenten aan een schone en duurzame leef- en werkomgeving. Dit doen zij door de gemeenten schoon, heel en veilig te houden en door afval innovatief in te zamelen en te verwerken.

Bestuurlijk belang	Algemeen bestuur: 1 wethouder Dagelijks bestuur: geen		
Jaarlijkse bijdrage	Geen jaarlijkse bijdrage, enkel interne opdrachtverstrekking		
Financieel belang	De gemeente Lisse bezit 10.670 aandelen (6,47%) van de totale 164.915 aandelen.		
Kerncijfers	(Bedragen x € 1.000)	1-1-2026	31-12-2026
	Eigen vermogen	34.848	37.189
	Vreemd vermogen	49.367	51.668
	Resultaat	0	0
Risico's	De Meerlanden heeft geen winstoogmerk, dus wanneer op de markt een grote prijsschommeling voorkomt, kan dit gevolgen hebben voor de winst cq. dividenduitkering.		
Ontwikkelingen	Meerlanden, als overheids NV, verzorgt steeds meer diensten op basis van uniforme tarieven. Dit betekent dat de aangesloten gemeenten eenzelfde bedrag betalen voor eenzelfde dienst. Daarnaast investeert Meerlanden (in beleid en uitvoering) in een verdere ontwikkeling naar een circulaire economie en breiden ze uit op het gebied van werkzaamheden in de openbare ruimte.		
Overige informatie			

Greenport Ontwikkelingsmaatschappij B.V. (GOM)			
Vestigingsplaats	Hillegom		
Rechtsvorm	Vennootschappen en coöperaties		
Doelstelling/publiek belang	GOM is een uitvoeringsorganisatie zonder publiekrechtelijke taken. Bij GOM zijn vijf Duin- en Bollenstreekgemeenten betrokken. De regio Holland Rijnland en meer in het bijzonder het gebied van de Duin- en Bollenstreek heeft een sterke internationale concurrentiepositie in de tuinbouwsector waar het gaat om bloemen, bollen en vaste planten. Partijen willen deze internationale concurrentiepositie behouden, uitbouwen en versterken door een integrale gebiedsontwikkeling waarbij vorm en inhoud wordt gegeven aan een integrale ruimtelijke herstructurering van het gebied van de Duin- en Bollenstreek. De herstructurering van de Greenport vraagt een integrale en bovenlokale aanpak.		
Bestuurlijk belang	Lid van de Algemene Vergadering van Aandeelhouders: 1 wethouder per deelnemende gemeente.		
Jaarlijkse bijdrage	Er is geen sprake van een jaarlijks bijdrage.		
Financieel belang	De gemeente heeft zich (evenals de andere vier deelnemende gemeenten) garant gesteld voor een bedrag van 7 miljoen.		
Kerncijfers	(Bedragen x € 1.000)	1-1-2026	31-12-2026
	Eigen vermogen	325	325

	Vreemd vermogen	17.650	17.650
	Resultaat	0	0
Risico's	Met inachtneming van de kapitaalbreng van de gemeenten (€ 325.000), de € 10 miljoen bijdrage van Holland Rijnland uit het regionale investeringsfonds (RIF) voor de Greenport en een nader te bepalen deel van de € 20 miljoen uit het RIF voor de regionale groenstructuur, de toegekende FES-gelden, eventuele provinciale- en rijksbijdragen, eventuele andere subsidies en de opbrengst uit de verkoop van gronden en woningbouwtitels is het uitgangspunt van de GOM een budgettair neutraal eindresultaat. De gemeenten Hillegom, Lisse en Teylingen hebben zich - ieder afzonderlijk evenals de andere twee deelnemende gemeenten - garant gesteld voor een bedrag van € 7 miljoen.		
Ontwikkelingen	In 2026 wordt uitvoering gegeven aan het Meerjarenprogramma 2024-2028.		
Overige informatie			

3. Stichtingen en verenigingen

Stichting Regionaal Inkoopbureau IJmond en Kennemerland (RIJK)			
Vestigingsplaats	Heemstede		
Rechtsvorm	Stichtingen en verenigingen		
Doelstelling/publiek belang	Stichting RIJK is een samenwerkingsorganisatie tussen gemeenten om financiële, kwalitatieve en procesmatige voordelen voor haar leden te halen. Daarnaast wordt inkoop als strategisch en tactisch instrument ingezet ter ondersteuning van de beleidsdoelstellingen van de gemeente.		
Bestuurlijk belang	Gemeentesecretaris in het Algemeen bestuur.		
Jaarlijkse bijdrage	Jaarlijkse deelnemersbijdrage op basis van aantal inwoners. Deze is ondergebracht bij HLTsamen		
Financieel belang	Deelnemers zijn gezamenlijk aansprakelijk voor ontstane tekorten.		
Kerncijfers	(Bedragen x € 1.000)	1-1-2026	31-12-2026
	Eigen vermogen	1.005	1.005
	Vreemd vermogen	595	595
	Resultaat	0	0
Risico's	Er zijn geen materiële risico's waar maatregelen voor getroffen moeten worden. De stichting kent een eigen weerstandsvermogen die jaarlijks beoordeeld wordt.		
Ontwikkelingen	Door verloop van medewerkers gaat veel kennis en ervaring verloren. Ook als het gaat om inkopen. Daarnaast neemt de controle op de rechtmatigheid van inkopen toe. Om alle inkopen voldoende professioneel te laten verlopen is training van medewerkers van essentieel belang.		

Paragraaf Grondbeleid

Inleiding

Grondbeleid bevindt zich op het snijvlak tussen omgevingsbeleid en financiën. Het is geen doel op zich, maar een essentieel middel om mede uitvoering te geven aan vrijwel alle gemeentelijke beleidsdoeleinden. Het beleid moet passen binnen de financiële mogelijkheden en doelstellingen van de gemeente. Met grondbeleid wordt bepaald of en hoe instrumenten, zoals bijvoorbeeld kostenverhaal, worden ingezet om de gestelde doelen te realiseren.

Naast de ontwikkelingen en de visie op grondbeleid zoomt deze paragraaf in op de uitgangspunten en kaders waarbinnen het grondbeleid wordt uitgevoerd. Het uitgangspunt van de gemeente Lisse is om geen zuiver actief grondbeleid uit te oefenen, maar ook niet per definitie een passief grondbeleid. Er is gekozen voor situationeel oftewel flexibel grondbeleid. Het college kan per opgave of locatie kan afwegen welke vorm van grondbeleid (meer of minder actief) nodig is om het maatschappelijk doel te bereiken.

Ontwikkelingen

De gemeente heeft een groot aantal ambities vervat in de Omgevingsvisie Lisse 2040. Deze ambities geven richting aan het omgevingsbeleid van de komende jaren en zijn verder uitgewerkt in diverse uitvoeringsprogramma's. In de nabije toekomst zijn er in Lisse (en de regio) majeure opgaven op het gebied van woningbouw, energietransitie, klimaatadaptatie, economie en mobiliteit. Grondbeleid is in financieel-economische zin dienstbaar aan het realiseren van doelstellingen op deze terreinen. De uitvoering van het grondbeleid – via de inzet van instrumenten van grondbeleid – wordt daardoor mede bepaald.

VISIE OP GRONDBELEID

In Lisse is de beleidslijn dat een situationeel grondbeleid wordt gevoerd. De ruimtelijke opgaven vragen om een grondbeleid met mogelijkheden om sturing te geven en de regie te nemen door bijvoorbeeld zelf actief gronden te verwerven. Bij de te volgen strategie staan per project de maatschappelijke doelen en ruimtelijke ambities centraal. Dat betekent dat de keuze voor een meer actieve rol dan wel een facilitaire benadering per project of locatie kan worden gemaakt. Als de markt de door de gemeente gewenste ontwikkelingen niet oppakt, dan ligt een actievere overheidsopstelling meer voor de hand en komt de regie bij de gemeente te liggen. In een dergelijk geval wordt een grondexploitatie gevoerd.

Uitgangspunten en kaders

De belangrijkste uitgangspunten en kaders zijn vastgelegd in:

- Besluit Begroting Verantwoording (BBV)/Renteomslag
- Vennootschapsbelasting
- Notitie 'Grondbeleid' (commissie BBV)
- Nota 'Grondbeleid'
- Financiële positie in relatie tot reserves en voorzieningen
- Grondbeleid en risico's

Vennootschapsbelasting (vpb)

Sinds 1 januari 2016 geldt de vpb-plicht, indien handelingen beschouwd worden als ondernemersactiviteit, ook voor gemeenten. De winst die wordt gemaakt met het uitvoeren van (actief) grondbeleid (Bouwgrond in exploitatie) is in beginsel belastbaar voor vpb. Op basis van de aangifte 2016 heeft de Belastingdienst het standpunt ingenomen dat er in Lisse geen actief grondbeleid wordt gevoerd en dat er geen sprake is van vpb-plicht. Tot op heden hanteren we bij de jaarlijkse aangifte vpb dit standpunt. Het enige resterende risico is dat de Belastingdienst bij

latere aangiftes, op basis van verandering van de gewijzigde feitelijke omstandigheden, hierover een ander oordeel kan innemen.

Financiële uitgangspunten

In het geval van een particuliere (facilitaire) ontwikkeling waaraan de gemeente medewerking verleent, worden de te verhalen kosten in beeld gebracht. Het betreft de kosten van interne uren van het ambtelijk apparaat en de inhuur. De kosten zijn gebaseerd op de zogenaamde plankostenscan en worden op de ontwikkelaar verhaald middels een anterieure overeenkomst.

Nota grondbeleid

In 2022 heeft de gemeenteraad de nota 'Grondbeleid' vastgesteld. Hierin staat dat de gemeente kiest voor situationeel grondbeleid. Deze beleidskeuze komt mede voort uit financiële overwegingen. De gemeente wil zich richten op haar kerntaken en (financiële) risico's zoveel mogelijk uit de weg gaan. Om dat mogelijk te maken, richt de gemeente zich actief op risicomanagement en projectmatig werken. De wijze waarop dat gebeurt, is vastgelegd in de nota 'Risicomanagement' en het handboek 'Projectmatig Werken'. De projectmatige werkwijze is nog gedetailleerder uitgewerkt in het plan- en besluitvormingsinstrument.

Grondbeleid en risico's

Ruimtelijke projecten zijn altijd omgeven met risico's. Risico's van operationele aard, strategische risico's maar zeker ook systeemrisico's, zoals economische ontwikkelingen, die door de gemeente niet of nauwelijks te beïnvloeden zijn. Risico's die optreden kunnen het financiële beeld van de gemeente beïnvloeden. Daarom worden regelmatig risicoanalyses uitgevoerd om risico's te identificeren, te beoordelen en daar waar nodig beheersmaatregelen te treffen.

Categorieën projecten Grondbeleid

In het BBV wordt onderscheid gemaakt in verschillende soorten gronden en tussen de eigendomssituatie: in bezit van de gemeente of van derden. Ook is van belang of de gronden een vaste of te veranderen bestemming hebben en met welk doel deze gronden zijn verworven. In lijn met het BBV wordt in Lisse onderscheid gemaakt in de volgende soorten gronden en projecten:

- Bouwgrond In Exploitatie (BIE) (niet van toepassing in Lisse)
- Faciliterende projecten
- Warme gronden (niet van toepassing in Lisse)
- Materiële Vaste Activa (MVA)

Bouwgrond In Exploitatie (BIE)

Definitie: gronden die in eigendom van de gemeente zijn en waarvoor de gemeenteraad een grondexploitatiecomplex met een grondexploitatiebegroting heeft vastgesteld.

Het startpunt van bouwgrond in exploitatie (BIE) is het raadsbesluit met de vaststelling van het grondexploitatiecomplex inclusief grondexploitatiebegroting. Vanaf dat moment wordt de BIE geopend en kunnen kosten worden geactiveerd en bijgeschreven op de voorraadpositie bij onderhanden werk (bouwgronden in exploitatie) op de balans. Om de risico's die samenhangen met zeer lang lopende projecten te beperken, is het uitgangspunt dat de looptijd van een grondexploitatie in beginsel maximaal tien jaar bedraagt.

De gemeente Lisse heeft geen eigen grondexploitaties.

Faciliterend grondbeleid

Definitie: bij faciliterend grondbeleid heeft de gemeente zelf geen grond in haar bezit. Zij voert ook niet zelf de grondexploitatie, maar dit gebeurt door een private ontwikkelaar. De kosten die de gemeente maakt, worden in dat geval verhaald op de private partijen. Er is dus geen sprake van een bouwgrond in exploitatie of een voorraad grond in bezit van de gemeente, maar van een vordering op een derde partij. Feitelijk schiet de gemeente kosten voor die op basis van een overeenkomst worden teruggevorderd bij een derde partij, dan wel op basis van het exploitatieplan mogelijk in de toekomst kunnen worden teruggevorderd van een derde partij.

Relevante onderwerpen

Hoewel de gemeente bij de projecten niet risicodragend betrokken is, kan er toch sprake zijn van risico's en verliezen zoals:

1. Op basis van de wetgeving zijn niet alle te maken kosten via de plankostenscan verhaalbaar.
2. Er worden kosten gemaakt die bij het opstellen van de plankostenscan niet voorzien waren.
3. Uiteindelijk wordt er geen overeenkomst gesloten en/of gaat het project niet door.
4. Door de verkoop van gemeentelijke grond kan er winst gemaakt worden op het faciliterende project. Dit is naar de letter van de wet niet toegestaan.
5. Op de verkoop van gemeentelijke grond kan het VPB-regime van toepassing zijn.

Naast de facilitaire projecten, waarbij gewerkt wordt aan het opstellen en uiteindelijk ondertekenen van een overeenkomst, kan er sprake zijn van faciliterende projecten in de initiatief- of onderzoeksfase. Hierbij worden verkennende gesprekken gevoerd en mogelijkheden onderzocht.

In het onderstaande worden enkele grotere gebiedsontwikkelingsprojecten nader toegelicht.

Facilitaire projecten; grote gebiedsontwikkelingsprojecten

Geestwater

Gemeente, woningstichting Stek en Amvest hebben een samenwerkingsovereenkomst gesloten met als doel te komen tot:

- een voorlopig ontwerp voor de nieuwe woonwijk
- medewerking van publieke stakeholders
- overeenkomsten tussen partijen voor de ontwikkeling en realisatie van de nieuwe woonwijk

In 2022 is de overeenkomst voor het project Geestwater door AM en de gemeente getekend. In de

anterieure overeenkomst is met de ontwikkelaar een exploitatiebijdrage van € 1.067.035 (incl. indexatie) afgesproken. Samen met alle nog te maken plankosten is de inschatting dat er gedurende de hele looptijd van het project (tot en met 2028) in totaal een bedrag gemoeid is van € 1.639.621.

Na verrekening van de uitgaven en opbrengsten is de verwachte boekwaarde per 31-12-2028 € 340.387. Op basis van de BBV is hiervoor in de jaarrekening van 2024 een verliesvoorziening getroffen via de voorziening stadsvernieuwing.

De compensatie voor dit verlies wordt gevonden in de afwikkeling en levering van de gronden in 2024. Op basis van de ondertekende contracten bedraagt het netto positieve resultaat van de grondtransactie in 2024 ruim € 5,7 mln. De incidentele opbrengsten en boekwaarde van de verkoop zijn financieel opgenomen in de jaarstukken 2024. Deze incidentele opbrengst is ten gunste van de algemene reserve geboekt.

Ruishornlaan 21 (De Greef)

Op 30 maart 2023 besloot de raad dat er op Ruishornlaan 21 voor de doelgroep starters/jongeren 40 woningen worden gerealiseerd, onderzoek te doen naar afwijking van de parkeernorm en om het college opdracht te geven om in de verdere uitwerking het indicatief saldo zoveel als mogelijk te optimaliseren met als doel een kostenneutrale ontwikkeling. Ook is besloten om het college opdracht te geven om meerdere scenario's uit te werken waarin de wensen in relatie tot de kosten inzichtelijk worden gemaakt en worden vertaald naar een ruimtelijke verbeelding. Er is een communicatieaanpak vastgesteld waarin wordt ingegaan op processtappen richting de genoemde uitwerking.

Er is een voorbereidingskrediet beschikbaar gesteld van €370.000,-. Na een beeldvormende sessie met de raad heeft de raad op 20 juni 2024 besloten om de scenariokeuze van 2 bouwvolumes verder uit te werken voor een Tender. Het ontwerpbestemmingsplan heeft ter inzage gelegen en is in januari 2025 door de raad vastgesteld. Er zijn meerdere beroepsschriften bij de Raad van State aangeleverd. Gemeente heeft op moment van schrijven, eind augustus 2025, nog geen inzicht in de inhoud. Het is daarom lastig in te schatten welke gevolgen het heeft voor de planning ten behoeve van de onherroepelijkheid van het bestemmingsplan, vergunningverlening en realisatie. Ondertussen is gemeente wel verder in overleg gegaan met Stek over het sociale deel van de ontwikkeling. Daarnaast zijn de voorbereidingen gestart van de tender. Als gevolg van de beroepsprocedure en de afhankelijkheid in deze van de Raad van State is het momenteel de verwachting dat de bouw niet eerder kan aanvangen dan in 2027.

Door deze ontwikkelingen wijzigt ook het financiële perspectief. De raad wordt hierover in het najaar van 2025 verder over geïnformeerd via een apart raadsvoorstel.

Ruishornlaan 25 (Knarrenhof)

Net als Ruishornlaan 21 betreft dit perceel gemeentegrond. Gemeente heeft met Stichting Knarrenhof een overeenkomst gesloten ter zake de ontwikkeling van een knarrenhof (40 gestapelde woningen). Het ontwerpbestemmingsplan heeft ter inzage gelegen en is in januari 2025 door de raad vastgesteld. Er zijn meerdere beroepsschriften bij de Raad van State aangeleverd. Gemeente heeft op moment van schrijven, eind augustus 2025, nog geen inzicht in de inhoud. Het is daarom lastig in te schatten welke gevolgen het heeft voor de planning ten behoeve van de onherroepelijkheid van het bestemmingsplan, vergunningverlening en realisatie. Ondertussen is gemeente wel verder in overleg gegaan met Stichting Knarrenhof over het schetsontwerp. Daarnaast is Stek aangehaakt voor het sociale deel van de ontwikkeling. Als gevolg van de beroepsprocedure en de afhankelijkheid in deze van de Raad van State is het momenteel de verwachting dat de bouw niet eerder kan aanvangen dan in 2027.

Facilitaire projecten; initiatief- of onderzoeksfase

Bij deze projecten wordt toegewerkt naar een anterieure overeenkomst. De projectleiding heeft aangegeven de kosten in dit stadium al inzichtelijk te willen maken. Wanneer het tot een overeenkomst komt, worden deze kosten verrekend met de ontwikkelaar. Niet verrekenbare kosten worden afgeboekt ten laste van het rekeningresultaat.

Warme gronden

Definitie: de door de gemeente verworven gronden met het oog op gebiedsontwikkeling, maar waarvoor de raad nog geen operationele grondexploitatie heeft vastgesteld.

Op basis van de wijziging van het BBV in 2016 worden deze warme gronden verantwoord onder materiële vaste activa en wel tegen de verwervingskosten. Het toerekenen (activeren) van andere kosten is niet toegestaan. Ingeval van duurzame waardevermindering vindt afwaardering plaats naar de waarde volgens de geldende bestemming. Voor gronden die zijn verworven en waarvoor nog geen bestemmingswijziging is doorgevoerd, kan dit betekenen dat er (tijdelijk) een forse afwaardering moet plaatsvinden. Deze kan grotendeels worden teruggedraaid zodra tot de

bestemming van bouwgrond wordt besloten. Dit leidt met name bij de gebiedsontwikkeling tot ongewenste effecten, zoals grote fluctuaties in de waardering van deze gronden – en als gevolg daarvan het resultaat en de financiële positie van de gemeente.

De gemeente Lisse heeft geen warme gronden.

Reserves en voorzieningen

Definitie reserves: deze worden aangehouden als buffer voor risico's, om lasten te egaliseren en om te sparen voor toekomstige uitgaven.

Definitie voorziening: er is een bedrag apart gezet voor toekomstige uitgaven die onvermijdelijk zijn, maar waarvan tijdstip en omvang niet exact bekend is.

Het essentiële verschil tussen een reserve en een voorziening is dat de raad de bestemming van een reserve kan wijzigen. Er is sprake van vrije besteedbaarheid. Bij een voorziening kan dat niet: dan is er sprake van verplichte bestedingsrichting.

Reserve grondexploitatie

Voor de risico's die de gemeente loopt met betrekking tot het grondbeleid, wordt geen aparte reserve grondexploitatie gevormd. In lijn met het beleid (nota 'Reserve Weerstandsvermogen') nemen we de risicoreservering mee bij de bepaling van de hoogte van het algemene weerstandsvermogen.

Voorziening stadsvernieuwing

Zoals in het BBV is bepaald, mogen verwachte positieve en negatieve resultaten niet worden gesaldeerd en moeten we voor verwachte tekorten direct een voorziening treffen. Per 1/1/2025 zijn de volgende verliesvoorzieningen getroffen.

Project	
Geestwater	340.387
Trompenburg	155.640
Vuursteeglaan	47.278
Totaal	543.305

Paragraaf Opvang ontheemden

Uitgangspunt van de HLT-gemeenten is dat aan ontheemden uit Oekraïne – crisis - opvang wordt duurzaam geboden op locaties zolang dit nodig is. Het zorgt voor meer stabiliteit aan de Oekraïense ontheemden, de omwonenden en de gemeentelijke organisatie. Hierbij wordt nauw samengewerkt met de regiogemeenten.

De opvangregeling voor de ontheemden geldt vooralsnog tot maart 2026 (Europees beleid). Een vorm van verlenging van de regeling is aannemelijk. Daarnaast is de verwachting dat mocht de oorlog afgelopen zijn een aanzienlijk deel van de ontheemden niet op korte termijn terug zal kunnen of willen keren naar Oekraïne. Ook is het niet ondenkbaar dat er een nieuwe vluchtelingenstroom opgang komt. In de exploitatie van de opvanglocaties wordt rekening gehouden met de vergoeding vanuit de Rijksoverheid. Kosten gemaakt voor de realisatie van opvanglocaties worden verhaald op de Rijksoverheid onder de zogenaamde 'transitiekosten'. Investeringskosten die buiten de scope van de transitiekosten vallen (meerkosten) worden uit de exploitatie gedekt.

De kosten die HLT-samen maakt worden naar rato van het aantal opvangplekken verdeeld over Hillegom, Lisse en Teylingen en daarmee volledig ten laste gebracht van de opvangregeling voor de ontheemden.”

Welke ontwikkelingen komen op ons af?

Nu het conflict voortduurt zet de Rijksoverheid in op het bevorderen van de zelfredzaamheid en participatie van ontheemden Oekraïne in de Nederlandse samenleving. Dit verlicht de huidige druk op maatschappelijke voorzieningen en draagt bij aan het draagvlak voor de opvang van deze groep. Dit betekent onder meer dat ontheemden met ingang van 1 juli 2024 een eigen bijdrage betalen voor hun opvang wanneer ze daar genoeg inkomen voor hebben. Met ingang van 1 oktober 2024 is deze landelijke regeling ingevoerd in de HLT-gemeenten en zal naar verwachting worden gecontinueerd in 2026. Er is landelijk echter geen drempel bedrag vanaf wanneer de eigen bijdrage te innen behalve dat werken lonend moet zijn. Landelijk komt hier in 2025 mogelijk een uniforme richtlijn voor een te hanteren drempelbedrag wat voor HLT dan doorwerkt in de begroting 2026. Overigens neutraal voor de exploitatie omdat het gesaldeerd wordt met de inkomsten uit het norm bedrag per plek van de gemeentelijke opvang (GOO).

De Spreidingswet verdeelt het aantal op te vangen asielzoekers over de gemeenten in Nederland. Deze verdeling volgt uit de capaciteitsraming van het ministerie van Justitie en Veiligheid die is gepubliceerd op 1-2-2024. Deze verwachte landelijke behoefte aan opvangplaatsen, als mede de verdeling over de verschillende gemeenten in Nederland, in de jaren 2025 en 2026, is door het ministerie berekend. In december 2024 heeft het ministerie van J&V met een verdelbesluit wettelijke het aantal asielopvangplaatsen per gemeente bepaald, waarbij onderscheid gemaakt is in reguliere opvangplaatsen en AMV opvangplaatsen.

Voor de gemeente Hillegom, Lisse en Teylingen betekent dit voor de jaren 2025 en 2026 een extra inspanning van het opvangen van vluchtelingen naast de ontheemden uit Oekraïne.

Wat willen we bereiken en wat gaan we doen in 2026?

De opvang van ontheemden Oekraïne zal naar verwachting voor een langere periode nodig zijn. Invulling van de opgave uit hoofde van de Spreidingswet dient plaats te vinden middels duurzame opvangplekken. Een duurzame opvangplek is voor minimaal 5 jaar beschikbaar.

Door bovenstaande ontwikkelingen groeit de huidige crisisorganisatie in 2026 verder toe naar een beheer organisatie. Dit is in 2025 ingang gezet. De opvang van zowel ontheemden als asielzoekers wordt duurzaam georganiseerd. Ook als de opvangregeling ontheemden niet zal worden verlengd is het niet ondenkbaar dat een groot aantal ontheemden een asielaanvraag

zullen indienen. Zowel voor gemeenten als het Rijk zal dit een flinke uitdaging voor toelating, opvang en terugkeer met zich meebrengen.

Volgens de Spreidingswet zullen asielzoekerscentra in 2025 moeten zijn gerealiseerd en doorwerken in 2026 omdat volgens het verdeelbesluiten opvangplekken duurzaam worden gerealiseerd. In 2026 zal uitvoeringen voor Hillegom, Lisse en Teylingen worden gegeven door de crisisorganisatie. De continu geuite voornemens van dit kabinet om de Spreidingswet op termijn weer in te trekken, plaatst gemeenten in een lastige positie. Als er een nieuwe situatie ontstaat door wijzigingen in de wetgeving gaat het college opnieuw in gesprek met de gemeenteraad over de koers.

We willen gaan aansturen op meer zelfredzaamheid. Onze insteek is dat we de ondersteuning door sociaal werkers af te bouwen, mogelijk in 2026 nog verder dan in 2025.

Financiële begroting

De financiële begroting heeft de volgende doelen:

- autorisatie: na vaststellen door de gemeenteraad goedkeuring geven aan het doen van uitgaven;
- allocatie: keuzes maken voor welke taken de middelen worden ingezet;
- inzicht: verschaffen van inzicht in de financiële begroting (ook op lange termijn).

In het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) zijn eisen gesteld aan de specifieke informatie die moet zijn opgenomen in de financiële begroting. De bedoeling hiervan is om de transparantie van de gemeentelijke begroting te verhogen. Deze verplichte onderwerpen zijn de uitgangspunten voor de structuur van de programmabegroting.

- Het overzicht van baten en lasten in de begroting
- De uiteenzetting van de financiële positie en de toelichting.

In het hoofdstuk Programmaplan zijn per programma, onder het kopje 'Wat gaat dit kosten', overzichten opgenomen van de raming van baten en lasten inclusief de beoogde toevoegingen en onttrekkingen aan de reserves.

Het BBV schrijft voor dat de overzichten per programma in de financiële begroting ook worden opgenomen in totaaloverzichten. Reden voor het voorschrijven van totaaloverzichten waarin alleen de financiële gegevens van alle programma's inclusief de algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien zijn opgenomen, is dat het programmaplan veel beleid bevat, waardoor het zicht op de baten en lasten van de totale begroting veelal niet voldoende zal zijn.

In deze overzichten worden de cijfers gepresenteerd van de jaren 2026 tot en met 2029, zijnde de jaarschijven waarover de begroting en de meerjarenraming gaat.

Naast het totaaloverzicht 'raming van baten en lasten' treft u tevens de volgende totaaloverzichten aan:

1. incidentele baten en lasten;
2. de berekening van het structureel evenwicht;
3. structurele en incidentele toevoegingen en onttrekkingen aan reserves.

Financieel overzicht van baten en lasten

Grondslagen begroting en meerjarenraming

Enkele van de volgende uitgangspunten zijn vastgesteld bij de Kadernota 2026-2029 en andere uitgangspunten zijn opgenomen in de begroting.

Ontwikkeling salarislasten

Gerekend is met een cao-stijgingspercentage per 1 januari 2025 van 2,1% op basis van de Financiële Kaderstelling Hollands-Midden.

Prijzen voor inkopen, inhuur en leveranties

Basis voor de raming van de lasten is de gewijzigde begroting 2025. Voor de inflatie wordt een percentage van 2,7%.

Renteontwikkeling geld- en kapitaalmarkt

De rente op de geldmarkt wordt geraamd op 3,0% en voor de kapitaalmarkt op 2,5% (10 jaar). De omslagrente wordt geraamd op 1,5%.

Belastingen en retributies

In het raadsakkoord staat een gezond, solide en toekomstbestendig financieel beleid centraal. Daarbij is het uitgangspunt dat het verhogen van de OZB het laatst mogelijke middel is om de begroting sluitend te maken. Voor belastingen en rechten wordt het inflatiepercentage aangehouden voor de prijzen voor inkoop, inhuur en leveranties; dat wil zeggen 2,7%.

Voor heffingen geldt dat een compensatie alleen aan de orde is, als dit binnen de grenzen van kostendekkendheid blijft. Voor de retributies is het uitgangspunt 100% kostendekkendheid (maximaal wettelijk toegestaan). De belastingvoorstellen worden in december door de raad definitief vastgesteld.

Verbonden partijen

De verbonden partijen stellen individueel een begroting op. Voor al onze gemeenschappelijke regelingen geldt dat zij de Financiële kaderstelling gemeenschappelijke regelingen Hollands-Midden (FKGR) voor begrotingen 2026 volgen. Voor het jaar 2026 is het percentage vastgesteld voor beloning werknemers op 2,1% en 2,7% voor netto materiële budgetten.

Onvoorzien

Voorheen beschouwden wij het positieve resultaat als de post onvoorzien. In de begroting is een stelpost voor onvoorzien opgenomen van € 1.000.

Overhead

Het percentage voor de overhead, zoals bedoeld in artikel 12 van de Financiële verordening, berekenen we op 11,9%. Dit percentage rekenen we extra comptabel toe aan de kostprijs van rechten en heffingen.

Uitgangspunten

In de Programmabegroting 2026-2029 zijn verwerkt:

- alle autonome ontwikkelingen (inflatie, loonstijging etc.);
- de begrotingen van de gemeenschappelijke regelingen;
- de wijzigingen van raadsbesluiten tot en met september 2025;
- de wijzigingen van de Tussenrapportage 2025;
- de Meicirculaire Gemeentefonds 2025 van de algemene uitkering.

Overzicht van baten en lasten

In onderstaand overzicht treft u voor de Programmabegroting 2026-2029, in één totaaloverzicht, de baten en lasten en de toevoegingen en onttrekkingen aan de reserves per programma, inclusief de algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien, aan.

Bedragen x € 1.000

		Rekening	Begroting na wijziging	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
		2024	2025	2026	2027	2028	2029
Programma 1. Samenleven	Lasten	41.461	43.646	45.519	44.424	44.098	43.918
	Baten	-9.878	-10.493	-10.682	-10.295	-10.241	-10.241
	Saldo	31.584	33.153	34.836	34.129	33.857	33.677
Programma 2. Leefomgeving	Lasten	17.622	16.690	16.571	17.173	17.337	17.471
	Baten	-17.059	-9.428	-10.170	-10.630	-10.645	-10.663
	Saldo	563	7.262	6.402	6.544	6.692	6.808
Programma 3. Bedrijvigheid	Lasten	1.388	1.558	1.347	1.229	977	977
	Baten	-384	-197	-234	-234	-234	-234
	Saldo	1.004	1.361	1.113	995	743	743
Programma 4. Bestuur	Lasten	9.287	8.802	5.918	5.871	6.009	5.828
	Baten	-4.030	-3.456	-664	-635	-635	-635
	Saldo	5.257	5.347	5.253	5.236	5.374	5.193
Programma 5. Algemene dekkingsmiddelen	Lasten	9.455	10.083	9.740	9.290	9.143	9.042
	Baten	-52.696	-54.954	-57.595	-57.416	-56.337	-56.746
	Saldo	-43.241	-44.871	-47.856	-48.126	-47.194	-47.704
Saldo programma's		-4.833	2.252	-251	-1.223	-528	-1.282

Stortingen in reserves

1. Samenleven	Lasten	13.783	3.144	0	0	0	0
2. Leefomgeving	Lasten	6.437	0	0	0	0	0
3. Bedrijvigheid	Lasten	70	0	0	0	0	0
4. Bestuur	Lasten	198	0	0	0	0	0
5. Algemene dekkingsmiddelen	Lasten	40	18.692	0	0	0	0
Totaal stortingen in reserves		20.529	21.836	0	0	0	0

Onttrekkingen reserves							
1. Samenleven	Baten	-5.867	-22.789	-223	-50	0	0
2. Leefomgeving	Baten	-952	-913	0	0	0	0
3. Bedrijvigheid	Baten	-327	-355	-151	-93	0	0
4. Bestuur	Baten	-10.073	-118	0	0	0	0
5. Algemene dekkingsmiddelen	Baten	0	-40	0	0	0	0
Totaal onttrekkingen reserves		-17.218	-24.214	-374	-143	0	0
Resultaat na bestemming		-1.497	-417	-124	-864	-27	-781

Verschillen tussen de begroting 2026 en de gewijzigde begroting 2025

In de financiële toelichting per programma worden afwijkingen tussen de begroting 2026 en de gewijzigde begroting 2025 toegelicht. In de gewijzigde begroting 2025 zijn alle begrotingswijzigingen tot en met september 2025 (dus inclusief de Tussenrapportage 2025) verwerkt. Hierbij treft u een overzicht met de belangrijkste verschillen per programma aan.

Programma 1 Samenleven

Lasten	Begroting	Begroting	Verschil
	2025	2026	
Thema 1. Vitaliteit			
5.1 Sportbeleid en activering	3.149	3.246	97
5.2 Sportaccommodaties	2.679	2.857	178
5.3 Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	1.135	1.304	169
5.4 Musea	93	140	47
5.6 Media	903	935	32
7.1 Volksgezondheid	1.913	1.829	-84
Totaal 1. Vitaliteit	9.872	10.311	439
Thema 2. Zorg voor elkaar			
5.3 Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	13	14	1
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	904	951	47
Totaal 2. Zorg voor elkaar	917	965	48
Thema 3. Werk en inkomen			
6.3 Inkomensregelingen	7.099	6.916	-183
6.4 WSW en beschut werk	1.920	1.888	-32
6.5 Arbeidsparticipatie	451	479	28
Totaal 3. Werk en inkomen	9.470	9.283	-187
Thema 4. Opgroeien en opvoeden			
4.1 Openbaar basisonderwijs	200	200	0
4.2 Onderwijshuisvesting	2.334	2.323	-11
4.3 Onderwijsbeleid en leerlingzaken	1.138	974	-164
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	330	317	-13
6.22 Toegang en eerstelijnsvoorzieningen Jeugd	1.677	2.105	428
6.752 Jeugdhulp ambulant regionaal	3.258	5.320	2.062
6.753 Jeugdhulp ambulant landelijk	0	377	377
6.762 Jeugdhulp met verblijf regionaal	3.647	2.033	-1.614
6.792 PGB Jeugd	0	658	658
6.821 Jeugdbescherming	350	470	120
6.822 Jeugdreclassering	46	62	16
Totaal 4. Opgroeien en opvoeden	12.980	14.839	1.859
Thema 5. Thuis als basis			
6.811 Beschermd wonen (WMO)	614	953	339
6.812 Maatschappelijke- en vrouwenopvang (WMO)	99	89	-10

Lasten	Begroting	Begroting	Vershil
	2025	2026	
Totaal 5. Thuis als basis	713	1.042	329

Thema 6. Passende ondersteuning

5.3 Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	7	7	0
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	1.113	830	-283
6.23 Toegang en eerstelijnsvoorzieningen Integraal	560	584	24
6.60 Hulpmiddelen en diensten (WMO)	890	940	50
6.711 Huishoudelijke hulp (WMO)	2.526	2.622	96
6.712 Begeleiding (WMO)	2.210	1.869	-341
6.713 Dagbesteding (WMO)	755	547	-208
6.714 Overige maatwerkarrangementen (WMO)	45	54	9
6.791 PGB Wmo	431	476	45
6.91 Coördinatie en beleid Wmo	87	86	-1
Totaal 6. Passende ondersteuning	8.624	8.015	-609

Thema 7. Burgerzaken

0.2 Burgerzaken	1.017	1.063	46
7.5 Begraafplaatsen en crematoria	2	2	0
Totaal 7. Burgerzaken	1.019	1.065	46
Totaal lasten	43.595	45.520	1.925

Baten	Begroting	Begroting	Vershil
	2025	2026	

Thema 1. Vitaliteit

5.1 Sportbeleid en activering	-136	-133	3
5.2 Sportaccommodaties	-1.831	-2.348	-517
5.3 Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	-314	-314	0
5.6 Media	-258	-235	23
7.1 Volksgezondheid	-275	-229	46
Totaal 1. Vitaliteit	-2.814	-3.259	-445

Thema 2. Zorg voor elkaar

6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	-13	-12	1
Totaal 2. Zorg voor elkaar	-13	-12	1

Thema 3. Werk en inkomen

6.3 Inkomensregelingen	-5.225	-5.041	184
Totaal 3. Werk en inkomen	-5.225	-5.041	184

Thema 4. Opgroeien en opvoeden

4.2 Onderwijshuisvesting	-479	-249	230
4.3 Onderwijsbeleid en leerlingzaken	-359	-305	54
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	-17	-17	0
6.2.2 Toegang en eerstelijnsvoorzieningen Jeugd	-9	-9	0
Totaal 4. Opgroeien en opvoeden	-864	-580	284

Thema 5. Thuis als basis

6.811 Beschermd wonen (WMO)	-400	-796	-396
6.812 Maatschappelijke- en vrouwenopvang (WMO)	-87	-82	5
Totaal 5. Thuis als basis	-487	-878	-391

Thema 6. Passende ondersteuning

6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	-503	-236	267
Totaal 6. Passende ondersteuning	-503	-236	267

Thema 7. Burgerzaken

0.2 Burgerzaken	-538	-676	-138
Totaal 7. Burgerzaken	-538	-676	-138
Totaal baten	-10.444	-10.682	-238

Saldo voor resultaatbestemming	33.151	34.834	1.683
---------------------------------------	---------------	---------------	--------------

Reserves	Begroting	Begroting	Verschil
	2025	2026	
Toevoegingen reserves	3.144	0	-3.144
Onttrekkingen reserves	-22.789	-222	22.567
Totaal reserves	-19.644	-222	19.422
Saldo na resultaatbestemming	13.503	34.613	21.110

Toelichting op de verschillen tussen de gewijzigde programmabegroting 2025 en de programmabegroting 2026

Voor de meeste verschillen in programma 1 worden eenzelfde verklaringen gegeven. Deze verschillen hebben voornamelijk te maken met wijzigingen in de begrotingen voor 2026 en verder, van de ISD Bollenstreek, Hecht, KDB en SO-Zorg. Aangezien de activiteiten van deze verbonden partijen betrekking hebben op diverse thema's, leidt dit ook tot verschillen op diverse thema's.

Bedragen x € 1.000

Lasten	Vershil	Toelichting	Bedrag
Thema 1. Vitaliteit			
5.1 Sportbeleid en activering	97	Indexering Sportfondsen Lisse	110
		Scherper begroten sportbeleid uit heroverwegingen 2026	-5
		Lagere lasten voor Brede SPUK Gala als gevolg van lagere verlening in 2026.	-9
		Overige verschillen	1
		Subtotaal	97
5.2 Sportaccommodaties	178	Actualisatie kapitaallasten na afronding of doorschuiven van investeringen in 2025.	-75
		De afronding van de SPUK MEOZ heeft geresulteerd in een terugbetaling aan het rijk. Deze terugbetaling is in 2025 verwerkt en ook één op één doorbelast aan Sportfondsen Lisse. Dit is in 2025 ook zo verwerkt in de begroting. De SPUK MEOZ is afgerond en komt ook niet meer terug in 2026.	314
		In 2024 is er een overheveling naar 2025 geweest voor de sloop van de gymzaal op de Heereweg. Dit staat dus in 2025 in de begroting maar in 2026 is dit niet begroot.	-50
		In 2024 is er een overheveling naar 2025 geweest voor individualisering watermeters op sportpark ter Specke. Dit staat dus in 2025 in de begroting maar in 2026 is dit niet begroot.	-25
		Overige verschillen	14
		Subtotaal	178
5.3 Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	169	Verschillende besparingen op laaghangend fruit uit de kadernota 2026 waaronder wegvallen dorpsdichter, schrappen van werkbudget.	-19
		Per 2025 wordt bij Bescal een marktconforme huur in rekening gebracht. Gelijktijdig is de exploitatiebijdrage met hetzelfde bedrag verhoogd. Omdat de gemeente Lisse het onderhoud gaat uitvoeren op de panden is de	233

Lasten	Verschil	Toelichting	Bedrag
		onderhoudsreserve welke Bescal heeft opgebouwd teruggevorderd en is deze in 2025 verrekend met de subsidie. Daarnaast is het resultaat van Bescal over 2024 teruggevorderd. Per saldo is hierdoor de verlening in 2025 incidenteel lager dan in 2026.	
		In 2026 zijn de kosten voor de implementatie accommodatiebeleid lager dan in 2025 door de afronding in 2026.	-50
		Overige verschillen	5
		Subtotaal	169
5.4 Musea	47	Er wordt gewerkt aan een nieuwe toekomstvisie voor Huys Dever. In 2026 zijn kosten opgenomen voor de ontwikkeling van deze visie.	50
		Overige verschillen.	-3
		Subtotaal	47
5.6 Media	32	Overige indexaties.	2
		Voor de strategische opdracht Lisse is er eenmalig in 2026 budget beschikbaar gesteld om de openingstijden van de bibliotheek te onderzoeken.	30
		Subtotaal	32
7.1 Volksgezondheid	-84	Lagere lasten voor Brede SPUK Gala als gevolg van lagere verlening in 2026.	-49
		De bijdrage aan de gemeenschappelijke regeling Hecht is lager vanaf 2026 doordat zij een gedeelte van de opgelegde taakstelling hebben verwerkt.	-35
		Subtotaal	-84
Totaal 1. Vitaliteit	439		439
Thema 2. Zorg voor elkaar			
5.3 Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	1	Overige verschillen.	1
		Subtotaal	1
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	47	Burgerparticipatie de lasten voor adviesraden zijn naar beneden bijgesteld vanwege onderbesteding.	-11
		In de begroting 2026 is voor de uitvoering van de strategische opdracht subsidies eenmalig 30K opgenomen.	30
		Indexatie welzijnssubsidies 2026.	17
		Overige verschillen.	-11
		Subtotaal	47

Lasten	Verschil	Toelichting	Bedrag
Totaal 2. Zorg voor elkaar	48		48
Thema 3. Werk en inkomen			
6.3 Inkomensregelingen	-183	Energiearmoede in 2025 zijn de SPUK gelden voor energiearmoede budgetneutraal in de begroting opgenomen, Afhankelijk van de uitgaven in 2025 en het restant wat daaruit overblijft zal in de tussenrapportage 2026 nog een bedrag budgetneutraal opgevoerd worden	-295
		Actualisatie begroting 2026 van GR ISD	125
		Scherper begroten armoedegelden. Dit is een gevolg van de maatregelen die in de kadernota besloten zijn.	-25
		Overige afwijkingen	12
		Subtotaal	-183
6.4 WSW en beschut werk	-32	Actualisatie van de begroting 2026 GR KDB	-33
		Overige afwijkingen	1
		Subtotaal	-32
6.5 Arbeidsparticipatie	28	Actualisatie van de begroting 2026 GR KDB	66
		In 2025uit 2024 overgeheveld voor het project Lekker Fit in 2026 zal een eventueel restantbedrag in de tussenrapportage opgenomen worden.	-36
		Overige afwijkingen	-2
		Subtotaal	28
Totaal 3. Werk en inkomen	-187		-187
Thema 4. Opgroeien en opvoeden			
4.1 Openbaar basisonderwijs	0	Geen verschillen.	0
4.2 Onderwijshuisvesting	-11	Verlaging budget kosten schade scholen. Dit is een gevolg van de maatregelen die in de kadernota besloten zijn.	-8
		Overige verschillen	-3
		Subtotaal	-11
4.3 Onderwijsbeleid en leerlingzaken	-164	De OAB, leerlingenvervoer en peuteropvang zijn in 2026 scherper begroot en aangepast naar de nieuwe verlening OAB.	-130
		Actualisatie begroting Holland Rijnland 2026.	-26

Lasten	Verschil	Toelichting	Bedrag
		De rijksbijdrage voor NPO staat in 2025 in de begroting. In 2026 wordt dit na vaststellen van de beschikking budgetneutraal verwerkt in de tussenrapportage 2026.	-7
		Overige verschillen	-1
		Subtotaal	-164
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	-13	Overige verschillen	-13
6.22 Toegang en eerstelijnsvoorzieningen Jeugd	428	Indexatie subsidies	46
		Scherper begroten inzet preventiecoördinatoren. Dit is een gevolg van de maatregelen die in de kadernota besloten zijn.	-20
		Schrappen ontschottingsbudget/maatwerkvoorziening. Dit is een gevolg van de maatregelen die in de kadernota besloten zijn.	-5
		Voor het nemen van maatregelen die moeten gaan leiden tot een besparing op de jeugdzorg uitgaven wordt vanaf 2026 een budget van € 400.000 opgenomen.	400
		Overige verschillen	7
		Subtotaal	428
6.752 Jeugdhulp ambulant regionaal	2.062	IV3 correctie PGB Jeugd naar nieuw taakveld PGB jeugd	452
		Vanaf 2025 worden de kosten voor jeugdhulp afgerekend op basis van feitelijke realisatie in plaats van T-2. Het nadeel van deze methodiek is dat het lastiger is een goede inschatting te maken van de kosten.	1.610
		De kosten voor jeugdhulp worden door de GR SOZ in rekening gebracht over verschillende taakvelden. Over de verschillende taakvelden heeft er onderling een verschuiving plaatsgevonden. Daarnaast zijn er met de kadernota door stijgende kosten van jeugdhulp + indexatie + investeringen uit hoofde van de taskforce aanvullende bedragen opgenomen. Voor de gemeente Lisse is het verschil 1.527K ten opzichte van 2025.	
		Subtotaal	2.062
6.753 Jeugdhulp ambulant landelijk	377	Vanaf 2025 worden de kosten voor jeugdhulp afgerekend op basis van feitelijke realisatie in plaats van T-2. Het nadeel van deze methodiek is dat het lastiger is een goede inschatting te maken	377

Lasten	Verschil	Toelichting	Bedrag
		van de kosten. De kosten voor jeugdhulp worden door de GR SOZ in rekening gebracht over verschillende taakvelden. Over de verschillende taakvelden heeft er onderling een verschuiving plaatsgevonden. Daarnaast zijn er met de kadernota door stijgende kosten van jeugdhulp + indexatie + investeringen uit hoofde van de taskforce aanvullende bedragen opgenomen. Voor de gemeente Lisse is het verschil 1.527K Daarnaast is er op dit taakveld sprake van een IV3 correctie.	
6.762 Jeugdhulp met verblijf regionaal	-1.614	IV3 correctie PGB Jeugd naar nieuw taakveld PGB jeugd	177
		Vanaf 2025 worden de kosten voor jeugdhulp afgerekend op basis van feitelijke realisatie in plaats van T-2. Het nadeel van deze methodiek is dat het lastiger is een goede inschatting te maken van de kosten. De kosten voor jeugdhulp worden door de GR SOZ in rekening gebracht over verschillende taakvelden. Over de verschillende taakvelden heeft er onderling een verschuiving plaatsgevonden. Daarnaast zijn er met de kadernota door stijgende kosten van jeugdhulp + indexatie + investeringen uit hoofde van de taskforce aanvullende bedragen opgenomen. Voor de gemeente Lisse is het verschil 1.527K	-1.791
		Subtotaal	-1.614
6.792 PGB Jeugd	658	IV3 taakveld correctie van 6752 en 6762	629
		Actualisatie begroting 2026 van GR ISD	29
		Subtotaal	658
6.821 Jeugdbescherming	120	Vanaf 2025 worden de kosten voor jeugdhulp afgerekend op basis van feitelijke realisatie in plaats van T-2. Het nadeel van deze methodiek is dat het lastiger is een goede inschatting te maken van de kosten. De kosten voor jeugdhulp worden door de GR SOZ in rekening gebracht over verschillende taakvelden. Over de verschillende taakvelden heeft er onderling een verschuiving plaatsgevonden. Daarnaast zijn er met de kadernota door stijgende kosten van jeugdhulp + indexatie + investeringen uit hoofde van de	120

Lasten	Verschil	Toelichting	Bedrag
		taskforce aanvullende bedragen opgenomen. Voor de gemeente Lisse is het verschil 1.527K	
6.822 Jeugdreclassering	16	Overige verschillen	16
Totaal 4. Opgroeien en opvoeden	1.859		1.859
Thema 5. Thuis als basis			
6.811 Beschermd wonen (WMO)	339	De begroting 2025 is aangepast aan de regionale begroting 2025 voor maatschappelijke zorg. De regionale begroting 2026 is nog niet opgesteld en zal bij de tussenrapportage 2026 budgetneutraal verwerkt worden.	338
		Overige verschillen	1
		Subtotaal	339
6.812 Maatschappelijke- en vrouwenopvang (WMO)	-10	De begroting 2025 is aangepast aan de regionale begroting 2025 voor maatschappelijke zorg. De regionale begroting 2026 is nog niet opgesteld en zal bij de tussenrapportage 2026 budgetneutraal verwerkt worden.	-10
		Subtotaal	-10
Totaal 5. Thuis als basis	-328		329
Thema 6. Passende ondersteuning			
5.3 Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	0	Geen verschillen.	0
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	-283	Het budget voor 'Vernieuwingsprogramma WMO' door scherper begroten afgeraamd. Dit is een gevolg van de maatregelen die in de kadernota besloten zijn.	-34
		Statushouders Specifieke Uitkering in 2025 en 2026 zijn de baten en lasten budgetneutraal in de begroting opgenomen. In 2025 zijn de budgetten in de tussenrapportage aangepast aan de laatst afgegeven beschikking. hiertegenover staan ook baten.	-267
		Overige afwijkingen	6
		Subtotaal	-283
6.23 Toegang en eerstelijnsvoorzieningen Integraal	24	Overige afwijkingen	24
		Subtotaal	24
6.60 Hulpmiddelen en diensten (WMO)	50	Actualisatie begroting 2026 van GR ISD	50
		Subtotaal	50

Lasten	Vershil	Toelichting	Bedrag
6.711 Huishoudelijke hulp (WMO)	96	Actualisatie begroting 2026 van GR ISD	96
		Subtotaal	96
6.712 Begeleiding (WMO)	-341	Actualisatie begroting 2026 van GR ISD	-341
		Subtotaal	-341
6.713 Dagbesteding (WMO)	-208	Actualisatie begroting 2026 van GR ISD	-208
		Subtotaal	-208
6.714 Overige maatwerkarrangementen (WMO)	9	Actualisatie begroting 2026 van GR ISD	9
		Subtotaal	9
6.791 PGB Wmo	45	Actualisatie begroting 2026 van GR ISD	45
		Subtotaal	45
6.91 Coördinatie en beleid Wmo	-1	Actualisatie begroting 2026 van GR ISD	-1
		Subtotaal	-1
Totaal 6. Passende ondersteuning	609		-609
Thema 7. Burgerzaken			
0.2 Burgerzaken	46	Voor de budgetten van de verkoop reisdocumenten is een nieuwe prognose gemaakt voor 2025 -2028. Dit resulteert in een bijstelling van de budgetten. Er worden meer lasten gemaakt voor aankopen van reisdocumenten. Hier tegenover staan aan de baten kant de verkopen van deze reisdocumenten.	15
		Indexatie uit HLTsamen kaderbrief	31
		Subtotaal	46
7.5 Begraafplaatsen en crematoria	0	Geen verschillen.	0
Totaal 7. Burgerzaken	-15		-15
Totaal lasten	-1.925		1.925

Baten	Vershil	Toelichting	Bedrag
Thema 1. Vitaliteit			
5.1 Sportbeleid en activering	3	Overige verschillen.	3
5.2 Sportaccommodaties	-517	De afronding van de SPUK MEOZ heeft geresulteerd in een terugbetaling aan het rijk. Deze terugbetaling is in 2025 verwerkt en ook één op één doorbelast aan de sportbedrijven. Dit is in 2025 ook zo verwerkt in de begroting. De SPUK MEOZ is afgerond en komt ook niet meer terug in 2026.	-314

		Inkomsten op doorbelasting publieke heffingen zijn in 2026 geactualiseerd en zorgen voor hogere baten.	-200
		Overige verschillen.	-3
		Subtotaal	-517
5.3 Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	0	Geen verschillen.	0
5.6 Media	23	Overige verschillen.	23
7.1 Volksgezondheid	46	In 2026 is de rijksbijdrage voor de brede SPUK GALA minder dan in 2025. Dit gaat gepaard met lagere lasten.	46
Totaal 1. Vitaliteit	-445		-445
Thema 2. Zorg voor elkaar			
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	1	Overige verschillen.	1
Totaal 2. Zorg voor elkaar	1		1
Thema 3. Werk en inkomen			
6.3 Inkomensregelingen	184	Actualisatie van de Rijksbijdrage BUIG	184
Totaal 3. Werk en inkomen	184		184
Thema 4. Opgroeien en opvoeden			
4.2 Onderwijshuisvesting	230	De bijdrage welke de gemeente Lisse ontvangt voor de internationale schakelklas zijn voor het jaar 2026 nog niet geraamd omdat deze nog niet bekend zijn. In de tussenrapportage 2026 worden deze verwerkt.	230
4.3 Onderwijsbeleid en leerlingzaken	54	In de OAB termijn 2022-2026 heeft de gemeente Lisse een reserve opgebouwd. Deze overheveling zit in het jaar 2025. Bij de jaarrekening zal bekeken worden wat de reserve dan is en het restant worden meegenomen naar 2026.	47
		Overige verschillen.	7
		Subtotaal	54
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	0		0
6.22 Toegang en eerstelijnsvoorzieningen Jeugd	0		0
Totaal 4. Opgroeien en opvoeden	284		284

Thema 5. Thuis als basis			
6.811 Beschermd wonen (WMO)	-396	In 2025 zijn de baten aangepast voor beschermd wonen aan de regionale begroting 2025. Per saldo leidt dit in de begroting 2025 tot een negatief resultaat van 73K die uit de reserve maatschappelijke zorg wordt gedekt. In 2026 is de begroting budgetneutraal opgenomen.	-396
		Subtotaal	-396
6.812 Maatschappelijke- en vrouwenopvang (WMO)	5	In 2025 zijn de baten aangepast voor beschermd wonen aan de regionale begroting 2025. Per saldo leidt dit in de begroting 2025 tot een negatief resultaat van 73K die uit de reserve maatschappelijke zorg wordt gedekt. In 2026 is de begroting budgetneutraal opgenomen.	5
		Subtotaal	5
Totaal 5. Thuis als basis	-391		-391
Thema 6. Passende ondersteuning			
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	267	Statushouders Specifieke Uitkering in 2025 zijn de budgetten in de tussenrapportage aangepast aan de laatst afgegeven beschikking. Hiertegenover staan ook lasten.	267
		Subtotaal	267
Totaal 6. Passende ondersteuning	267		267
Thema 7. Burgerzaken			
0.2 Burgerzaken	-138	Voor de budgetten van de verkoop reisdocumenten is een nieuwe prognose gemaakt voor 2025 -2028. Dit resulteert in een bijstelling van de budgetten.	-138
Totaal 7. Burgerzaken	-138		-138
Totaal baten	-238		-238
Saldo voor resultaatbestemming	1.683		1.683

Reserves	Verschil	Toelichting	Bedrag
Toevoegingen reserves	-3.144	Per 31 december 2025 worden de reserves Accommodatiebeleid en Huisvesting onderwijs opgeheven. In de begroting 2025 zijn nog stortingen opgenomen voor deze twee reserves.	-3.144
Onttrekkingen reserves	22.567	Per 31 december 2025 worden de reserves Accommodatiebeleid en Huisvesting onderwijs opgeheven. In de begroting 2025 zijn nog onttrekkingen opgenomen voor deze twee reserves.	3.718
		Per 31 december 2025 worden de reserves Accommodatiebeleid en Huisvesting onderwijs opgeheven. In de begroting 2025 is de vrijval van het restantsaldi van beide reserves opgenomen.	18.622
		In de begroting 2025 zijn diverse onttrekkingen opgenomen aan de reserve Overhevelingen. Dit zijn budgetten die de Slotwijziging en de Programmarekening 2024 zijn overgeheveld naar 2025. Deze zijn niet opgenomen in de begroting 2026.	161
		In de begroting 2025 is een onttrekking opgenomen voor de tijdelijke verlenging van het schooljongerenwerk.	53
		In de begroting 2025 is een onttrekking opgenomen aan de reserve Maatschappelijke zorg.	73
		In de begroting 2026 is een onttrekking opgenomen voor 2 strategische opgaven: Subsidies en de Bibliotheek.	-60
		Subtotaal onttrekking reserves	22.567
Totaal reserves	19.422	Totaal reserves	19.422
Saldo na resultaatbestemming	21.110	Saldo na bestemming	21.110

Programma 2 Leefomgeving

Lasten	Begroting	Begroting	Verschil
	2025	2026	

Thema 1. Mobiliteit

2.1 Verkeer en vervoer	3.754	3.699	-55
2.2 Parkeren	235	292	57
Totaal 1. Mobiliteit	3.989	3.991	2

Thema 3. Openbare ruimte

5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie	2.656	2.719	63
7.2 Riolering	1.316	1.818	502
7.3 Afval	4.050	4.064	14
7.4 Milieubeheer	4	4	0
Totaal 3. Openbare ruimte	8.026	8.605	579

Thema 4. Duurzaamheid

7.4 Milieubeheer	1.990	1.741	-249
Totaal 4. Duurzaamheid	1.990	1.741	-249

Thema 5. Wonen

8.1 Ruimte en leefomgeving	1.066	643	-423
8.3 Wonen en bouwen	1.619	1.592	-27
Totaal 5. Wonen	2.685	2.235	-450
Totaal lasten	16.690	16.572	-118

Baten	Begroting	Begroting	Verschil
	2025	2026	

Thema 1. Mobiliteit

2.1 Verkeer en vervoer	-245	-183	62
2.2 Parkeren	-12	-14	-2
Totaal 1. Mobiliteit	-257	-197	60

Thema 3. Openbare ruimte

5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie	-1	-11	-10
7.2 Riolering	-2.134	-2.546	-412
7.3 Afval	-5.709	-5.833	-124
Totaal 3. Openbare ruimte	-7.844	-8.390	-546

Thema 4. Duurzaamheid

7.4 Milieubeheer	-521	-521	0
Totaal 4. Duurzaamheid	-521	-521	0

Thema 5. Wonen

8.3 Wonen en bouwen	-806	-1.062	-256
Totaal 5. Wonen	-806	-1.062	-256
Totaal baten	-9.428	-10.170	-742
Saldo voor resultaatbestemming	7.263	6.403	-860

Reserves	Begroting	Begroting	Verschil
	2025	2026	
Toevoegingen reserves	0	0	0
Onttrekkingen reserves	-913	0	913
Totaal reserves	-913	0	913
Saldo na resultaatbestemming	6.349	6.405	56

Toelichting op de verschillen tussen de gewijzigde programmabegroting 2025 en de programmabegroting 2026:

Lasten	Verschil	Toelichting	Bedrag
Thema 1. Mobiliteit			
2.1 Verkeer en vervoer	-55	Vanaf 2026 wordt afgeschreven op afgeronde investeringen. Dit zijn investeringen in wegen, openbare verlichtingen en civiele kunstwerken	85
		Het budget van onderhoud is geïndexeerd met 2,7% volgens de F.K.G.R.	38
		In 2025 is er eenmalig € 100.000 lager budget toegekend voor het groot onderhoud wegen, dit in verband met capaciteit tekort	100
		Voor 2026 zijn er een aantal bezuinigingen doorgevoerd: * € 23.000 Civiele kunstwerken * € 90.000 Openbare Verlichting	-113
		In de begroting 2025 is budget overgeheveld uit 2024, dit zijn incidentele budgetten: * € 88.000 Mobiliteit kwaliteit impuls regio planbeoordeling * € 100.000 Mobiliteitsgelden	-188
		De bijdrage aan HLTsamen is geïndexeerd met 2,8% voor personeel en 2,7% voor materieel, dit is conform de F.K.G.R.	25
		Overige verschillen	-2
		Subtotaal	-55
2.2 Parkeren	57	Vanaf 2026 wordt afgeschreven op afgeronde investeringen, in 2025 is de	53

Lasten	Verschil	Toelichting	Bedrag
		onderhoudstermijn afgelopen op het terrein van Ter Specke.	
		Overige verschillen	4
		Subtotaal	57
Totaal 1. Mobiliteit	2	Totaal 1. Mobiliteit	2
Thema 3. Openbare ruimte			
5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie	59	De bijdrage aan HLTsamen is geïndexeerd met 2,8% voor personeel en 2,7% voor materieel, dit is conform de F.K.G.R.	40
		Vanaf 2026 wordt afgeschreven op afgeronde investeringen. Dit zijn investeringen in vervanging groen, herinrichting speelplekken en vervanging van beschoeiing. Door de toename van de boekwaarde stijgt ook de toegerekende rente.	145
		In de begroting 2025 is budget overgeheveld uit 2024, dit is een incidenteel budget: * € 50.000 Participatie initiatieven groen	-50
		Voor 2026 zijn er een aantal bezuinigingen doorgevoerd: * €10.000 Groene uitdaging * € 6.000 Buurtgericht werken	-16
		In 2025 is er € 60.000 extra budget opgenomen. Het huidige budget is niet toereikend. Dit komt met name door de hoge inflatie en areaal uitbreiding.	-60
		Subtotaal	59
7.2 Riolering	502	Lagere onttrekking uit egalisatievoorziening. Doordat projecten niet afgerond zijn, blijven de kapitaallasten laag. Hierdoor is er een bewuste keus gemaakt om minder geld te onttrekken uit de voorziening. Dit kan in latere jaren besteed worden.	156
		Hogere afschrijving en rente Hierin is met name een stijging in de rente.	38
		In 2025 staat de onttrekking van de voorziening geraamd als negatieve last. In de begroting is de onttrekking geraamd als een baten zoals het zou moeten. Bij de slotwijziging wordt de onttrekking in 2025 goed geraamd. Bij de baten is dit verschil ook zichtbaar. Per saldo heeft het geen effect op het begrotingsaldo.	300
		Overige verschillen	8

Lasten	Verschil	Toelichting	Bedrag
		Subtotaal	502
7.3 Afval	14	Hogere bijdrage aan Meerlanden De raming van 2025 is geïndexeerd met 2,7%.	66
		Lagere bijdrage V.A.B. De bouw van het nieuwe overslagstation heeft verdere vertraging opgelopen. Hierdoor is geen sprake van kapitaallasten	-20
		Lagere kosten voor verwerking van rest, gft, lachgas en grofvuil.	-45
		De bijdrage aan HLTsamen is geïndexeerd met 2,8% voor personeel en 2,7% voor materieel, dit is conform de F.K.G.R.	13
		Subtotaal	14
7.4 Milieubeheer	0	Geen wijzigingen.	0
Totaal 3. Openbare ruimte	579		579
Thema 4. Duurzaamheid			
7.4 Milieubeheer	-249	Het budget overige goederen en diensten is naar beneden bijgesteld.	-218
		Een incidentele post is in 2025 begroot en niet meer in 2026.	-31
		Subtotaal	-249
Totaal 4. Duurzaamheid	-249		-249
Thema 5. Wonen			
8.1 Ruimte en leefomgeving	-423	Indexatie bijdrage HLT Samen	17
		Budget omgevingsvisie overgeheveld vanuit 2024; nog niets opgenomen in de begroting 2026	-100
		Saldo facilitaire projecten. Dit zijn kostenverhaalprojecten in het ruimtelijk domein (zoals bv. Ruishornlaan 25 en Geestwater) waarbij de ontwikkelaar de ambtelijke plankosten vergoedt middels een exploitatiebijdrage. Wel begroot in 2025, niet in 2026 e.v.	-335
		Overige verschillen	-5
		Subtotaal	-423
8.3 Wonen en bouwen	-27	Indexering budgetten	50
		In 2025 zijn twee incidentele projecten opgenomen waaronder 'Aanpak	-73

Lasten	Verschil	Toelichting	Bedrag
		arbeidsmigranten' en 'Communicatie bewoners regenboogplein'	
		Overige verschillen	-4
		Subtotaal	-27
Totaal 5. Wonen	-450		-450
Totaal lasten	-118		-118

Baten	Verschil	Toelichting	Bedrag
Thema 1. Mobiliteit			
2.1 Verkeer en vervoer	62	Hogere reclame opbrengsten Naast de reclame in de abri's ontvangen wij ook inkomsten voor de reclame aan de armaturen van de openbare verlichting.	10
		Hogere opbrengsten degeneratiekosten Op basis van afgelopen jaren en de verwachtingen voor de komende tijd is het budget verhoogd voor de degeneratie (kabels en leidingen)	54
		Overige wijzigingen	-2
		Subtotaal	62
2.2 Parkeren	-2	Overige wijzigingen	-2
Totaal 1. Mobiliteit	60		60
Thema 3. Openbare ruimte			
5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie	-10	Verhaalde schade groen, budget is vanaf 2026 structureel opgenomen in de begroting	-10
7.2 Riolering	-412	Hogere rioolheffing Door de stijging van de kosten op het product riolering is de rioolheffing verhoogd om zo 100% kostendekkendheid te hebben	-112
		In 2025 staat de onttrekking van de voorziening geraamd als negatieve last. In de begroting is de onttrekking geraamd als een baten zoals het zou moeten. Bij de slotwijziging wordt de onttrekking in 2025 goed geraamd. Bij de lasten is dit verschil ook zichtbaar. Per saldo heeft het geen effect op het begrotingssaldo.	-300
		Subtotaal	412
7.3 Afval	-124	Lagere afvalstoffenheffing De kosten voor 2026 zijn gestegen. Door	20

		de inzet van de egalisatievoorziening is er minder afvalstoffenheffing nodig. Het tarief blijft 100% kostendekkend.	
		Hogere onttrekking uit egalisatie voorziening In 2024 was er een positief saldo op het product afval, dit is gestort in de voorziening. Dit saldo wordt in 2026 ingezet om extreme stijging van het tarief te voorkomen.	-144
		Subtotaal	-124
Totaal 3. Openbare ruimte	-546		-546
Thema 4. Duurzaamheid			
7.4 Milieubeheer	0	Geen wijzigingen	0
Totaal 4. Duurzaamheid	0		0
Thema 5. Wonen			
8.3 Wonen en bouwen	-256	Dit is een gevolg van de maatregelen die in de kadernota besloten zijn waaronder verhoging inkomsten bouwleges	-148
		Tegenover de lasten van de Omgevingswet staat ook een baat. Per saldo is dit dus nul.	-108
		Subtotaal	-256
Totaal 5. Wonen	-256		-256
Totaal baten	-742		-742
Saldo voor resultaatbestemming	-860		-860

Reserves	Verschil	Toelichting	Bedrag
Toevoegingen reserves	0	Geen verschillen.	0
Onttrekkingen reserves	913	In de begroting 2025 zijn diverse overhevelingen opgenomen vanuit 2024. Deze komen niet terug in de begroting 2026.	817
		In 2025 staan een tweetal incidentele projecten geraamd (Uitvoering prioriteiten aanpak ondermijning en Aardwarmte). Deze komen in 2026 niet meer ten laste van de algemene reserve.	96
Totaal reserves	913		913
Saldo na resultaatbestemming	48		48

Programma 3 Bedrijvigheid

Lasten	Begroting	Begroting	Verschil
	2025	2026	

Thema 1. Economie

3.1 Economische ontwikkeling	1.043	874	-169
3.3 Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	65	60	-5
3.4 Economische promotie	302	245	-57
Totaal 1. Economie	1.410	1.179	-231

Thema 2. Recreatie en toerisme

5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie	81	99	18
Totaal 2. Recreatie en toerisme	81	99	18

Thema 3. Erfgoed

5.5 Cultureel erfgoed	68	69	1
Totaal 3. Erfgoed	68	69	1
Totaal lasten	1.559	1.347	-212

Baten	Begroting	Begroting	Verschil
	2025	2026	

Thema 1. Economie

3.3 Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	-13	-16	-3
3.4 Economische promotie	-133	-166	-33
Totaal 1. Economie	-146	-182	-36

Thema 2. Recreatie en toerisme

5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie	-51	-51	0
Totaal 2. Recreatie en toerisme	-51	-51	0
Totaal baten	-197	-233	-36

Saldo voor resultaatbestemming	1.362	1.114	-248
---------------------------------------	--------------	--------------	-------------

Reserves	Begroting	Begroting	Verschil
	2025	2026	
Toevoegingen reserves	0	0	0
Onttrekkingen reserves	-355	-151	204
Totaal reserves	-355	-151	204
Saldo na resultaatbestemming	1.005	963	-42

Toelichting op de verschillen tussen de gewijzigde programmabegroting 2025 en de programmabegroting 2026:

Bedragen x € 1.000

Lasten	Verschil	Toelichting	Bedrag
Thema 1. Economie			
3.1 Economische ontwikkeling	-169	Dit is een gevolg van de maatregelen die in de kadernota besloten zijn waaronder verlaging bijdrage Greenport. Eerder heeft er al een bezuiniging van 36K op bestaand budget plaatsgevonden wat in gaat vanaf 2026	-25
		In 2025 is een incidenteel project 'Ontwikkelagenda Centrumontwikkeling' opgenomen	-50
		In 2025 is een incidenteel project 'stimuleren innovatief en circulair ondernemerschap' opgenomen	-27
		In 2025 is een incidenteel project 'Inhuur projectmanager centrumaanpak' opgenomen	-58
		Overige verschillen	-9
		Subtotaal	-169
3.3 Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	-5	Overige verschillen	-5
3.4 Economische promotie	-61	In 2025 is een incidenteel project 'Visie op verblijfsrecreatie' opgenomen	-20
		In 2025 is een incidenteel project 'Stimuleren recreatie en toerisme water' opgenomen	-12
		In 2025 is een incidenteel project 'Realisatie camper plaatsen' opgenomen	-25
		Overige verschillen	-4
		Subtotaal	-61
Totaal 1. Economie	-231		-231
Thema 2. Recreatie en toerisme			
5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie	18	Betreft bijstelling van het budget van Holland Rijnland. Dit is gebaseerd op de ingediende begroting	18
Totaal 2. Recreatie en toerisme	18		18
Thema 3. Erfgoed			
5.5 Cultureel erfgoed	1	Overige verschillen.	1
Totaal 3. Erfgoed	1		1
Totaal lasten	-212		-212

Baten	Verschil	Toelichting	Bedrag
Thema 1. Economie			
3.3 Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	-3	Overige verschillen.	-3
3.4 Economische promotie	-33	Dit is een gevolg van de maatregelen die in de kadernota besloten zijn waaronder procentuele verhoging toeristenbelasting van 25%	-33
Totaal 1. Economie	-36	Totaal 1. Economie	-36
Thema 2. Recreatie en toerisme			
5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie	0	Geen verschillen.	0
Totaal 2. Recreatie en toerisme	0	Totaal 2. Recreatie en toerisme	0
Totaal baten	-36	Totaal baten	-36
Saldo voor resultaatbestemming	-248	Saldo voor resultaatbestemming	-248

Reserves	Verschil	Toelichting	Bedrag
Toevoegingen reserves	0	Geen verschillen.	0
Onttrekkingen reserves	204	In 2025 is een vrijval van een reserve begroot. Deze is niet opgenomen in 2026.	70
		In 2025 zijn diverse overhevelingen opgenomen vanuit 2024. Deze zijn niet opgenomen in 2026.	192
		In 2026 is een onttrekking opgenomen van € 58.330 voor de inhuur van de kwartiermaker Centrum aanpak.	-58
Totaal reserves	204	Totaal reserves	204
Saldo na resultaatbestemming	-42	Saldo na resultaatbestemming	-42

Programma 4 Bestuur

Lasten	Begroting	Begroting	Verschil
	2025	2026	
Thema 1. Samenwerkende overheid			
0.1 Bestuur	50	50	0
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	3.155	402	-2.753
Totaal 1. Samenwerkende overheid	3.205	452	-2.753
Thema 2. Openbare orde en veiligheid			
1.1 Crisisbeheersing en brandweer	2.077	2.085	8
1.2 Openbare orde en veiligheid	1.011	1.054	43
Totaal 2. Openbare orde en veiligheid	3.088	3.139	51
Thema 3. Bestuur en ondersteuning			
0.1 Bestuur	2.130	2.016	-114
0.3 Beheer overige gebouwen en gronden	341	271	-70
5.6 Media	39	39	0
Totaal 3. Bestuur en ondersteuning	2.510	2.326	-184
Totaal lasten	8.803	5.917	-2.886

Baten	Begroting	Begroting	Verschil
	2025	2026	
Thema 1. Samenwerkende overheid			
0.1 Bestuur	-34	-34	0
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	-2.990	-281	2.709
Totaal 1. Samenwerkende overheid	-3.024	-315	2.709
Thema 2. Openbare orde en veiligheid			
1.1 Crisisbeheersing en brandweer	-123	-123	0
1.2 Openbare orde en veiligheid	-20	-25	-5
Totaal 2. Openbare orde en veiligheid	-143	-148	-5
Thema 3. Bestuur en ondersteuning			
0.1 Bestuur	-34	-34	0
0.3 Beheer overige gebouwen en gronden	-254	-167	87
Totaal 3. Bestuur en ondersteuning	-288	-201	87
Totaal baten	-3.455	-664	2.791
Saldo voor resultaatbestemming	5.347	5.254	-93

Reserves	Begroting	Begroting	Vershil
	2025	2026	
Toevoegingen reserves	0	0	0
Onttrekkingen reserves	-118	0	118
Totaal reserves	-118	0	118
Saldo na resultaatbestemming	5.230	5.255	25

Toelichting op de verschillen tussen de gewijzigde programmabegroting 2025 na wijzigingen en de programmabegroting 2026:

Bedragen x € 1.000

Lasten	Vershil	Toelichting	Bedrag
Thema 1. Samenwerkende overheid			
0.1 Bestuur	0	Geen verschillen.	0
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	-2.753	De lasten met betrekking tot crisis noodopvang zijn in 2025 begroot. In 2026 worden deze lasten pas tijdens de tussenrapportage 2026 begroot. De lasten kunnen in verband met het ad hoc karakter gedurende het jaar beter worden geraamd.	-2.753
Totaal 1. Samenwerkende overheid	-2.753	Totaal 1. Samenwerkende overheid	-2.753
Thema 2. Openbare orde en veiligheid			
1.1 Crisisbeheersing en brandweer	8	Overige indexaties.	8
1.2 Openbare orde en veiligheid	43	Inzet project dealbreakers vanaf 2026 structureel geraamd	28
		Indexaties personele en materiële budgetten	15
		Subtotaal	43
Totaal 2. Openbare orde en veiligheid	51	Totaal 2. Openbare orde en veiligheid	51
Thema 3. Bestuur en ondersteuning			
0.1 Bestuur	-114	Dit is een gevolg van de maatregelen die in de kadernota besloten zijn.	-114
0.3 Beheer overige gebouwen en gronden	-70	Tijdelijk versterking capaciteit onderwijshuisvesting in 2025.	-37
		Project oneigenlijk gebruik, dit betreft een overheveling in 2025, die volledig wordt gebruikt en in 2026 niet meer voorkomt.	-80
		In 2025 is nog een te realiseren besparing voor accommodatiebeleid	53

		opgenomen. Deze is vanaf 2026 volledig gerealiseerd.	
		Overige verschillen.	-6
		Subtotaal	-70
5.6 Media	0	Geen verschillen.	0
Totaal 3. Bestuur en ondersteuning	-184	Totaal 3. Bestuur en ondersteuning	-184
Totaal lasten	-2.886	Totaal lasten	-2.886

Baten	Verschil	Toelichting	Bedrag
Thema 1. Samenwerkende overheid			
0.1 Bestuur	0	Geen verschillen.	0
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	2.709	De baten met betrekking tot crisis noodopvang zijn in 2025 begroot. In 2026 worden deze baten pas tijdens de tussenrapportage 2026 begroot. De baten kunnen in verband met het ad hoc karakter gedurende het jaar beter worden geraamd.	2.709
Totaal 1. Samenwerkende overheid	2.709	Totaal 1. Samenwerkende overheid	2.709
Thema 2. Openbare orde en veiligheid			
1.1 Crisisbeheersing en brandweer	0	Geen verschillen.	0
1.2 Openbare orde en veiligheid	-5	Dit is een gevolg van de maatregelen die in de kadernota besloten zijn.	-5
Totaal 2. Openbare orde en veiligheid	-5	Totaal 2. Openbare orde en veiligheid	-5
Thema 3. Bestuur en ondersteuning			
0.1 Bestuur	0	Geen verschillen.	0
0.3 Beheer overige gebouwen en gronden	87	In 2025 heeft een raming voor grondverkoop plaats gevonden, in 2026 nog niet.	87
Totaal 3. Bestuur en ondersteuning	87	Totaal 3. Bestuur en ondersteuning	87
Totaal baten	2.791	Totaal baten	2.791
Saldo voor resultaatbestemming	-93	Saldo voor resultaatbestemming	-93

Reserves	Verschil	Toelichting	Bedrag
----------	----------	-------------	--------

Toevoegingen reserves	0	Geen verschillen.	0
Onttrekkingen reserves	118	Project oneigenlijk grondgebruik, dit betreft een onttrekking aan de reserve in 2025, die volledig wordt gebruikt en in 2026 niet is opgenomen.	80
		Overheveling budget arbeidsmigranten van 2024 naar 2025. Deze komt vooralsnog niet terug in 2026.	38
Totaal reserves	118	Totaal reserves	118
Saldo na resultaatbestemming	25	Saldo na resultaatbestemming	25

Algemene dekkingsmiddelen

Lasten	Begroting	Begroting	Verschil
	2025	2026	

Thema 2. Lokale heffingen besteding niet gebonden

0.64 Belastingen overig	323	316	-7
Totaal 2. Lokale heffingen besteding niet gebonden	323	316	-7

Thema 3. Overhead

0.4 Overhead	9.613	9.467	-146
Totaal 3. Overhead	9.613	9.467	-146

Thema 4. Saldo financieringsfunctie

0.5 Treasury	148	-43	-191
Totaal 4. Saldo financieringsfunctie	148	-43	-191

Thema 5. Overige algemene dekkingsmiddelen

0.8 Overige baten en lasten	-291	501	792
Totaal 5. Overige algemene dekkingsmiddelen	-291	501	792
Totaal lasten	9.793	10.241	448

Baten	Begroting	Begroting	Verschil
	2025	2026	

Thema 1. Algemene uitkering

0.7 Algemene uitkeringen en overige uitkeringen gemeentefonds	-45.594	-47.852	-2.258
Totaal 1. Algemene uitkering	-45.594	-47.852	-2.258

Thema 2. Lokale heffingen besteding niet gebonden

0.61 OZB woningen	-5.047	-5.259	-212
0.62 OZB niet-woningen	-3.169	-3.303	-134
0.64 Belastingen overig	-170	-206	-36
Totaal 2. Lokale heffingen besteding niet gebonden	-8.386	-8.768	-382

Thema 4. Saldo financieringsfunctie

0.5 Treasury	-974	-974	0
Totaal 4. Saldo financieringsfunctie	-974	-974	0
Totaal baten	-54.954	-57.594	-2.640

Saldo voor resultaatbestemming	-45.162	-47.353	-2.191
---------------------------------------	----------------	----------------	---------------

Reserves	Begroting	Begroting	Verschil
	2025	2026	
Toevoegingen reserves	18.692	0	-18.692

Onttrekkingen reserves	-40	0	40
Totaal reserves	18.652	0	-18.652
Saldo na resultaatbestemming	-26.511	-47.353	-20.842

Toelichting op de verschillen tussen de gewijzigde programmabegroting 2025 na wijzigingen en de programmabegroting 2026:

Bedragen x € 1.000

Lasten	Verschil	Toelichting	Bedrag
Thema 2. Lokale heffingen besteding niet gebonden			
0.64 Belastingen overig	-7	Overige verschillen.	-7
Totaal 2. Lokale heffingen besteding niet gebonden	-7	Totaal 2. Lokale heffingen besteding niet gebonden	-7
Thema 3. Overhead			
0.4 Overhead -	-146	Conform de zienswijze op de begroting 2026 van HLTsamen wordt deze opgenomen in de begroting van de gemeente. Daarnaast is vooruitlopend op de geactualiseerde begroting 2026 van HLTsamen een correctie op de indexatie meegenomen. Deze was verkeerd bepaald. Per saldo ontstaat er een voordeel van € 189.660 ten opzichte van 2025 op dit taakveld.	-110
		Bij de heroverwegingen in de Kadernota 2026-2029 is besloten om diverse budgetten te verlagen als gevolg van onderbesteding. Binnen dit taakveld vallen de budgetten daarom € 41.000 lager uit ten opzichte van 2025.	-41
		Overige verschillen.	5
		Subtotaal	-146
Totaal 3. Overhead	-146	Totaal 3. Overhead	-146
Thema 4. Saldo financieringsfunctie			
0.5 Treasury	-191	De toegerekende rente op dit taakveld is in 2026 hoger dan 2025. Omdat het een negatieve last wordt begroot, is dat een voordeel ten opzichte van 2025. Dit komt door de actualisatie van het investeringsplan en de bijbehorende kapitaallasten.	-105
		De rente op de langlopende leningen is in 2026 lager dan in 2025. Dit wordt veroorzaakt door reguliere aflossingen op de openstaande leningen.	-85

		Overige verschillen.	-1
		Subtotaal	-191
Totaal 4. Saldo financieringsfunctie	-191	Totaal 4. Saldo financieringsfunctie	-191
Thema 5. Overige algemene dekkingsmiddelen			
0.8 Overige baten en lasten	792	In 2025 is nog de taakstelling energiebesparing opgenomen. Voor 2026 verwachten we dat de taakstelling volledig is gerealiseerd.	292
		Vanaf 2026 is in de begroting een post van € 500.000 opgenomen voor ontwikkelingen en onzekerheden op korte termijn. Deze is in 2025 niet aanwezig.	500
Totaal 5. Overige algemene dekkingsmiddelen	792	Totaal 5. Overige algemene dekkingsmiddelen	792
Totaal lasten	448	Totaal lasten	448

Baten	Verschil	Toelichting	Bedrag
Thema 1. Algemene uitkering			
0.7 Algemene uitkeringen en overige uitkeringen gemeentefonds	-2.258	Op basis van de Meicirculaire 2025 en de geactualiseerde parameters stijgen de inkomsten uit de algemene uitkering van het gemeentefonds. Deze inkomsten ontvangt de gemeente van het Rijk. Deze uitkomsten zijn nog niet volledig in 2025 verwerkt.	-2.258
Totaal 1. Algemene uitkering	-2.258	Totaal 1. Algemene uitkering	-2.258
Thema 2. Lokale heffingen besteding niet gebonden			
0.61 OZB woningen	-212	Conform de Kadernota 2026-2029 worden de inkomsten uit de OZB woningen verhoogd met een indexatie van 2,7%. Daarnaast stijgen de inkomsten met 1,5%, omdat de werkelijke WOZ-waarde van alle objecten in 2025 hoger is uitgevallen dan begroot.	-212
0.62 OZB niet-woningen	-134	Conform de Kadernota 2026-2029 worden de inkomsten uit de OZB woningen verhoogd met een indexatie van 2,7%. Daarnaast stijgen de inkomsten met 1,5%, omdat de werkelijke WOZ-waarde van alle objecten in 2025 hoger is uitgevallen dan begroot.	-134

0.64 Belastingen overig	-36	Bij de heroverwegingen in de Kadernota 2026-2029 is besloten om de overige belastingen met 25% te verhogen. In dit taakveld worden de inkomsten uit de hondenbelasting, precariobelasting en roerende zaakbelasting verantwoord.	-36
Totaal 2. Lokale heffingen besteding niet gebonden	-382	Totaal 2. Lokale heffingen besteding niet gebonden	-382
Thema 4. Saldo financieringsfunctie			
0.5 Treasury	0	Geen verschillen.	0
Totaal 4. Saldo financieringsfunctie	0	Totaal 4. Saldo financieringsfunctie	0
Totaal baten	-2.640	Totaal baten	-2.640
Saldo voor resultaatbestemming	-2.191	Saldo voor resultaatbestemming	-2.191

Reserves	Verschil	Toelichting	Bedrag
Toevoegingen reserves	-18.692	In 2025 worden 3 reserves opgeheven en gestort in de algemene reserve. De storting loopt via de algemene dekkingsmiddelen, terwijl de vrijval van desbetreffende reserves in programma 1 en 3 zijn verantwoord. Deze komen in 2026 niet meer terug.	-18.692
Onttrekkingen reserves	40	In de begroting 2025 wordt een overheveling onttrokken aan de reserve overhevelingen. Deze komt in 2026 niet meer terug.	40
Totaal reserves	-18.652	Totaal reserves	-18.652
Saldo na resultaatbestemming	-20.842	Saldo na resultaatbestemming	-20.842

Overzicht van incidentele baten en lasten

Er volgt nu een overzicht van incidentele baten en lasten op programmaniveau. Voor de incidentele baten en lasten geldt dat, indien van toepassing, de begroting van de gemeenschappelijke regeling gevolgd wordt. Indien de incidentele bate of last uit de begroting van een gemeenschappelijke regeling komt, is de naam van de gemeenschappelijke regeling vermeld. Conform de financiële verordening worden alleen incidentele baten en lasten gepresenteerd van € 25.000 en hoger.

		Bedragen x € 1.000				
Incidentele baten en lasten		Lasten of baten	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029
1	Programma Samenleven					
1.1	Eenmalige onderzoekskosten strategische opdracht bibliotheek	L	30			
1.2	Implementatiekosten ten behoeven van het accommodatiebeleid	L	112			
1.3	Uitvoering strategische opdracht Subsidies	L	30			
1.4	Opstellen toekomstvisie Huys Dever	L	50	50		
	Totaal mutaties lasten en baten		222	50	-	-
1.1	Onttrekking algemene reserve strategische opdracht bibliotheek	B	-30			
1.2	Onttrekking algemene reserve inhuur implementatie accommodatiebeleid	B	-112			
1.3	Onttrekking algemene reserve strategische opdracht subsidies	B	-30			
1.4	Onttrekking algemene reserve toekomstvisie	B	-50	-50		
	Totaal mutaties reserves		-222	-50	-	-
	Subtotaal programma 1		0	0	0	0
2	Programma Leefomgeving					
	Geen incidentele baten en lasten.					
	Subtotaal programma 2		0	0	0	0
3	Programma Bedrijvigheid					
3.1	Inhuur kwartiermaker Centrumplan	L	58			
3.2	Regionale investeringsagenda	L	93	93		
	Totaal mutaties lasten en baten		151	93	-	-
3.1	Inhuur kwartiermaker Centrumplan	B	-58			
3.2	Regionale investeringsagenda	B	93	-93		

	Totaal mutaties reserves		-151	-93	-	-
	Subtotaal programma 3		0	0	0	0
4	Programma Bestuur					
	Geen incidentele baten en lasten.					
	Subtotaal programma 4		0	0	0	0
5	Algemene dekkingsmiddelen					
	Geen incidentele baten en lasten.					
	Subtotaal Algemene dekkingsmiddelen		0	0	0	0
	Saldo incidentele baten en lasten		-	-	-	-
	Waarvan reservemutaties		-373	-143	-	-

Aansluiting met verloopoverzicht reserves	2026	2027	2028	2029
Incidentele mutaties reserves	-373	-143	-	-
Structurele mutaties reserves	-	-	-	-
Totaal mutaties reserves	-373	-143	-	-

Nr.	Omschrijving
1	Programma 1: Samenleven
1.1	Vanaf 2026 stelt de nieuwe bibliotheekwet dat iedere gemeente een volwaardige bibliotheek heeft. Hiervoor krijgt de gemeente de wettelijke taak (zorgplicht) waarvoor extra middelen beschikbaar worden gesteld. Deze zorgplicht vraagt extra inzet
1.2	In 2024 is het accommodatiebeleid vastgesteld. Dit beleid omvat een ontwikkelperspectief om uiteindelijk te komen tot een structurele taakstelling. Om dit te realiseren is incidenteel budget geraamd.
1.3	Voor de uitvoering van de strategische opdracht subsidies wordt er in 2026 eenmalig 30.000 euro vrijgemaakt.
1.4	Voor het ontwikkelen van een toekomstvisie van het monument Huys Dever wordt in 2026 en 2027 een budget van € 50.000 vrijgemaakt.
2	Programma 2: Leefomgeving
3	Programma 3: Bedrijvigheid
3.1	Voor de ontwikkeling van het centrumplan wordt in 2026 een kwartiermaker ingehuurd. Omdat het gaat om de eenmalige totstandkoming van dit plan, betreft het een incidenteel budget van € 58.000.
3.2	De projecten uit de uitvoeringsagenda Duin- en Bollenstreek hebben voor het overgrote deel een plek gevonden in de RIA. De RIA vormt een belangrijke motor voor cofinanciering van specifieke regionale projecten ter verbetering van de bereikbaarheid en leefbaarheid van de regio.
4	Programma 4: Bestuur
5	Algemene Dekkingsmiddelen

Structureel begrotingsevenwicht

Berekening structureel evenwicht

Om vast te kunnen stellen of er sprake is van een structureel evenwicht is het belangrijk dat inzicht bestaat in welk deel van de baten en lasten incidenteel zijn en welk deel structureel. Op grond van het BBV zijn de afgelopen jaren de regels rondom incidenteel en structureel aangescherpt. De aard van de lasten of baten bepaald of iets structureel is, waar voorheen de looptijd van een bepaald budget bepaalde of iets incidenteel of structureel is. In het onderstaande overzicht wordt de berekening van het structureel evenwicht gepresenteerd. Voor de specificatie van de incidentele baten en lasten verwijzen wij naar het vorige hoofdstuk.

Uitkomst structureel evenwicht is positief

De uitkomst van het structureel evenwicht voor 2026 is € 124.000 positief (0,16%). Dit betekent dat de gemeente Lisse haar structurele lasten door de structurele baten kan dekken.

bedragen x € 1.000

Programma	Lasten	Baten	Saldo
	2026	2026	2026
Samenleven	45.519	-10.682	34.836
Leefomgeving	16.571	-10.170	6.402
Bedrijvigheid	1.347	-234	1.113
Bestuur	5.918	-664	5.253
Algemene dekkingsmiddelen	10.241	-57.595	-47.355
Totaal lasten en baten	79.595	-79.345	250
Mutaties reserves	0	-374	-374
Saldo incl. mutaties reserves	79.595	-79.719	-124
Correctie incidentele baten en lasten	373	-373	0
Structureel resultaat begroting	79.222	-79.346	-124

Programma	Lasten	Baten	Saldo
	2027	2027	2027
Samenleven	44.424	-10.295	34.129
Leefomgeving	17.173	-10.630	6.544
Bedrijvigheid	1.229	-234	995
Bestuur	5.871	-635	5.236
Algemene dekkingsmiddelen	9.791	-57.416	-47.625
Totaal lasten en baten	78.488	-79.210	-722
Mutaties reserves	0	-143	-143
Saldo incl. mutaties reserves	78.488	-79.352	-864
Correctie incidentele baten en lasten	143	-143	0
Structureel resultaat begroting	78.345	-79.210	-864

Programma	Lasten	Baten	Saldo
	2028	2028	2028
Samenleven	44.098	-10.241	33.857
Leefomgeving	17.337	-10.645	6.692
Bedrijvigheid	977	-234	743
Bestuur	6.009	-635	5.374
Algemene dekkingsmiddelen	9.644	-56.337	-46.693
Totaal lasten en baten	78.065	-78.092	-27
Mutaties reserves	0	0	0
Saldo incl. mutaties reserves	78.065	-78.092	-27
Correctie incidentele baten en lasten	0	0	0
Structureel resultaat begroting	78.065	-78.092	-27

Programma	Lasten	Baten	Saldo
	2029	2029	2029
Samenleven	43.918	-10.241	33.677
Leefomgeving	17.471	-10.663	6.808
Bedrijvigheid	977	-234	743
Bestuur	5.828	-635	5.193
Algemene dekkingsmiddelen	9.543	-56.746	-47.203
Totaal lasten en baten	77.737	-78.518	-781
Mutaties reserves	0	0	0
Saldo incl. mutaties reserves	77.737	-78.518	-781
Correctie incidentele baten en lasten	0	0	0
Structureel resultaat begroting	77.737	-78.518	-781

Uiteenzetting van de financiële positie

Geprognoseerde balans

Met het oog op een betere raming en beheersing van het EMU-saldo is in het nieuwe BBV een geprognoseerde balans voorgeschreven. Dat geeft de raad meer inzicht in de ontwikkeling van onder meer investeringen, het aanwenden van reserves en voorzieningen, en in de financieringsbehoefte. Dit zorgt ervoor dat er in de beleidsvoorbereiding, de sturing en beheersing meer aandacht is voor het EMU-saldo.

Geprognoseerde balans per 31 december

(bedragen x € 1.000)

Activa	Rekening 2024	Primaire begroting 2025 voor wijzigingen	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029
VASTE ACTIVA						
Immateriële vaste activa						
Kosten onderzoek en ontwikkeling	0	0	0	0	0	0
Bijdragen aan activa in eigendom van derden	0	0	155	155	155	155
	0	0	155	155	155	155
Materiële vaste activa						
Met economisch nut	65.192	67.222	64.012	63.007	61.871	59.217
Met economisch nut, waarvoor ter bestrijding van de kosten een heffing kan worden geheven	15.387	24.845	26.368	27.411	29.454	30.347
Met maatschappelijk nut	9.161	15.378	18.578	19.546	20.283	19.935
	89.740	107.445	108.958	109.965	111.608	109.498
Financiële vaste activa						
Len. aan openb. Lich., woningb., deelnemingen, ov. verb. partijen	3.017	2.985	2.951	2.915	2.878	2.839
Overige langlopende leningen	7.661	6.954	7.456	7.391	7.326	7.261
Kapitaalverstrekkingen aan deelnemingen	2.046	2.046	2.046	2.046	2.046	2.046
	12.724	11.985	12.452	12.352	12.250	12.145
Totaal vaste activa	102.464	119.430	121.566	122.472	124.013	121.799
Uitzettingen met een rentetypische looptijd korter dan één jaar						
Vorderingen op openbare lichamen	9.792	5.000	5.000	5.000	5.000	5.000
Rekening-courantverhouding met het Rijk	4.721	200	200	200	200	200
Overige vorderingen	272	1.000	1.000	1.000	1.000	1.000
	14.785	6.200	6.200	6.200	6.200	6.200
Liquide middelen						
Liquide middelen	205	300	300	300	300	300
	205	300	300	300	300	300
Overlopende activa						
Specifieke uitkeringen	1.620	2.000	2.000	2.000	2.000	2.000
Overige overlopende activa	2.539	2.000	2.000	2.000	2.000	2.000
Overlopende activa	4.159	4.000	4.000	4.000	4.000	4.000
Totaal vlottende activa	19.149	10.500	10.500	10.500	10.500	10.500
TOTAAL ACTIVA	121.613	129.930	132.066	132.972	134.513	132.299

(bedragen x € 1.000)

Passiva	Rekening 2024	Primaire begroting 2025 voor wijzigingen	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029
VASTE PASSIVA						
Eigen vermogen						
Algemene reserves	3.774	2.027	22.008	21.865	21.865	21.865
Bestemmingsreserves	24.889	21.510	5.400	5.400	5.400	5.400
Nog te bestemmen resultaat	1.497	284	124	864	27	781
	30.159	23.821	27.532	28.129	27.292	28.046
voorzieningen						
Egalisatievoorzieningen	1.794	1.944	1.795	1.787	1.819	1.829
Vz voor verplichtingen, verliezen en risico's	3.151	2.182	3.037	2.984	2.931	2.878
Van derden verkregen midd.	2.326	1.557	1.426	776	301	0
	7.272	5.683	6.258	5.547	5.051	4.707
Vaste schulden						
Onderhandse leningen	72.578	83.475	82.370	83.097	85.589	84.079
Waarborgsommen	7	7	7	7	7	7
	72.585	83.482	82.377	83.104	85.596	84.086
Totaal vaste passiva	110.016	112.986	116.167	116.780	117.939	116.840
VLOTTENDE PASSIVA						
Netto vlottende schulden						
Overige kasgeldleningen	0	6.500	6.500	6.500	6.500	6.500
Overige vlottende schulden	3.344	2.944	1.899	2.192	2.574	1.459
	3.344	9.444	8.399	8.692	9.074	7.959
Overlopende passiva						
Verplichtingen	2.737	5.000	5.000	5.000	5.000	5.000
Specifieke uitkeringen	4.461	2.000	2.000	2.000	2.000	2.000
Overige overlopende passiva	1.055	500	500	500	500	500
	8.253	7.500	7.500	7.500	7.500	7.500
Totaal vlottende passiva	11.597	16.944	15.899	16.192	16.574	15.459
TOTAAL PASSIVA	121.613	129.930	132.066	132.972	134.513	132.299

EMU saldo

Sinds 2006 zijn gemeenten verplicht een raming van de eigen bijdrage aan het EMU-saldo op te nemen. (EMU staat voor Economische en Monetaire Unie.) Aanleiding hiervoor was de overschrijding van de norm van het EMU-tekort van 3% waar Nederland in het verleden mee werd geconfronteerd. Om de cijfers tussen verschillende landen goed te vergelijken zijn in de Europese Unie afspraken gemaakt over de wijze van berekening van het EMU-saldo.

Het EMU-saldo wordt berekend op kasbasis, dus de feitelijke geldstromen die in een jaar plaatsvinden. Een negatief EMU-saldo wil niet zeggen dat de gemeente onmiddellijk een probleem heeft, omdat de gemeente werkt met het baten- en lastenstelsel.

EMU saldo prognose (x € 1.000)			2026	2027	2028	2029
1	Exploitatiesaldo voor toevoeging aan (+) cq onttrekking uit reserves (-)	-/+	-250	722	27	781
2	Mutatie (im)materiële vaste activa	-	1.513	851	1.488	-2.265
3	Mutatie voorzieningen	+	575	-711	-496	-344
4	Mutatie voorraden (incl. bouwgronden in exploitatie)	-	0	0	0	0
5	Verwachte boekwinst/verlies bij de verkoop van financiële vaste activa en (im)materiële vaste activa, alsmede de afwaardering van financiële vaste activa	-	0	0	0	0
Geraamd EMU-saldo			-1.188	-840	-1.957	2.702

Investerings 2026-2029

In dit hoofdstuk zijn alle verwachte investeringen voor de jaren 2026-2029 opgenomen. In de tabel staat een omschrijving per investering, de kosten per jaar voor deze investering en wat de afschrijvingstermijn is in jaren. In de laatste kolom is aangegeven of voor de investering op basis van de financiële verordening nog een aanvullend besluit nodig is.

Ten opzichte van de begroting 2025-2028 zijn alleen de investeringen voor het jaar 2029 toegevoegd uit de diverse plannen, die al eerder door de raad zijn vastgesteld. Daarnaast zijn vier investeringen opgenomen (programma 1), die onderdeel uitmaken van het door de raad vaststelde Accommodatiebeleid (december 2024).

Bedragen x € 1.000						
Omschrijving investering	2026	2027	2028	2029	Afschr. termijn	Besluit nodig van
Programma 1 Samenleven						
<u>Accommodatiebeleid</u>						
Verhuizing welzijn naar Poelhuys		219			20	Geen
GZ Frans Halsstraat 4: Verhoging nieuwbouw			1.130		40	Raad
BI Koninginneweg 79a: Zonnepanelen	60				15	Geen
Verhuizing CJG naar ISD			404		20	Geen
Programma 2 Leefomgeving						
<u>Mobiliteit</u>						
Reconstructies wegen	305	305	335		40	Geen
Aanleg netwerk van doorfietsroutes	120	120	120		40	Geen
Mob.maatr. Noordelijke Duin- en Bollenstreek	30	30			5	Geen
Openbare verlichting	185	202	202	202	20	Geen
Heereweg - Krelagestraat Fiets-voetgangersbrug		164			35	Geen
<u>Openbare ruimte</u>						
Groenbeheerplan	475	475	475	485	30	Geen
Herinrichting speelplekken	104	107	110	112	15	Geen
PWKA walbeschoeiing	382	382	382		25	Geen
<u>Riolering</u>						
Vrijvervalriolering IWKP 2026	1.837	1.695	2.896	1.699	60	Geen
Rioolgemalen EM IWKP 2026	18	156		70	15	Geen
TOTAAL Investeringskredieten	3.455	3.636	4.519	2.568		

Reserves en voorzieningen 2026-2029

Reserves

Bedragen x € 1.000

Ontwikkeling reserves 2026-2029	Begroting Einde 2026	Begroting Einde 2027	Begroting Einde 2028	Begroting Einde 2029
Saldo einde van het dienstjaar	2026	2027	2028	2029
Algemene reserve				
Algemene reserve	22.008	21.865	21.865	21.865
Totaal algemene reserves	22.045	21.865	21.865	21.865
Bestemmingsreserves				
Reserve weerstandsvermogen	3.814	3.814	3.814	3.814
Reserve overhevelen budgetten	0	0	0	0
Reserve maatschappelijke zorg	609	609	609	609
Reserve Oekraïne	977	977	977	977
Totaal bestemmingsreserves	5.400	5.400	5.400	5.400

Voorzieningen

Bedragen x € 1.000

Ontwikkeling voorzieningen 2026-2029	Begroting Einde 2026	Begroting Einde 2027	Begroting Einde 2028	Begroting Einde 2029
Saldo einde van het dienstjaar	2026	2027	2028	2029
Voorzieningen onderhoudsegalisatie				
Voorziening Stadsvernieuwing	543	543	543	543
Voorziening M.O.P. Gebouwen	1.209	1.209	1.209	1.209
Voorziening Onderhoud tunnels/viaducten/bruggen	-6	-14	17	28
Voorziening Herplantplicht bomen	0	0	0	0
Voorziening beschoeiingen	0	0	0	0
Voorziening baggeren	49	49	49	49
Voorz. midd derden bestemming gebonden				
Voorziening Riolering	1.426	776	301	0
Voorzieningen voor verplichtingen, verliezen, risico's				
Voorziening pensioenfonds (ex-)wethouders	3.037	2.984	2.931	2.878
VZ Calamiteiten Grachtbrug	0	0	0	0
Totaal voorzieningen	6.258	5.547	5.051	4.708

Verloopoverzicht reserves

Stortingen in reserves

Lasten	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Omschrijving	Inc./ Struct
	2026	2027	2028	2029		
Totaal programma 1. Samenleven	0	0	0	0		
Totaal programma 2. Leefomgeving	0	0	0	0		
Totaal programma 3. Bedrijvigheid	0	0	0	0		
Totaal programma 4. Bestuur en ondersteuning	0	0	0	0		
Totaal algemene middelen	0	0	0	0		
Totaal stortingen reserves	0	0	0	0		

Onttrekkingen uit reserves

Baten	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Omschrijving	Inc./ Struct
	2026	2027	2028	2029		
Algemene reserve	-112.500				Dekking capaciteit implementatie accommodatiebeleid 2026	i
Algemene reserve	-30.000				Dekking strategische opdracht Bibliotheken	i
Algemene reserve	-30.000				Dekking strategische opdracht Subsidies	i
Algemene reserve	-50.000	-50.000			Dekking toekomstvisie Dever	i
Totaal programma 1. Samenleven	-222.500	-50.000	0	0		
Totaal programma 2. Leefomgeving	0	0	0	0		
Algemene reserve	-92.693	-92.693			Verdeling bijdrage RIA Holland Rijnland over 3 jaar	i
Algemene reserve	-58.330				Kwartiermaker Centrumaanpak	i
Totaal programma 3. Bedrijvigheid	-151.023	-92.693	0	0		
Totaal programma 4. Bestuur en ondersteuning	0	0	0	0		
Totaal algemene middelen	0	0	0	0		
Totaal onttrekkingen uit reserves	-373.523	-142.693	0	0		

Bijlagen

Bijlage 1: Overzicht baten en lasten per taakveld

In onderstaand overzicht worden de baten en lasten per taakveld getoond. Taakvelden zijn eenheden waarin de programma's zijn onderverdeeld. Dit betekent dat taakvelden over meerdere programma's kunnen zijn verdeeld. Daarom wordt hier een overzicht per taakveld, onafhankelijk van het programma, getoond.

De taakvelden zijn vastgesteld bij ministeriële regeling.

De financiële verordening bepaalt dat de raad de baten en lasten per taakveld autoriseert en dat het college de raad informeert over afwijkingen binnen de taakvelden.

De analyse van verschillen op de taakvelden is opgenomen in de financiële begroting.

Bedragen x € 1.000						
Taakvelden	Rekening	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
	2024	2025	2026	2027	2028	2029
0.1 Bestuur						
Lasten	2.530	2.180	2.066	2.056	2.056	2.056
Baten	-72	-69	-69	-69	-69	-69
Saldo	2.458	2.111	1.997	1.987	1.987	1.987
0.10 Mutaties reserves						
Lasten	20.529	21.836	0	0	0	0
Baten	-17.218	-24.214	-374	-143	0	0
Saldo	3.310	-2.378	-374	-143	0	0
0.2 Burgerzaken						
Lasten	980	1.017	1.063	1.083	1.057	1.057
Baten	-500	-539	-676	-701	-647	-647
Saldo	480	479	387	382	410	410
0.3 Beheer overige gebouwen en gronden						
Lasten	430	341	271	300	438	248
Baten	-263	-254	-167	-167	-167	-167
Saldo	167	87	104	133	271	81
0.4 Overhead						
Lasten	8.709	9.613	9.467	9.361	9.295	9.286
Baten	-1	0	0	0	0	0
Saldo	8.708	9.613	9.467	9.361	9.295	9.286

Taakvelden	Rekening	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
	2024	2025	2026	2027	2028	2029

0.5 Treasury

Lasten	294	148	-43	-360	-432	-514
Baten	-1.005	-974	-974	-974	-974	-974
Saldo	-711	-827	-1.017	-1.334	-1.406	-1.488

0.61 OZB woningen

Lasten	0	0	0	0	0	0
Baten	-4.593	-5.047	-5.259	-5.259	-5.259	-5.259
Saldo	-4.593	-5.047	-5.259	-5.259	-5.259	-5.259

0.62 OZB niet-woningen

Lasten	0	0	0	0	0	0
Baten	-2.977	-3.169	-3.303	-3.303	-3.303	-3.303
Saldo	-2.977	-3.169	-3.303	-3.303	-3.303	-3.303

0.64 Belastingen overig

Lasten	452	323	316	289	279	270
Baten	-168	-170	-206	-206	-206	-206
Saldo	284	153	110	83	73	63

0.7 Algemene uitkeringen en overige uitkeringen gemeentefonds

Lasten	0	0	0	0	0	0
Baten	-43.952	-45.594	-47.852	-47.673	-46.594	-47.003
Saldo	-43.952	-45.594	-47.852	-47.673	-46.594	-47.003

0.8 Overige baten en lasten

Lasten	26	-291	501	501	501	501
Baten	0	0	0	0	0	0
Saldo	26	-291	501	501	501	501

1.1 Crisisbeheersing en brandweer

Lasten	1.817	2.077	2.085	2.085	2.085	2.095
Baten	-123	-123	-123	-123	-123	-123
Saldo	1.694	1.954	1.962	1.962	1.962	1.972

1.2 Openbare orde en veiligheid

Lasten	907	1.011	1.054	1.018	1.018	1.018
Baten	-15	-20	-25	-25	-25	-25
Saldo	892	991	1.029	993	993	993

Taakvelden	Rekening	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
	2024	2025	2026	2027	2028	2029

2.1 Verkeer en vervoer

Lasten	3.285	3.754	3.699	3.971	4.016	4.039
Baten	-391	-245	-183	-183	-183	-183
Saldo	2.894	3.509	3.516	3.788	3.834	3.856

2.2 Parkeren

Lasten	186	235	292	291	289	287
Baten	-14	-12	-14	-14	-14	-14
Saldo	172	223	279	277	275	274

3.1 Economische ontwikkeling

Lasten	961	1.043	874	815	563	563
Baten	-126	0	0	0	0	0
Saldo	835	1.043	874	815	563	563

3.3 Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen

Lasten	51	65	60	60	60	60
Baten	-9	-13	-16	-16	-16	-16
Saldo	43	52	44	44	44	44

3.4 Economische promotie

Lasten	250	302	245	186	186	186
Baten	-118	-133	-166	-166	-166	-166
Saldo	132	169	79	19	19	19

4.1 Openbaar basisonderwijs

Lasten	255	200	200	200	200	200
Baten	-107	0	0	0	0	0
Saldo	148	200	200	200	200	200

4.2 Onderwijshuisvesting

Lasten	2.363	2.334	2.323	2.292	2.267	2.224
Baten	-286	-479	-249	-249	-249	-249
Saldo	2.077	1.855	2.073	2.043	2.018	1.975

4.3 Onderwijsbeleid en leerlingzaken

Lasten	915	1.138	974	974	974	974
Baten	-276	-359	-305	-305	-305	-305
Saldo	639	779	669	669	669	669

5.1 Sportbeleid en activering

Taakvelden	Rekening	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
	2024	2025	2026	2027	2028	2029
Lasten	2.925	3.149	3.246	3.037	3.037	3.037
Baten	-147	-136	-133	-128	-128	-128
Saldo	2.778	3.013	3.113	2.909	2.909	2.909

5.2 Sportaccommodaties

Lasten	2.915	2.679	2.857	2.934	3.004	3.035
Baten	-2.099	-1.831	-2.348	-2.348	-2.348	-2.348
Saldo	816	848	509	586	656	687

5.3 Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie

Lasten	867	1.155	1.325	617	580	578
Baten	-1	-314	-314	0	0	0
Saldo	866	842	1.011	617	580	578

5.4 Musea

Lasten	85	93	140	95	0	0
Baten	0	0	0	0	0	0
Saldo	85	93	140	95	0	0

5.5 Cultureel erfgoed

Lasten	50	68	69	69	69	69
Baten	0	0	0	0	0	0
Saldo	50	68	69	69	69	69

5.6 Media

Lasten	795	942	973	837	837	837
Baten	-266	-258	-235	-235	-235	-235
Saldo	529	684	738	602	602	602

5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie

Lasten	2.894	2.736	2.818	2.866	2.915	2.964
Baten	-132	-52	-62	-62	-62	-62
Saldo	2.763	2.684	2.756	2.804	2.853	2.902

6.1 Samenkracht en burgerparticipatie

Lasten	5.479	5.502	2.501	2.440	2.417	2.406
Baten	-3.711	-3.523	-546	-499	-499	-499
Saldo	1.768	1.979	1.955	1.941	1.918	1.906

6.22 Toegang en eerstelijnsvoorzieningen Jeugd

Taakvelden	Rekening	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
	2024	2025	2026	2027	2028	2029
Lasten	1.414	1.677	2.105	2.105	2.155	2.061
Baten	-9	-9	-9	-9	-9	-9
Saldo	1.405	1.668	2.095	2.095	2.145	2.051

6.23 Toegang en eerstelijnsvoorzieningen Integraal

Lasten	1.030	560	584	579	579	579
Baten	0	0	0	0	0	0
Saldo	1.030	560	584	579	579	579

6.3 Inkomensregelingen

Lasten	6.762	7.099	6.916	7.189	7.189	7.189
Baten	-4.937	-5.225	-5.041	-5.041	-5.041	-5.041
Saldo	1.826	1.874	1.874	2.148	2.148	2.148

6.4 WSW en beschut werk

Lasten	1.892	1.920	1.888	1.808	1.742	1.671
Baten	0	0	0	0	0	0
Saldo	1.892	1.920	1.888	1.808	1.742	1.671

6.5 Arbeidsparticipatie

Lasten	358	451	479	482	492	502
Baten	-8	0	0	0	0	0
Saldo	350	451	479	482	492	502

6.60 Hulpmiddelen en diensten (WMO)

Lasten	471	890	940	940	940	940
Baten	0	0	0	0	0	0
Saldo	471	890	940	940	940	940

6.711 Huishoudelijke hulp (WMO)

Lasten	2.357	2.526	2.622	2.622	2.622	2.622
Baten	0	0	0	0	0	0
Saldo	2.357	2.526	2.622	2.622	2.622	2.622

6.712 Begeleiding (WMO)

Lasten	2.117	2.210	1.869	1.869	1.869	1.869
Baten	0	0	0	0	0	0
Saldo	2.117	2.210	1.869	1.869	1.869	1.869

6.713 Dagbesteding (WMO)

Taakvelden	Rekening	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
	2024	2025	2026	2027	2028	2029
Lasten	765	755	547	547	547	547
Baten	0	0	0	0	0	0
Saldo	765	755	547	547	547	547
6.714 Overige maatwerkarrangementen (WMO)						
Lasten	428	45	54	54	54	54
Baten	0	0	0	0	0	0
Saldo	428	45	54	54	54	54
6.72 Maatwerkdienstverlening 18-						
Lasten	0	0	0	0	0	0
Baten	0	0	0	0	0	0
Saldo	0	0	0	0	0	0
6.752 Jeugdhulp ambulant regionaal						
Lasten	3.299	3.258	5.320	5.278	5.278	5.278
Baten	-21	0	0	0	0	0
Saldo	3.277	3.258	5.320	5.278	5.278	5.278
6.753 Jeugdhulp ambulant landelijk						
Lasten	0	0	377	377	377	377
Baten	0	0	0	0	0	0
Saldo	0	0	377	377	377	377
6.762 Jeugdhulp met verblijf regionaal						
Lasten	3.447	3.647	2.033	1.936	1.752	1.752
Baten	0	0	0	0	0	0
Saldo	3.447	3.647	2.033	1.936	1.752	1.752
6.791 PGB Wmo						
Lasten	0	431	476	476	476	476
Baten	0	0	0	0	0	0
Saldo	0	431	476	476	476	476
6.792 PGB Jeugd						
Lasten	0	0	658	658	658	658
Baten	0	0	0	0	0	0
Saldo	0	0	658	658	658	658
6.811 Beschermd wonen (WMO)						

Taakvelden	Rekening	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
	2024	2025	2026	2027	2028	2029
Lasten	640	614	953	953	953	953
Baten	-656	-400	-796	-796	-796	-796
Saldo	-16	215	156	156	156	156

6.812 Maatschappelijke- en vrouwenopvang (WMO)

Lasten	111	99	89	89	89	89
Baten	-89	-87	-82	-82	-82	-82
Saldo	22	11	8	8	8	8

6.821 Jeugdbescherming

Lasten	387	350	470	463	463	463
Baten	0	0	0	0	0	0
Saldo	387	350	470	463	463	463

6.822 Jeugdreclassering

Lasten	41	46	62	61	61	61
Baten	0	0	0	0	0	0
Saldo	41	46	62	61	61	61

6.91 Coördinatie en beleid Wmo

Lasten	0	87	86	86	86	86
Baten	0	0	0	0	0	0
Saldo	0	87	86	86	86	86

7.1 Volksgezondheid

Lasten	1.968	1.913	1.829	1.753	1.753	1.753
Baten	-322	-275	-229	-153	-153	-153
Saldo	1.646	1.638	1.600	1.600	1.600	1.600

7.2 Riolering

Lasten	1.295	1.316	1.818	2.237	2.298	2.353
Baten	-2.021	-2.134	-2.546	-3.034	-3.054	-3.072
Saldo	-726	-817	-728	-797	-756	-718

7.3 Afval

Lasten	3.658	4.050	4.064	4.135	4.131	4.131
Baten	-5.253	-5.709	-5.833	-5.927	-5.922	-5.922
Saldo	-1.594	-1.659	-1.769	-1.792	-1.790	-1.791

7.4 Milieubeheer

Lasten	2.310	1.994	1.745	1.760	1.776	1.796
--------	-------	-------	-------	-------	-------	-------

Taakvelden	Rekening	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
	2024	2025	2026	2027	2028	2029
Baten	-1.051	-521	-521	-521	-521	-521
Saldo	1.260	1.474	1.224	1.240	1.255	1.275
7.5 Begraafplaatsen en crematoria						
Lasten	1	2	2	2	2	2
Baten	0	0	0	0	0	0
Saldo	1	2	2	2	2	2
8.1 Ruimte en leefomgeving						
Lasten	2.460	1.066	643	643	643	643
Baten	-7.234	0	0	0	0	0
Saldo	-4.774	1.066	643	643	643	643
8.3 Wonen en bouwen						
Lasten	1.608	1.619	1.592	1.370	1.367	1.357
Baten	-1.095	-806	-1.062	-941	-941	-941
Saldo	513	813	530	429	426	415
Totaal saldo taakvelden	-1.497	-417	-124	-864	-27	-781

Bijlage 2: Strategische financiële opdrachten

Toelichting op de nieuwe strategische financiële opdrachten

Hieronder zijn de 10 opdrachten uit de Kadernota verder toegelicht. Per opdracht is opgenomen wat de toelichting was in de kadernota, welke aanpak wordt voorgesteld, of er een indicatie kan worden gegeven van de structurele besparing of waarom deze opdracht belangrijk is om een eventuele stijging van lasten te drukken. Voor sommige opdrachten zijn incidentele middelen nodig en tot slot is er een indicatie van een planning afgegeven.

Sport	
Toelichting Kadernota	Wat doet de gemeente en wat doet de vereniging? Deze vragen leiden tot een herijking van de visie op sportaccommodatie. Hiervoor moet een afwegingskader komen in relatie tot de lopende verplichtingen.
Aanpak	Ondanks dat de gemeente al investeringen en vervangingsinvesteringen heeft moeten doen is een sportvisie essentieel om toekomstige keuzes strategisch en duurzaam te kunnen onderbouwen, prioriteiten helder te stellen en investeringen in lijn te brengen met maatschappelijke doelen zoals gezondheid, inclusie, jeugdontwikkeling en ruimtelijke kwaliteit. Verder is een visie op sportaccommodatie noodzakelijk om toekomstige afspraken goed te kunnen vastleggen, zoals de herziening van de overeenkomst met Sportfondsen, waarin onder meer het gebruik en beheer van sportvoorzieningen opnieuw moet worden vormgegeven. Ook biedt een visie houvast bij het maken van afspraken over verantwoordelijkheden in het dagelijks en groot onderhoud en bij het stimuleren van samenwerking tussen verenigingen. Tot slot is een gemeentelijke visie van groot belang voor de regionale afstemming over sportaccommodaties, zodat we als gemeente een duidelijke positie kunnen innemen en gericht kunnen bijdragen aan een evenwichtige spreiding en benutting van voorzieningen in de regio.
Structurele besparing	PM.
Incidentele Investering	Er is al € 50.000 beschikbaar gesteld i.k.v. uitvoering accommodatiebeleid
Planning	De opdracht wordt in twee fasen uitgevoerd. Voor de bestuurswisseling kan er richting worden gegeven naar de gewenste beheermodellen tussen de gemeente, verenigingen en Sportfondsen. Na de bestuurswisseling wordt doorgepakt op de brede sportvisie die meervoudig bijdraagt aan de doelen van de Maatschappelijke Agenda.

Bibliotheek	
Toelichting Kadernota	Wat is onze visie op de bibliotheekfunctie? Hoe ziet dit eruit en wat betekent dit voor onder andere de activiteiten en openingstijden van de bibliotheek? Mede in ogenschouw nemend de aankomende wetswijziging.
Aanpak	Bestuurlijk is afgesproken dat de deelnemende gemeenten met de Bibliotheek Bollenstreek gaan samenwerken aan een visie met ruimte voor lokale aandachtspunten. Daarvoor zijn kaders en richtlijnen nodig vanuit het ministerie van OCW en de provincie. Dit loopt samen met een geplande wetswijziging per januari 2027.
Structurele besparing	In de circulaire zijn additionele middelen ontvangen voor de bibliotheek. Uit deze opdracht moet blijken of die additionele middelen nodig zijn om aan de nieuwe kaders te kunnen voldoen, of dat de gemeente al (deels) voldoet en daarmee de middelen (deels) kunnen vrijvallen
Incidentele investering	In deze begroting is incidenteel € 30.000 aangevraagd voor onderzoekskosten en tijdelijk extra ondersteuning om te komen tot de genoemde visie en oordeel over de additionele middelen
Planning	De opdracht start in 2026 en zal vanwege de wetswijziging doorlopen in 2027

Algemene voorzieningen	
Toelichting Kadernota	Creëren van één of twee algemene voorzieningen dagbesteding (t.b.v. besparingen bij de ISD op WMO indicaties dagbestedingen).
Aanpak	Vanuit het door de raad vastgestelde accommodatiebeleid zijn er diverse opdrachten uitgewerkt door HLTsamen. Dat geldt ook voor het realiseren van algemene voorzieningen. De eerste stap is het creëren van een open inloop op twee locaties en daarin samen te werken met de nieuwe brede welzijnsorganisatie. Wanneer de open inloop op beide locaties zijn gerealiseerd, kan er een doorontwikkeling plaatsvinden. Voor de Beukenhof hangt dit samen met de beoogde nieuwbouw.
Structurele besparing	PM.
Incidentele investering	Er zijn al middelen beschikbaar gesteld i.k.v. uitvoeren accommodatiebeleid. Namelijk: incidenteel € 50.000 voor realiseren open inloop in 't Poelhuys en incidenteel € 50.000 voor het realiseren open inloop in de Beukenhof
Planning	Verwachte start open inloop Beukenhof eind 2025 en verwachte start open inloop Poelhuys in 2026.

Subsidies	
Toelichting Kadernota	Met betrekking tot subsidies zijn er twee opties mogelijk. Of een generieke taakstelling die verder uitgewerkt wordt (bijv. 6%) of een inhoudelijke uitwerking van besparing op de subsidies. Het college kiest voor de lijn van de inhoud via de brede welzijnsorganisatie Welzijnswartier.
Aanpak	Nadat de raad voor de zomer van 2025 een besluit heeft genomen over de algemene subsidieverordening is de vervolgstap om daarbinnen subsidieregelingen uit te werken als instrumentarium voor het versterken van de inhoudelijke sturing. Daarnaast wordt gewerkt aan het formuleren van de opdracht aan de nieuwe brede welzijnsorganisatie. Die opdracht moet samenhang geven in de verschillende opdrachten die er nu nog zijn en daarmee eventuele overlap in taken en opdrachten mitigeren. Tegelijk vraagt de afwikkeling van de samenvoeging van twee welzijnsorganisaties naar één nog aandacht.
Structurele besparing	PM.
Incidentele investering	Voor de vervolgaanpak is € 30.000 nodig.
Planning	De opdracht start in 2025 en loopt door in 2026.

IHP en inclusief onderwijs	
Toelichting Kadernota	Verkenning naar een inclusieve school
Aanpak	Het gaat hier om twee sporen. Het eerste spoor is het komen tot een IHP met een duidelijk afwegingskader die verder kijkt dan alleen leerlingenaantallen en de staat van de stenen. Het tweede spoor is het langs huisvesting faciliteren van inclusief onderwijs waar een belangrijke relatie ligt met de jeugdzorg en de opgave om met aandacht voor jeugd de kosten te kunnen beheersen.
Structurele besparing	Als het gaat om de investering in stenen, dan gaat het bij deze opdracht niet zozeer om structurele besparingen. Aangezien voor het IHP nog geen middelen in de begroting zijn opgenomen. Het gaat er wel om te voorkomen dat er onnodig investeringen voor extra vierkante meters worden gedaan. Als het gaat om de relatie met Jeugdzorg dan is nu nog niet aan te geven wat de pilot kan opleveren.
Incidentele investering	Bij de tussentijdse rapportage 2025 zijn reeds middelen aangevraagd voor het afronden van het beleid. Voor het kunnen starten van een pilot in de samenwerking met twee schoolbesturen is nog geen indicatie te geven.
Planning	De planning is dat het IHP als beleidskader eind 2025 of mogelijk begin 2026 wordt vastgesteld. De inzet voor de pilot is om deze in 2026 te kunnen laten starten in samenwerking met de twee onderwijsbesturen.

Mobiliteit en Openbare ruimte	
Toelichting Kadernota	Meer integraliteit en samenwerking met andere disciplines. Onderzoek naar de gewenste kwaliteitsniveau van het wegbeheer; wat doen we wel/ niet?
Aanpak	Naast de losse sporen die er al bestaan vanuit mobiliteit en beheer en het opstellen van een nieuw beheerplan wegen is het een ambitie om te komen tot een integraal meerjarenplan. Niet alleen voor 'grijs', maar voor alle kapitaalgoederen. Een integraal meerjarenplan vraagt voor tijd en levert op termijn verminderd 'spanning' op in allerlei opzichten. Zowel politiek, financieel, participatief, ambtelijk. Ook is er ruimte om kansen te pakken en wordt de (over)last verminderd. Een weg één keer opendoen en alles oppakken kost natuurlijk minder dan een weg vaker opendoen of 'in handen hebben'. Naast vermindering van overlast is er aandacht voor het vroegtijdig signaleren van kansen of uitdagingen in de openbare ruimte en situationeel de integrale afweging dan kunnen maken.
Structurele besparing	PM. Het is niet te zeggen of een structurele besparing mogelijk is als alle bestaande budgetten voor beheer en mobiliteit bij elkaar zijn gebracht en er integraal wordt gewerkt. Wel kan de raad op basis van het beheerplan wegen een keuze maken over het kwaliteitsniveau en op basis van het mobiliteitsplan keuzes maken over gewenste verbeteringen. Inmiddels is ook bekend dat naast de vervanging van de Grachtbrug er zorgen zijn over de staat van de brug in Halfweg. De financiële consequenties zijn nog niet in de begroting opgenomen.
Incidentele Investering	De kosten die nodig zijn voor de organisatie vallen binnen de begroting van HLTsamen. Voor het opstellen van het wegenbeheerplan is incidenteel €100.000
Planning	Opstellen beheerplan wegen > begin 2026 Meerjarenprogrammering > 2026 > doorkijk 2 jaar Meerjarenprogrammering > 2027 > doorkijk 5 jaar Meerjarenprogrammering > 2028 > doorkijk 10 jaar Bij meerjarenprogrammering gaan we ervan uit dat we alle onderhoudsbehoeften voor kapitaalgoederen, herinrichtingswensen en (nieuw)bouwontwikkelingen op elkaar hebben afgestemd. Uitvoering van integrale projecten kent een doorlooptijd van zo'n 7 jaar: schetsmatig per jaar: Wensvorming, beeldvorming,

Openbaar groen	
Toelichting Kadernota	Financieren van hagen in de D&B via een nieuw investeringsfonds Programma Landelijk Gebied (creëren breder bestedingsdoel van bestaande middelen van uit een nieuw programma). Het college gaat op zoek naar fondsen om dit verder van cofinanciering te voorzien.
Aanpak	In de omgevingsvisie 'Samenwerken aan een levendig Lisse' is aangegeven dat Lisse inzet op het herstel van verdwenen groenstructuren zoals hagen. In samenhang met recreatieve ontwikkelingen (zoals het regionaal wandelnetwerk) zoeken we naar mogelijke financieringsbronnen waaronder een nieuw investeringsprogramma Landelijk Gebied. Dit zal een vervolgopdracht moeten worden nadat het nieuwe programma Landelijk Gebied bestuurlijk is vastgesteld. Met het Zuid-Hollands Landschap zijn wij in gesprek, zij maken een voorstel voor meerdere scenario's voor uitvoering. Ieder scenario gaat gepaard met een eigen kostenraming. In de aanpak zal gepoogd worden om ook andere financieringsbronnen te vinden en te benutten voor het terugbrengen van de verdwenen beukenhagen in het landschap van de Duin- en Bollenstreek. Dit vraagt om een projectmatige aanpak gecombineerd met recreatieve ontwikkelingen.
Structurele besparing	Er is in deze zin niet sprake van een structurele besparing, maar het zien te realiseren van een bestuurlijk en politieke wens door slim gebruik te maken van bestaande middelen. Zodat de ambitie kan worden gerealiseerd zonder extra druk te leggen op de begroting van de gemeente. Dat gezegd hebbende is het niet uit te sluiten dat de gemeente middels cofinanciering moet bijdragen en bij het realiseren van hagen mogelijk ook de beheertaak heeft/ krijgt. Wat dan leidt tot structurele lasten.
Incidentele Investering	Ambtelijke uren: dit is een reeds lopend project, de inventarisatie wordt in het huidige werk uitgevoerd. Verdere uitvoering van een eventueel scenario kost extra tijd welke nog niet geraamd is en mogelijk ook om aanvullende middelen geld voor de uitvoering van een project of programma. Wat betreft materieel budget, er is nog geen budget geraamd voor uitvoering van het terugbrengen van beukenhagen. Iedere strekkende meter haag kost in eerste instantie €94,60, dit is exclusief onderhoud in de toekomst.
Planning	Projecten als actualisatie van de omgevingsvisie en een nieuw programma Landelijk Gebied lopen al. Het specifieke deel over hagen is nog in de inventariserende fase. De doorlooptijd van planvorming en uitvoering wordt ingeschat op meerdere jaren/ lange termijn.

Economische ontwikkeling	
Toelichting Kadernota	Strategische agenda vanuit de gemeente opstellen. Wat doen we lokaal wat regionaal? Het college zal naar aanleiding van de evaluatie van de Economic Board deze agenda uitwerken en de mate van ondersteuning bepalen die zij wenselijk en passend acht en doet daarvoor voorstellen bij de begroting.
Aanpak	In de omgevingsvisie 'Samenwerken aan een levendig Lisse' zijn de ambities rond Leren, Ontwikkelen en Ondernemen opgenomen. Deze werken we uit in een strategische agenda/ omgevingsprogramma. Centraal daarin staat de vraag: Wat doen we lokaal en wat doen we regionaal? Op lokaal niveau wordt al gewerkt aan de integrale aanpak van het dorpscentrum, wordt er een lokale vertaling gemaakt van een regionale bedrijventerreinenstrategie en wordt er gewerkt aan een propositie aan de provincie voor transformatie en verplaatsing van bedrijventerreinen. Op regionaal niveau wordt er een evaluatie van de Economic Board uitgevoerd. De evaluatie is input voor de op te stellen strategische agenda. Om de Economic Board in staat te stellen om projecten uit te voeren die voor de streek van belang zijn en daarvoor ook cofinanciering binnen te halen, is bij de Begroting 2026 nu voor twee jaar middelen beschikbaar gesteld. In de strategische agenda zal de koers verder uitgewerkt moeten worden. Ook als het gaat om de vraag wat het beste op het niveau van de Duin- en Bollenstreek kan worden georganiseerd en wat op het niveau van Holland Rijnland. Per 1 januari 2026 is een bekrachtigde vorm van samenwerking tussen de Stichting Greenport en de Economic Board tot stand gekomen die bijdraagt aan het oorspronkelijke doel: een efficiëntere inzet van publieke gelden,
Structurele besparing	PM. Het is vooruitlopend op de strategische agenda niet te voorzien of er structureel kosten zijn te besparen. Mocht de Greenport volledig succesvol zijn ingevlochten in de Economic Board dan zou dit qua organisatiekosten een besparing kunnen opleveren.
Incidentele Investerings	Naast de inzet aan uren vanuit HLTsamen is er incidenteel inhuur nodig voor deze opdracht. De geraamde kosten zijn € 35.000.
Planning	Doorlooptijd voor het opstellen van een Strategische Economische Agenda: December 2026 – oktober 2027.

Dienstverlening																	
Toelichting Kadernota	Onderzoek naar het effect op de dienstverlening (wachttijden) bij terugdraaien van de intensivering t.b.v. paspoortenpiek.																
Aanpak	Vanaf het moment dat het voorstel is gedaan om extra capaciteit in te zetten t.b.v. de paspoortenpiek is toegezegd dat het verloop van de prognoses en de daadwerkelijke uitgifte wordt gemonitord. Dit heeft ertoe geleid dat vorig jaar bij de Begroting 2025 een stukje kosten zijn verlaagd omdat bleek dat een extra avondopenstelling toch niet nodig is gebleken. In de begroting 2026 is een verdere verlaging van kosten opgenomen als gevolg van de actualisatie. Evenwel zien we dat het aantal aanvragen zal stijgen en daarmee is, naast een extra openstelling op vrijdagmiddag, het open hebben van dubbele balies nog steeds noodzakelijk. Want in de 4 uur extra openstellingstijd in Lisse is gemiddeld in 2024 zo'n 3 uur aan klanten op afspraak geweest. In 2025 is dat tot nu toe al 3 uur en een kwartier. In die tijd heeft de ingehuurde inzet (de flexpool genoemd) (en vaste inzet die ook op vrijdag werd ingezet) niet alleen reisdocumenten behandeld maar ook rijbewijzen, verhuizingen, BRP-uittreksels en Burgerlijke Stand uittreksels. Als er even geen klant is dan is het een goede gewoonte dat de flexpool meehelpt met het inscannen en controleren van JOIN-dossiers. Voor de goede orde de stand qua prognoses: <table> <tr> <th><i>Jaar</i></th><th><i>Totaal te verlopen reisdocumenten volgens RvIG</i></th></tr> <tr> <td>2023</td><td>426</td></tr> <tr> <td>2024</td><td>3795</td></tr> <tr> <td>2025</td><td>4121 (heel 2025)</td></tr> <tr> <td>2026</td><td>4471</td></tr> <tr> <td>2027</td><td>4808</td></tr> <tr> <td>2028</td><td>3995</td></tr> <tr> <td>2029</td><td>956</td></tr> </table>	<i>Jaar</i>	<i>Totaal te verlopen reisdocumenten volgens RvIG</i>	2023	426	2024	3795	2025	4121 (heel 2025)	2026	4471	2027	4808	2028	3995	2029	956
<i>Jaar</i>	<i>Totaal te verlopen reisdocumenten volgens RvIG</i>																
2023	426																
2024	3795																
2025	4121 (heel 2025)																
2026	4471																
2027	4808																
2028	3995																
2029	956																
Structurele besparing	De structurele besparing zit in het goed sturen op de kosten en het alleen benutten van de extra middelen wanneer dit nodig blijkt. Dit heeft tot op heden dus opgeleverd dat twee keer de begroting is bijgesteld. Evengoed is het ook mogelijk dat in 2026 en 2027 (gelet op de prognose) de praktijk erom vraagt in capaciteit bij te schakelen.																
Incidentele Investering	Niet van toepassing																
Planning	De periode van de paspoortenpiek loopt van 2024 tot en met 2028.																

Huisvesting	
Toelichting Kadernota	Onderzoek naar samenvoeging van kantoorfuncties in gemeentehuizen HLT en/of diensten en partijen onderbreng in het gemeentehuis (accommodatiebeleid)
Aanpak	De gemeente Lisse heeft nu als enige van de drie gemeenten Hillegom, Lisse en Teylingen een door de raad vastgesteld accommodatiebeleid. Die zijn wel nodig om het HLTbestuur de inschatting te kunnen laten maken of het haalbaar is dat de kantoorfuncties binnen HLTsamen geconcentreerd kunnen worden. Wanneer een kans zich t.z.t. voordoet, dan zal er een aparte businesscase moeten worden gemaakt. Het onderbrengen van partijen in het gemeentehuis is onderdeel van het accommodatiebeleid zoals vastgesteld door de raad. Waarbij dan ook breder wordt gekeken dan alleen het gemeentehuis. Ook het beter benutten van de andere locaties is daar een onderdeel van.
Structurele besparing	De structurele besparing van het accommodatiebeleid is bij de Begroting 2026 ingevuld en zelfs meer dan oorspronkelijk als doel was gesteld. Een verdere structurele besparing is op dit moment lastig in te schatten. Het is vooral zaken dat de structurele besparingen ook daadwerkelijk in de praktijk worden gebracht door middels van concrete projecten.
Incidentele Investering	Niet van toepassing. Indien zich een aanvullende kans voordoet, dan wordt hiervoor een aparte businesscase opgesteld.
Planning	Het accommodatiebeleid kent een aantal tijdlijnen. In de periode 2028 en 2029 staat op de planning het verhuizen van een aantal maatschappelijke partners/ subsidierelaties.

Bijlage 3: Overzicht opgenomen ombuigingen

In deze paragraaf wordt de stand van zaken van de eerder besloten (uiterlijk bij de Programmabegroting 2025-2028) ombuigingen weergegeven. In onderstaande tabel is een totaaloverzicht opgenomen. Daarna wordt per ombuiging (voor zover er nog een opgave gerealiseerd moest worden) de stand van zaken kort beschreven. In onderstaand overzicht is de stand opgenomen na verwerking van de Kadernota 2026-2029.

Programma	2026	2027	2028	2029
1. Samenleven				
a. Strategische opgave: Kostenvermindering sociaal domein: HbH light	0	0	0	0
b. Strategische opgave: Subsidieverordening in lijn met de MAG	-100.000	-100.000	-100.000	-100.000
c. Taakstelling WMO	0	0	0	0
Totaal programma 1. Samenleven	-100.000	-100.000	-100.000	-100.000
2. Leefomgeving				
a. Omgevingsdienst WH - onderuitputting	0	0	0	0
b. Omgevingsdienst WH – zienswijze 2025	0	0	0	0
Totaal programma 2. Leefomgeving	0	0	0	0
3. Bedrijvigheid				
a. Geen.	0	0	0	0
Totaal programma 3. Bedrijvigheid	0	0	0	0
4. Bestuur en ondersteuning				
a. Strategische opgave: Accommodatiebeleid	-53.580	-53.580	-53.580	-53.580
b. Energiebesparing	47.520	-293.480	-293.480	-293.480
c. Strategische opgave: Gemeenschappelijke regelingen	-68.780	-25.467	-25.467	-25.467
Totaal progr. 4. Bestuur en ondersteuning	-74.840	-372.527	-372.527	-372.527
5. Algemene Dekkingsmiddelen				
a. Geen	0	0	0	0
Totaal Algemene dekkingsmiddelen	0	0	0	0
Totaal	-174.840	-472.527	-472.527	-472.527

Programma Samenleven

1b. Strategische opgave: Subsidieverordening in lijn met de MAG

Zoals in de kadernota is aangegeven is er afgelopen jaar hard gewerkt aan de nieuwe subsidieverordening. In het kader van het proces heroverwegingen is de bestuurlijke keuze opgenomen om te besparen op het beheer van Huis Dever en mee te denken hoe en door wie dat beheer kan worden overgenomen. Deze besparing is in de begroting verwerkt ten gunste van deze ombuiging. Voor 2026 resteerde er een bedrag van afgerond € 52.000 die nog gerealiseerd moest worden. De verwachting is dat de fusie tussen het Welzijnswartier en het Welzijnskompas nog voordelen gaat brengen, die op dit moment moeilijk in te schatten zijn. Omdat we verder geen mogelijkheden zien om alleen voor 2026 nog tot een besparing te komen, is het restant van de ombuiging ten laste gekomen van het begrotingssaldo. Vanaf 2027 is de ombuiging volledig gerealiseerd.

Programma Bestuur

4a. Strategische opgave: Accommodatiebeleid

Met het raadsbesluit op het accommodatiebeleid en het aanvullende raadsbesluit op Floralis kan er structureel een besparing worden gerealiseerd van € 302.000 vanaf 2029. De verwerking hierin heeft plaatsgevonden bij het opstellen van deze begroting en is ook de vertaling naar de meerjarenraming afgerond. Zoals in de begroting in één oogopslag zichtbaar is, is niet alleen de ombuiging gerealiseerd maar levert het een extra besparing op ten gunste van het begrotingssaldo.

4b. Energiebesparing

Zoals bij de kadernota aangegeven zijn bij het opstellen van de begroting de volgende besparingen verrekend met de ombuiging:

- Het inverteer-effect opgenomen voor de zonnepanelen op het Waterkanten voor een bedrag van € 47.520. Deze is in 2026 verrekend met de ombuiging voor Accommodatiebeleid, zodat deze in 2026 ook gerealiseerd werd.
- de post van € 200.000 opgenomen vanwege de doorbelasting van energiekosten (publieke heffingen) aan sportverenigingen Ter Specke vanuit de heroverwegingen, laaghangend fruit.

Daarmee is voor 2026 het hele bedrag van de ombuiging gerealiseerd. Vanaf 2027 resteert er nog een ombuiging van € 93.480. We zien veel overlap met andere maatregelen die uitgevoerd worden, zoals bijvoorbeeld accommodatiebeleid, maatregelen in de buitenruimte en kantoorruimte. We verwachten dat deze nog een aanzienlijke tijd in beslag gaan nemen voordat deze concreet kunnen worden. Daarom wordt bij de begroting voorgesteld om het restantbedrag op deze ombuiging ten laste van het resultaat te brengen. Deze ombuiging is daarmee financieel afgerond.

4c. Strategische opgave: Gemeenschappelijke regelingen

Bij de kadernota was het voordeel uit de lagere deelnemersbijdrage aan de Belastingssamenwerking Belastingen Bollenstreek verrekend met deze ombuiging. Bij de begroting is een deel van het voordeel vanuit HLTsamen verrekend met deze ombuiging. Deze ombuiging is daarmee volledig gerealiseerd.

Conclusie:

Bovenstaande ombuigingen zijn in de Begroting 2026-2029 volledig (financieel) gerealiseerd.